Utvalg:	Universitetets studieutvalg
Møtested:	Grimstad, C4 043
Dato:	13.05.2015 kl. 9:00

Innkallingen er sendt til:
Marit Aamodt Nielsen
Anne Margit Løvland
Kristin Dale
Katja Haaversen-Westhassel Skjølberg
Geir Øivind Kløkstad
Christine Bowitz Gulvik
Rolf Bjarne Larsen
Bjørn Jan Monstad (observatør)

Forfall meldes til utvalgssekretær som sørger for innkalling av varamedlem.
Varamedlem møter kun ved spesiell innkalling.

SAKSKART			
Saksnr	Arkivref		Side
Vedtakssaker			
27/15	15/00399-15	Godkjenning av innkalling og saksliste	3
28/15	15/00399-16	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	4
29/15	15/00399-17	Referatsaker til universitetets studieutvalg 13.05.15	5
30/15	15/01439-7	Rapport om sensurordningene innen høyere utdanning - høringsuttalelse	6
31/15	15/02030-2	Utdannings- og forskningsmelding 2014 - behandling i universitetets studieutvalg	10
32/15	15/02212-1	Søknader om etablering og nedlegging av studier	12

27/15 Godkjenning av innkalling og saksliste

Arkivsak-dok. 15/00399-15
Arkivkode.
Saksbehandler Anne Marie Sundberg

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	13.05.2015	27/15

Forslag til vedtak:
Godkjent.

Greta Hilding

28/15 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Arkivsak-dok. 15/00399-16
Arkivkode.
Saksbehandler Anne Marie Sundberg

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	13.05.2015	28/15

Forslag til vedtak:
Godkjent.

Greta Hilding

Vedlegg:
Protokoll Universitetets studieutvalg 20.03.15.docx

Vedlegg til sak

Protokoll
Universitetets studieu

MØTEPROTOKOLL

Universitetets studieutvalg

Dato:	20.03.2015 kl. 9:00-12:00
Sted:	Gimlemoen
Arkivsak:	15/00398
Tilstede:	Marit Aamodt Nielsen Svein Rune Olsen Anne Margit Løvland Geir Øivind Kløkstad Rolf Bjarne Larsen Christine Bowitz Gulvik Bjørn Jan Monstad (observatør)
Møtende varamedlemmer:	Katja Haaversen-Westhassel Skjølberg for Kristin Dale
Forfall:	Kristin Dale
Andre:	Greta Hilding Anne Marie Sundberg
Protokollfører:	Anne Marie Sundberg

SAKSKART			Side
Vedtakssaker			
13/15	15/00399-7	Godkjenning av innkalling og saksliste	3
14/15	15/00399-8	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	4
15/15	15/00399-9	Referatsaker til universitetets studieutvalg 20.03.15	5
16/15	15/00399-10	Studiekategorisering - drøftingssak	6
17/15	14/03823-8	Programevaluering av studieprogram i 2014	7
18/15	15/00869-5	Endring av opptakskrav til revidert bachelorprogram i ernæring: Søknad til Kunnskapsdepartementet om endring av forskrift om opptak til høyere utdanning § 4-2	8
19/15	15/00362-3	Godkjenning av fagplan revidert etter programevaluering: Byggdesign, bachelorprogram	9
20/15	15/00384-3	Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: IKT, masterprogram	10
21/15	15/01036-3	Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Engelsk, masterprogram	11
22/15	15/01118-3	Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Kunstfag, masterprogram	12
23/15	15/01423-1	Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Innovasjon og kunnskapsutvikling, masterprogram	13
24/15	15/01424-1	Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Ledelse, erfaringsbasert masterprogram	14
25/15	15/01429-1	Revisjon av utfyllende regler for opptak til Økonomi og administrasjon - siviløkonom, masterprogram	15
26/15	15/01445-1	Fordypninger i barnehagelærerutdanningen	18

13/15 Godkjenning av innkalling og saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	13/15

Forslag til vedtak:

Godkjent.

Møtebehandling

Vedtak
Godkjent.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

14/15 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	14/15

Forslag til vedtak:

Godkjent.

Møtebehandling

Vedtak
Godkjent.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

15/15 Referatsaker til universitetets studieutvalg 20.03.15

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	15/15

Forslag til vedtak:

Tatt til orientering.

Møtebehandling

Vedtak
Tatt til orientering.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

16/15 Studiekategorisering – drøftingssak

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	16/15

Forslag til vedtak:

Universitetets studieutvalg tar presentasjonen av modell for studiekategorisering til orientering.

Møtebehandling

Vedtak
Universitetets studieutvalg tar presentasjonen av modell for studiekategorisering til orientering.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

17/15 Programevaluering av studieprogram i 2014

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	17/15

Forslag til vedtak:

Universitetets studieutvalg tar rapport fra programevaluering av Folkehelsevitenskap, masterprogram, Idrettsvitenskap, masterprogram, Music Management, masterprogram, Kunstfag, masterprogram, Statsvitenskap, bachelorprogram og Innovasjon og kunnskapsledelse, masterprogram til orientering.

Møtebehandling

Studieutvalget kommenterte at i samtlige av de framlagte evalueringsrapportene ble arealutfordringer nevnt under rammekvalitet.

Vedtak

Universitetets studieutvalg tar rapport fra programevaluering av Folkehelsevitenskap, masterprogram, Idrettsvitenskap, masterprogram, Music Management, masterprogram, Kunstfag, masterprogram, Statsvitenskap, bachelorprogram og Innovasjon og kunnskapsledelse, masterprogram til orientering.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

18/15 Endring av opptakskrav til revidert bachelorprogram i ernæring: Søknad til Kunnskapsdepartementet om endring av forskrift om opptak til høyere utdanning § 4-2

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	18/15

Forslag til vedtak:

Universitetets studieutvalg vedtar å søke Kunnskapsdepartementet om endring av forskrift om opptak til høyere utdanning § 4-2 Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag i samsvar med forslag fra Fakultet for helse- og idrettsvitenskap.

Møtebehandling

Vedtak
Universitetets studieutvalg vedtar å søke Kunnskapsdepartementet om endring av forskrift om opptak til høyere utdanning § 4-2 Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag i samsvar med forslag fra Fakultet for helse- og idrettsvitenskap.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

19/15 Godkjenning av fagplan revidert etter programevaluering: Byggdesign, bachelorprogram

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	19/15

Forslag til vedtak:

Universitetets studieutvalg godkjenner fagplan for Byggdesign, bachelorprogram, revidert etter programevaluering, med de merknader som framgår av saksframlegget.

Møtebehandling

Vedtak
Universitetets studieutvalg godkjenner fagplan for Byggdesign, bachelorprogram, revidert etter programevaluering, med de merknader som framgår av saksframlegget.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

20/15 Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: IKT, masterprogram

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	20/15

Forslag til vedtak:

Universitetets studieutvalg godkjenner studieplan for IKT, masterprogram, revidert etter programevaluering, med de merknader som framgår av saksframlegget.

Møtebehandling

Vedtak
Universitetets studieutvalg godkjenner studieplan for IKT, masterprogram, revidert etter programevaluering, med de merknader som framgår av saksframlegget.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

21/15 Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Engelsk, masterprogram

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	21/15

Forslag til vedtak:

Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å gi endelig godkjenning av studieplan for Engelsk, masterprogram, revidert etter programevaluering, når de merknader som framgår av saksframlegget er innarbeidet på en tilfredsstillende måte.

Møtebehandling

Studieutvalget hadde følgende merknader:

- Læringsutbyttet for masteroppgaven framstår kortfattet. Fakultetet bør vurdere å utvide dette. I tillegg bør læringsutbyttet ses i sammenheng med sensorveiledningen.
- Planen må korrekturleses grundig.

Vedtak

Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å gi endelig godkjenning av studieplan for Engelsk, masterprogram, revidert etter programevaluering, når de merknader som framgår av saksframlegget og merknader som framkom i møtet er innarbeidet på en tilfredsstillende måte.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

22/15 Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Kunstfag, masterprogram

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	22/15

Forslag til vedtak:

1. Universitetets studieutvalg godkjenner studieplan for Kunstfag, masterprogram, revidert etter programevaluering, med de merknader som framgår av saksframlegget.
2. Universitetets studieutvalg vedtar at siste strekpunkt i pkt. 1 i utfyllende regler for opptak til Kunstfag, masterprogram, skal lyde:
   - lærerutdanning (allmennlærerutdanning, grunnskolelærerutdanning, PPU eller førskolelærerutdanning) med 60 studiepoeng i et av fagene drama, kunst og håndverk eller musikk, eller barnehagelærerutdanning med fordypning i kunstfag.

Møtebehandling
Studieutvalgets merknad:
Utvalget stilte spørsmål om hvorfor ikke faglærerutdanning i kunst og håndverk/formgiving er et opptaksgrunnlag på linje med musikk og drama. Dette tas opp med Fakultet for kunstfag før eventuell endring i opptaksreglene.

Fakultet for kunstfag har i ettertid bekreftet at også faglærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk gir opptak til masterprogrammet. Opptaksreglene kan derfor justeres på dette punkt.

Vedtak
1. *Universitetets studieutvalg godkjenner studieplan for Kunstfag, masterprogram, revidert etter programevaluering, med de merknader som framgår av saksframlegget.*
2. *Universitetets studieutvalg vedtar at siste strekpunkt i pkt. 1 i utfyllende regler for opptak til Kunstfag, masterprogram, skal lyde:*
   - lærerutdanning (allmennlærerutdanning, grunnskolelærerutdanning, PPU eller førskolelærerutdanning) med 60 studiepoeng i et av fagene drama, kunst og håndverk eller musikk, eller barnehagelærerutdanning med fordypning i kunstfag.
3. *Universitetets studieutvalg vedtar at justert pkt. 1 andre strekpunkt skal lyde:*
   - faglærerutdanning i musikk, drama eller formgiving, kunst og håndverk

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

23/15 Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Innovasjon og kunnskapsutvikling, masterprogram

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	23/15

Forslag til vedtak:

Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å gi endelig godkjenning av studieplan for Innovasjon og kunnskapsutvikling, masterprogram, revidert etter programevaluering, når vedtak fra fakultetsstyret ved Handelshøyskolen ved UiA foreligger. Godkjenningen må gis under forutsetning av at de merknader som framgår av foreliggende saksframlegg imøtekommes.

Møtebehandling

Vedtak

Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å gi endelig godkjenning av studieplan for Innovasjon og kunnskapsutvikling, masterprogram, revidert etter programevaluering, når vedtak fra fakultetsstyret ved Handelshøyskolen ved UiA foreligger. Godkjenningen må gis under forutsetning av at de merknader som framgår av foreliggende saksframlegg imøtekommes.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

24/15 Godkjenning av studieplan revidert etter programevaluering: Ledelse, erfaringsbasert masterprogram

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	24/15

Forslag til vedtak:

Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å gi endelig godkjenning av studieplan for Ledelse, erfaringsbasert masterprogram, revidert etter programevaluering, når vedtak fra fakultetsstyret ved Fakultet for samfunnsvitenskap foreligger. Godkjenningen må gis under forutsetning av at de merknader som framgår av foreliggende saksframlegg imøtekommes.

Møtebehandling

Vedtak
Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å gi endelig godkjenning av studieplan for Ledelse, erfaringsbasert masterprogram, revidert etter programevaluering, når vedtak fra fakultetsstyret ved Fakultet for samfunnsvitenskap foreligger. Godkjenningen må gis under forutsetning av at de merknader som framgår av foreliggende saksframlegg imøtekommes.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

25/15 Revisjon av utfyllende regler for opptak til Økonomi og administrasjon - siviløkonom, masterprogram

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	25/15

Forslag til vedtak:

Universitetets studieutvalg godkjenner følgende utfyllende regler for opptak til Økonomi og administrasjon - siviløkonom, masterprogram:

Opptaksgrunnlag er bachelorgrad i økonomi og administrasjon eller tilsvarende utdanning på minimum 180 studiepoeng.

1. *120 studiepoeng skal være innen økonomi og administrasjonsemner.*
2. *I opptaksgrunnlaget skal inngå 90 studiepoeng som spesifisert under:*

Bedriftsøkonomisk analyse	*30 studiepoeng*
Grunnleggende bedriftsøkonomisk analyse *Grunnleggende regnskap* *Finansregnskap med analyse* *Driftsregnskap og budsjettering* *Investering og finansiering*	
Administrasjonsfag	*24-25 studiepoeng*
Markedsføring *Grunnleggende organisasjonsfag* *Videregående organisasjonsfag* *Foretaksstrategi*	
Samfunnsøkonomi	*15-20 studiepoeng*
Makroøkonomisk teori og politikk *Mikroøkonomi og anvendt mikro*	
Metode	*15-20 studiepoeng*
Grunnleggende matematikk *Grunnleggende statistikk* *Samfunnsvitenskapelig metode*	

3. *Minimum 20 av de 90 spesifiserte studiepoengene må være på nivå 2.*
4. *Det stilles krav om vektet gjennomsnittskarakter for de deler av opptaksgrunnlaget som er nevnt i pkt. 2 på C eller bedre, jfr. forskrift om opptak til studier og emner ved Universitetet i Agder § 24.*
5. *Søkere kan gis betinget opptak dersom de mangler inntil 15 studiepoeng, men søkerne må ha grunnleggende kunnskaper i matematikk og statistikk i opptaksgrunnlaget.*

Møtebehandling
Studieutvalget hadde følgende kommentar:
Punkt 5 i utfyllende regler er noe uklart formulert. Menes temaene Grunnleggende matematikk og Grunnleggende statistikk slik det framgår i punkt 2? Da bør dette tydeliggjøres. Slik det nå står, mener Studieutvalget det kan leses som om matematikk- og statistikkunnskaper fra videregående skole er tilstrekkelig. En justering her må også gjelde Regnskap og revisjon, masterprogram.

Revidert punkt 5 foreslås å skulle lyde:
Søkere kan gis betinget opptak dersom de mangler inntil 15 studiepoeng, men søkerne må ha grunnleggende matematikk og grunnleggende statistikk som nevnt i pkt. 2.

Handelshøyskolen ved UiA har i ettertid bekreftet at forslaget til revidert punkt 5 er dekkende.

Vedtak
A)

Universitetets studieutvalg godkjenner følgende utfyllende regler for opptak til Økonomi og administrasjon - siviløkonom, masterprogram:
Opptaksgrunnlag er bachelorgrad i økonomi og administrasjon eller tilsvarende utdanning på minimum 180 studiepoeng.

1. *120 studiepoeng skal være innen økonomi og administrasjonsemner.*
2. *I opptaksgrunnlaget skal inngå 90 studiepoeng som spesifisert under:*

Bedriftsøkonomisk analyse	*30 studiepoeng*
Grunnleggende bedriftsøkonomisk analyse *Grunnleggende regnskap* *Finansregnskap med analyse* *Driftsregnskap og budsjettering* *Investering og finansiering*	
Administrasjonsfag	*24-25 studiepoeng*
Markedsføring *Grunnleggende organisasjonsfag* *Videregående organisasjonsfag* *Foretaksstrategi*	
Samfunnsøkonomi	*15-20 studiepoeng*
Makroøkonomisk teori og politikk *Mikroøkonomi og anvendt mikro*	
Metode	*15-20 studiepoeng*
Grunnleggende matematikk *Grunnleggende statistikk* *Samfunnsvitenskapelig metode*	

3. *Minimum 20 av de 90 spesifiserte studiepoengene må være på nivå 2.*
4. *Det stilles krav om vektet gjennomsnittskarakter for de deler av opptaksgrunnlaget som er nevnt i pkt. 2 på C eller bedre, jfr. forskrift om opptak til studier og emner ved Universitetet i Agder § 24.*
5. *Søkere kan gis betinget opptak dersom de mangler inntil 15 studiepoeng, men søkerne må ha grunnleggende matematikk og grunnleggende statistikk som nevnt i pkt. 2.*

B)
Universitetets studieutvalg godkjenner at endringen i pkt. 5, over, skal gjelde tilsvarende for utfyllende regler for opptak til Regnskap og revisjon, masterprogram.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

26/15 Fordypninger i barnehagelærerutdanningen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	20.03.2015	26/15

Forslag til vedtak:

Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å godkjenne planene for fordypninger i barnehagelærerutdanningen når disse er ferdigstilt og kvalitetssikret av Avdeling for lærerutdanning og Studiesekretariatet.

Møtebehandling

Vedtak
Leder av universitetets studieutvalg får fullmakt til å godkjenne planene for fordypninger i barnehagelærerutdanningen når disse er ferdigstilt og kvalitetssikret av Avdeling for lærerutdanning og Studiesekretariatet.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

29/15 Referatsaker til universitetets studieutvalg 13.05.15

Arkivsak-dok. 15/00399-17
Arkivkode.
Saksbehandler Anne Marie Sundberg

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	13.05.2015	29/15

Forslag til vedtak:
Tatt til orientering.

Greta Hilding

Hva saken gjelder
Følgende referatsaker legges fram for universitetets studieutvalg:
- Styreprotokoll 19.03.15
- Referat fra møte i Utdanningsutvalget, UHR 25.02.15
- Nasjonale deleksamener – høringsuttalelse fra UiA
- STA-resolusjon om varierte læringsmetoder
- Studiekategorisering – muntlig orientering om videre prosess

Vedlegg:
Styreprotokoll 19.03.15.pdf
UU, UHR - referat 250215.pdf
Nasjonale deleksamener - høringsuttalelse.pdf
STA-resolusjon om varierte læringsmetoder.pdf

Vedlegg til sak

Styreprotokoll 19.03.15.pdf

UU, UHR - referat 250215.pdf

Nasjonale deleksamener - høring

STA-resolusjon om varierte læringsmeto

UNIVERSITETET I AGDER

MØTEPROTOKOLL

Universitetsstyret

Dato:	19.03.2015 kl. 9:15 – 14:15
Sted:	Campus Grimstad, Uglandsstua
Arkivsak:	15/00555
Tilstede:	Rektor Torunn Lauvdal Førsteamanuensis Frøydis Nordgård Vik Førstelektor Morgan Konnestad Postdoktor Marianne Skreden Seniorrådgiver Heidi Kristensen Student Hilde Kristin Steen Student Kjetil Nyjordet Professor Kathrine Skretting Daglig leder Helene Falch Fladmark Advokat Bjørn Stordrange Viserektor Marit Aamodt Nielsen Viserektor Dag Gjerløw Aasland
Møtende varamedlemmer:	Internasjonal koordinator Anders Wahlstedt
Forfall:	Kommunikasjonsdirektør Dag Nordbø
Andre:	Universitetsdirektør Tor A. Aagedal Ass. universitetsdirektør Seunn Smith-Tønnessen Budsjettsjef Kristian Jørgensen Regnskapssjef Vidar Tønnessen Kommunikasjonsdirektør Paal Pedersen Viserektor Marit Aamodt Nielsen Viserektor Dag Gjerløw Aasland
Protokollfører:	Elin Gauslaa

SAKSKART			Side
Vedtakssaker			
22/15	15/00062-17	Godkjenning av innkalling	3
23/15	15/00062-18	Godkjenning av saksliste	4
24/15	15/00062-19	Protokoll fra forrige møte	5
25/15	14/03609-13	Aktivitetsoppnåelse 2014	6
26/15	15/01468-1	Internregnskapet for 2014	7
27/15	15/00804-2	Årsrapport (2014-2015)	10
28/15	15/00903-5	Endring av navn på spesialisering på ph.d.-programmet ved Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	11
29/15	15/01365-1	Etablering av Agder naturmuseum og botaniske hage som museum ved UiA	12
30/15	15/00062-16	Dialogmøte med Eyde-nettverket	13
31/15	15/00062-20	Referat- og rapportsaker 19.3.2015	14
32/15	15/00062-24	Styrets egenevaluering – Unntatt etter offentlighetsloven Offl § 14	15
Orienteringssaker			
2/15	15/00062-22	Informasjonsutveksling	

22/15 Godkjenning av innkalling

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	22/15

Forslag til vedtak:

Innkallingen godkjennes

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

23/15 Godkjenning av saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	23/15

Forslag til vedtak:

Sakslista godkjennes

Ettersendte dokumenter på e-post til disse sakene:

- S-sak 29/15 vedlegg
- S-sak 31/15 Referat fra drøftingsmøte 17.3.15
- S-sak 32/15 vedlegg

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

24/15 Protokoll fra forrige møte

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	24/15

Forslag til vedtak:

Protokollen godkjennes

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

25/15 Aktivitetsoppnåelse 2014

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	25/15

Forslag til vedtak:

1. *Styret vedtar følgende justeringer i fakultetenes ramme for 2015 basert på aktivitetsoppnåelsen i 2014:*

Fakultet	Aktivitets-oppnåelse
Handelshøyskolen	645 291
Helse- idrettsvitenskap	1 812 935
Humaniora og pedagogikk	-1 061 418
Kunstfag	1 037 047
Teknologi og realfag	-361 583
Samfunnsvitenskap	-410 687
SUM	**1 661 585**

2. *Styret ber universitetsdirektøren innarbeide korrigeringene i fakultetenes rammer, og komme tilbake med forslag til inndekning av de **1,66 mill kr**, i forbindelse med revidert budsjett 2015.*

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

26/15 Internregnskapet for 2014

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	26/15

Forslag til vedtak:

1. *Styret vedtar å godkjenne internregnskapet for Universitetet i Agder for 2014.*

2. *Styret vedtar følgende overføringer av UB fra 2014 til 2015. Overføringene inkluderer korrigeringene ihht pkt. 3 i vedtaket og vedlegg med detaljert omtale for rapportgruppene A og B for de enkelte BAOer:*

Budsjettansvarsområde	UB 2014	
	Gruppe A	Gruppe B
Styret	113 795 933	-26 752 429
Ledelsen	-1 833 446	27 933 466
Universitetsbiblioteket	248 217	-339 745
Fellesadministrasjonen	5 171 234	7 778 670
Avdeling for lærerutdanning	1 389 666	4 166 335
Handelshøyskolen ved UiA	13 456 904	1 273 064
Fakultet for Helse- og idrettsvitenskap	4 727 479	5 734 123
Fakultet for Humaniora og pedagogikk	15 541 691	10 910 271
Fakultet for Kunstfag	-6 028 526	2 403 685
Fakultet for Teknologi og realfag	19 173 336	7 473 461
Fakultet for Samfunnsvitenskap	27 373 340	3 561 706
SUM	**193 015 828**	**44 142 608**

3. *Styret vedtar å tilføre netto 1,24 mill kr som frie BFV-midler til følgende BAOer som kompensasjon for tilsvarende inndragning av overskudd på oppdragsfinansiert aktivitet:*

Budsjettansvarsområde	BFV tilføring
Handelshøyskolen	179 743
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	571 624
Fakultet for humaniora og pedagogikk	446 645
Fakultet for samfunnsvitenskap	38 696
Sum tilført	1 236 709

4. *Styret vedtar følgende årsoppgjørsdisposisjoner for BFV:*

Disponering	Beløp
Tilføring til fakultetene - komp. for VK	1 236 709
Til revidert budsjett	15 344 419
Disponert	16 581 128

Møtebehandling
Skretting foreslo nytt punkt 5 i vedtaket:
«Styret forventer at Fakultet for kunstfag arbeider aktivt for å bringe budsjettet i balanse»

Votering

Det ble votert over Skrettings forslag til nytt punkt 5 i vedtaket.
Forslaget ble vedtatt med 8 stemmer.

Universitetsdirektørens øvrige forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Endelig vedtak

1. *Styret vedtar å godkjenne internregnskapet for Universitetet i Agder for 2014.*

2. *Styret vedtar følgende overføringer av UB fra 2014 til 2015. Overføringene inkluderer korrigeringene ihht pkt. 3 i vedtaket og vedlegg med detaljert omtale for rapportgruppene A og B for de enkelte BAOer:*

Budsjettansvarsområde	UB 2014	
	Gruppe A	Gruppe B
Styret	113 795 933	-26 752 429
Ledelsen	-1 833 446	27 933 466
Universitetsbiblioteket	248 217	-339 745
Fellesadministrasjonen	5 171 234	7 778 670
Avdeling for lærerutdanning	1 389 666	4 166 335
Handelshøyskolen ved UiA	13 456 904	1 273 064
Fakultet for Helse- og idrettsvitenskap	4 727 479	5 734 123
Fakultet for Humaniora og pedagogikk	15 541 691	10 910 271
Fakultet for Kunstfag	-6 028 526	2 403 685
Fakultet for Teknologi og realfag	19 173 336	7 473 461
Fakultet for Samfunnsvitenskap	27 373 340	3 561 706
SUM	**193 015 828**	**44 142 608**

3. *Styret vedtar å tilføre netto 1,24 mill kr som frie BFV-midler til følgende BAOer som kompensasjon for tilsvarende inndragning av overskudd på oppdragsfinansiert aktivitet:*

Budsjettansvarsområde	BFV tilføring
Handelshøyskolen	179 743
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	571 624
Fakultet for humaniora og pedagogikk	446 645
Fakultet for samfunnsvitenskap	38 696
Sum tilført	1 236 709

4. *Styret vedtar følgende årsoppgjørsdisposisjoner for BFV:*

Disponering	Beløp
Tilføring til fakultetene - komp. for VK	1 236 709
Til revidert budsjett	15 344 419
Disponert	16 581 128

5. *Styret forventer at Fakultet for kunstfag arbeider aktivt for å bringe budsjettet i balanse*

27/15 Årsrapport (2014-2015)

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	27/15

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar UiAs årsrapport (2014-2015) til orientering.

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

28/15 Endring av navn på spesialisering på ph.d.-programmet ved Fakultet for helse- og idrettsvitenskap

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	28/15

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret vedtar å endre navn på ph.d.-spesialiseringen i helsevitenskap til ph.d.-spesialisering i helse- og idrettsvitenskap.

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

29/15 Etablering av Agder naturmuseum og botaniske hage som museum ved UiA

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	29/15

Tillitsvalgte drøftet saken i møte 17.3.15 og tok saken til etterretning.

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

30/15 Dialogmøte med Eyde-nettverket

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	30/15

Styreleder for Eyde-nettverket og administrerende direktør ved St. Gobain Lars Petter Maltby møtte styret og orienterte om nettverket.

Styret takker for orienteringen.

31/15 Referat- og rapportsaker 19.3.2015

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	31/15

Forslag til vedtak:

Styret tar referat – og rapportsakene til orientering.
http://www.uia.no/om-uia/organisasjon/universitetsstyret

1 Offentlig Protokoll Fakultetsstyret for Handelshøyskolen 04.02.2015

2 Fakultetsstyret for Fakultet for samfunnsvitenskap 05.02.2015

3 Protokoll Universitetets forskningsutvalg 4 februar 2015

4 Referat fra møte i Samarbeidsrådet 3. febr. 2015

5 Referat fra møte 2.febr. 2015 styringsgruppe Kompetanseregion Kristiansand - LW

6 Protokoll 13. februar Universitetets studieutvalg

7 Rapport til NFR om bruk av gave og gaveforsterkning i 2014

8 Aktiviteter i Nettverk for profesjonsrettet forskning (Pronett) ved UiA 2014

9 Sak på rektorfullmakt: Utvalg for å utrede relasjonen mellom UiA og Agderforskning

10 Sak på rektorfullmakt: Forlengelse av åremål - tilskudd til KFU

11 Referat fra drøftingsmøte 17.3.15

Vedtak

Universitetsdirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

32/15 Styrets egenevaluering

Unntatt etter offentlighetsloven Offl § 14

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	32/15

33/15 Informasjonsutveksling

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Universitetsstyret	19.03.2015	33/15

Rektor informerte:

- Stortingsmelding nr. 18 om «Konsentrasjon for kvalitet – Strukturreform i universitets og høyskolesektoren» kommer 27. mars. Kd har formidlet:
    - UiA er stor nok til å stå alene
    - Antall institusjoner skal ned
    - UiA kan fortsatt fusjonere med andre
- UiA hadde besøk av KiF-komitéen (Kvinner i Forskning) 11. og 12. mars. Balanseprogrammet medvirker til økt andel kvinner i forskning og er innvilget kr. 4,5 mill.
- Møte med KUF-komitéen angående finansieringsmodellen
- Sørlandsbenken ble informert 18. mars om finansiering, struktur, «Sørlandslab»/MIL og Agder Naturmuseum.
- Det er positivitet til MIL i næringskomitéen og hos aktuelle personer på Stortinget. Det er bedt om 100 mill. til utstyr.
- Rektor møtte statssekretæren i KD ang. mastergrad i jus i Bergen og for å få et formelt embetsstudium.
- Teknologiklyngeprosjektet. Alle de store teknologimiljøene v/ rektorer og dekaner skal 24. april ha møte i Bergen og det er en positiv holdning til å få dette til.

Universitetsdirektøren informerte:

Campus Kristiansand:

- I-bygget utvides med 16 kontorer
- Bygg 46 er planlagt utvidet med 3 undervisningsrom
- Bygg D bygges ut, økt kantinekapasitet og Galleri planlegges.

Campus Grimstad:

- Det bygges inn 11 kontorer under tak i 5. etasje
- Mer laboratoriekapasitet pga SFI planlegges

- I styrets junimøte legges det opp til sak om laboratorieutvidelse
- ORG 15 ADM arbeides det med fram til sommeren. Det er lagt opp til en åpen prosess. Særlig fokus på endring i organisering av studiefunksjoner så langt

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET
The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Referat fra møte i UHRs utdanningsutvalg 25. februar 2015

Tid: kl. 1000-1500
Sted: UHRs lokaler

Tilstede:
prorektor Berit Kjeldstad, NTNU (leder)
prorektor Jens Uwe Korten møtte for rektor Steinar Nebb, HiNT (nestleder)
avdelingsdirektør Monica Bakken, UiO
studiesjef Jorun Gunnerud, NHH
viserektor Bjørg Julsrud Bjøntegaard, NMH,
leder Kari Bjørgo Johnsen, KHiB
studiedirektør Jan Atle Toska, UiN
prorektor Olgunn Ransedokken, HiOA
studentrepresentant Therese Eia Lerøen, NSO
studentrepresentant Sondre Jahr Nygaard, NSO

Fra UHRs sekretariat:
Seniorrådgiver Rachel Glasser
Seniorrådgiver Kjærstin Åstveit

Forfall:
studiesjef Marina Trogen Hansen, HiH, vara forhindret fra å møte
rektor Steinar Nebb, HiNT (nestleder)

Rolf Larsen, Inger Marie Skinderhaug og Berit Johnsen fra Kunnskapsdepartementet møtte til sak 3/15. Dagmar Langeggen og Hilde Trygstad fra Bibliotekutvalget møtte til sak 08/15. Hege Bolstad Pettersen, ny underdirektør i UHR, deltok som observatør på møtet.

Saksliste

Sak 1/15	Godkjenning av innkalling og sakliste
Sak 2/15	Opprettelse av studieadministrativt utvalg
Sak 3/15	Frivillig arbeidslivserfaring i løpet av utdanningene (kl. 1100)
Sak 4/15	Sensurordninger (rapport)
Sak 5/15	Retningslinjer for bestått/ikke bestått – arbeidsgruppe
Sak 6/15	NOU om fagskolen (høring)
Sak 7/15	Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger
Sak 8/15	Møte med bibliotekutvalget (kl. 1430)
Sak 9/15	Orienteringssaker
Sak 10/15	Eventuelt

UU-sak 1/15 Godkjenning av innkalling og sakliste

Vedtak: *Innkalling og sakliste ble godkjent.*

UU-sak 2/15 Opprettelse av studieadministrativt utvalg

Vedlegg: Mandat for studieadministrativt utvalg

Utdanningsutvalget har vedtatt at det skal opprettes et studieadministrativt utvalg, og godkjent mandat for utvalget. Det er innhentet forslag fra sektoren til medlemmer i utvalget.

Utdanningsutvalget diskuterte sekretariatets forslag som blant annet var basert på tidligere vedtak om sammensetning og ønsket kompetanse. Utvalget gikk inn for sekretariatets forslag.

Vedtak:

Utdanningsutvalget oppnevner følgende som medlemmer og varamedlemmer til det studieadministrative utvalget for perioden frem til 31.12.2016:

Studiedirektør Marianne Brattland, Høgskolen i Oslo og Akershus
Studiesjef Jorun Gunnerud, Norges Handelshøyskole
Seniorrådgiver Hege Skarsfjord, UiT Norges arktiske universitet
Avdelingsdirektør Christen Soleim, Universitetet i Bergen
Seniorrådgiver Jonny Sundnes, Universitetet i Oslo
Studiedirektør Ole-Jørgen Torp, NMBU
Norsk studentorganisasjon (navn kommer)

Vararepresentasjon:

1) Leder for studiekontoret Astrid Sandvoll, Høgskolen i Hedmark
2) Seniorrådgiver Anne Ringen Pedersen, Universitetet i Nordland
3) Seksjonsleder i studieavdelingen Grethe Nilsen, Norges idrettshøgskole
4) Rådgiver Gro Telhaug, Høgskolen i Østfold

Utdanningsutvalget forespør studiedirektør Ole-Jørgen Torp, NMBU, om han kan lede utvalget. Studiesjef og medlem av Utdanningsutvalget Jorun Gunnerud oppnevnes til nestleder.

Ved fremtidige reoppnevninger i både Utdanningsutvalget og Studieadministrativt utvalg, er det viktig med overlapp mellom de to utvalgene.

3/15 Frivillig arbeidslivserfaring i løpet av utdanningene (kl. 1100)

Vedlegg:

- Notat fra KD
- NIFUs rapport «Samarbeid med arbeidslivet i studietiden» http://www.nifu.no/files/2013/02/NIFUrapport2012-48.pdf

- Kronikk i Bergens Tidene 11. februar: http://www.bt.no/meninger/kronikk/La-studentene-fa-prove-seg-3299245.html

Kunnskapsdepartementet (KD) tok initiativ til saken for å diskutere ulike problemstillinger knyttet til frivillig arbeidslivserfaring for studenter. Bør det arbeides mer for å utvikle ordninger for frivillig arbeidslivserfaring for studenter som ikke har dette gjennom praksis? Hvordan kan KD stimulere institusjonene til å gjøre mer på dette området? KD deltok på møtet med Rolf Larsen, Inger Marie Skinderhaug og Berit Johnsen.

NIFUs rapport fra 2013 viser at det er overraskende mange studenter som faktisk har mulighet til å ta en del av studiene i arbeidslivet også i dag.

Stortingsmeldingen om kvalitet i utdanning som trolig kommer i 2017, vil ha dette som ett tema.

Utvalget stusset på bruken av «frivillig» i denne saken, og understreket betydningen av å rydde i begrepsbruken. Det ble presisert at begrepet «frivillig» var brukt ettersom dette er et notat skrevet i KD, og institusjonene har faglig autonomi. KD kan ikke i dag pålegge institusjonene å etablere arbeidslivsordninger for studentene.

Trenger vi et utvidet praksisbegrep? Arbeidslivserfaring behøver ikke nødvendigvis bety å være fysisk til stede i en bedrift, men kan f.eks. være oppgaveskriving i samarbeid med næringslivet, og å invitere flere gjesteforelesere fra arbeidslivet til lærestedene. RSA-ene kan brukes mer aktivt for å få til gode ordninger på institusjonsnivå. Kanskje man kan ha en type «praksisutvalg» under RSA-ene? UiT er eksempel på et lærested som bruker RSA aktivt for å gi studentene arbeidslivserfaring.

NSO ønsker at flere utdanninger har obligatorisk praksisdel, og understreket at praksis skal være en læringssituasjon og ikke gratis arbeidskraft (slik det kan være en tendens til i noen land). KD bør stimulere lærestedene til å få praksis inn som en integrert del av studiene. Relevans og målsetninger om arbeidslivserfaring må knyttes til læringsutbyttebeskrivelser og komme tydelig fram. Hva er relevansen for programmet i forhold til arbeidslivet? Eksempel: «Humanister i praksis», et emne på NTNU som gir studentene relevant yrkeserfaring gjennom praksisopphold[1]. -Fagmiljøet må være koblet på det lokale arbeidslivet gjennom sin forskningsaktivitet. Vi må sortere hva som finnes av utenlandske modeller – det er ikke alt som fungerer i norsk sammenheng. Det er en utfordring med praksis som ikke har kvalitetssikringskrav.

I dag har vi en eller palett/vifte med ordninger på lærestedene som alle skal virke sammen. Frivillig arbeidspraksis er et tilskudd til paletten, men den må være relevant og integrert i studiene.

Dette handler også om ressurser, og det kan ofte være vanskelig å få til praksisavtaler. Store system kan bli krevende å håndtere, og vi bør ikke få ordninger som oppleves som tvangstrøyer. Det kan også være en utfordring å få plass til arbeidslivserfaring i fag der det allerede er mye som skal inn. Noen læresteder har vedtatt å ha obligatorisk praksis, men sliter med tilrettelegging. Dette gjelder både å finne egnede praksisplasser og kvalitetssikring av disse. Ordninger må inn i programavtaler og i avtaleverk med arbeidsgiver.

[1] http://www.ntnu.no/hip/

Rett til arbeidslivserfaring bør ikke forskriftsfestets, men hvis KD uttrykker sterke forventninger og er tydelige overfor sektoren, vil det være et viktig incentiv.

En type veiledning og idébank vil kunne være nyttig for institusjonene for å vise fram ulike måter – «best practice» - å få til arbeidslivsreatert praksis på.

Kunnskapsdepartementet ba om at UU sender en skriftlig respons på sitt notatet der UU gir råd om hvilke spor KD skal forfølge videre.

Det blir viktig i et svar fra UU å få frem hvor sammensatt arbeidslivet er som studentene skal delta i. Andre moment: Begrepsavklaring og tydelig språkbruk, kvalitetssikring for pålagt praksis i studier som ikke er rammeplanstyrte, forskningskoblingen og variasjonene i det som kan utgjøre arbeidslivserfaring.

UU vil komme med tilsvar til KD og setter opp temaet som sak på neste møte. Et svar til KD vil også kunne bli et innspill til stortingsmelding om kvalitet i utdanning.

En gruppe bestående av Therese, Monica, Kari og Jorun lager forslag til svar til KD som vil bli saksnotat til neste møte i UU. UU kan også komme med forslag til tekst om KDs forventninger på dette området. Gruppens tekst sendes utvalget for kommentarer før den ferdigstilles som saksnotat.

Vedtak:

UU setter ned en arbeidsgruppe som utarbeider forslag til respons på Kunnskapsdepartementet sitt notat om frivillig arbeidslivserfaring. Saken tas opp på utvalgets neste møte 27. mai.

4/15 Sensur

Utdanningsutvalget vedtok 22. mai 2014 å oppnevne en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere sensurordningene innen høyere utdanning. Gruppen avleverte sin rapport 15. desember 2014, og ba om at den ble sendt på høring.

UU ga gruppen honnør for vel utført arbeid. UU ønsker å sende rapporten på høring, og ba om at man i oversendelsesbrevet gir klare signaler om betydningen av å få til en bedre samordning av sensurarbeid nasjonalt: Likebehandling av studenter, kvalitetssikring, ledelsesforankring m.m.

Vedtak:

Utdanningsutvalget sender rapporten på høring i UH-sektoren med frist 24.april.

5/15 Retningslinjer for bestått/ikke bestått – arbeidsgruppe

Utdanningsutvalget diskuterte på sitt møte 13. november 2014 oppfølging av karakterrapporten for 2014, og ba om at sak om arbeidsgruppe som ser på retningslinjer for bruken av bestått/ikke bestått fremmes på dette møtet.

Utvalget diskuterte behovet for anbefalte retningslinjer, og konkluderte med at selv om man ikke ønsker for sterke nasjonale føringer for det som er et fagnært ansvar, så er dette en god videreføring av det pågående karakterarbeidet. Det er nødvendig med en form for opprydding,

og det vil være nyttig å få en diskusjon mellom ulike fagmiljø som i stor grad benytter bestått/ikke bestått.

Utvalget anbefalte at man gjør en grundig vurdering av hvilke utdanninger som skal være representert i arbeidsgruppen, og kanskje øke representasjonen fra kunstfagene. Hvor er problemene innen de ulike utdanningen?

Det blir viktig med god kontakt med UHRs fagstrategiske enheter, men gruppen bør få jobbe litt før de disse involveres.

Utvalget ønsker å forespørre seniorrådgiver Asbjørn Bjørnset, UiB, om han kan være sekretær for gruppen. Dersom Bjørnset tar oppdraget, ber UU om at arbeidet avsluttes innen 1. oktober.

NSO må inn som et av kulepunktene i medlemsoversikten. Fjerde kulepunkt i mandatet endres til «å utarbeide *forslag* til retningslinjer for hvordan kravet til bestått bør defineres og innarbeides i emnebeskrivelsene». Det siste punktet i mandatet som omhandler skikkethetsvurdering tas ut. Dette er en problematikk UU vil komme tilbake til når det første grunnlagsarbeidet er gjort.

Vedtak:

Leder og sekretær får fullmakt til å nedsette en arbeidsgruppe i tråd med forslag til mandat og sammensetning, og diskusjonen i utvalget.

6/15 Fagskolen

Saksdokumenter:

- Forslag til høringsuttalelse fra UHR
- https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing-om-fagskolen---nou-2014-14/id2356596/

NOU om fagskolen som et attraktivt utdanningsutvalg er sendt på høring med frist 25. mars. UHRs sekretariat har utarbeidet forslag til høringsnotat fra UHR som legges fram for UU for kommentarer.

Fagskolene har i dag en krevende mellomposisjon. Utvalget støtter at de bør dyrke sitt særpreg og mener de bør være realistisk i sine forventninger til overgangsordninger til høyere utdanning.

Utvalget ba om at man i høringsuttalelsen støtter flere tiltak som styrker fagskolenes egenart. Eksempler: Utsteding av vitnemål (pkt. 10), overføring av akkreditering til NOKUT (pkt. 17) og rett og plikt til medlemskap for fagskoler i studentsamskipnader (pkt. 3).

Det ble åpnet for å sende innspill til språklige endringer i etterkant av møtet.

Vedtak:

Utdanningsutvalgets merknader til høringsnotatet innarbeides i dokumentet, som deretter oversendes til UHRs styre for sluttbehandling.

7/15 Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger – høring

Saksdokumenter:

- https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing-om-undervisnings--og-forskerstillinger/id2362003/

Kunnskapsdepartementet har sendt ovennevnte forskrift på høring, med frist 29. april. UU har allerede foreslått endringer i forskriften, knyttet til forventet krav til pedagogisk kompetanse. Nå som hele forskriften er på høring, er det flere punkter som UU ønsker å kommentere.

Det er ulike meninger i sektoren når det gjelder de to karriereveiene. UHRs rapport «Én ph.d.-grad for fremtidens behov?[2]» konkluderte med at det ikke er nødvendig med to karriereveier, men anbefalte at man beholder stillingskategoriene inntil videre. På NTNU, som står overfor store sammenslåinger, vil de på sikt avvikle førstelektor o dosentveien. HiOA lyser ikke ut stillinger som førstelektor lenger.

UU mente at pedagogisk basiskompetanse og krav til pedagogisk utviklingsarbeid bør styrkes, uansett stillingskategori og nivå.

Departementet uttrykker misnøye med dagens opprykksordning, men foreslår samtidig å fortsette med den. Hvem skal vurdere hvilken kompetanse hvor? Hva bør vektlegges når det gjelder utdanning? Opprykksordningen er en overordnet problemstilling med mange valører. Pedagogisk kompetanse må uansett inn i opprykksordningen.

Vedtak:

UU ber om at merknader fra UU, i tråd med saksnotatet og diskusjonen i møtet, innarbeides i UHRs høringssvar.

8/15 Møte med bibliotekutvalget

Saksdokumenter:

- Notat om endrede rutiner for pensumsamlinger i forbindelse med innføring av Bolk
- Notat om digital dannelse (med bakgrunn i NOU 2011: 20. Ungdom, makt og medvirkning introduserer «digitalt medborgerskap» i kapittel 7 http://omega.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2011/nou-2011-20.html?id=666389

Utdanningsutvalget har som mål å jobbe tett med andre råd og utvalg i UHR, og begynner året med et dialogmøte med leder av bibliotekutvalget, bibliotekdirektør Dagmar Langeggen, Handelshøyskolen BI, og sekretær for utvalget, seniorrådgiver Hilde Trygstad.

Hovedtema for møtet var Bolk og digital dannelse.

Bolk

Mange institusjoner er i startgropen med innføring av Bolk og er usikre på hvordan man skal komme i gang. Bolk kan være et godt inngangspunkt for bevisstgjøring rundt rettighetsproblematikk etc., men det er også store utfordringer knyttet til nyordningen. Forhandlingsutvalget til UHR har arbeidet for å få til en smidig og frivillig løsning, men selv

[2] http://www.uhr.no/documents/En_ph.d._grad_for_fremtidens_behov.pdf

om Kopinor er samarbeidsvillig, mangler de en del kunnskap om høyere utdanning, forskning og bibliografiske data. Det er også en dyr avtale. Pilotinstitusjonene mener det er for tidlig å gå over til ordinær drift.

Hvordan man skal fakturere har vært et spørsmål, per emne eller per student? Å fakturere per emne er mest oversiktlig, men vil trolig også koste mest. Systemet kan gi bedre oversikt over kostnader.

Det blir viktig å få til gode koblinger mellom Bolk og andre system, som FS.

Muligheter for fritt pensumvalg vil bli bedre enn i det gamle systemet – i hvert fall fremover.

Bibliotekutvalget har i 2014 foretatt en kartlegging av digitale pensumverktøy[3], og ser på muligheten for berikete litteraturlister. Dette vil kunne minimalisere behovet for Bolk. Det er viktig å synliggjøre hva som er tilgjengelig digitalt, og å unngå dobbeltbetaling.

Utdanningsutvalget ønsker å ha fokus på implementering av Bolk framover, i samarbeid med Bibliotekutvalget. Hilde Trygstad melder tilbake til Kopinor om behovet for tettere integrering mellom Bolk og andre store administrative system i sektoren.

Digital dannelse
Bibliotekutvalget mener bibliotekene må være viktige bidragsytere for å få digital dannelse inn i utdanning og forskning. Arbeidet med informasjonskompetanse må utvikles i samarbeid med vitenskapelig tilsatte og studieadministrasjonen, og ikke være et eget området for bibliotekene.

Utdanningsutvalget har hatt dannelse på agendaen og kommet med rapporten: *Dannelsesaspekter i utdanning*[4] og avholdt to nasjonale konferanser i samarbeid med henholdsvis Høgskolen i Nord-Trøndelag (Dannelse på norsk: Fra ord til handling[5]), og den siste med Høgskolen i Oslo og Akershus (Dannelse i praksis – utdanning for morgendagens arbeidsliv[6]). I 2011 kom NOU 2011: 20. Ungdom, makt og medvirkning. Her står det digitale medborgerskap sentralt. Sannsynligvis er det momenter her som er like relevante for UH-sektoren som for grunnskolen og videregående skole. I vedlagte notat kommer sekretær for bibliotekutvalget inn på en del viktige aspekter rundt digital dannelse.

Utdanningsutvalget har tidligere samarbeidet med bibliotekutvalget om plagiering (seminar og rapport), som nettopp handler om informasjonskompetanse og dannelse. UU vil gjerne også framover samarbeide med bibliotekutvalget om temaet digital dannelse.

Det er viktig at også NOKUT blir mer opptatt av digital kompetanse. UU mener dette bør være et viktig tema for den kommende stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning.

Vedtak:

> *UU takker for godt møte. UU ønsker å holde kontakten med Bibliotekutvalget, blant annet i tilknytning til sakene som ble drøftet i dette møtet.*

---

[3] http://www.uhr.no/documents/sluttrapport_digitalt_pensumsystem_2014_06.pdf
[4] http://www.uhr.no/documents/DannelseRapportEndelig.pdf
[5] http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/teller_dannelsen_i_utdanning_og_samfunn_og_kan_vi_telle_de
[6] http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/dannelse_i_praksis_utdanning_for_morgendagens_arbeidsliv_2

UNIVERSITETET I AGDER

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår dato: 27.04.2015
Deres ref:
Vår ref: 15/00805-2

Saksbehandler:
Greta Hilding
greta.hilding@uia.no

Besøksadresse:
Direkte tlf: +47-38141168

Nasjonale deleksamener - høringsuttalelse

Vi viser til høringsbrev dat. 03.02.2015, der det foreslås endring i forskrifter om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene, sykepleierutdanning og bachelorutdanning i regnskap og revisjon. Universitetet i Agder oppfatter at nasjonale deleksamener først og fremst er tenkt som et virkemiddel for å sikre kvalitet i utdanningene og større grad av kunnskap og åpenhet om kvaliteten ved den enkelte institusjon. UiA er enig i disse målsettingene, men stiller spørsmål ved om nasjonale deleksamener vil kunne ha den ønskede effekten eller om andre virkemidler vil være bedre egnet.

Forholdet til institusjonenes autonomi

Pålegg om deltakelse i nasjonale deleksamener vil være problematisk i forhold til institusjonenes autonomi og prinsippet om faglig frihet og ansvar, jfr. særlig uhl § 1-5 (3). Nasjonale deleksamener vil i realiteten innebære en instruks om læreinnholdet i undervisningen.

Uheldige konsekvenser av nasjonale deleksamener

Innholdet i rammeplanstyrte utdanninger er allerede i dag i stor grad standardisert. Institusjonene har likevel en viss frihet til, innenfor rammeplanen og eventuelle nasjonale retningslinjer, å velge sin profil på utdanningene. For sterk standardisering av innholdet i rammeplanstyrte utdanninger vil kunne hindre muligheten for faglig begrunnet differensiering av innholdet i undervisningen. Videre vil en sterk grad av standardisering gjøre utdanningene mindre dynamiske fordi institusjonene ikke uten videre vil kunne gjøre endringer i det faglige innholdet på egen hånd. Det er også fare for at både undervisere og studenter i for stor grad vil ha fokus på innholdet i de nasjonale deleksamenene ("teaching to test»), på bekostning av andre og like viktige deler av fagene. UiA anser dette for å være uheldige og neppe ønskede effekter.

Én nasjonal deleksamen innen hver utdanning vil ikke gi et godt grunnlag for å vurdere kvaliteten på utdanningene eller for sammenlikning mellom institusjonene. Dersom nasjonale deleksamener skal ha noen hensikt må de gjennomføres i et visst omfang innen den enkelte utdanning, og da vil de påpekte, negative konsekvensene bli større. Vi vil også understreke at det vil være ulikt fra utdanning til utdanning i hvilken grad vesentlige deler av læringsutbyttet lar seg teste ved teoretiske (og digitale) eksamener, og dermed i hvilken grad nasjonale deleksamener kan gi et representativt bilde av kvaliteten ved utdanningene totalt sett.

Dagens rammeplaner og nasjonale retningslinjer gir som tidligere nevnt institusjonene et visst handlingsrom for lokale tilpasninger i institusjonenes programplaner. Sistnevnte vedtas iflg. universitets- og høyskoleloven av institusjonene. Det er læringsutbyttet som er formulert i hver institusjons program-/emneplaner som skal testes under eksamener og prøver. For studentene vil forholdet mellom institusjonens programplan og innholdet i de nasjonale deleksamenene kunne være uklart, og dette vil kunne gi grunnlag for eksempelvis klager over formelle feil, jfr. uhl § 5-2.

Dersom det også er en målsetting med nasjonale deleksamener å få mer ensartet karaktergiving på tvers av institusjonene, må det fastsettes nasjonalt bestemte karaktergrenser. Disse vil kunne komme i konflikt med de kriteriebaserte karakterbeskrivelsene som er anbefalt av UHR og som de fleste institusjonene forholder seg til.

UNIVERSITETET I AGDER
POSTBOKS 422 4604 KRISTIANSAND
TELEFON 38 14 1000 FAKS 38 14 1001
ORG. NR 970 546 200 MVA post@uia.no www.uia.no

Fakturaadresse:
Universitetet i Agder, Fakturamottak
Postboks 383, Alnabru
0614 Oslo

UiA stiller også spørsmål ved grunnlaget for å anta at nasjonale deleksamener vil være det best egnede virkemiddelet for å fremskaffe kunnskap om, og øke, studiekvaliteten. Våre fagmiljøer kjenner ikke til forskning fra Norge eller andre land som dokumenterer slike effekter innenfor høyere utdanning.
Konsekvensene av nasjonale deleksamener vil kunne være ulike for ulike studier. I det følgende omtales UiAs vurdering av konsekvenser for de tre aktuelle utdanningene.

Grunnskolelærerutdanning

UiA er kjent med at NRLU deltar i samarbeid om en pilot innen matematikkfaget i 2015. Både nasjonalt og ved UiA er det imidlertid stor skepsis til nasjonale deleksamener i lærerutdanningene. UiA kan i stor grad slutte seg til de innvendinger som framkommer i rapport nr. 5 fra følgegruppa for grunnskolelærerutdanningene (GLU), kapittel 6.6. UiA deler følgegruppas bekymring for at fagdidaktikken kan bli skadelidende. Vi ønsker også å peke på at GLU-studentene øves opp til kritisk refleksjon rundt bruken av nasjonale prøver i grunnskolen, og at det derfor vil være særlig problematisk at samme type nasjonale prøver innføres i akkurat denne utdanningen.

Sykepleierutdanning

UiA er også kjent med at det i møte mellom KD, UHR og NOKUT tidligere i år var enighet om et avgrenset pilotprosjekt høsten 2015 relatert til anatomi og fysiologi, basert på frivillig deltakelse, fullskalatesting i 2016 og ordinær gjennomføring av fullskala, integrert, nasjonal deleksamen i 2017. UiA vil ikke delta i pilotprosjektet i 2015. UiAs fagmiljø ser både positive og negative sider ved nasjonale deleksamener. M.h.t. negative konsekvenser understrekes det spesielt at 50% av sykepleierutdanningen består av praksisemner, noe som gjør at nasjonale deleksamener innen utvalgte teoretiske deler av studiet ikke vil kunne gi et riktig bilde av studiekvaliteten i utdanningen som helhet.

Regnskap og revisjon

UiA har i mange år deltatt i det frivillige, nasjonale samarbeidet om eksamensoppgaver innen bachelorstudiet i regnskap og revisjon. Dette studiet blir nå lagt ned og erstattes av et masterstudium i regnskap og revisjon. Innføring av nasjonale deleksamener i dette studiet vil derfor i liten grad berøre vår institusjon.

Andre faglige og administrative konsekvenser av nasjonale deleksamener

Gjennomføring av nasjonale deleksamener får en rekke konsekvenser både faglig og administrativt. For fagmiljøene vil dette innebære at programplanene må revideres og tilpasses tidspunkt for, og innhold i, de nasjonale deleksamenene. Det må etableres ordninger som sikrer at alle studenter har de samme forutsetningene, uavhengig av om institusjonene deltar i arbeidet med å utforme eksamensoppgavene. M.h.t. administrative rutiner må dato for de nasjonale deleksamenene være fastsatt før institusjonene kan planlegge tidspunkt for øvrige eksamener. Studentene må kunne avlegge ny/utsatt eksamen, og det må avklares når slike eksamener skal gjennomføres. Eventuell samordning av ordinær sensur og klagesensur på tvers av institusjonene vil kreve ekstra ressurser. Videre vil det sannsynligvis kreve spesielle tilpasninger å legge til rette for at karakteren fra nasjonale deleksamener framgår av vitnemålene. Det må avklares hvordan klage over formelle feil ved f.eks. feil i oppgaveteksten ved en nasjonal deleksamen skal behandles. Skal dette skje ved hver institusjon, med muligheter for ulikt utfall for samme feil? UiA ser også utfordringer m.h.t. representativiteten av eksamensresultatene. Det må tas stilling til både om det skal stilles krav om et minste antall besvarelser og en miste andel av kandidater som møtte til eksamen for at resultatene for den enkelte institusjon skal kunne offentliggjøres.

UiAs anbefalinger

Som det framgår over, mener UiA at det kan reises vesentlige innvendinger mot nasjonale deleksamener, og ordningen vil medføre vesentlig merarbeid både for fagmiljøene og administrativt. Med tanke på Regjeringens arbeid med effektivisering av offentlig sektor vil det være uheldig å innføre obligatoriske nasjonale deleksamener før man er sikker på at de er egnet til å oppnå den ønskede målsettingen.
UiA anbefaler at ordningen med nasjonale deleksamener inntil videre gjøres frivillig, og uten pålegg om at karakteren påføres vitnemålene. Det synes å være grunnlag for god deltakelse i en frivillig ordning både innen sykepleierutdanningen og bachelorstudiet i regnskap og revisjon. Etter noen år vil man ha erfaringer både med hvordan ordningen fungerer for institusjonene og om den er egnet for å vurdere studiekvaliteten ved den enkelte

institusjon. Hvis erfaringene med den frivillige ordningen viser seg å være positive, vil den kunne utvides til å omfatte flere utdanninger og/eller flere eksamener innen de samme utdanningene.
Parallelt med at nasjonale deleksamener prøves ut som en frivillig ordning, anbefaler UiA at det vurderes andre tiltak for å øke studiekvaliteten, eksempelvis tiltak for å øke omfanget av ekstern sensur og økt bruk av sensorveiledninger.

Dersom departementet velger å innføre obligatoriske, nasjonale deleksamener nå, bør det avklares i god tid på forhånd hvordan de faglige og administrative utfordringene som er påpekt over, skal løses. Det er uansett viktig at institusjonene involveres i det videre arbeidet.

Med hilsen

Marit Aamodt Nielsen
Viserektor for utdanning, studiekvalitet og læringsmiljø

Greta Hilding
Leder Studiesekretariatet

STA

Varierte læringsmetoder skaper motivasjon

Et godt læringsmiljø er avgjørende for å oppnå gode læringsprosesser, mestringsfølelse og resultater hos studenter. Et godt læringsmiljø vil legge grunnlaget for et godt studiemiljø, skape motiverte studenter og bidra til å redusere frafallet i høyere utdanning. Læringsmiljø handler om mer enn fysiske forhold, det handler også om kvaliteten på undervisningen som blir gjennomført[1].

Læringsmiljø kan defineres som totaliteten av fysiske forhold, planer, lærestoff, læremidler, organisering av undervisningen, læringsmetoder, arbeidsformer, vurderingsformer, sosiale relasjoner og holdninger til læring[2]. Da læringsmiljøutvalgene ble lovpålagt i Universitets- og høgskoleloven (UH-loven) i 2003, ble utdanningsinstitusjonene ansvarliggjort for det *helhetlige læringsmiljøet* for alle studenter. UH-loven presiserer at et fullt forsvarlig læringsmiljø må fastsettes i lys av teknisk og sosial utvikling i samfunnet, og ut fra det aktuelle studium og studieopplegg. Dette må Universitetet i Agder (UiA) ta på alvor.

Organiseringen av undervisningen på UiA slik den er i dag, gjenspeiler ikke utviklingen i samfunnet. UiA er utstyrt med teknisk utstyr av høy kvalitet og med et vidt bruksområde, men dette blir ikke godt nok benyttet. Foreleserne må i større grad enn i dag ta i bruk tekniske hjelpemidler for å heve undervisningskvaliteten og legge til rette for en bedre pensumforståelse. Ved bruk av digitale verktøy i undervisningen er det viktig at verktøyene kommer alle studentene til gode.

Videre er det viktig at forelesere bruker mer enn ett læremiddel og én arbeidsform i sin undervisning. Det er i tillegg viktig at forelesere har høy pedagogisk og didaktisk kompetanse. Studenter trenger kreative, motiverte og kritiske forelesere. Kombinasjonen av kompetente forelesere, både faglig og pedagogisk, og variasjon i bruk av læringsmetoder vil gi økt studiekvalitet, læringsutbytte og motiverte studenter. Motiverte studenter vil ha bedre forutsetninger til å fullføre graden på normert tid. Variasjon i bruk av læringsmetoder kan dermed være et viktig moment for å minke frafallet i høyere utdanning.

Studentorganisasjonen i Agder (STA) krever at UiA tar ansvar for det helhetlige læringsmiljøet for alle studenter på alvor. Det faglige læringsmiljøet er ikke godt nok slik det er i dag, og STA forventer at UiA tar ansvaret for å forbedre dette. Dette gjøres ved å heve den pedagogiske og didaktiske kompetansen til forelesere og ved å variere bruken av læringsmetoder i større grad enn i dag.

Resolusjonen er vedtatt av Studentparlamentet ved UiA, 22. april 2015.

Studentorganisasjonen i Agder (STA) *er hjemlet i Lov om universiteter og høgskoler, § 4-1, og har til oppgave å arbeide for studentenes interesser. STA organiserer over 11.000 studenter og en rekke studentsosiale aktiviteter. STA er det offisielle høringsorganet inn mot Universitetet i Agder (UiA).*

Studentparlamentet *er valgt av alle studentene ved UiA og er det øverste organet i STA med medlemmer fra alle universitetets fakulteter og Avdeling for lærerutdanning.*

---

[1] http://www.pnas.org/content/111/23/8410.full
[2] http://www.universell.no/fileshare/fileupload/788/LMU-h%C3%A5ndbok%20Web.pdf

Studentorganisasjonen i Agder
Gimlemoen 24, Serviceboks 422 : 4604 KRISTIANSAND : Telefon: 38 14 20 10 : Telefaks: 38 14 20 11 : E-post: sta@stastudent.no : Foretaksregisteret 981 596 412

Kjære underviser

Forelesning har i alle tider vært den mest brukte undervisningsformen i høyere utdanning. Dette er en undervisningsform som stammer fra den tiden da det fantes få bøker og foreleseren måtte «lese for» studentene. Til tross for at dette ikke lenger er tilfellet, benyttes den samme undervisningsmetoden. Hvorfor er det slik?

Vi ønsker oss et universitet der kvalitet på undervisningen er høy, og vi ønsker et universitet som er kjent for sine varierte læringsmetoder. For å få til dette trenger vi din hjelp. Du er en av nøkkelpersonene som avgjør hvordan undervisningen skal legges opp.

Et enstemmig Studentparlament vedtok en resolusjon om varierte læringsmetoder 22. april 2015. Denne resolusjonen indikerer at studentene ved universitetet ikke er fornøyd med undervisningen som blir gjennomført. Vi ber deg derfor om å lese gjennom resolusjonen, tenke nøye gjennom hvordan du legger opp din undervisning og hvilke læringsmetoder du benytter deg av.

Vi håper du vil hjelpe oss med å løfte utdanningskvaliteten på UiA.

Vennlig hilsen
Studentorganisasjonen i Agder (STA)

Studentorganisasjonen i Agder
Gimlemoen 24, Serviceboks 422 : 4604 KRISTIANSAND : Telefon: 38 14 20 10 : Telefaks: 38 14 20 11 : E-post: sta@stastudent.no : Foretaksregisteret 981 596 412

30/15 Rapport om sensurordningene innen høyere utdanning - høringsuttalelse

Arkivsak-dok. 15/01439-7
Arkivkode. 008
Saksbehandler Anne Marie Sundberg

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	13.05.2015	30/15

Forslag til vedtak:
Høringsuttalelse fra UiA utarbeides på grunnlag av saksframlegget.

Greta Hilding

Hva saken gjelder
Utdanningsutvalget i Universitets- og høyskolerådet (UHR) har sendt på høring en rapport om sensurordningene innen høyere utdanning. Rapporten er skrevet av en arbeidsgruppe nedsatt av Utdanningsutvalget. Høringsinstansene blir spesielt bedt om å uttale seg om følgende anbefalinger fra arbeidsgruppa:

- Felles regler med minstekrav for antall sensorer og minstekrav til ekstern sensur
- Samordning av sensurarbeidet gjennom nasjonale og lokale sensorsamlinger
- Prøveordning med nasjonale sensorkorps

Institusjonene blir også bedt om å uttale seg om hvorvidt foreslått minstekrav til antall sensorer vil føre til vesentlig økte kostnader ved den enkelte institusjon. Høringsfristen var opprinnelig 24. april. UHR har innvilget utsatt frist til 7. mai. Saken skal behandles i Utdanningsutvalget 27. mai. Det vil bli utarbeidet en uttalelse til UHR innen 7. mai med utgangspunkt i det foreliggende saksframlegget, og så vil eventuelle supplerende merknader fra Studieutvalget bli ettersendt til UHR.

Saksunderlag
Arbeidsgruppas forslag og sekretariatets vurderinger presenteres nedenfor.

Minstekrav til antall sensorer og til ekstern sensur
Arbeidsgruppa anbefaler følgende:

- To sensorer på muntlig eksamen og andre eksamener som ikke lar seg etterprøve, hvorav den ene er ekstern
- To sensorer på bachelorarbeid (bacheloroppgave), hvorav den ene er ekstern
- Ved andre eksamener oppnevnes det en medsensor. I emner med mer enn 40 besvarelser vurderer medsensor minst 25 % av besvarelsene. Vurderingen av disse er normgivende for vurderingen av de øvrige besvarelsene.
- Ekstern sensor i alle emner minst hvert tredje år. I emner med mer enn 40 besvarelser skal ekstern sensor vurdere minst 25 % av besvarelsene. Vurderingen av disse er normgivende for vurderingen av de øvrige besvarelsene.
- Vurdering av praksisopplæring bør skje i samarbeid mellom praksisveileder og faglærer/emneansvarlig.

Sekretariatets vurdering:
UiA har en bestemmelse i forskrift om studier og eksamen om at det skal benyttes enten intern og ekstern sensor eller to interne sensorer ved justerende muntlig eksamen og ved muntlig eksamen eller annen eksamen der vurderingen ikke lar seg etterprøve, og der resultatet teller minst 40 % av samlet karakter i emnet. Forslaget fra arbeidsgruppa skiller seg fra vår forskrift ved at man ikke kan ha to interne sensorer på muntlig eller annen ikke-etterprøvbar eksamen og ved at dette skal gjelde for alle muntlige/ikke-etterprøvbare eksamener, uansett hvor mye de teller. Det siste har neppe stor betydning, ettersom vi sannsynligvis ikke har særlig mange muntlige eller andre ikke-etterprøvbare eksamener som teller mindre enn 40 % av samlet karakter. Krav om ekstern sensor ved alle slike eksamener vil imidlertid få betydning. Sekretariatet mener at ekstern sensor er viktig for kvalitetssikring av eksamener som ikke lar seg etterprøve, og er enig i forslaget fra arbeidsgruppa.

Sekretariatet er også enig i at det bør være ekstern sensor på bacheloroppgaver. UiA har i dag ikke krav om dette i sin forskrift.

UiA har i dag krav om ekstern sensor minst hvert tredje år, i tråd med forslaget fra arbeidsgruppa. Tidligere var kravet at ekstern sensor skulle sensurere minst 25 % av besvarelsene. Dette ble imidlertid endret til å gjelde alle besvarelser etter at KD i et etatsstyringsmøte påpekte at den tidligere ordningen ikke ble ansett å være i overensstemmelse med UH-loven. Sekretariatet ser i tillegg en del praktiske utfordringer ved at to sensorer skal ha blitt enige om karaktersettingen for en del av kandidatene før en intern sensor gjennomfører resten av sensurarbeidet alene. Det kan eksempelvis bli vanskelig å gjennomføre dette innen sensurfristen på tre uker.

Arbeidsgruppas forslag m.h.t. vurdering av praksisopplæring er i tråd med UiAs forskrift.

Samordning av sensurarbeidet gjennom nasjonale og lokale sensorsamlinger
Arbeidsgruppa anbefaler fire årlige, nasjonale sensorsamlinger med hovedvekt på diskusjon av konkret sensurarbeid, karakterbeskrivelser i forhold til læringsutbyttebeskrivelser og retningslinjer for sensurering. Foreslåtte målgrupper for samlingene er sensorer, ledere, sekretærer og medlemmer i institusjonenes studieutvalg på ulike nivå og ledere, sekretærer og

medlemmer i nasjonale rådsorgan. Samlingene foreslås organisert med deltakere fra beslektede fagområder. Det anbefales at nasjonale samlinger følges opp med samlinger ved den enkelte institusjon eller flere institusjoner innen samme region.

Sekretariatets vurdering:
Sekretariatet er positiv til forslaget, men mener at dette bør være en prøveordning. Det stilles spørsmål ved om det er hensiktsmessig med en så bred målgruppe. Ordningen bør evalueres etter ett år.

Nasjonale sensorkorps
Arbeidsgruppa anbefaler at det som en prøveordning opprettes nasjonale sensorkorps innenfor tre fagområder, og at sensorkorpset skal stå for ekstern sensur innenfor to til tre sentrale emner i de aktuelle fagene. Sensorkorpset skal utarbeide en kort karakterrapport for hvert semester. Ordningen blir søkt finansiert med prosjekttilskudd fra Kunnskapsdepartementet, og foreslås evaluert etter to semestre.

Sekretariatets vurdering:
Sekretariatet vurderer dette som et godt forslag. Ordningen vil kunne bidra til en mer lik karaktersetting på tvers av institusjonene, samtidig som man unngår problemstillingene nasjonale deleksamener reiser fordi hver institusjon vil utforme sine egne eksamensoppgaver.

Øvrige merknader
Arbeidsgruppa foreslår at ekstern sensor ikke kan være tilsatt i hovedstilling eller bistilling og heller ikke ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Arbeidsgruppas forslag innebærer at en person vil kunne være timelærer i ett emne og ekstern sensor i et annet emne (for en annen studentgruppe) det samme semesteret. Sekretariatet mener dette vil være uheldig fordi ekstern sensors uavhengighet vil kunne trekkes i tvil dersom vedkommende samtidig er timelærer. Ifølge UiAs forskrift om studier og eksamen kan ekstern sensor ikke være ansatt eller student ved Universitetet i Agder eller ha ansvar for undervisningen i et emne.

Arbeidsgruppa foreslår at det blir utarbeidet sensorveiledning til hver eksamen. Ifølge UiAs forskrift skal det utarbeides sensorveiledning til master- og bacheloroppgaver. Krav om sensorveileding til alle eksamener vil gi et betydelig merarbeid, men samtidig gi en bedre kvalitetssikring. Studieutvalget oppfordres til å diskutere dette forslaget.

Arbeidsgruppa har også foreslått at dersom det er uenighet mellom intern og ekstern sensor, bør hovedregelen være at ekstern sensor avgjør. I særlige tilfelle bør det oppnevnes en tredje sensor. Arbeidsgruppas forslag omtaler ikke uenighet mellom to interne sensorer. Iflg. UiAs forskrift skal det ved uenighet mellom to sensorer oppnevnes en tredje sensor, som fastsetter karakteren. Studieutvalget oppfordres til å diskutere arbeidsgruppas forslag også på dette punktet.

Økonomiske konsekvenser
Arbeidsgruppas forslag er i stor grad i samsvar med UiAs regelverk. Dersom de nevnte forslagene skulle bli vedtatt, vil kostnadene ved ekstern sensur særlig til muntlige eksamener øke. Forslaget om at intern medsensor og ekstern sensor bare skal delta i vurderingen av 25 % av besvarelsene i emner med minst 40 studenter vil imidlertid redusere kostnadene ved ekstern sensur. Totalt sett antas dermed de økonomiske konsekvensene av forslagene å bli begrenset for UiAs vedkommende.

Vedlegg:
Rapport om sensurordningene innen høyere utdanning - høring.pdf
Endeleg sluttrapport sensurordninger.pdf

Vedlegg til sak

Rapport om sensurordningene inn

Endeleg sluttrapport sensurordninger.pdf

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET
The Norwegian Association of Higher Education Institutions

UHRs medlemsinsitusjoner og fagstrategiske enheter, NSO

Deres referanse:	*Vår referanse:*	*Vår dato:*
	14/271-29	09.03.2015

Rapport om sensurordningene innen høyere utdanning - høring

UHRs utdanningsutvalg (UU) ønsker å bidra til en bedre nasjonal samordning av sensurarbeid, og mener at karaktersetting og sensurpraksis må ledelsesforankres og omtales i institusjonenes kvalitetssystem.

I forskningsprosjektet om karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning, presentert i Rapport 03/13 fra Senter for økonomisk forskning (SØF-rapporten), blir det rettet søkelys mot forskjeller mellom utdanningsinstitusjonene når det gjeler bruken av karakterskalaen A-F. Ulik karakterpraksis kan svekke tilliten til karaktersystemet og hindre likebehandling av studenter.

Det er viktig for alle institusjonene innen høyere utdanning å utvikle en god praksis når det gjelder sensurordninger og karaktersetting. UU har drøftet ulike tiltak med sikte på å få til en sterkere samordning av karakterbruken, og samordning av ulike sider ved sensurordningene er ett slikt tiltak.

Våren 2014 nedsatte UU en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere sensurordningene innen høyere utdanning.

Arbeidsgruppen skulle:

- vurdere sensurordningene innen høyere utdanning, herunder om det er behov for utvidet bruk av ekstern sensur og eventuelt å innføre nye ordninger
- vurdere tiltak for harmonisering av sensurarbeidet ved institusjonene (sensorsamlinger)
- vurdere forholdet mellom sensordningene og institusjonene kvalitetssystemer
- utrede hvilke budsjettmessige konsekvenser valg av ulike former for sensurordninger har for institusjonene.
- rapportere til Utdanningsutvalget innen 1. desember 2014

Gruppen avleverte sin rapport 15. desember 2014. Utdanningsutvalget besluttet på møte 25. februar d.å. å sende rapporten på høring.

Utdanningsutvalget ber høringsinstansene spesielt om å uttale seg i forhold til hovedpunktene i anbefalingene fra arbeidsgruppen i kapittel 6:

- forslag om felles regler med minstekrav for tallet på sensorer og minstekrav til ekstern sensur
- forslag om samordning av sensurarbeidet gjennom nasjonale og lokale sensorsamlinger
- forslag om prøveordning med nasjonale sensorkorps

Postadresse:
Stortorvet 2
NO-0155 Oslo

Telefon: +47 40 91 49 69
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.no: 997 058 925

Saksbehandler:
Rachel Glasser
rachel.glasser@uhr.no
Telefon: 48 27 22 18

Vi ber også høringsinstansene om å uttale seg om det foreslåtte minstekravet til tallet på sensorer (interne og eksterne) vil føre til vesentlig økte kostnader ved den enkelte institusjon, jamfør kapittel 6.5 i rapporten

Fristen før tilbakemelding er **24. april**.

Vennlig hilsen

Berit Kjeldstad (Sign.)
leder

Rachel Glasser
seniorrådgiver

Kopi:
Kunnskapsdepartemenet
NOKUT
UHRs analysegruppe

Vedlegg:
Rapporten *Vurdering av sensurordningane innan høgare utdanning* (15. desember 2014)

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Vurdering av sensurordningane innan høgare utdanning

Rapport frå ei arbeidsgruppe oppnemnt av Utdanningsutvalet i UHR

15. desember 2014

Innhald

1. Innleiing ... 3
1.1 Bakgrunn ... 3
1.2 Mandat og oppnemning ... 3
1.3 Arbeidet i gruppa ... 4
2. Samandrag ... 5
3. Sensurordningar ... 8
3.1 Lov og reglar ... 8
3.2 Vurderingsordningar ... 8
3.3 Omfanget av ekstern sensur ... 9
3.4 Ordninga med tilsynssensor/programsensor ... 11
3.5 Samordning av sensurarbeidet ... 12
3.6 Nasjonale sensorkorps ... 13
3.7 Nasjonale deleksamenar ... 14
4. Sensurordningar og kvalitetssystem ... 15
4.1 Kvalitetssystem og utfyllande reglar ... 15
4.2 Reglar om sensur ... 15
4.2.1 Talet på sensorar ... 16
4.2.2 Ekstern sensur ... 16
4.3 Behov for felles reglar? ... 16
4.4 NOKUT ... 17
5. Budsjettmessige konsekvensar ... 18
5.1 Kostnader ved ekstern og intern sensur ... 18
5.1.1 Ulike typar kostnader ... 18
5.1.2 Lønskostnader for interne og eksterne sensorar ... 18
5.1.3 Reisekostnader for eksterne sensorar ... 19
5.1.4 Andre kostnader ... 19
5.1.5 Oppsummering ... 19
5.2 Kostnadene ved utviding av talet på sensorar ... 20
5.3 Kostnader ved samordning av sensurarbeidet ... 20
6. Tilrådingar frå arbeidsgruppa ... 21
6. 1 Forslag om felles reglar om sensurordningar ... 21
6. 2 Sensurordningar og kvalitetssystem ... 24
6. 3 Samordning av sensurarbeidet ... 24
6. 4 Nasjonale sensorkorps ... 24
6. 5 Budsjettmessige konsekvensar ... 24
7. Iverksetjing og oppfylging ... 26

Vedlegg ... 27
Vedlegg 1: Oversikt over bakgrunnsmateriale og informantar ... 27
Vedlegg 2: Kostnader ved ekstern og intern sensur - rekneeksempel ... 28
Vedlegg 3: Utdrag av forskrifter om sensurordninger ... 33

Vurdering av sensurordningane innan høgare utdanning

1. Innleiing

1.1 Bakgrunn

I forskingsprosjektet om *Karakterbruk og kvalitet i høgare utdanning,* presentert i Rapport 03/13 frå Senter for økonomisk forsking (SØF-rapporten), blir det retta søkjelys mot skilnader mellom utdanningsinstitusjonane når det gjeld bruk av karakterskalaen A–F. Rapporten peikar på tendensar til «streng» karaktersetjingspraksis ved dei «gamle» universiteta og «snill» praksis ved dei «nye» universiteta og ved statlege høgskular.

I rapporten er det peika på fleire moglege forklaringar på skilnadene i karaktersetjingspraksis. Det kan vere relativ karaktersetjing, strategisk karaktersetjing for å auke inntektene, skilnader i undervisningsopplegg og ulike studentgrupper (ulike aldersgrupper t.d. ved universitet og statlege høgskular).

Det er eit mål at karakterskalaen skal brukast likt på tvers av fag og institusjonar. Dette er ei svært ambisiøs målsetjing, og UHR, i samarbeid med institusjonane og dei nasjonale rådsorgana, har arbeidd med ulike former for samordning av karakterbruken. SØF-rapporten peikar på at det likevel er skilnader som tyder på ulik karaktersetjingspraksis. Dette kan svekke tilliten til karaktersystemet, og det er viktig for alle institusjonane innan høgare utdanning å utvikle ein god praksis når det gjeld sensurordningar og karaktersetjing.

Universitets- og høgskolerådet (UHR) har drøfta rapporten og ulike tiltak med sikte på å få til ei sterkare samordning av karakterbruken på tvers av fag og institusjonar. Samordning av ulike sider ved sensurordningane er eitt slikt tiltak, og UHRs utdanningsutval vedtok 22. mai 2014 å oppnemne ei arbeidsgruppe som fekk i oppdrag å vurdere sensurordningane innan høgare utdanning.

1.2 Mandat og oppnemning

Arbeidsgruppa fekk følgjande mandat:

- vurdere sensurordningane innan høgare utdanning, herunder om det er behov for utvida bruk av ekstern sensur og eventuelt å innføre nye ordningar
- vurdere tiltak for harmonisering av sensurarbeidet ved institusjonane (sensorsamlingar)
- vurdere forholdet mellom sensorordningane og institusjonane sine kvalitetssystem
- utgreie kva budsjettmessige konsekvensar val av ulike former for sensurordningar har for institusjonane
- rapportere til Utdanningsutvalet innan 1. desember 2014

Arbeidsgruppa fekk følgjande samansetjing:

- viserektor for utdanning ved Universitetet i Bergen, Oddrun Samdal, leiar
- prorektor Olgunn Ransedokken, Høgskolen i Oslo og Akershus
- førsteamanuensis Per Manne, Norges Handelshøgskole
- økonomidirektør Jan Aasen, Høgskolen i Lillehammer
- studiedirektør Beth Linde, Høgskolen i Østfold
- student Sondre Jahr Nygaard, NSO
- seniorrådgjevar Kjersti Tokstad, NOKUT

Seniorrådgjevar Asbjørn Bjørnset, Universitetet i Bergen har vore sekretær i samarbeid med seniorrådgjevar Rachel Glasser, UHR.

Arbeidsgruppa tolkar mandatet slik at vurderinga av sensurordningane skal ha som siktemål å komme fram til ein god praksis som kan gje sterkare samordning av karakterbruken på tvers av fag og institusjonar. Søkjelyset blir i hovudsak retta mot lågare grad sidan det er her det er gjort størst endringar i sensurordningane i samband med kvalitetsreforma. For master-oppgåver/avhandlingar gjeld kravet om minst to sensorar, derav ein ekstern, men for andre masteremne kan problemstillingane vere dei same som på lågare grad.

1.3 Arbeidet i gruppa

Arbeidsgruppa har teke utgangspunkt i rapport 21/2009 frå NIFU STEP om «Hva er kvaliteter ved god sensur» når det gjeld omfanget av ulike typar sensurordningar og sensurpraksis.

Materiale om sensurordningar og kvalitetssystem er henta dels frå institusjonane sine nettsider og dels gjennom kontakt med institusjonane. Oversikt over retningslinjene for eksamen og sensur er henta frå institusjonane sine forskrifter slik dei er publisert i Lovdata.

Som grunnlag for vurdering av budsjettmessige konsekvensar er det henta materiale frå 17 institusjonar.

Arbeidsgruppa har hatt tre møte og elles arbeidd per epost.

2. Samandrag

Lov og reglar
UH-lova gir institusjonane stort handlingsrom til å fastsetje sensorordningar innafor kravet om at det skal vere minst éin ekstern sensor ved vurderinga av sjølstendig arbeid i høgare grad og ved ny sensurering i klagesaker. Det skal vidare vere ekstern evaluering av vurderinga eller vurderingsordninga ved institusjonane. (kap 3.1)

Vurderingsordningar
Innan høgare utdanning har det i lang tid vore ulike vurderingsordningar/-former. I samband med Kvalitetsreforma vart ein del nye former tekne i bruk, og det er lagt vekt på at det skal vere samanheng mellom undervisning og vurdering. Læring og vurdering blir knytt nærare saman med tilbakemeldingar undervegs. Det synest likevel ikkje å vere større vanskar med å nytte ekstern sensor ved sluttvurderinga enn tidlegare, men omfanget av eksamensarbeidet har auka, sidan det er blitt vesentleg fleire emne innafor mange fagområde. (kap 3.2)

Omfanget av ekstern sensur
NIFU-rapport 21/2009 og materiale som arbeidsgruppa har henta inn, viser at det er eit betydeleg omfang av ekstern sensur på lågare grad. Ein kombinasjon av intern og ekstern sensor er den mest brukte ordninga, men det er óg mange tilfelle der det berre blir nytta interne sensorar. Det er betydelege variasjonar mellom institusjonar og fagområde. Det blir også nytta berre éin sensor i ein viss grad, som oftast intern. Fleire institusjonar har ordningar der ein medsensor, intern eller ekstern, vurderer ein del av besvarelsane eller deltek i utforming av oppgåver og sensorrettleiingar. Talet på sensorar og bruken av ekstern sensur kan veksle frå år til år på den einskilde institusjon. (kap 3.3)

Tilsynssensor/programsensor
Ved nokre institusjonar er det innført ei ordning med tilsyns-/programsensor, som m.a. er tillagt å stå for ekstern evaluering av vurderinga eller vurderingsordningane. Omfanget av ordninga er kartlagt i NIFU-rapport 21/2009, som viser at knapt halvparten av institusjonane har ei slik ordning. Ordninga er meir utbreidd ved universitet og vitskaplege høgskolar enn ved dei statlege høgskolane. Arbeidsgruppa vurderer det slik at ordninga kan vere nyttig som ledd i kvalitetsarbeidet innafor fag og program. Den kan også bidra til harmonisering av karakterbruk, men dette er ikkje hovudføremålet med ordninga. (kap 3.4)

Samordning av sensurarbeidet
For å få ei sterkare samordning av sensurarbeidet, skisserer arbeidsgruppa eit opplegg med fire nasjonale sensorsamlingar i kombinasjon med lokale samlingar frå og med 2016. UHR og dei nasjonale rådsorgana bør ha ansvar for dei nasjonale samlingane, medan institusjonane enkeltvis eller i samarbeid har ansvar for lokale samlingar. (kap 3.5)

Nasjonale sensorkorps
Arbeidsgruppa drøftar og skisserer ei prøveordning med organisering av eit sensorkorps innafor tre fagområde. (kap 3.6)

Nasjonale deleksamenar
Kunnskapsdepartementet har gitt NOKUT i oppdrag å gjennomføre eit pilotprosjekt med nasjonale deleksamenar. Dette er eit tiltak som også har vore drøfta i karakterpanel for samfunnsøkonomi. Erfaringane frå pilotprosjekta kan få betydning for fleire utdanningar, og det blir viktig å vurdere desse grundig innafor sektoren. (kap 3.7)

Sensurordningar og kvalitetssystem
Institusjonane har reglar om sensur dels i kvalitetssystema, og dels i forskrifter om studium, eksamenar og sensur. Ved nokre institusjonar inneheld kvalitetssystema overordna reglar om sensur, og det blir vist til utfyllande reglar, som kan vere fastsette sentralt eller på fakultets-/ avdelingsnivå, når det gjeld spesifiserte retningslinjer. Arbeidsgruppa tilrår at hovudprinsippa, t.d. minstekrav for ekstern sensur, inngår i dei sentrale kvalitetssystema ved alle institusjonar. (kap 4.1)

Reglar om sensur
Institusjonane sine forskrifter inneheld ulike reglar. Arbeidsgruppa vurderer følgjande spørsmål som sentrale: *bruk av sensorrettleiingar, kvalifikasjonskrav til sensorar, minstekrav til talet på sensorar, definisjon av ekstern sensor, minstekrav til ekstern sensur, oppnemning av sensorar, handtering av usemje mellom sensorar, og ekstern evaluering av vurderingsordningane.* (kap 4.2)

Behov for felles reglar
Arbeidsgruppa tilrår at det blir innført felles reglar om sentrale spørsmål. Slike reglar kan innførast ved at institusjonane med utgangspunkt i tilrådde retningslinjer frå UHR innarbeider reglane i sine forskrifter eller ved at det blir fastsett ei sentral forskrift av Kunnskaps-departementet etter tilråding frå UHR. Kva framgangsmåte som skal nyttast, bør vurderast etter høyringsrunden i sektoren. (kap 4.3)

NOKUT
NOKUT arbeider med ein ny tilsynsmodell der det kan bli lagt større vekt på vurdering av sensurordningar og karakterbruk i institusjonane sitt arbeid med kvalitetsutvikling og kvalitetssikring. Arbeidsgruppa ser dette som eit viktig ledd i arbeidet med samordning av karakterbruken. (kap 4.4)

Kostnader ved intern og ekstern sensur
Ei samla vurdering av kostnadene ved ekstern versus intern sensur viser at det ikkje er vesentlege skilnader i kostnadene mellom intern og ekstern sensur. Medrekna sosiale kostnader er som hovudregel intern sensur meir ressurskrevjande enn ekstern. Ein utvida bruk av ekstern sensur, treng ikkje å føre til auka kostnader for institusjonane, men det vil kreve ein del budsjettilpassingar. (kap 5.1.5)

Kostnader ved å auke talet på sensorar
Talet på emne der det blir nytta berre éin sensor, varierer mellom institusjonane. Kostnadene ved å innføre minstekrav til talet på sensorar vil difor også variere. For nokre institusjonar vil minstekravet ikkje bety auke, medan dei som i stor grad nyttar berre éin sensor, vil få ein del auka kostnader. Institusjonane bør klargjere dette i høyringsrunden. (kap 5.2)

Kostnader ved samordning av sensurarbeidet
Kostnadene ved dei fire nasjonale konferansane i 2016 er anslått til kr 1,2 millionar. Dei kan dekkast gjennom deltakaravgift, alternativt ved at UHR søkjer om å få dekka kostnadene som prosjektkostnader frå Kunnskapsdepartementet. Kostnadene for lokale samlingar bør finansierast innafor institusjonane sine ordinære budsjett. (kap 5.3)

Forslag om felles reglar om sensurordningar
Arbeidsgruppa tilrår felles reglar om sensurordningar der minstekrav til ekstern sensur og minstekrav til talet på sensorar er hovudpunkt. Minstekrava vil innebere ei mindre utviding av talet på sensorar og omfanget av ekstern sensur. (kap 6.1)

Sensurordningar og kvalitetssystem
For å få ein god felles praksis, tilrår arbeidsgruppa at følgjande spørsmål blir innarbeidde i institusjonane sine kvalitetssystem: minstekrav til talet på sensorar og omfanget av ekstern sensur, deltaking i nasjonal samordning av karakterbruk og sensurarbeid og evaluering av vurderingsordningane. (kap 6.2)

Iverksetjing og oppfylging
Felles reglar om sensur bør iverksetjast frå og med hausten 2016 gjennom ei felles forskrift eller ved at institusjonane innarbeider reglane i sine forskrifter. Hovudprinsippa bør innarbeidast i institusjonane sine kvalitetssystem.

Nasjonale og lokale sensorsamlingar bør planleggast av UHR i samråd med nasjonale rådsorgan i løpet av tredje kvartal 2015. Arbeidet med å få til prøveordningar med nasjonale sensorkorps bør foregå parallelt med arbeidet med dei nasjonale sensorsamlingane. (kap 7)

3. Sensurordningar

3.1 Lov og reglar

I § 3-9 i universitets- og høgskolelova om *eksamen og sensur* heiter det m.a.:

> (1) *Universiteter og høyskoler skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.*
> *(2) Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium. Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatenes selvstendige arbeid i høyere grad.*
> *(5) Ved ny sensurering etter §§ 5-2 og 5-3 benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst én ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.*

Kravet i lova er altså at det skal vere minst éin ekstern sensor ved vurderinga av sjølstendig arbeid i høgare grad og ved ny sensurering i klagesaker. Det skal vidare vere ekstern evaluering av vurderinga eller vurderingsordninga.

Styret oppnemner sensor ved vurderingar der resultatet inngår på vitnemålet. Dette kan delegerast til andre styringsorgan, noko som er praksis ved dei fleste institusjonane.

3.2 Vurderingsordningar

Ulike vurderingsordningar/-former har vore nytta i lang tid, og praksis har variert mellom profesjonsfag og disiplinbaserte fag og mellom høgare og lågare grad. Den viktigaste forma for tilbakemelding og vurdering har likevel vore tradisjonell individuell skuleeksamen av varierande omfang. I samband med Kvalitetsreforma vart det i større grad teke i bruk ulike typar vurderingsformer eller -ordningar.

Dei mest brukte vurderingsordningane er:

- skriftleg individuell eksamen («skuleeksamen»)
- heimeeksamen med ein fastsett frist
- heimeeksamen kombinert med munnleg eksamen
- semesteroppgåve med rettleiing
- bacheloroppgåve med rettleiing
- prosjektarbeid
- munnleg eksamen
- mappeinnleveringar, evt kombinert med munnleg
- laboratoriekurs (kan inngå i mappeinnlevering eller andre eksamenar)
- praksis, eventuelt kombinert med obligatoriske oppgåver
- praktiske prøver
- vurdering av om studenten er skikka (innafor profesjonsretta studium)

Eksamen er som regel individuell eksamen, men det blir også nytta gruppeeksamen, både ved skriftleg og munnleg eksamen. Bacheloroppgåver og prosjektarbeid blir gjennomført som gruppeeksamen ved ein del institusjonar.

Digital eksamen blir prøvd ut ved fleire institusjonar. Det treng ikkje ha betydning for vurderingsordningane, men digital eksamen kan gjere det praktiske sensurarbeidet, særleg ekstern sensur, enklare.

Til fleire av vurderingane kan det vere knytt obligatoriske arbeidskrav i form av deltaking i seminar, innlevering av eit visst tal oppgåver som må vurderast til bestått, eller frammøte til rettleiing. Desse arbeidskrava blir som regel godkjende av fagleg ansvarleg for dei ulike emna.

Vurdering av om studenten er skikka, skal foregå gjennom heile studiet, og det er ein viktig del i vurderinga av praksisstudiet.

Ut frå lovreglane er det ikkje krav om ekstern sensor på lågare grad, men i praksisstudia er det praksisrettleiarar som deltek i vurderingsarbeidet. Dei er eksterne i den forstand at dei som regel ikkje er tilsette ved utdanningsinstitusjonane, men dei har likevel tilknytning til dei aktuelle utdanningsprogramma.

Mange institusjonar nyttar ekstern sensor på nokre eller alle eksamenane på lågare grad, men det er skilnader mellom institusjonane og mellom fagområda. Dette blir omtala i pkt 3.3 nedanfor.

I prinsippet kan det nyttast ekstern sensor ved dei fleste vurderingsformene. I praksisstudium er det likevel slik at rettleiar og faglærar skal fylgje studentane gjennom heile studiet, og ekstern sensor måtte eventuelt knytast til ein deleksamen der praksislæringa blir vurdert.

Innafor fleire fagområde har det vore stilt spørsmål ved om det bør vere obligatorisk med ekstern sensor ved vurdering av bacheloroppgåver. Her er det ulik praksis ved institusjonane.

Samanlikna med situasjonen før kvalitetsreforma, er det fleire mindre emne og dermed fleire eksamenar. Ved mange institusjonar var semestereiningar minste omfang av eit emne medan emna no som hovudregel er 7,5, 10 eller 15 studiepoeng. Dette har ført til større omfang av eksamensarbeidet, og det har vore éin av grunnane til at det er blitt meir krevjande å ha eksterne sensorar på alle emne. Ei anna årsak er at vurderingsformene er lagde ein del om, og nokre av dei er prosessuelle med tilbakemeldingar undervegs. Læring og vurdering blir knytt nærare saman, og det kan vere vanskelegare å nytte ekstern sensor i vurderinga i alle emna.

3.3 Omfanget av ekstern sensur

I diskusjonen om oppfylging av SØF-rapporten om *Karakterbruk og kvalitet i høgare utdanning* blir utvida bruk av ekstern sensur[1] rekna som eit verkemiddel for å harmonisere karakterbruken og redusere skilnadene mellom institusjonane.

Sensurordninga var drøfta i stortingsmeldinga om Statusrapport for kvalitetsreformen i 2007-2008. Departementet ville vurdere å kartlegge bruken og omfanget av ekstern sensur på lågare grad. På grunnlag av denne kartlegginga ville spørsmålet om meir bruk av ekstern sensur bli vurdert.

Etter oppdrag frå Kunnskapsdepartementet er omfanget og bruken av ekstern sensur på lågare grad kartlagt av NIFU STEP i Rapport 21/2009, heretter kalla NIFU-rapporten. NIFU-rapporten er frå 2009, og arbeidsgruppa vurderer det som unødvendig å gjennomføre ei omfattande ny kartlegging av sensurpraksis.

[1] Ekstern sensor er definert slik i kap 6: *Ekstern sensor kan ikkje vere tilsett i hovudstilling eller bistilling og heller ikkje ha hatt engasjement som timelærar for det aktuelle eksamenskullet*

I NIFU-rapporten er sensurpraksis innan ulike fagområde ved 31 lærestader kartlagt. Kartlegginga viser at det er ein del variasjonar mellom fagområda og at det er ulike typar sensurpraksis. Tabellen nedanfor er henta direkte frå rapporten (s. 25). Den viser omfanget av ulike typar sensurpraksis på ulike fagområde.

Tabell 1. Omfang av ulike typar sensurpraksis i 2008 på lågare grad ved 31 lærestader etter fagområde. Prosent

	Fagområde[2]					
	HS-fag	MNT-fag	SV-fag	HF-fag	PLU	Andre fag
Berre intern (e) sensor(ar)	67	48	43	44	45	50
Intern og ekstern på nokon av eksamenane	92	83	96	100	86	83
Berre eksterne sensorar	63	52	43	38	50	46
Tilsynssensor	46	39	43	44	36	42
Tal (N)	24	23	23	16	22	24

Fleire svar innafor kvart fagområde er mogleg og summen blir over 100 prosent. Ikkje alle lærestader har alle fagområda, og N blir difor mindre enn 31.

Vi ser at ein kombinasjon av intern og ekstern sensor er den mest brukte ordninga, men det er og mange tilfelle der det berre blir nytta interne sensorar eller berre eksterne sensorar.

Innafor helse- og sosialfag er det 67 prosent av institusjonane som har emne der ein berre nyttar interne sensorar. Innafor dei andre fagområda er omfanget mindre, lågast innan SV-fag med 43 prosent.

Ein kombinasjon av intern sensor og ekstern på ein eller fleire av eksamenane blir nytta ved 83 til 100 prosent av institusjonane. Det kan vere ei rullerande ordning med ekstern sensur på enkeltemne, og det kan vere ekstern sensur på visse typar oppgåver.

«Berre eksterne sensorar» betyr at det er nytta ekstern sensor i alle emna innafor fagområdet, men gjerne saman med intern sensor.

Ordninga med tilsyns-/programsensor er ei ny ordning som vart innført ved nokre institusjonar i samband med Kvalitetsreforma. Ordninga er omtala nærare i kapittel 3.4 nedanfor. Tabellen viser at ordninga er nytta i mindre grad enn andre typar sensur.

I NIFU-rapporten er det også undersøkt om det er skilnader mellom ulike institusjonstypar, og rapporten har materiale frå universitet, statlege vitskaplege høgskolar og statlege høgskolar. Det er liten skilnad mellom institusjonstypane når det gjeld bruken av ekstern versus intern sensor, medan det er store skilnader med omsyn til omfanget av tilsynssensorordninga. Den er lite nytta ved statlege høgskolar, 24 prosent har ordninga, medan 78 prosent av universitet og vitskaplege statlege høgskolar har ei slik ordning.

Det er også undersøkt i kor stor grad sensorordningane er knytta opp til institusjonane sine kvalitetssikringssystem. Konklusjonen er at «gammal ordning» og ulike kombinasjonar av intern

[2] HS-fag = helse- og sosialfag, MNT-fag = matematisk-naturvitskaplege fag, ingeniørfag og teknologi, SV-fag = samfunnsfag, HF-fag = humanistiske fag, PLU = pedagogikk og lærarutdanning

og ekstern sensur i større grad enn ordningane med berre intern sensor og tilsynssensor er knytt opp mot kvalitetssystema ved lærestadene innafor dei fleste fagområda.

NIFU-rapporten har ikkje data for i kor stor grad det blir nytta berre éin sensor, intern eller ekstern. Gjennomgangen av kvalitetssystema i kapittel 4 viser at det blir nytta berre éin sensor i ein viss grad, som oftast intern. Fleire institusjonar har ordningar der ein medsensor, intern eller ekstern, vurderer ein del av besvarelsane eller deltek i utforming av oppgåver og sensor-rettleiingar. Nokre institusjonar har eit fastlagt system der talet på sensorar kan veksle frå år til år.

3.4 Ordninga med tilsynssensor/programsensor

I UH-lova er det fastsett at det skal vere ekstern evaluering av vurderinga eller vurderings-ordningane. Ved nokre institusjonar er det innført ei ordning med tilsyns-/programsensor, som m.a. er tillagt denne funksjonen. Andre institusjonar har andre ordningar som er fastsette i kvalitetssystema eller i forskriftene om studium.

Tilsyns-/programsensor har ein sentral plass i studiekvalitetsarbeidet ved dei institusjonane som har innført ordninga og har m.a. følgjande oppgåver:

- vurdere opplegg og gjennomføring av eit studieprogram
- vurdere undervisnings- og læringsformer
- føre tilsyn med vurderingsformer og vurderingsprosessar
- vurdere om eksamensoppgåver er tilpassa læringsmåla for eit studium
- vurdere nivået på studentprestasjonane og bruken av karakterskalaen
- gje råd om vidareutvikling av vurderingsordningane og studieprogrammet

Tilsynssensor/programsensor skal rapportere regelmessig til fakultet/institutt/program. Desse rapportane er grunnlagsmateriale for studiekvalitetsrapportane på ulike nivå.

Som regel skal tilsyns-/programsensor ikkje delta direkte i sensurarbeidet, men dei kan vurdere eksamensoppgåver og uttale seg om karaktersetjinga generelt eller på enkelte oppgåver som ein del av dei regelmessige rapportane.

Omfanget av ordninga er kartlagt i NIFU-rapport 21/2009, og materialet viser at knapt halvparten av institusjonane har ei slik ordning. Ordninga er meir utbreidd ved universitet og vitskaplege høgskolar enn ved dei ordinære statlege høgskolane. Oppgåvene varierer, nokre arbeider med overordna spørsmål i faget medan andre vurderer alle sider ved eit studieprogram, inkludert karaktersetjing.

Arbeidsgruppa er kjent med at Høgskolen i Bergen, Høgskolen i Oslo og Akershus og Høgskolen i Sør-Trøndelag arbeider med å utvikle ein samarbeidsmodell om ordning med tilsynssensor innafor ingeniørutdanninga. Ein slik modell kan gje grunnlag for nasjonal samordning av vurderingsordningar og sensurpraksis.

Arbeidsgruppa har gått gjennom ein del rapportar[3] frå tilsynssensor/programsensor og vurderer det slik at ordninga kan vere nyttig som ledd i kvalitetsarbeidet innafor fag og program. Den kan også bidra til harmonisering av karakterbruk, men dette er ikkje hovudføremålet med ordninga. Arbeidsgruppa er i tvil om denne ordninga vil vere eit effektivt verkemiddel for å oppnå sterkare harmonisering i karakterarbeidet.

[3] Rapportar er innhenta frå Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Oslo og Akershus, Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo

3.5 Samordning av sensurarbeidet

Ulike former for samordning av karakterbruken og sensurarbeidet har vore praktisert gjennom dei nasjonale rådsorgana, m.a. i samband med karakterrapportar og -konferansar. Følgjande er gjennomført:

- karakterpanel (fagråd/nasjonale råd/profesjonsråd) eller nasjonale kommisjonar har vurdert karakterbruken innan sine fagområde. Totalt er det utarbeidd 127 rapportar frå karakterpanel. Dei fleste av desse har vurdert karaktersetjinga på masterarbeid
- åtte nasjonale karakterrapportar er utarbeidd av UHRs analysegruppe. Rapportane byggjer på rapportar frå karakterpanela og data frå DBH. Rapportene er sende til institusjonane og dei nasjonale rådsorgana, og dei er presenterte på karakterkonferansar
- UHR har arrangert ni karakterkonferansar med presentasjon av karakterrapportar og innleiingar om sentrale problemstillingar, herunder karaktersystema i andre land
- i 2010 arrangerte UHR ein temakonferanse om sensorordningar
- ei arbeidsgruppe har vurdert karaktersetjinga på masternivå, herunder om det burde innførast ein eigen skala for masternivået. Gruppa konkluderte med at det ikkje burde innførast eigen skala, men tilrådde at det vart utarbeidd fagspesifikke karakterbeskrivelsar for masterarbeid, som eventuelt kunne nyttast også for bachelorarbeid
- i 2009-2010 vurderte dei nasjonale råda å innføre fagspesifikke karakterbeskrivelsar for masterarbeid. Det vart utarbeidd nye fagspesifikke karakterbeskrivelsar i 21 fag, medan 12 fag konkluderte med at det ikkje var behov for eigne eller nye fagspesifikke beskrivelsar
- fakultetsmøtet for realfag og Nasjonalt råd for teknologutdanning har utarbeidd felles karakterbeskrivelsar for masterarbeid og retningslinjer for sensurering. Desse vart innførte frå og med hausten 2012. Eventuelle effektar kan vurderast når data for 2014 er tilgjengelege
- nasjonalt råd for teknologiutdanning har utarbeidd felles karakterbeskrivelsar og vurderingskriterium for bachelorarbeid i ingeniørfag, som skal nyttast frå og med våren 2014
- nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning (NRØA) vedtok i juni 2014 retningslinjer for karaktersetjing av masteroppgåver, som skal gjelde for oppgåver som blir leverte frå og med våren 2015. 15–20 masteroppgåver skal kontrollsensurerast av ei eiga sensurgruppe kvart år
- NRØA har vidare vedteke eigne karakterbeskrivelsar for bacheloroppgåver i økonomi og administrasjon

Hovudvekta har vore lagt på vurdering av karakterbruken, men arbeidet med karakter-beskrivelsar og retningslinjer for sensurering er blitt tillagt større vekt dei siste åra.

Analysen av og drøftingane om karakterbruken har nok gitt større forståing for bruken av karakterskalaene, men det synest ikkje som det har ført til særlege endringar i karakter-setjinga. Skilnadene mellom institusjonar og fagområde ser ut til å halde seg, og SØF-rapporten peikar på tendensar til relativ karaktersetjijng. I diskusjonen om oppfylging av SØF-rapporten har det i tillegg til utvida bruk av ekstern sensur, vore foreslått å organisere samlingar der sensorar innafor fag eller fagområde møtast og drøftar bruken av karakter-skalaen i eigne fag.

Sjølv om bruken av ekstern sensur blir utvida, er det ikkje nok for å få ei sterk samordning på tvers av alle institusjonane. Eksterne sensorar ved ein institusjon kan vere henta frå ein eller nokre få institusjonar, og vi kan såleis ikkje tale om nasjonale sensorkorps. Eksterne sensorar

bidrar til samordning mellom dei institusjonane som utvekslar sensorar, men dersom det skal få effekt for heile fagområdet, krevst det meir omfattande samordning.

Sensorsamlingar kan gje grunnlag for ei sterkare samordning av sensurarbeidet. Det vil imidlertid bli både omfattande og ressurskrevjande om ein skal samle alle sensorar – eksterne og interne – innafor alle faga, og det bør vurderast om ein kan ha ein kombinasjon av felles og fagspesifikke samlingar, eventuelt i ein kombinasjon av nasjonale og lokale samlingar. UHR og dei nasjonale rådsorgana kan stå for dei nasjonale samlingane medan institusjonane, enkeltvis eller i samarbeid, kan stå for lokale samlingar. Sensorsamlingar kan også sjåast som ledd i opplæring av sensorar.

Arbeidsgruppa skisserer eit slikt opplegg nedanfor:

Frå og med 2016 blir det halde årlege nasjonale sensorsamlingar med hovudvekt på diskusjon av konkret sensurarbeid, karakterbeskrivelsar i høve til læringsutbytebeskrivelsar og retningslinjer for sensurering.

Målgrupper for desse samlingane bør vere

- sensorar
- leiarar, sekretærar og medlemmer i institusjonane sine studieutval på ulike nivå
- leiarar, sekretærar og medlemmer i nasjonale rådsorgan

Samlingane kan organiserast med deltakarar frå fagområde med felles eller nærslekta problemstillingar, og dei kan eventuelt ha ein kombinasjon av plenums- og fag/fagområdesamlingar. For at omfanget ikkje skal bli for stort, bør det haldast fleire samlingar innafor eitt år, alternativt kan ein lage ein syklus over 4-5 år, slik det er gjort for karakterundersøkingane i 2012 – 2016. Arbeidsgruppa tilrår at det blir halde fire nasjonale samlingar i 2016. UHR i samråd med dei nasjonale rådsorgana bør stå for organiseringa og fordeling av fag/fagområde på dei ulike samlingane.

Dei nasjonale samlingane bør fylgjast opp med samlingar ved den enkelte institusjon eller for fleire institusjonar innafor regionane. UHR bør utarbeide ein felles mal for dei lokale opplegga.

3.6 Nasjonale sensorkorps

På UHRs karakterkonferanse 24.oktober 2014 vart det referert til ei ordning med nasjonale sensororgan eller sensorkorps innafor ergoterapeututdanninga i Danmark.

Dette kan vere ei interessant ordning, som også kan utprøvast i Noreg. Arbeidsgruppa tilrår at det som ei prøveordning blir oppretta nasjonale sensorkorps innafor tre fagområde etter følgjande opplegg:

- fakultetsmøta og dei nasjonale rådsorgana blir inviterte til å melde inn fag som kan vere med i eit sensorkorps på lågare grad, totalt tre fag med verknad frå hausten 2016
- sensorkorpset skal stå for ekstern sensur innafor to-tre sentrale emne i dei aktuelle faga
- sensorkorpset utarbeider ein kort karakterrapport for kvart semester
- ordninga blir søkt finansiert med prosjekttilskot frå Kunnskapsdepartementet
- ordninga blir evaluert etter to semester

3.7 Nasjonale deleksamenar

Kunnskapsdepartementet har gitt NOKUT i oppdrag å gjennomføre eit pilotprosjekt med nasjonale deleksamenar.

Det er planar om å gjennomføre piloten innafor følgjande utdanningar:

- matematikk i grunnskolelærarutdanningane, trinn 1-7 og trinn 5-10
- anatomi og fysiologi i bachelorgradsstudiet i sjukepleie
- revisjonsfag i bachelorgradsstudiet i rekneskap og revisjon

Føremålet med prosjektet er å skaffe informasjon om studentane sitt kunnskapsnivå, å gje fagmiljøa moglegheit til å samanlikne seg med tilsvarande fagmiljø ved andre institusjonar og dermed grunnlag for utvikling, og å bidra til auka tillit til utdanningane i samfunnet.

Deleksamenane kan vere ein del av ein eksamen, som tel i vurderinga av eit emne eller deler av eit emne, eller dei kan vere eksamenar utanom dei ordinære vurderingane. Det er føresett at deleksamenane skal vere obligatoriske. Det er førebels ikkje fastlagt om resultata skal komme på vitnemålet for den enkelte student.

Deleksamenane og prosjektet skal etter planen gjennomførast i løpet av 2015.

Arbeidsgruppa er kjent med at det i samband med nasjonalt studieplanarbeid i medisin blir drøfta å teste ut nasjonal delprøve innafor ein del av eitt fagområde. Den skal eventuelt vere obligatorisk for alle på eit gitt kull, men prøveresultatet skal ikkje stå på vitnemålet. Tidspunkt, form, innhald og formalia skal utgreiast nærare.

Erfaringane frå pilotprosjekta kan få betydning for heile sektoren, og det blir viktig å vurdere desse grundig. Arbeidsgruppa finn det ikkje naturleg å knyte kommentarar til pilotprosjekta i denne fasen, men vil vise til at UHRs analysegruppe for karakterbruk i UH-sektoren har peika på nasjonale prøver som eit mogleg tiltak for oppfylging av SØF-rapporten[4]. Det var her vist til rapport frå karakterpanel i samfunnsøkonomi, som var omtala i karakterrapporten for 2012.

[4] Som ledd i karakterundersøkinga i 2012 vurderte eit karakterpanel under Nasjonalt fagråd for samfunnsøkonomi 16 eksamensbesvarelsar som hadde fått karakteren E ved eksamen. Besvarelsane var henta frå innføringskurs i mikroøkonomi ved 8 institusjonar (UiT, UMB, UiB, BI, NHH, UiS, UiO, NTNU).

Karakterpanelet fann at det var stor variasjon i eksamenstid, struktur og tillatne hjelpemidlar. Samanlikninga av besvarelsane var derfor vanskeleg, og det vart gjennomført ei samanlikning av besvarelsar frå institusjonar som hadde om lag same opplegg. Karakterpanelet vurderte nokre av besvarelsane til F og peika på at det kunne vere systematisk skilnad mellom institusjonane med omsyn til kvar grensa mellom E og F gjekk. Undersøkinga vart imidlertid vurdert som eit for spinkelt grunnlag, men karakterpanelet ga uttrykk for at variasjonen kunne tilseie at ein burde fylgje opp med ei meir grundig undersøking.

Karakterpanelet viste vidare til eit debattinnlegg (av professor Finn Jørgensen i Dagens næringsliv) der det var tatt til orde for nasjonale prøver i basisfag i bachelorstudiet i økonomi og administrasjon og stilte spørsmål ved om det også kunne vere interessant å vurdere det for innføringskurs i mikroøkonomi.

4. Sensurordningar og kvalitetssystem

Ein del av mandatet for arbeidsgruppa er å vurdere forholdet mellom sensurordningane og institusjonane sine kvalitetssystem. Arbeidsgruppa gir her ein kort oversikt over status og drøftar om ei sterkare forankring i kvalitetssystema kan bidra til harmonisering av karakterbruken innafor høgare utdanning.

4.1 Kvalitetssystem og utfyllande reglar

I NIFU-rapporten frå 2009 er det kartlagt i kva grad dei ulike sensorordningane på lågare grad er knytt til kvalitetssikringssystema ved institusjonane. Det er ein del skilnader mellom ulike ordningar og ein del variasjonar mellom fagområda: bruk av både intern og ekstern sensor er i størst grad knytt til kvalitetssikringssystema (ved om lag 65 prosent av dei institusjonane som er kartlagt), medan ordningar med berre éin eller fleire interne sensorar er knytte til kvalitetssikringssystema ved om lag 40 prosent av institusjonane.

Arbeidsgruppa har innhenta materiale om kvalitetssystema ved ti institusjonar. I tillegg er kopi av reglane om sensur i forskriftene til dei fleste institusjonane samla i vedlegg 3. Dette materialet stadfester det biletet som NIFU-rapporten gir.

Institusjonane har reglar om sensur dels i kvalitetssystema, og dels i forskrifter om studium, eksamenar og sensur. Ved nokre institusjonar inneheld kvalitetssystema overordna reglar om sensur, og det blir vist til utfyllande reglar, som kan vere fastsette sentralt eller på avdelingsnivå, når det gjeld spesifiserte retningslinjer. Nokre institusjonar har ikkje omtale av sensurordningane i kvalitetssystema, men viser til utfyllande reglar. Ordninga med tilsyns-/programsensor er som regel omtala i kvalitetssystema, men også her blir det vist til utfyllande retningslinjer eller delegert til lågare nivå å fastsetje detaljerte reglar.

I praksis er forskrifter og utfyllande retningslinjer knytte til kvalitetssystema ved institusjonane, og dermed blir også sensurordningane i praksis knytte til kvalitetssystema. Dette bør gjerast tydelegare ved at hovudprinsipp, t.d. minstekrav for ekstern sensur, inngår i dei sentrale kvalitetssystema ved alle institusjonar. Dette blir drøfta i kapittel 6.2.

4.2 Reglar om sensur

Nedanfor blir ulike sider ved sensurordningane som er fastsette i institusjonane sine sentrale kvalitetssystem eller i forskriftene, lista opp. Kopi av reglane om eksamen og sensur i institusjonane sine forskrifter er samla i vedlegg 3 til rapporten.

Det detaljerte materialet viser at det er store skilnader mellom institusjonane med omsyn til kor spesifiserte reglane er og på kva nivå reglane er fastsette. Arbeidsgruppa vurderer følgjande spørsmål som sentrale:

- bruk av sensorrettleiingar
- kvalifikasjonskrav til sensorar
- minstekrav til talet på sensorar
- definisjon av ekstern sensor
- minstekrav til ekstern sensur
- oppnemning av sensorar
- handtering av usemje mellom sensorar
- ekstern evaluering av vurderingsordningane

Tilrådingar i desse spørsmåla blir gitt i kapittel 6.1. Nedanfor skal vil vi sjå nærare på kva reglar institusjonane har om *talet på sensorar* og *ekstern sensur*.

4.2.1 Talet på sensorar

Mange institusjonar har krav om at det skal vere to sensorar ved munnleg eksamen og andre prøver som ikkje lar seg etterprøve. Nokre institusjonar har krav om at det skal vere minst to sensorar ved alle eksamenar. Det siste er gjerne kombinert med krav om at det skal vere ekstern sensur etter ein fastsett syklus, t.d. minst kvart tredje år.

Dei som ikkje har krav om to sensorar, kan ha ordningar der det er ein medsensor, intern eller ekstern, som vurderer ein del av besvarelsane og/eller utforminga av eksamensoppgåver og eventuelle vurderingskriterium. Det er også høve til å nytte berre éin intern sensor på nokre emne. Det kan vere eksamenar eller prøver der det berre er éitt rett svar, t.d. fleirvalstestar, men det kan også vere generelt. Vurderingsordningane skal godkjennast etter ekstern evaluering eller tilråding frå program-/tilsynssensor.

Nokre institusjonar har fastsett at det skal vere to sensorar, intern og ekstern på bachelorarbeid (bacheloroppgåve, prosjektarbeid, fordjupingsemne). Dette vart også tatt opp av fleire karakterpanel i samband med karakterundersøkinga i helse- og sosialfag i 2013.

NIFU-rapporten har ikkje anslag over i kor mange emne det blir nytta berre ein sensor. Det er tidkrevjande å kartlegge, sidan institusjonane ikkje har nøyaktig oversikt over dette, og arbeidsgruppa har difor avgrensa seg til å innhente informasjon frå nokre program/emne i samband med kartlegginga av kostnadene ved ekstern sensur. Materialet indikerer at talet på sensorar per besvarelse, kan variere frå 1,2 til 2. Dette er omtala nærare i kapittel 5.2 og i vedlegg 2.

Arbeidsgruppa tilrår at det blir fastsett eit minstekrav for talet på sensorar. Det blir drøfta nærare i kapittel 6.1.

4.2.2 Ekstern sensur

I forskriftene er omfanget av ekstern sensur ofte fastsett som ei rullering knytt til talet på sensorar. Det kan også vere knytt til at ein minsteandel av besvarelsane skal vurderast av ekstern sensor og/eller at eksterne skal vere med å vurdere eksamensoppgåver og eventuelle vurderingskriterium. Samla er det eit betydeleg eksternt innslag ved sensurering og eksamen, men det er store skilnader mellom institusjonane, og arbeidsgruppa tilrår at det blir fastsett eit minstekrav for bruken av eksterne sensorar. Dette blir drøfta nærare i kapittel 6.1.

Sensurordningane ved praksisopplæring er lite omtala i forskriftene. Her har det vore etablert ordningar der praksisrettleiar saman med faglærar/emneansvarleg står for vurderinga. Praksisrettleiarar kan vere knytte til institusjonane på ulike måtar og vil såleis ikkje vere eksterne etter ein streng definisjon. Arbeidsgruppa vurderer det slik at dette er ein god praksis, men det kan vere nyttig å presisere ordninga i reglane for sensur.

4.3 Behov for felles reglar?

Institusjonane har ein del ulike ordningar og dei kan vere fastsette på ulike nivå. Det bør det også vere høve til. Utfordringa er korleis vi kan få til ein god felles praksis for sensur og karaktersetjing med sikte på sterkare nasjonal samordning av karakterbruken. Det tilseier at ein nasjonalt bør ha felles reglar på ein del sentrale punkt, eventuelt formulert som minstekrav.

Arbeidsgruppa tilrår at det blir innført felles reglar for dei punkta som er lista opp i kapittel 4.2. I tillegg bør det også vere med eit punkt i nasjonal samordning.

Reglane om sensurordningar er i dag som regel fastsette i *forskrifter*, vedtekne av styra ved institusjonane. Dei er samla i Lovdata og presenterte saman med sentrale forskrifter fastsette av Kunnskapsdepartementet.

Felles reglar kan innførast ved at institusjonane med utgangspunkt i tilrådde retningslinjer frå UHR innarbeider slike reglar i sine forskrifter, eller ved at det blir fastsett ei sentral forskrift av Kunnskapsdepartementet etter tilråding frå UHR. Ei sentral felles forskrift vil ha den føremonen at ho gir god oversikt over kva ordningar vi har innafor sektoren, og det vil vere arbeidssparande for institusjonane. Kva framgangsmåte som skal nyttast, bør vurderast etter høyringsrunden i sektoren.

Arbeidsgruppa legg fram forslag om felles reglar for sensurordningar i kapittel 6.

4.4 NOKUT

NOKUT evaluerer kvalitetssikringssystema ved institusjonane. I samband med evalueringsrapportane skal institusjonane dokumentere systema for kvalitetssikring av utdanninga. Eksamens- og sensorordningar inngår ikkje eksplisitt i NOKUT sine evalueringskriterium, og desse ordningane har til no blitt lite vektlagde i materialet frå institusjonane og i NOKUT sine evalueringsrapportar.

Arbeidsgruppa er kjent med at NOKUT arbeider med ein ny tilsynsmodell og at det der kan bli lagt større vekt på vurdering av sensurordningar og karakterbruk. Sidan karaktersettingspraksisen synest å vere for ulik både innad i institusjonane og mellom institusjonane (SØF-rapport nr. 03/13), kan ikkje karakterstatistikk brukast som del av ein indikator på kvaliteten i ei utdanning. Pilotprosjekta med nasjonale deleksamenar, jamfør kapittel 3.7, kan bidra til kalibrering av karaktersetjinga, og karakterstatistikkar kan dermed få større betydning i vurdering av kvaliteten på utdanningar.

Arbeidsgruppa ser det som naturleg at vurdering av karakterbruken inngår i kvalitetssikringssystema, og arbeidsgruppa ser det som positivt at NOKUT legg større vekt på dette.

5. Budsjettmessige konsekvensar

Arbeidsgruppa skal utgreie budsjettmessige konsekvensar for institusjonane av ulike former for sensurordningar. Det er både eit spørsmål om kostnader ved eksterne versus interne sensorar og kostnadene ved ein eller fleire sensorar. Arbeidsgruppa har også drøfta ei sterkare samordning av sensorarbeidet i form av sensorsamlingar og nasjonale sensororgan. Slike tiltak vil også ha budsjettmessige konsekvensar, som blir drøfta i dette kapitlet.

5.1 Kostnader ved ekstern og intern sensur

I NIFU-rapporten er sensurpraksis og kostnader drøfta i kapittel 4. Rapporten byggjer på intervju med studieleiarar ved ti utvalde institusjonar. Det er ulike oppfatningar om samanhengen mellom sensorordning og økonomi, men hovudoppfatninga er at ekstern sensur er ei svært kostnadskrevjande ordning. Det er ikkje sensorhonorara, men utgifter til reiser og opphald, som blir rekna som mest kostnadskrevjande.

NIFU-rapporten inneheld ikkje konkrete berekningar, og det blir vist til at tidsbruken for interne og eksterne sensorar i liten grad har vore i fokus ved vurderinga av kostnadene. Arbeidsgruppa har her henta inn materiale om kostnadene innafor ulike utdanningar ved 17 institusjonar, med særleg vekt på kostnadene ved å bruke eksterne sensorar.

5.1.1 Ulike typar kostnader

Det er i hovudsak tre typar av kostnader ved sensur:

- tidskostnad, løn til interne sensorar
- tidskostnad, honorar til eksterne sensorar
- reise og opphald for eksterne sensorar

I tillegg til direkte lønskostnader vil det komme sosiale kostnader. Desse er ein del ulike for interne og eksterne sensorar.

I tillegg er det ein tidskostnad knytt til administreringa av sensurarbeidet. Her kan det vere skilnader mellom bruken av interne sensorar og eksterne, og ein kan forvente at det er meir tidkrevjande å bruke eksterne sensorar.

Utgifter til reise og opphald kan delvis sparast inn ved bruk av videokonferansar og telefonsensur. Materiale frå institusjonane tyder på at dette er gjort i stor grad.

5.1.2 Lønskostnader for interne og eksterne sensorar

Internt sensur- og eksamensarbeid blir som hovudregel rekna som ein del av undervisnings-pliktene ved institusjonane, og dette arbeidet inngår i arbeidsplanar for fagleg tilsette. Kostnadene for internt sensurarbeid blir dermed lite synleg. Det kunne vore interessant å ha foretatt ei fullstendig kartlegging av kostnadene ved internt sensur- og eksamensarbeid, men det ligg utanfor arbeidsgruppa sitt mandat, og det vil vere eit svært omfattande arbeid. Arbeidsgruppa avgrensar seg difor til nokre rekneeksempel, som dels tek utgangspunkt i berekning av totale lønskostnader, der sosiale kostnader er medrekna og dels konkrete eksempel frå nokre institusjonar. Rekneeksempla er vist i vedlegg 2.

Rekneeksempla i vedlegg 2 syner at totale lønskostnader for interne sensorar blir høgare enn for eksterne på grunn av skilnadene i sosiale kostnader, når tidsbruk og lønsnivå er likt. Ved

heilt lik tidsbruk og likt lønsnivå blir dei interne lønskostnadene 12,7 prosent høgare enn honorarkostnadene for eksterne sensorar. Dersom vi tar omsyn til at internt personale i tillegg til undervisnings- og eksamensarbeid har forsking og formidling som hovudoppgåver, og vi legg til timekostnadene for desse oppgåvene, blir lønskostnadene for internt tilsette betydeleg høgare enn for eksterne, der ein berre betaler for eksamensarbeidet. Forsking er imidlertid ei prioritert oppgåve, og tid til forsking er eit mål i seg sjølv.

I praksis kan ikkje løn til fagleg tilsette delast opp i form av timekostnader for enkeltoppgåver og omdisponerast, og ein kan difor ikkje utan vidare erstatte interne sensorar med eksterne.

5.1.3 Reisekostnader for eksterne sensorar

Reisekostnadene kan vere ein betydeleg tilleggskostnad ved bruk av eksterne sensorar. Det er vanskeleg å skaffe nøyaktige rekneskapsdata for reisekostnader ved sensur, og arbeidsgruppa har henta inn data om slike kostnader ved i alt 16 institusjonar.

Materialet tyder på at institusjonane har spart inn på reisekostnadene både ved val av vurderingsformer og ved å bruke video- og telefonsensur. Ved individuell skriftleg eksamen treng det ikkje vere reisekostnader, og det kan også gjelde andre eksamenstypar. I fleirtalet av dei emna som det er henta inn data for, er det ingen reisekostnader, men ved éin av institusjonane (Høgskolen i Nesna) var kostnader til reise og opphald høgare enn honorarkostnadene.

Totalt utgjer reisekostnadene tre prosent av honorarkostnadene i dei emna vi har data for. I rekneeksempel 1 i vedlegg 2, er lønskostnader inkludert sosiale kostnader for interne 12,7 prosent høgare enn honorar og sosiale kostnader for eksterne. Totalt blir då kostnadene for interne høgare enn for eksterne.

Dei utvalde emna treng ikkje vere representative når det gjeld reisekostnader, og det er variasjonar mellom program og institusjonar. Det synest likevel å vere grunnlag for å konkludere med at reisekostnadene for eksterne sensorar utgjer mindre enn 10 prosent av honorarkostnadene.

5.1.4 Andre kostnader

I tillegg til sensurarbeidet vil det vere ein tidskostnad knytt til administrasjon, som dels blir utført av fagleg tilsette og dels av administrativt personale. Her kan ein forvente at det går litt meir tid i høve til eksterne sensorar, ved kopiering og utsending av oppgåver og ved organisering. Dette blir ikkje vurdert som nokon vesentleg kostnad, særleg med tanke på at institusjonane er i ferd med å gå over til elektroniske sensureringsløysingar.

5.1.5 Oppsummering

Ei samla vurdering av kostnadene ved ekstern versus intern sensur er at det ikkje er vesentlege skilnader i kostnadene mellom intern og ekstern sensur. Ein eventuell utvida bruk av ekstern sensur treng difor ikkje å føre til auka kostnader for institusjonane, men det vil kreve ein del budsjettilpassingar. Utfordringa for institusjonane blir å sikre fleksible budsjettmidlar, slik at kostnadene ved ein balansert bruk av ekstern sensur kan finansierast.

Dersom ein større del av sensurarbeidet blir utført av eksterne, kan det gje innsparingar i intern arbeidstid, som kan nyttast til andre prioriterte oppgåver innan undervisning og studiekvalitetsarbeid, herunder samordning av og opplæring i sensurarbeid.

5.2 Kostnadene ved utviding av talet på sensorar

I bakgrunnsmaterialet om kostnader og i forskriftene om sensorar framgår det at det i nokre emne berre blir nytta éin sensor, som regel intern. Det kan vere kombinert med at ein medsensor (intern eller ekstern) vurderer ein del av besvarelsane eller deltek i utforming av eksamensoppgåver og sensorrettleiing.

Det er klårt at skilnaden i kostnader mellom det å bruke ein eller to sensorar er vesentleg større enn skilnaden mellom interne og eksterne.

Arbeidsgruppa har innhenta eit begrensa materiale frå institusjonane, som viser at talet på emne med berre ein sensor varierer frå 16 prosent til 57 prosent. Det er vanskeleg å gje eit nøyaktig overslag over kostnadene ved å innføre minstekrav til talet på sensorar sidan det er så pass store skilnader mellom institusjonane. For nokre institusjonar vil minstekravet ikkje bety auke, medan dei som i større grad nyttar berre éin sensor, vil få ein del auka kostnader. Institusjonane bør klårgjere dette i høyringsrunden.

5.3 Kostnader ved samordning av sensurarbeidet

Arbeidsgruppa tilrår at det i 2016 blir arrangert fire nasjonale sensorsamlingar og at desse blir kombinert med lokale samlingar i regionar eller ved den enkelte institusjonen. Samlingane har som føremål å få til betre samordning av karakterbruken. Dei kan også sjåast som ledd i opplæring av sensorar.

Totalt vil det vere betydelege kostnader ved dette opplegget, men også her er det ulike typar kostnader. Det er:

- kostnadene ved å arrangere dei nasjonale samlingane
- kostnadene ved lokale samlingar
- reisekostnader for deltakarar
- tidskostnader for innleiarar
- tidskostnader for deltakarar

Kostnadene ved dei nasjonale samlingane vil vere om lag som ved dei årlege karakter-konferansane som UHR har arrangert på Gardermoen eller i Oslo. Konferansen hausten 2014 hadde om lag 200 deltakarar. Den hadde ein totalkostnad på om lag kr 300 000, av dette betalte deltakarane kr 240 000.

For dei foreslåtte fire konferansane i 2016 reknar arbeidsgruppa med ein totalkostnad på 1,2 millionar kroner. Kostnadene kan dekkast gjennom deltakaravgift, alternativt ved at UHR søkjer om å få dekka kostnadene som prosjektkostnader frå Kunnskapsdepartementet.

Når det gjeld kostnadene for lokale samlingar og kostnadene for deltakarane, viser arbeidsgruppa til at det foregår eit kontinuerleg arbeid med kvalitetssikring og -utvikling innan høgare utdanning. Nasjonale og lokale konferansar er ledd i dette, og dei blir finansierte innafor institusjonane sine ordinære budsjett. I 2016 bør deltaking i nasjonale og lokale sensorsamlingar prioriterast. Arbeidsgruppa finn difor ikkje at det bør lagast eigne budsjett for dette.

Den foreslåtte prøveordninga med nasjonale sensororgan i 2016-2017, blir foreslått finansiert av prosjektmidlar.

6. Tilrådingar frå arbeidsgruppa

Mandatet for arbeidsgruppa er å vurdere sensurordningane, herunder om det er behov for utvida bruk av ekstern sensur. Oppdraget er ledd i oppfylging av rapporten om *Karakterbruk og kvalitet i høgare utdanning (SØF-rapport nr. 3/13)*, og dei tiltaka som er vurderte skal ha som siktemål å få til ei sterkare samordning av karakterbruken på tvers av fag og institusjonar.

Hovudpunkta i tilrådingane frå arbeidsgruppa er:

- forslag om felles reglar med minstekrav for talet på sensorar og minstekrav til ekstern sensur
- forslag om samordning av sensurarbeidet gjennom nasjonale og lokale sensorsamlingar
- forslag om prøveordning med nasjonale sensorkorps

6. 1 Forslag om felles reglar om sensurordningar

Arbeidsgruppa tilrår at det blir utarbeidd felles reglar om sensurordningar ved institusjonane innafor høgare utdanning med sikte på å utvikle ein god praksis som gir grunnlag for samordning av karakterbruken i sektoren.

Reglane som er fastsette i § 3-9 i universitets- og høgskolelova gjeld ved alle institusjonane og blir ikkje omtala her.

Med utgangspunkt i dei reglane som er fastsette ved ein eller fleire institusjonar drøftar arbeidsgruppa her fellesreglar i sentrale spørsmål om sensur.

Bruk av sensorrettleiingar
Sensorrettleiingar er nytta i stor grad i sektoren, men det er ikkje fastsett i reglane ved alle institusjonane. Sensorrettleiingar gir eit viktig grunnlag for karaktersetjing, og dersom det blir utarbeidd slike i alle emna, kan dei også gje godt grunnlag for samordning av karakterbruken.

Arbeidsgruppa tilrår at det blir utarbeidd sensorrettleiing til kvar eksamen.

Kvalifikasjonskrav for sensorar
Institusjonane har fastsett kvalifikasjonskravet på ulike måtar. Kravet er anten knytt til stillingsnivå, eller det er fastsett at kravet til kvalifikasjon er det same som kravet for å undervise i emnet. I tillegg er det som regel høve til å vurdere relevant yrkeserfaring som kvalifikasjonskrav.

Arbeidsgruppa tilrår at kravet til kvalifikasjon blir det same som kravet til å undervise i emnet, og at også særleg relevant yrkeserfaring kan godkjennast som kvalifikasjon.

Minstekrav til talet på sensorar
Dei fleste institusjonane har som hovudregel at det skal vere minst to sensorar på munnleg eksamen og på andre eksamenar som ikkje lar seg etterprøve. På skriftleg eksamen er det ulik praksis, og i mange tilfelle blir det nytta berre ein sensor, som regel intern. Det kan vere kombinert med at ein medsensor, intern eller ekstern, vurderer ein del av besvarelsane. Institusjonane sine forskrifter og det materialet som er innhenta frå institusjonane i samband med vurderinga av kostnadene ved sensur, viser at det er skilnader i praksis. Hovudregelen er likevel at det er to sensorar, i alle fall på deler av besvarelsane.

Når det gjeld bachelorarbeid/-gradsarbeid (bacheloroppgåve, fordjupingsoppgåve, prosjektarbeid), er det som regel ikkje fastsett særlege minstekrav til talet på sensorar i forskriftene, men spørsmålet har vore drøfta i høve til ekstern sensur, m.a. i karakterundersøkinga for 2013. Arbeidsgruppa tilrår ein hovudregel om to sensorar på bachelorarbeid/-gradsarbeid.

Arbeidsgruppa tilrår at:

- *Det bør vere to sensorar på munnleg eksamen og på andre eksamenar som ikkje lar seg etterprøve.*
- *Det bør vere to sensorar på bachelorarbeid.*
- *I andre eksamenar, tilrår arbeidsgruppa at det blir oppnemnt ein medsensor. Når det er over 40 besvarelsar i eit emne, bør medsensor vurdere minst 25 prosent av besvarelsane, og denne vurderinga bør leggast som normgrunnlag for vurdering av dei resterande besvarelsane. I emne med fleirvalstestar eller samanliknbare prøveformer, kan bruken av medsensor avgrensast til utarbeiding av eksamensoppgåver.*

Definisjon av ekstern sensor

Ekstern sensor er som hovudregel definert slik i forskriftene om eksamen og sensur:

- Ekstern sensor kan ikkje vere tilsett i hovudstilling eller bistilling og heller ikkje ha hatt engasjement som timelærar i det aktuelle emnet i eksamenssemesteret.

Gjesteforelesarar med begrensa tilknyting til fagmiljøet er nemnt som unntak.

Arbeidsgruppa tilrår følgjande definisjon:

- *Ekstern sensor kan ikkje vere tilsett i hovudstilling eller bistilling og heller ikkje ha hatt engasjement som timelærar i det aktuelle emnet for eksamenskullet.*

Minstekrav til ekstern sensur

Som det går fram av kapittel 3.3 varierer omfanget av ekstern sensur betydeleg mellom institusjonane.

Det synest å vere ei oppfatning i sektoren at ekstern sensur er svært kostnadskrevjande, særleg på grunn av reisekostnader. Omfanget av ekstern sensur er difor mindre enn omfanget av to sensorar. Som det går fram av kapittel 5 og rekneeksempla i vedlegg 2 er ikkje ekstern sensur meir kostnadskrevjande enn intern sensur.

I samband med karakterundersøkinga i 2013 var det fleire karakterpanel som ga uttrykk for at det burde vere ekstern sensor på bachelorarbeid/-gradsarbeid. Karakterstatistikkane viser at det er ei spesiell karakterfordeling med betre karakterar på desse oppgåvene enn andre emne. Det kan vere eit argument for å ha som hovudregel at det bør vere ekstern sensur på slike oppgåver.

Ved praksisopplæring har det vore etablert ordningar der praksisrettleiar saman med faglærar/emneansvarleg står for vurderinga. Praksisrettleiarar kan vere knytte til institusjonane på ulike måtar og treng såleis ikkje vere eksterne etter ein streng definisjon. Arbeidsgruppa vurderer det slik at dette er ein god praksis, og tilrår at det blir presisert i reglane for sensur.

Arbeidsgruppa tilrår at:

- *Det bør nyttast ekstern sensor på munnleg eksamen og på andre eksamenar som ikkje lar seg etterprøve*
- *Det bør nyttast ekstern sensor på bachelorarbeid/-gradsarbeid*
- *I andre eksamenar, tilrår arbeidsgruppa at det kvart år blir nytta ekstern sensor på 1/3 av emna slik at alle emna i løpet av ein treårsperiode har hatt ekstern sensur. Når det er over 40 besvarelsar i eit emne, bør ekstern sensor vurdere minst 25 % av besvarelsane, og denne vurderinga bør leggast som normgrunnlag for vurdering av dei resterande besvarelsane.*
- *Vurdering av praksisopplæring bør skje i samarbeid mellom praksisrettleiar og faglærar/emneansvarleg i tråd med etablert praksis.*

Oppnemning av sensorar

Etter lova er det styret som oppnemner sensorar. Dette er som regel delegert til fakultet/ avdeling eller til institutt/program. Ved nokre institusjonar kan det vere rektor eller dekan ved fakultetet som oppnemner. Dette avheng i stor grad av storleiken på institusjonen, og det er gode grunnar for å delegere oppnemninga.

Det er vanskeleg å finne ei ordning som høver for alle institusjonane, men det kan vere ein fordel om oppnemning av sensorar i større grad blir rekna som ei policy-sak og at det blir behandla i styringsorgan. Både interne og eksterne sensorar bør oppnemnast.

Arbeidsgruppa tilrår at sensorar, interne og eksterne, blir oppnemnde av styret ved institusjonen eller av det organet som oppnemninga eventuelt er delegert til.

Handtering av usemje mellom sensorar

Nokre institusjonar har spesifiserte reglar for dette. Hovudregelen er at ekstern sensor avgjer når det er usemje, eller at det blir oppnemnt ein tredje sensor. Det siste kan vere knytt til stor divergens (over to karakterar).

Arbeidsgruppa tilrår at hovudregelen bør vere at ekstern sensor avgjer når det er usemje mellom intern og ekstern sensor. Dersom det blir nytta berre ein sensor på ein del av besvarelsane, bør tvilstilfelle drøftast med ekstern sensor. I særlege tilfelle bør det oppnemnast ein tredje sensor.

Ekstern evaluering av vurderinga eller vurderingsordningane

Det er fastsett i lova at *det skal vere ekstern evaluering av vurderinga eller vurderings-ordningane.* I kommentarane til lovforslaget er det peika på at det kan vere ulike former for ekstern deltaking i vurderinga, t.d. ekstern stikkprøvekontroll eller ekstern sensur av fastsette deler av vurderingane.

Dette spørsmålet er handtert på ulike måtar ved institusjonane, og der det er ekstern sensur på alle besvarelsane, er det ikkje rekna som nødvendig å ha eigne opplegg for ekstern evaluering. Nokre institusjonar har lagt denne oppgåva til programsensor/tilsynssensor.

Dersom arbeidsgruppa sine tilrådingar om minstekrav for ekstern sensur blir gjennomført, er det ikkje nødvendig med formalisert ekstern evaluering av vurderinga eller vurderingsordningane. Det betyr ikkje at institusjonane ikkje bør ha søkjelys på vurderingsordningane. Det bør vere ein del av kvalitetssystemet ved institusjonane.

Nasjonal samordning av sensurarbeid og karakterbruk
Ei god samordning av karakterbruken på tvers av fag og institusjonar føreset at institusjonane deltek i og fylgjer opp arbeidet i nasjonale karakterpanel og i nasjonale og lokale sensorsamlingar. Det er kanskje ikkje naturleg å formulere reglar om dette i forskrifter, men prinsippet bør innarbeidast i institusjonane sine kvalitetssystem.

6. 2 Sensurordningar og kvalitetssystem

Det er ulik praksis ved institusjonane med omsyn til i kor stor grad sensurordningane er omtala i kvalitetssystema. For å få ein god felles praksis tilrår arbeidsgruppa at følgjande blir innarbeidd i dei sentrale kvalitetssystema ved institusjonane:

- *minstekrav om talet på sensorar og omfanget av ekstern sensur*
- *deltaking i nasjonal samordning av karakterbruk og sensurarbeid*
- *evaluering av vurderingsordningane*

6. 3 Samordning av sensurarbeidet

Arbeidsgruppa tilrår at det i 2016 blir halde fire årlege nasjonale sensorsamlingar med hovudvekt på diskusjon av konkret sensurarbeid, karakterbeskrivelsar i høve til læringsutbytebeskrivelsar og retningslinjer for sensurering.

Målgrupper for desse samlingane bør vere

- sensorar
- leiarar, sekretærar og medlemmer i institusjonane sine studieutval på ulike nivå
- leiarar, sekretærar og medlemmer i nasjonale rådsorgan

Samlingane kan organiserast med deltakarar frå fagområde med felles eller nærslekta problemstillingar, og dei kan eventuelt ha ein kombinasjon av plenums- og fag/fagområdesamlingar.

Dei nasjonale samlingane bør fylgjast opp med samlingar ved den enkelte institusjonen eller for fleire institusjonar innafor regionane. UHR i samråd med institusjonane bør utarbeide ein felles mal for dei lokale opplegga.

6. 4 Nasjonale sensorkorps

Arbeidsgruppa tilrår at det som ei prøveordning blir oppretta nasjonale sensorkorps innafor tre fagområde etter følgjande opplegg:

- fakultetsmøta og dei nasjonale rådsorgana blir inviterte til å melde inn fag som kan vere med i ein sensorkorps på lågare grad, totalt tre fag med verknad frå hausten 2016
- sensorkorpset skal stå for ekstern sensur innafor to til tre sentrale emne i dei aktuelle faga
- sensorkorpset utarbeider ein kort karakterrapport for kvart semester
- ordninga blir søkt finansiert med prosjekttilskot frå Kunnskapsdepartementet
- ordninga blir evaluert etter to semester

6. 5 Budsjettmessige konsekvensar

Arbeidsgruppa viser til rekneeksempla i vedlegg 2 og oppsummering i kapittel 5.1.5. Utvida bruk av ekstern sensur treng ikkje føre til auka kostnader, men det vil vere behov for budsjett-tilpassingar.

Utvida bruk av ekstern sensur, kan det gje innsparingar i intern arbeidstid, som kan nyttast til andre prioriterte oppgåver innan undervisning, studiekvalitetsarbeid og samordning av sensurarbeid.

Arbeidsgruppa har foreslått minstekrav for talet på sensorar (interne og eksterne) som kan føre til auka kostnader for institusjonar som ligg under minstekravet. Dette må kartleggast nærare i høyringsrunden.

For dei foreslåtte fire konferansane i 2016 reknar arbeidsgruppa med ein totalkostnad på 1,2 millionar kroner. Kostnadene kan dekkast gjennom deltakaravgift, alternativt ved at UHR søkjer om å få dekka kostnadene som prosjektkostnader frå Kunnskapsdepartementet.

Når det gjeld kostnadene for lokale samlingar og kostnadene for deltakarane, viser arbeidsgruppa til at det foregår eit kontinuerleg arbeid med kvalitetssikring og -utvikling innan høgare utdanning. Nasjonale og lokale konferansar er ledd i dette, og dei blir finansierte innafor institusjonane sine ordinære budsjett. I 2016 bør deltaking i nasjonale og lokale sensorsamlingar prioriterast. Arbeidsgruppa finn difor ikkje at det bør lagast eigne budsjett for dette.

Den foreslåtte prøveordninga med nasjonale sensorkorps i 2016 -2017, blir foreslått finansiert av prosjektmidlar.

7. Iverksetjing og oppfylging

Rapporten frå arbeidsgruppa bør sendast på høyring slik at den kan behandlast i UHR sine organ i første halvår 2015.

Arbeidsgruppa tilrår at det blir utarbeidd felles reglar om sensurordningar ved institusjonane innafor høgare utdanning med sikte på å utvikle ein god praksis som gir grunnlag for samordning av karakterbruken i sektoren. Desse reglane bør iverksetjast frå og med hausten 2016, anten ved at institusjonane innarbeider dei i sine forskrifter eller ved at UHR utarbeider forslag til ei felles forskrift med utgangspunkt i tilrådingane i kap 6.1.

Arbeidsgruppa tilrår at følgjande blir innarbeidd i institusjonane sine kvalitetssystem innan 31. juli 2016:

- minstekrav om talet på sensorar og omfanget av ekstern sensur
- deltaking i nasjonal samordning av karakterbruk og sensurarbeid
- evaluering av vurderingsordningane

Det bør arrangerast fire nasjonale sensorsamlingar i 2016. Desse bør planleggast av UHR i samråd med nasjonale rådsorgan i løpet av tredje kvartal 2015. Arbeidet med opplegg for dei lokale samlingane bør skje samstundes.

Arbeid med å få til prøveordningar med nasjonale sensorkorps bør foregå parallelt med arbeidet med dei nasjonale sensorsamlingane.

Bergen/Halden/Lillehammer/Oslo desember 2014

Vedlegg

Vedlegg 1: Oversikt over bakgrunnsmateriale og informantar

SØF-rapport nr 03/13: *Karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning*

Rapport 21/2009 frå NIFU STEP: *Hva er viktige kvaliteter ved god sensur?*

Brev frå Kunnskapsdepartementet til Studentparlamentet ved Høgskolen i Oslo og Akershus av 21.05.14: *Svar på spørsmål om ekstern sensur*

Brev frå Kunnskapsdepartementet til Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen av 08.0914: *Oppdragsbrev til NOKUT*

Lovdata, sentrale forskrifter: *Forskrifter om studium, eksamenar, sensur m v.*

Rapportar frå program-/tilsynssensorar, innhenta frå:
- *Høgskolen i Lillehammer*
- *Høgskolen i Oslo og Akershus*
- *Universitetet i Bergen*
- *Universitetet i Oslo*

Kostnader ved sensur og talet på sensorar, innhenta materiale frå:
- *Handelshøyskolen, BI*
- *Norges Handelshøgskole*
- *Norges miljø- og biovitskaplege universitet*
- *Norges teknisk naturvitskaplege universitetet*
- *Norges Høgskolen i Bergen*
- *Høgskolen i Hedmark*
- *Høgskolen i Gjøvik*
- *Høgskolen i Lillehammer*
- *Høgskolen i Molde*
- *Høgskolen i Nesna*
- *Høgskolen i Nord-Trøndelag*
- *Høgskolen i Oslo og Akershus*
- *Høgskolen Stord/Haugesund*
- *Høgskolen i Sør-Trøndelag*
- *Høgskolen i Telemark*
- *Høgskolen i Østfold*
- *Universitetet i Agder*
- *Universitetet i Bergen*
- *Universitetet i Nordland*
- *Universitetet i Oslo*
- *Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet*

Vedlegg 2: Kostnader ved ekstern og intern sensur - rekneeksempel

Eksterne sensorar får honorar etter satsar som blir fastsette i samband med inngåing av avtalar om sensoroppdrag. Satsane kan variere mellom institusjonar og mellom fagområde, men det foregår ei uformell samordning i sektoren ved at satsar blir utveksla. Satsane blir fastsette med utgangspunkt i forventa tidsbruk, som er avhengig av kor stort emnet er og kva vurderingsform som er nytta. Det kan vere ein kombinasjon av eit grunnbeløp eller eit minste timetal, og ein sats per besvarelse, som er avhengig av lønnstrinn eller nivå (høg/låg sats).

Kostnadene ved internt sensurarbeid inngår i institusjonane sine lønskostnader, og dei blir dermed lite synlege. Lønskostnadene for sensurarbeidet kan identifiserast ved å berekne timetalet for sensur i eitt eller fleire emne, men i praksis kan ein ikkje dele opp løns-kostnadene på dei ulike oppgåvene og t.d. erstatte intern sensor med ekstern sensor. Som rekneeksempel tar vi likevel utgangspunkt i at interne og eksterne sensorar har same tidsbruk og at intern løn og honorar til ekstern sensor fell saman.

Rekneeksempel 1: same løn/honorar for interne og eksterne sensorar
Som eksempel 1 skal vi sjå på eit tenkt tilfelle der tidsbruken og kostnadene til løn/honorar er det same for interne og eksterne sensorar, stipulert til kr 25 000 for kvar.

Medrekna sosiale kostnader blir reknestykket følgjande:

Tabell 1

	sos kost	**Interne sensorar**	**Eksterne sensorar**
Løn/honorar		25 000	25 000
Fordel gruppeliv	0,3 %	75	
Feriepengar	12,0 %	3 000	3 000
Arbeidsgjevaravgift	14,1 %	3 959	3 948
Pensjonsinnskot	12,7 %	3 556	
Arbeidsgj avgift av pensjonsinnsk	14,1 %	501	
Total kostnad		**36 091**	**31 948**

Skilnadene i sosiale kostnader fører til at totalkostnadene for interne blir kr 4 043 (12,7 %) høgare enn for eksterne.

Dersom reisekostnadene for eksterne sensorar ikkje utgjer meir enn 12,7 % av honorar-kostnadene, vil totalkostnadene ved å bruke eksterne sensorar bli mindre eller lik lønskostnadene ved å bruke interne.

Rekneeksempel 2: matematikk for økonomar ved NHH
Som eksempel 2 skal vi sjå på eksamen i matematikk for økonomar ved NHH hausten 2013 der det var 428 kandidatar.

3 eksterne sensorar fekk til saman kr 101 070 i honorar som grunnbeløp (kr 845/980) og per besvarelse (låg sats = kr 204, høg sats = kr 245). For 1 intern sensor vil tilsvarande tidsbruk tilsvare kr 88 157. Skilnaden kjem av ulikt lønsnivå og at det berre blir eitt grunnbeløp.

Når vi reknar med sosiale kostnader, blir reknestykket følgjande:

Tabell 2

	sos kost	Intern sensor	Eksterne sensorar
Løn/honorar		88 157	101 070
Fordel gruppeliv	0,3 %	264	
Feriepengar[5]	12,0 %	10 579	12 128
Arbeidsgjevaravgift	14,1 %	13 959	15 961
Pensjonsinnskot	12,7 %	12 539	
Arbeidsgj avg av pensjonsinnskot	14,1 %	1 768	
Total kostnad		**127 267**	**129 159**

I dette tilfellet blir kostnadene for eksterne sensorar litt høgare enn for ein intern på grunn av skilnader i lønsnivå og fordi det er fleire eksterne .

Det er ikkje reisekostnader for eksterne sensorar ved denne eksamenen.

Rekneeksempel 3: kostnader for interne sensorar når alle arbeidsplikter blir medrekna
For internt fagleg personale inngår sensurarbeidet i undervisningsarbeidet, som utgjer ein del av samla arbeidsplikter. Ved universiteta er undervisningsarbeidet som regel normert til knapt halvparten av samla arbeidsplikt, og tid til forsking skal vere tilsvarande. Ved høgskolane kan arbeidspliktene for ein del av stillingane vere normert annleis, og i nokre stillingar er undervisningsarbeid rekna som hovudoppgåva. Dersom vi tar omsyn til alle arbeidspliktene, vil lønskostnadene for interne sensorar bli vesentleg større enn for eksterne.

Som eksempel skal vi sjå på totalkostnadene når tid til undervisning blir stipulert til 50 % og 75 %. Dette er høge anslag for undervisningsdelen og dermed låge anslag for andre plikter. Vi nyttar elles same tala som i eksempel 1 ovanfor og får følgjande reknestykke.

Tabell 3

	Undervisning = 50 %	Undervisning = 75 %
	Interne sensorar	**Interne sensorar**
Løn	50 000	37 500
Fordel gruppeliv	150	113
Feriepengar	6 000	4 500
Arbeidsgjevaravgift	7 918	5 939
Pensjonsinnskot	7 112	5 334
Arbeidsgj avgift av pensjonsinnsk	1 002	752
Total kostnad	**72 182**	**54 137**

Samanlikna med honorarkostnadene ved ekstern sensur blir lønskostnadene for interne i dette eksempelet meir enn dobbelt så store når undervisningsplikta er rekna til 50 %, og dei blir om lag 70 % høgare når undervisningplikta er på 75 %.

Motargumentet mot eit slikt reknestykke er at tid til forsking har verdi i seg sjøl og at ein difor ikkje bør rekne med det som eit påslag på tidsbruken til sensurarbeidet. Arbeidsgruppa vil

[5] Feriepengane er litt høgare for tilsette/eksterne sensorar som er over 60 år. Det er ikkje tatt omsyn til det i dette eksempelet. Vi reknar med at aldersfordelinga er om lag den same for eksterne og interne sensorar.

difor ikkje ta utgangspunkt i dette eksempelet når vi vurderer interne kostnader ved sensurarbeid.

Reisekostnader for eksterne sensorar
Reisekostnadene er rekna å vere ein betydeleg tilleggskostnad ved bruk av eksterne sensorar. Ved ein del eksamenar, t.d. individuell skriftleg eksamen, treng det ikkje vere reisekostnader, og det blir også nytta videokonferansar og telefonsensur for å spare reisekostnader ved sensur.

Det er vanskeleg å skaffe nøyaktige rekneskapsdata for reisekostnader ved sensur, og arbeidsgruppa har valt å hente inn data for slike kostnader i 7 studieprogram/utdanningar[6] ved i alt 17 institusjonar [7] i 2013/2014. I tillegg har vi henta inn samledata for to bachelorprogram ved UiB og eitt institutt ved UiT, og vi har data for examen philosopicum, seminarmodellen ved SV-fak, UiB i 2012.

Materialet viser følgjande:

Inst	Program	Emne	Berre int sensorar	Besv	Honorar ekst	Reise-kostnad	Reise i % av hon
17	7	100	44	4 289	2 857 800	60 527	2,1 %

I dei 100 emna som vi har data om, er det berre nytta interne sensorar i 44 av emna. Totalt er det 4 289 besvarelsar, 43 per emne i gjennomsnitt. Honorar for eksterne er kr 2 857 800. Reisekostnaden er kr 60 527, som utgjer 1,8 % av honorarkostnadene. Fleirtalet av programma har ingen reisekostnader ved ekstern sensur, men i eitt program (grunnskolelærarutdanning ved Høgskolen i Nesna) er reise- og opphaldskostnader større enn honorarkostnadene.

I tillegg har vi samledata for to bachelorprogram ved UiB og eitt institutt ved UiT og for examen philosophicum, seminarmodellen ved SV-fak, UiB:

Inst	Program	Honorar eksterne	Reise-kostnad	Reise i % av hon
UiB	Bachelor i engelsk og russisk	46 995	5 802	12,3
UiT	IHR*	365 854	38 146	10,4
UiB	Ex ph SV (H2012)	102 919	0	0
Total		515 768	43 948	8,5

*Institutt for historie og religionsvitskap, tala gjeld både master og bachelor

Dette materialet er ikkje samanliknbart med den første tabellen sidan vi har emne både på bachelor- og masternivå. Totalt er reisekostnadene i dette eksempelet 8,5 % av honorarkostnadene, og det indikerer at reisekostnadene ved sensur blir ein del høgare når ein også tar med emne på masternivå.

[6] Data er henta inn frå følgjande bachelorprogram: historie, IT/informasjonssystem, sjukepleie, statsvitskap, vernepleie, økonomi og administrasjon og frå grunnskolelærarutdanning 5-10.
[7] Data er henta frå følgjande institusjonar: Handelshøgskolen BI, Norges Handelshøgskole, Norges teknisk-naturvitskaplege universitet, Høgskolen i Bergen, Høgskolen i Gjøvik, Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Nesna, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Høgskolen i Oslo og Akershus, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Høgskolen i Telemark, Høgskolen i Østfold, Universitetet i Agder, Universitetet i Bergen, Universitetet i Nordland, Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Oppsummering av kostnader ved intern versus ekstern sensur
Førebels materiale om reisekostnader for eksterne sensorar indikerer at institusjonane har spart inn på reisekostnadene. Reisekostnadene synest å vere mindre enn differansen mellom totale løns-/honorarkostnader for interne versus eksterne sensorar (tabell 1). Dersom vi reknar med lønskostnadene for alle arbeidsplikter for internt personale (tabell 3), blir totalkostnadene for interne sensorar vesentleg høgare enn for eksterne.

Ein eventuell utvida bruk av ekstern sensur treng difor ikkje å føre til auka kostnader for institusjonane, men det vil kreve ein del budsjettilpassingar. Utfordringa for institusjonane blir å sikre fleksible budsjettmidlar slik at kostnadene ved ein balansert bruk av ekstern sensur kan finansierast..

Dersom ein større del av sensurarbeidet blir utført av eksterne, kan det gje innsparingar i intern arbeidstid, som kan nyttast til andre prioriterte oppgåver innan undervisning og studiekvalitetsarbeid.

Kostnadene ved ein eller to sensorar
Eksempla ovanfor viser at bruk av eksterne sensorar ikkje treng å føre til auka kostnader for institusjonane.

I bakgrunnsmaterialet om kostnader og i forskriftene om sensorar framgår det at det i nokre emne berre blir nytta ein sensor, som regel intern. Det kan vere kombinert med at ein medsensor (intern eller ekstern) vurderer ein del av besvarelsane eller deltek i utforming av eksamensoppgåver og sensorrettleiing. Nokre institusjonar har rullering for kva emne som har berre ein sensor.

Det er klårt at skilnaden i kostnader mellom det å bruke ein eller to sensorar er vesentleg mykje større enn skilnaden mellom interne og eksterne.

Arbeidsgruppa har innhenta materiale frå 3 institusjonar om i kor stor grad dei brukar berre ein sensor:

- Høgskolen i Hedmark hadde berre ein sensor i 106 emne (av totalt 657 emne) V2014. Det foregår ei rullering kvart år over kva emne som har berre ein sensor. Det blir fastlagt av avdelingane.
- *Høgskolen Stord/Haugesund* har H2014 er 73 emne av totalt 128 der det berre blir nytta ein sensor. Dei har eit krav om minimum 25 % ekstern sensur (som i praksis kjem i tillegg til 1 intern sensor).
- Ved *Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* har dei system for bruk av sensorar. Ved eitt institutt blir det brukt 2 sensorar i 5 av 8 emne og berre 1 sensor i 3 emne.

Det er også stilt tilleggsspørsmål til dei institusjonane som har gitt opplysningar om kostnader ved ekstern sensur om i kor mange emne det er nytta berre 1 sensor talet på sensorar. Tala for 93 emne er at det er nytta berre 1 sensor i 21 emne. I desse emna er det då 20 % som berre nyttar ein sensor.

Materialet ovanfor viser at talet på emne med berre 1 sensor varierer frå 57 % ved Høgskolen Stord/Haugesund til 16 % ved Høgskolen i Hedmark. I det materialet som gjeld 92 emne frå 16 institusjonar er det om lag 20 % av emna som berre har 1 sensor.

Det er vanskeleg å gje eit nøyaktig overslag over kostnadene ved å innføre minstekrav til talet på sensorar sidan det er så pass store skilnader mellom institusjonane. For nokre institusjonar vil det ikkje bety auke medan dei som i større grad nyttar berre 1 sensor, vil få ein del auka kostnader. Institusjonane bør klårgjere dette i høyringsrunden.

151214AB

Vedlegg 3: Utdrag av forskrifter om sensurordninger

Nedenfor følger utdrag av institusjonenes forskrifter om studier, eksamen, sensur m.v., kopiert fra Lovdata. Utdraget omfatter regler om sensurordninger ved institusjonene gruppert slik: universiteter, statlige høgskoler, statlige vitenskapelige høgskoler inkludert kunsthøgskoler, private vitenskapelige høgskoler og private høgskoler.

Når det gjelder private høgskoler, er det i hovedsak de institusjonene som har over 400 registrerte studenter, som er tatt med.

Mange institusjoner viser til utfyllende regler, som kan være fastsatte av fakultet eller på andre nivåer. Det er derfor vanskelig å få en fullstendig oversikt ut fra disse forskriftene alene, og i noen tilfeller har v i innhentet utfyllende regler.

Universiteter

NMBU

§ 41-1.Enhver evaluering skal resultere i et vurderingsuttrykk (en karakter). For alle emner som omfattes av denne forskriftens kapittel 1, skal det være to sensorer.

Emneansvarlig lærer eller hovedveileder vil normalt være intern sensor

NTNU

§ 37.*Sensorer*

1. Fakultetet selv oppnevner sensorer, jf. universitetsloven § 3-9 nr. 2. For tverrfakultære emner (f.eks. *Eksperter i team*) som ikke er administrert av et fakultet, oppnevner rektor ekstern(e) sensorer(er). Eksterne sensorer ved klage oppnevnes av fakultetet selv. Oppnevning skjer for perioder på 3 år.
2. Det skal være minst to sensorer ved muntlig prøve og vurdering av praksisopplæring e.l. som etter sin art ikke lar seg etterprøve. Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelsen av masteroppgaven/hovedoppgaven, jf. universitetsloven § 3-9 nr. 2
3. Fakultetet selv fastsetter retningslinjer enten generelt eller for det enkelte studieprogram for hvordan ekstern deltakelse i vurderingen skal gjennomføres, enten ved ekstern deltakelse i den enkelte vurdering eller ved ekstern evaluering av vurderingsordningene.

Universitetet i Agder

§ 37.*Sensur*

1) Alle emner på bachelor- og masternivå skal ha ekstern sensur i form av vurdering av studentarbeider minst hvert 3. år. I emner med multiple choice-eksamener eller sammenlignbare eksamensformer kan kravet om ekstern sensur dekkes ved at det medvirker en ekstern sensor ved utarbeidelse av eksamensoppgaven.

Det skal normalt benyttes ekstern sensor i et omfang på minst 15 studiepoeng pr. studieår. Ekstern sensor skal medvirke ved bedømmelse av alle studentarbeider ved alle deleksamener som inngår i emnet. Fakultetsstyret fastsetter plan for bruk av ekstern sensor.

2) Det skal benyttes ekstern sensor ved sensur av masteroppgaver og ved klagesensur, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9. Dersom veileder deltar som intern sensor, skal det benyttes en tredje intern eller ekstern sensor.
3) Ved sensur av opplæringsdelen av ph.d.-program skal det normalt benyttes ekstern sensor.
4) Det skal benyttes enten intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til bedømmelse av eksamenskandidatenes prestasjoner i følgende omfang:

- ved justerende muntlig eksamen,
- ved muntlig eksamen eller annen eksamen der vurderingen ikke lar seg etterprøve, og der resultatet teller minst 40 % av samlet karakter i emnet.

5) Bestemmelsene i punkt 1) gjelder ikke ved vurdering av praksisopplæring. Slik vurdering skal skje i et samarbeid mellom øvingslærer/kontaktsykepleier/veileder og faglærer.
6) Det skal i alle emner benyttes enten intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til utarbeidelse av eksamensoppgaver og eventuelle skriftlige retningslinjer for bedømmelsen. Det skal foreligge skriftlige, fag- eller profesjonsspesifikke retningslinjer for bedømmelse av bachelor- og masteroppgaver.
7) Fakultetsstyret oppnevner interne og eventuelle eksterne sensorer. Sensorer kan oppnevnes for en periode på inntil 3 år. Oppnevning skal gjelde både ordinær og påfølgende ny/utsatt eksamen. En intern eller ekstern sensor skal normalt ikke sensurere sammenhengende samme emne ved universitetet i mer enn 6 år.
8) Sensor må ha følgende kvalifikasjoner:
   a) Bachelornivå (minst en av):
      - være ansatt på lektor-/amanuensisnivå eller høgre nivå ved universitet/høgskole eller annen forskningsinstitusjon eller på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå
      - ha erfaring som sensor i vedkommende fag ved universitet/høgskole
      - gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen vedkommende fag.
   b) Masterprogram og videreutdanning som bygger på bachelorgrad eller tilsvarende:

være ansatt på lektor-/amanuensisnivå eller høgre nivå ved universitet/høgskole eller annen forskningsinstitusjon eller på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå.

   c) Doktorgradsprogram:

faglig kompetanse på minst 1. amanuensisnivå.

9) Ekstern sensor kan ikke være ansatt eller student ved Universitetet i Agder eller ha ansvar for undervisningen i et emne.
10) Dersom to sensorer ikke blir enige om vurderingen av et innlevert arbeid, skal det oppnevnes en tredje intern eller ekstern sensor, som fastsetter karakteren.

§ 7-3. Sensor

§ 7-3-1.*Allment om sensor*
(1) Sensor er enhver som deltar i bedømmelse av studentens prestasjoner i henhold til karakterskalaen beskrevet i § 7-1.
(2) Fakultet oppnevner sensorer. Virketid er normalt 2 år.
(3) Sensorer kan være interne eller eksterne. Eksterne sensorer hentes utenfor institusjonen.
(4) Ekstern sensor kan enten bedømme studenters enkeltprestasjoner eller vurdere et studieprogram eller deler av dette, som programsensor. Nærmere regler om bruken av programsensor går fram av retningslinjer for programsensor ved UiB, fastsatt av universitetsstyret 24. september 2009.

§ 7-3-2.*Krav til antall sensorer*
(1) *Masteroppgaver*

Ved bedømmelse av masteroppgave er det krav om minst to sensorer, hvorav den ene må være ekstern. Fakultetet kan i utfyllende regler bestemme at veileder ikke kan være medlem av kommisjonen.

(2) *Klage*

Ved ny sensurering etter universitets- og høyskoleloven § 5-2 og § 5-3, er det krav om minst to sensorer, hvorav den ene må være ekstern.

(3) *Muntlig eksamen*

Ved muntlig eksamen skal det være minst to sensorer, hvorav den ene normalt skal være ekstern. Dersom ingen av sensorene er eksterne, må vurderingsordningen godkjennes særskilt av fakultetet, basert på programsensors evaluering av vurderingsordningen.

Fakultetet kan i utfyllende regler gjøre unntak fra dette for visse typer løpende vurderinger hvor et slikt krav er særlig vanskelig å praktisere.

(4) *Andre vurderingsformer*

For øvrig kan fakultetet fastsette antallet sensorer og bruk av ekstern sensor ved den enkelte vurdering i utfyllende regler

Universitetet i Bergen

§ 7-3. Sensor

§ 7-3-1.*Allment om sensor*

(1) Sensor er enhver som deltar i bedømmelse av studentens prestasjoner i henhold til karakterskalaen beskrevet i § 7-1.

(2) Fakultet oppnevner sensorer. Virketid er normalt 2 år.

(3) Sensorer kan være interne eller eksterne. Eksterne sensorer hentes utenfor institusjonen.

(4) Ekstern sensor kan enten bedømme studenters enkeltprestasjoner eller vurdere et studieprogram eller deler av dette, som programsensor. Nærmere regler om bruken av programsensor går fram av retningslinjer for programsensor ved UiB, fastsatt av universitetsstyret 24. september 2009.

§ 7-3-2.*Krav til antall sensorer*

(1) *Masteroppgaver*

Ved bedømmelse av masteroppgave er det krav om minst to sensorer, hvorav den ene må være ekstern. Fakultetet kan i utfyllende regler bestemme at veileder ikke kan være medlem av kommisjonen.

(2) *Klage*

Ved ny sensurering etter universitets- og høyskoleloven § 5-2 og § 5-3, er det krav om minst to sensorer, hvorav den ene må være ekstern.

(3) *Muntlig eksamen*

Ved muntlig eksamen skal det være minst to sensorer, hvorav den ene normalt skal være ekstern. Dersom ingen av sensorene er eksterne, må vurderingsordningen godkjennes særskilt av fakultetet, basert på programsensors evaluering av vurderingsordningen.

Fakultetet kan i utfyllende regler gjøre unntak fra dette for visse typer løpende vurderinger hvor et slikt krav er særlig vanskelig å praktisere.

(4) *Andre vurderingsformer*

For øvrig kan fakultetet fastsette antallet sensorer og bruk av ekstern sensor ved den enkelte vurdering i utfyllende regler

Universitetet i Nordland

§ 9-1.*Sensurordninger*

Følgende sensurordninger gjelder for eksamener ved Universitetet i Nordland:

1. Det skal benyttes to sensorer, hvorav minst én ekstern sensor, i følgende tilfeller:
    a) Ved bedømmelse av alle eksamener på høyere grads studier (mastergradsnivå), herunder

også kandidatens selvstendige arbeid (masteroppgave).

b) Ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i lavere grad (bacheloroppgave).

c) Ved bedømmelse på bachelornivået minst én gang på alle emneeksamener innen en periode på 3 år, se § 9-3 i denne forskrift.

d) Ved ny sensurering etter lov om universiteter og høyskoler § 3-9 nr. 5 (klagesensur) i denne forskrift.

2. Det skal benyttes to sensorer ved bedømmelse av muntlig eksamen og vurdering av praktiske prøver og lignende som inngår i vurderingsgrunnlaget, og som etter sin art ikke lar seg etterprøve og derfor ikke kan påklages.
3. Ved eksamen der det ikke benyttes ekstern sensor skal det være to interne sensorer, hvorav en skal fungere som medsensor. Medsensor skal delta ved utarbeidelse av eksamensoppgaver og eventuelle vurderingskriterier. Medsensor kan i tillegg delta ved vurdering av eksamensbesvarelsene. Det enkelte fakultet er ansvarlig for nærmere spesifisering av medsensors oppgaver knyttet til de ulike emner.

§ 9-2.*Oppnevning av sensorer*

1. Fakultetene oppnevner sensorer ved planlegging av eksamensavvikling for emnet.
2. Den som påtar seg sensoroppdrag, påtar seg samtidig å være sensor ved eventuell ny eksamen i samme emne.
3. Klagesensorer skal oppnevnes samtidig med de ordinære sensorene.

§ 9-3.*Ekstern sensur*

1. Ekstern sensur kan være en av følgende:
   a) Ekstern sensor deltar ved vurdering av eksamensbesvarelsene fra alle kandidatene.
   b) Ekstern sensor deltar som tilsynssensor jf. universitetets egne retningslinjer.

§ 9-4.*Krav til kvalifikasjon for ekstern sensor*

1. Ekstern sensor må ha vitenskapelig kompetanse som kvalifiserer for ansettelse som minimum høgskolelektor/universitetslektor/amanuensis ved universitet/høgskole eller annen forskningsinstitusjon, eller gjennom relevant yrkespraksis være særlig kvalifisert for å foreta sensur innenfor et bestemt fagområde.
2. Ekstern sensor skal ikke være tilsatt i hel - eller deltidsstilling ved Universitetet i Nordland i det gjeldende semester.

Universitet i Oslo

(1) Ved bedømmelsen av masteroppgaven og ved ny sensurering etter klage på karakterfastsettingen, hvor det etter UH-loven er krav om minst to sensorer, må den eksterne bedømmersensoren hentes utenfor institusjonen.

(2) Ved Universitetet i Oslo skal det ved muntlig eksamen ordinært være minst to bedømmersensorer. Fakultetet kan gjøre unntak for visse typer løpende vurderinger/eksamener hvor dette kan være vanskelig å praktisere. Fakultetet kan for øvrig i emnebeskrivelsen fastsette antallet sensorer og bruk av ekstern bedømmersensor ved den enkelte eksamen i emnet.

(3) Fakultetet oppnevner sensorer.

Universitetet i Stavanger

§ 12.*Sensur*

1. Prøvingen skal kvalitetssikres gjennom ekstern deltakelse, enten ved den enkelte prøving eller ved evaluering av prøveordningene. Dersom det ikke benyttes ekstern sensor ved den enkelte prøving, skal kvalitetssikringen skje gjennom en eller flere av følgende ordninger:

- Ekstern deltakelse ved oppgaveutforming og fastsetting av prøvekriterier.
- Ekstern stikkprøvekontroll (etter avsluttet sensur) av sensurering foretatt av intern sensor.
- Ekstern evaluering av prøvingene som regnes inn i endelig karakter. Den som bidrar eksternt i slikt arbeid skal oppfylle de samme kravene som stilles til ekstern sensor, jf. nr. 5.

2. Dekan oppnevner sensor ved prøving når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium. Dette gjelder også når det er faglærer som er sensor. Sensor kan være faglærer, annen intern sensor, eller ekstern sensor. Oppnevning av sensor skal gjøres skriftlig.

3. Det skal være to sensorer, hvorav minst en ekstern, ved bedømmelse av kandidatenes selvstendige arbeid i høyere grad, og ved bedømmelsen av bacheloroppgaver eller tilsvarende. Det skal være to sensorer ved bedømmelsen av muntlig prøve/eksamen, og ved prøving i emner som er større enn 20 studiepoeng. Det skal i løpet av alle programmer være benyttet ekstern sensor i minst ett av emnene.
4. Ved ny sensurering etter § 15 og § 16 benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern.
5. Dekan oppnevner eksterne sensorer. Sensorene oppnevnes normalt for en periode på tre år. Eksterne sensorer kan ikke være ansatt ved Universitetet i Stavanger eller ha ansvar for undervisning ved universitetet. Ekstern sensor må ha minst en av følgende kvalifikasjoner:
   - være ansatt på universitetslektor/høgskolelektor/amanuensisnivå eller høyere ved universitet, høgskole eller annen forskningsinstitusjon.
   - på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå.
   - ha erfaring som sensor i vedkommende fag/emne ved universitet/høgskole.
   - gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen vedkommende fag/emne.
6. Ved bruk av flere sensorer, skal disse så vidt mulig gjennomgå forslag til eksamensoppgaver før oppgavenes endelige utforming. Sensor er medansvarlig for at sensureringen ligger på et faglig forsvarlig nivå.
7. Ved bruk av medsensor, fastsettes karakterene i fellesskap. Ved uenighet avgjør ekstern sensor. Dersom det benyttes to interne sensorer og en av disse er faglærer i det aktuelle emnet, avgjør den som ikke er faglærer.

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

§ 38.*Sensorveiledninger*

Det skal utarbeides sensorveiledning til hver eksamen.

§ 39.*Antall sensorer, sensurordninger og bruk av eksterne sensorer*

Fakultetene oppnevner sensorer. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene. Følgende ordninger gjelder ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet:

1. Det skal benyttes to sensorer, hvorav minst én ekstern, i følgende tilfeller:
   a. ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høgre grad
   b. ved ny sensurering som følge av klage over formelle feil ved eksamen, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5-2 nr. 2
   c. ved klage over karakterfastsettelse, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5-3 nr. 4.
2. I alle øvrige tilfeller skal det benyttes enten:
   a. Ekstern sensor eventuelt kombinert med intern sensor.
   b. Minst én intern sensor kombinert med ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningen.

Ved bedømmelse av muntlig eksamen, eksamen i kunstneriske, praktiske og estetiske emner eller lignende, som etter sin art ikke lar seg etterprøve, skal det likevel være minst to sensorer.

Ordninger for ekstern evaluering kan være én, eller en kombinasjon av følgende:

a. ekstern deltagelse ved utforming av eksamensoppgaver og sensorveiledning
b. ekstern kontroll av intern sensors vurdering av et tilfeldig utvalg kandidater
c. ekstern evaluering av alle vurderingsordningene som inngår i fag- eller studieplanen

Når to sensorer i fellesskap skal fastsette karakteren ved skriftlig eksamen, og sensorene ikke blir enige om felles sensurvedtak, skal en tredje sensor, som skal være ekstern, trekkes inn. Sensuren framkommer ved felles enighet, eller ved at to av sensorenes standpunkter blir utslagsgivende.

Fakultetene selv fastsetter retningslinjer generelt, eller for det enkelte studieprogram eller emne, når det gjelder antall sensorer og hvordan ekstern deltakelse i vurderingen skal gjennomføres, enten ved ekstern deltakelse i den enkelte vurdering eller ved ekstern evaluering av vurderingsordningene.

§ 41.*Ekstern sensor og krav til kvalifikasjon*
Ekstern sensor skal ikke være ansatt i hel- eller deltidsstilling ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet i det gjeldende semester. Engasjerte forelesere eller seminarholdere regnes som interne den tiden de mottar lønn fra universitetet. Fakultetene kan gjøre unntak fra dette ved kortvarige engasjement i tilknytning til et annet studieprogram.

En ekstern sensor må ha vitenskapelig kompetanse som kvalifiserer for ansettelse som minimum høyskolelektor/amanuensis ved universitet/høyskole eller annen forskningsinstitusjon. Ekstern sensor kan i særlige tilfeller være kvalifisert for å foreta sensur innenfor et bestemt område gjennom relevant yrkespraksis.

Statlige høgskoler

Høgskolen i Bergen

§ 3-11.*Sensur*

(3) Det skal oppnevnes to sensorer ved muntlig/praktisk eksamen.
(4) Styret oppnevner sensorer etter forslag fra fagansvarlig (jf. univl. § 3-9 punkt 2).
(5) Følgende kvalitetssikring skal inngå i sensureringsordningen:
  a. Emner der karakteren står selvstendig på vitnemålet skal ha ekstern og intern sensor ved den enkelte eksamen minimum hvert 3. år.
  b. Eksamensoppgavene skal kvalitetssikres ved at instituttleder/seksjonsleder eller ekstern sensor eller eksamenskommisjon godkjenner oppgavene.
  c. Sensor(ene) skal etter sensurering, skrive rapport på fastsatt skjema.
(6) Ved uenighet:
  a. mellom ekstern og intern sensor avgjør ekstern sensor resultatet
  b. mellom to interne sensorer avgjør den sensor som ikke har undervisningsansvaret
  c. ved uenighet på mer enn 2 karakterer, oppnevnes en 3. sensor.

Høgskolen i Buskerud og Vestfold

§ 6-3.*Oppnevning av sensorer*
(1) Dekan oppnevner og godkjenner sensorer.
(2) Sensor ved ordinær eksamen sensurerer normalt også ny eksamen.
(3) Ekstern sensor må kunne dokumentere nødvendige faglige kvalifikasjoner i det emnet det skal sensureres i, og ha minst én av følgende kvalifikasjoner:
  a. være ansatt på høyskolelektor- eller amanuensisnivå, eller høyere nivå ved universitet, høyskole eller annen forskningsinstitusjon
  b. ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå innen aktuelt fagområde som kvalifiserer for ansettelse som minimum høyskolelektor eller amanuensis ved universitet, høyskole eller annen forskningsinstitusjon
  c. i særlig tilfelle være kvalifisert innen vedkommende emne gjennom relevant yrkespraksis.
(4) Ekstern sensor kan ikke være tilsatt ved høyskolen, eller ha hatt ansvar for undervisning i aktuelt emne ved høyskolen i samme studieår som vurdering finner sted.

§ 6-4.*Sensorordninger*
(1) Det skal være ekstern evaluering av eksamen eller vurderingsordningene, jf. lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3-9 første ledd.

(2) Dette kan være følgende:

a. ekstern sensor har ansvar for evaluering av vurderingsordningen og i utforming av kriterier for vurderingen
b. ekstern sensor deltar sammen med intern sensor ved utforming av eksamensoppgaver og eventuell sensorveiledning
c. ekstern sensor sensurerer sammen med intern sensor alle eksamensbesvarelsene fra et emne eller emneområde.

(3) Ekstern sensor skal uttale seg om eksamensformen, enkeltvurderinger, pensum, kvalitet og vanskelighetsgrad, samt studieprogrammets oppbygning. Dette skal gjennomføres minst hvert tredje år, eller når et emne er nytt eller vesentlig omarbeidet.

(4) Det skal benyttes to sensorer, hvorav minst én ekstern i følgende tilfeller:

a. ved bedømmelse av studentens selvstendige arbeid i høyere grad
b. ved eventuell ny sensurering etter lov om universiteter og høyskoler § 5-2 om klage ved formelle feil ved eksamen, og ved ny sensurering etter lov om universiteter og høyskoler § 5-3 om klage over karakterfastsettelse.

(5) Ved uenighet mellom to sensorer, skal det oppnevnes ny, ekstern sensor. Ny sensor skal gjøres kjent med forslagene til den opprinnelige sensur med begrunnelse.

(6) Ved bedømmelse av muntlig eller praktisk eksamen, og hvor studenten etter loven ikke har klagerett, skal det benyttes to sensorer, enten to interne, eller en intern og en ekstern.

(7) Det oppnevnes som hovedregel to interne sensorer på eksamener som ikke har ekstern sensur.

(8) Dekan kan fastsette retningslinjer for antall sensorer, samt bruk av eksterne sensorer i vurderingen.

Høgskolen i Gjøvik

§ 33.*Sensur*

33.1. Studentenes kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse skal vurderes på en upartisk og faglig betryggende måte.

33.2. Avdelingen oppnevner eksterne sensorer, normalt for fire år om gangen. Ekstern sensor kan ha gjesteforelesninger for eksempel av svært begrenset omfang, men skal ikke være ansatt ved institusjonen eller knyttet til høgskolen som timelærer i funksjonsperioden. Krav til ekstern sensor fremkommer i utfyllende retningslinjer (pkt. 33.12).

33.3. Avdelingen fastsetter årlig hvordan ekstern sensor skal brukes i vurderingsarbeidet. Det må sikres en variert anvendelse av de ulike måter en bruker ekstern sensor på.

33.4. Det skal alltid være ekstern sensor ved bedømmelse av studenters selvstendige arbeid i høgre grad.

33.5. Ved muntlig eksamen som eneste vurderingsform og som omfatter 30 studiepoeng eller mer, skal det alltid være to sensorer, hvorav minst en ekstern.

33.6. Dersom intern og ekstern sensor ikke blir enige om vurderingen av en besvarelse, skal det ved vurderingen trekkes inn en tredje sensor som skal være ekstern, slik at de tre sensorene avgjør karakteren i fellesskap.

33.7. Ved uenighet mellom faglærer og veileder/øvingslærer på praksisstedet ved vurdering av praksisstudier, tiltrer emneansvarlig/studieprogramansvarlig som tredje sensor.

Høgskolen i Harstad

§ 12.*Sensur*

Universiteter og høgskoler skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

1.

a) Instituttstyret for gjeldende studium skal fastsette sensurordning og oppnevne sensorer for alle vurderinger som inngår i avsluttende vurdering i tråd med bestemmelsene i denne forskrift samt bestemmelser i gjeldende fag-/studieplan. Oppnevningen av sensorer gjelder

for ordinær vurdering og utsatt/ny vurdering.

b) Rektor kan fastsette utfyllende bestemmelser.

2. Ekstern sensur skal være en av, eller en kombinasjon av følgende
   - ekstern sensor kontrollerer og godkjenner vurderingsoppgaver og fastsetting av vurderingskriterier
   - ekstern sensor deltar ved vurdering av hele eller bestemte deler av besvarelsene fra alle kandidatene
   - ved bedømmelse av selvstendig arbeid for høyere grad, skal det være minst 2 sensorer, hvorav minst 1 ekstern.
3. Klagesensorer oppnevnes samtidig med ordinære sensorer. For alle emner med karakterer som kan påklages skal det oppnevnes et sensorpar med minimum en ekstern sensor.
4. Ekstern sensor kan ikke være ansatt ved HiH eller være ekstern foreleser som har ansvar for undervisning i emnet som vurderes.
5. Ekstern sensor skal ha minst en av følgende kvalifikasjoner:
   a) Være ansatt på minimum høgskolelektornivå ved annen utdannings/forskningsinstitusjon.
   b) På annen måte dokumentere vitenskapelig kompetanse på samme nivå.
   c) Gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen vedkommende fag.
6. Ved to sensorer skal sensorene bli enige om fastsettelse av karakter. Dersom enighet ikke oppnås, oppnevnes to nye sensorer hvorav en intern og en ekstern.
7. En ekstern sensor skal ikke være sensor ved mer enn 3 påfølgende ordinære vurderinger innen samme emne.

Høgskolen i Hedmark

§ 14.*Sensur*

1. Studentenes kunnskaper og ferdigheter skal vurderes på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.
2. Høgskolen oppnevner eksterne sensorer, normalt for fire år om gangen. Ekstern sensor skal ikke være ansatt ved institusjonen (omfatter alle avdelinger ved institusjonen) eller knyttet til institusjonen som timelærer i funksjonstiden som ekstern sensor. Gjesteforelesninger o.l. av svært begrenset omfang utelukker ikke ekstern person som sensor.
3. Bruk av ekstern sensor:

Ved bruk av ekstern sensor må verdien av ekstern sensur komme alle kandidater til gode.

a) Ekstern sensor skal alltid ved skriftlig eksamen med gitt oppgavetekst få seg forelagt forslag til oppgavetekst og prinsipper for karakterfastsettelse i emnet til vurdering og godkjenning, selv om ekstern sensor ikke skal delta i vurdering av besvarelsene.

b) Ekstern sensor skal hvert år benyttes i minimum ett emne innen en gradsutdanning eller flerårig utdanning. Innen studieprogram med omfang på 60 studiepoeng eller mindre skal ekstern sensor benyttes i ett emne minimum hvert tredje år.

c) Ekstern sensor kan benyttes for å vurdere fag- og studieplaner, emnebeskrivelser, undervisningsopplegg og/eller vurderingsordningene.

d) Ved muntlig eksamen som eneste vurderingsform i et emne, skal det alltid være to sensorer.

e) Det skal alltid være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern ved bedømmelse av studenters selvstendige arbeid i høyere grad.

f) Ved ny sensurering etter klage jf. lovens § 5-2 nr. 2 og § 5-3 nr. 4 benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Ved ny sensurering skal sensorene ikke få opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen.

Høgskolen fastsetter årlig hvordan ekstern sensor skal brukes i vurderingsarbeidet.

4. Dersom intern og ekstern sensor ikke blir enige om vurderingen av en besvarelse, skal det ved vurderingen trekkes inn en tredje sensor som skal være ekstern, slik at de tre sensorene avgjør

karakteren i fellesskap. Ved uenighet mellom faglærer og veileder/øvingslærer på praksisstedet ved vurdering av praksisstudier, tiltrer den faglig ansvarlige som tredje sensor.

Høgskolen i Lillehammer

§ 43.*Sensur*

Studentenes kunnskaper og ferdigheter skal vurderes på en upartisk og faglig betryggende måte.

Dekan oppnevner eksterne sensorer, normalt for tre år om gangen. Ekstern sensor kan ha gjesteforelesninger av svært begrenset omfang, men skal ikke være ansatt ved noen avdeling ved høgskolen eller knyttet til høgskolen som timelærer i funksjonsperioden.

Det skal være ekstern evaluering av eksamen eller eksamensordningene jf. univl. § 3-9. Ekstern deltakelse i vurderingen kan for eksempel være følgende:

a) Bruk av ekstern sensor for å vurdere alle eksamensbesvarelser i et emne.
b) Bruk av ekstern sensor for å kontrollere og godkjenne eksamensoppgaver og de generelle prinsipper for karakterfastsettelse i et emne.
c) Bruk av ekstern sensor for å vurdere deler av sensurarbeidet til intern sensor.
d) Bruk av ekstern sensor for å vurdere studie-/fagplaner, undervisningsopplegget og/eller vurderingsordningen.

Det må sikres en variert anvendelse av de ulike måter en bruker ekstern sensor på i vurderingsarbeidet.

Det skal alltid være ekstern sensor ved bedømmelse av studenters selvstendige arbeid i høgre grad.

Ved muntlig eksamen som eneste eksamensform med omfang 30 studiepoeng eller mer, skal det alltid være en ekstern sensor.

Dersom intern og ekstern sensor ikke blir enige om vurderingen av en besvarelse, skal det trekkes inn en tredje sensor som skal være ekstern. Den tredje sensoren fastsetter karakteren der det er uenighet.

Ved uenighet mellom faglærer og veileder/øvingslærer på praksisstedet ved vurdering av praksis, tiltrer den faglig ansvarlige som tredje sensor.

Høgskolen i Nesna

7-14.*Sensorer og sensur*

(1) Regler om sensur framgår av uh-lovens § 3-9.
(2) Vurderingene skal kvalitetssikres gjennom ekstern deltakelse, enten ved den enkelte vurdering eller ved evaluering av vurderingsordningene.
(3) Dersom det ikke benyttes ekstern sensor ved den enkelte vurdering, skal kvalitetssikringen skje gjennom en eller flere av følgende ordninger:
    a. Ekstern deltakelse ved oppgaveutforming og fastsetting av vurderingskriterier
    b. Ekstern stikkprøvekontroll (etter avsluttet sensur) av vurderinger foretatt av intern sensor
    c. Ekstern sensur av større skriftlige arbeider som prosjekter og porteføljer.
(4) Ved bruk av ekstern sensor skal denne ikke være tilknyttet høgskolen i funksjonstiden, kan ikke oppnevnes for mer enn fire år, og må ha minst en av følgende kvalifikasjoner:
    a. Være ansatt på minimum høgskolelektornivå ved annen utdannings-/forskningsinstitusjon
    b. På annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå
    c. Ha erfaring som sensor i vedkommende fag/emne ved universitet/høgskole Gjennom yrkeserfaring være særlig kvalifisert i faget.
(5) Den som påtar seg sensoroppdrag påtar seg samtidig å være sensor til eventuell ny/utsatt eksamen i samme emne. Ved ny sensurering etter § 7-17 benyttes nye sensorer. Sensor plikter også å

skrive begrunnelse til studenter som ønsker dette. Dette arbeidet er en del av sensoroppdraget og honoreres ikke utover sensorhonoraret.

(6) Bruk av ekstern sensor i forhold til eksamensform

a.

- Muntlig eksamen.
- Praktisk eksamen.
- Eksamen på høyere grads nivå.

→ Alltid ekstern sensur. Ved muntlig eksamensavvikling på lavere grads nivå skal ekstern sensor være oppkoblet mot eksamenslokalet ved hjelp av videokonferanseutstyr. Dekan kan i særlige tilfeller innvilge dispensasjon fra dette.

b.

- Skriftlig.
- Mappe som teller 100 %.
- Bacheloroppgaver.
- Hjemmeeksamen som teller 100 %.

→ Innen hver 30-studiepoengsenhet skal det være ekstern sensur hvert 3. år. For studieenheter som er modulorganiserte med selvstendige moduler skal en av modulene innenfor en 30-studiepoengsblokk eksternsensureres hvert 3. år.

c.

- Mappe som skal forsvares muntlig.
- Hjemmeeksamen som kombineres med annen eksamen.

→ Stikkprøvekontroll. Ekstern sensor skal ikke gi karakter som teller med i eksamenskarakteren.

d.

- Eksamen med ikke-gradert karakter.
- Arbeidskrav.

→ Ikke ekstern sensur.

(7) Sensorene fastsetter karakteren. Dersom to sensorer ikke blir enig i bedømmelsen trekkes en tredje sensor inn og avgjør

Høgskolen i Nord-Trøndelag

§ 17.*Sensur*

Regler om sensur framgår av universitets- og høyskoleloven § 3-9.

2. Høgskolen i Nord-Trøndelag har retningslinjer for bruk av ekstern sensor. Dekan oppnevner i tråd med utfyllende regler interne og eksterne sensorer. Det skal samtidig oppnevnes klagesensorer.

3. For større skriftlige eksamener (kandidat-/bachelor-/eller masteroppgave) eller lignende kan sensurfristen på 3 uker forlenges. Likeledes forlenges sensurfristen dersom det ikke er mulig å skaffe kvalifiserte sensorer i tide. Sensurfristen forlenges automatisk med 1 uke når jule- eller påskehøgtid inngår i sensurperioden.

Høgskolen i Oslo og Akershus

§ 7-1.*Sensor*

(1) Ved eksamen eller vurdering der resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium, oppnevner fakultetsstyret sensorer i samråd med fagmiljøet.

(2) Det skal være knyttet ekstern sensor til alle eksamener i henhold til retningslinjer for oppnevning og bruk av sensor.

(3) Bruk av sensor skal gå fram av emnebeskrivelse i programplanen. Det skal normalt benyttes to sensorer ved muntlig og skriftlig eksamen.

(4) Ekstern sensor kan ikke ha vært tilsatt ved Høgskolen i Oslo og Akershus det siste året.

(5) Studieutvalget ved Høgskolen i Oslo og Akershus fastsetter retningslinjer for oppnevning og bruk av sensor

Samisk høgskole

§ 22.*Sensorer, sensurordning og sensurfrist*
1. Forsknings- og studiestyret fastsetter nærmere sensurordninger og oppnevner en eksamenskommisjon for eksamener og/eller deleksamener som innregnes som del av sluttkarakteren. Den som oppnevnes til sensor, påtar seg samtidig å være sensor ved kontinuasjonseksamen/utsatt eksamen. Reservesensor oppnevnes for eksamener med klagerett i medhold av UH-lovens § 3-9. Reserve-/klagesensor (2 stykker) oppnevnes samtidig med ordinære sensorer hvorav minimumskravet er at den ene skal være ekstern sensor.

Sensorer oppnevnes slik:

- 1. sensor - faglærer/fagansvarlig for studietilbudet
- 2. sensor - intern sensor (faglærer) eller ekstern sensor
- Reservesensor 1: ekstern sensor
- Reservesensor 2: intern sensor eller ekstern sensor

For masteroppgaver oppnevnes sensorer slik:

- 1. sensor - intern sensor
- 2. sensor - ekstern sensor
- Reservesensor 1: ekstern sensor
- Reservesensor 2: intern sensor

2. Ekstern sensor skal ikke være ansatt ved Samisk høgskole. Ekstern sensor skal oppfylle minimum en av følgende kvalifikasjoner:
   a) Være ansatt på minimum høgskolelektornivå ved annen utdannings-/forskningsinstitusjon.
   b) På annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå.
   c) Ha erfaring som sensor i vedkommende fag/studium på universitets-/høgskolenivå.
   d) Gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert i vedkommende fagområde.
3. Bruk av ekstern sensor tilpasses vurderinger og deleksamener for det enkelte fag/studieenhet. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene jf. UH-lovens § 3-9 nr. 1. Ekstern sensor bør være med i bedømmingen av noen deleksamener eller besvarelser fra noen av kandidatene eller fra alle kandidatene hver 3. gang det gis vurdering i faget/studieenheten.
4. Arbeidsfordeling for eksamenskommisjonen
   a) 1. og 2. sensor evaluerer fag- og studieplanen, spesielt vurderingsform, studiets organisering og arbeidsmåter i faget.
   b) 1.og 2. sensor godkjenner eksamensoppgavene i henhold til fag- og studieinnhold og gir rammer for vurderingen. Det fremsettes rapport til reservesensorer etter behov.
   c) 1. og 2. sensor bedømmer kandidatenes eksamensbesvarelser. 2. sensor framlegger sensorrapport.
   d) Reservesensorer bedømmer eksamensbesvarelser hvis en kandidat har framsatt klage på resultatene på bakgrunn av Samisk høgskoles eksamensforskrifter og UH-lovens § 3-9 nr. 1. 1. Reservesensor framlegger sensorrapport fra klagesensuren.

Høgskolen i Sogn og Fjordane

9.2. Sensur

1. Alle eksamenar/sluttvurderingar i emne eller fag som skal inngå på vitnemål eller karakterutskrift, skal vera sensurerte av minst to sensorar.

2. Det skal vera to sensorar, der ein er ekstern, ved minst ein deleksamen som inngår i eksamen/sluttvurdering for eit studium normert til 60 studiepoeng.

3. Det skal vera to sensorar, der minst ein er ekstern for minimum ein eksamen i kvart studieår i fleirårige utdanningar, gradsstudium og yrkesutdanningar og ved vurdering av kandidatar sitt sjølvstendige arbeid i høgre grad.

4. Ved ny sensur (klagesensur) skal det vera minst to nye sensorar, der minst ein er ekstern, jf. lova § 3-9.

5. Det skal vera ekstern evaluering av vurderinga eller vurderingsordninga, jf. lova § 3-9. Dekan har

ansvar for dette. Ekstern evaluering kan vera:

- Ekstern sensor deltek i sluttvurdering/eksamen for alle kandidatane etter ein fastsett plan.
- Ekstern sensor evaluerer vurderingsformene slik dei kjem til uttrykk i studieplanar, eksamensoppgåver og eventuelle sensorrettleiingar.
- Ekstern sensor deltek ved vurdering av eit tilfeldig utval eksamensoppgåver (stikkprøver).

6. Ein ekstern sensor skal til vanleg ikkje vera sensor samanhengande i same fag eller emne ved høgskulen i meir enn fem år. Ekstern sensor kan ikkje vera tilsett eller ha hatt undervisningsoppgåver av vesentleg omfang ved høgskulen innan det aktuelle fagområdet i same studieår som eksamen vert arrangert. Ekstern sensor må ha minst ein av følgjande kvalifikasjonar:

- Vera tilsett på minimum høgskulelektornivå ved annan utdannings- eller forskingsinstitusjon.
- På annan måte ha dokumentert vitskapeleg kompetanse på tilsvarande nivå.
- Ha røynsle som sensor i vedkomande fag, emne eller kurs ved universitet eller høgskule.
- Gjennom yrkespraksis vera særleg kvalifisert innan vedkomande fag.

Den som tek på seg sensoroppdrag, tek samstundes på seg å vera sensor ved eventuell ny eksamen (kontinuasjonseksamen).

7. Dekan nemner opp sensorar. Det skal oppnemnast mange nok sensorar til å ta hand om både ordinær sensur og eventuell klagesensur, jf. pkt. 9-3 (4).
8. Ved sensur av det sjølvstendige arbeidet i mastergrad, jf. forskrift om krav til mastergrad § 6, skal studenten sin rettleiar ikkje vera medlem av kommisjonen som sensurerer arbeidet.

Høgskolen Stord/Haugesund

§ 4-1.*Sensurering*

1. Høgskolestyret skal sikre at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvd på en upartisk og faglig betryggende måte, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9, pkt. 1. Dette sikres gjennom ekstern evaluering, for eksempel ved bruk av ekstern sensor etter fastsatte retningslinjer. Ekstern sensor kan ikke være ansatt ved høgskolen eller ha hatt undervisning for studentene i emnet som skal sensureres.
2. Høgskolestyret oppnevner sensorer i samtlige eksamener. Faglærer kan oppnevnes som sensor.
3. For sensurering av bachelor- og masteroppgaver kan sensurfristen utvides (jf. Uh-lov § 3-9, nr. 4). Den nye fristen skal da offentliggjøres.
4. Det skal være minst to sensorer hvorav minst en ekstern ved bedømmelse av kandidatenes bachelor- og masteroppgaver.
5. Styret fastsetter utfyllende retningslinjer for sensorordningen.

Høgskolen i Sør-Trøndelag

§ 5-12.*Sensur*

(1) Høgskolen skal sikre at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte, jf. uhl. § 3-9 (1). Kandidatene skal, så langt det er mulig, sikres anonymitet. Det skal derfor benyttes tilfeldig kandidatnummerering.

(2) Dekan oppnevner sensorer. Det skal utarbeides sensorveiledning eller løsningsforslag i forbindelse med sensur av skriftlige eksamener. Dette skal være tilgjengelig for sensor før vurderingen starter og tilgjengelig for studentene når sensur foreligger.

(3) Ved hvert studieprogram skal det benyttes ekstern sensor i tillegg til intern i minimum ett emne pr. årstrinn, utvalgt av dekan. Ekstern sensor kan ikke ha vært ansatt ved HiST det siste året. Muntlig vurdering skal ha minst to sensorer, hvorav en ekstern.

(4) Ved masteroppgaver, muntlig vurdering som er tilknyttet enten bachelor- eller masteroppgaver, og ved klagesensur jf. uhl § 3-9 (5) skal det være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern. Ved bacheloroppgaver bør det være to sensorer, hvorav en ekstern.

(5) *Tilsynssensor*. Ekstern evaluering av vurderingsordningene, jf. uhl § 3-9 (1), kan gjennomføres for deler av et studieprogram eller for ett eller flere studieprogram samlet. Innen hvert studieprogram skal dekan tilse at det gjennomføres ekstern evaluering av vurderingsordningene

minimum hvert fjerde år.

Høgskolen i Telemark

§ 11.*Sensur*

1. Jf. § 3-9 i loven.
   a. Ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høgre grad skal det være minst to sensorer, hvorav en ekstern, som er eksamenskommisjonens leder.
   b. Ved bedømmelse av muntlig prestasjon, praksisopplæring, ferdighetsprøver og lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, skal det være to interne sensorer. Dekan selv kan unntaksvis bestemme at den ene sensoren skal være ekstern.
   c. Ved bedømmelse av andre prøver og oppgaver skal det være én intern sensor. Når det foreligger særlige grunner, kan dekan selv unntaksvis bestemme at det skal være to sensorer, eventuelt ekstern sensor.

Dekan selv oppnevner sensorene.

2. Vurderingene skal kvalitetssikres gjennom ekstern deltakelse, enten ved den enkelte vurdering eller ved evaluering av vurderingsordningene, jf. nr. 1. Dersom det ikke benyttes ekstern sensor ved den enkelte vurdering, skal kvalitetssikringen skje gjennom minst en av følgende ordninger:
   - ekstern deltakelse ved oppgaveutformingen og fastsetting av vurderingskriterier, eller
   - ekstern stikkprøvekontroll av vurderinger foretatt av intern sensor.
3. Ekstern sensor skal ikke være tilknyttet høgskolen og må ha minst én av følgende kvalifikasjoner:
   - være ansatt på (minimum) høgskolelektor-/amanuensis-/eller høgre nivå ved universitet/høgskole eller annen forskningsinstitusjon,
   - på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå,
   - ha erfaring som sensor i vedkommende fag/emne ved universitet/høgskole,
   - gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen vedkommende fag.
4. Sensor/eksamenskommisjon godkjenner spørsmål/oppgavetekst, som utformes av faglærer. Når det er én sensor, som også er faglærer, godkjennes spørsmål/oppgavetekst av ekstern deltaker, jf. nr. 2 første strekpunkt. Ved vurderingsformer der det ikke fastsettes spørsmål/oppgavetekst, er det rammer, opplegg og vurderingskriterier som skal godkjennes.
5. Sensor/eksamenskommisjonen fastsetter karakterer. Ved uenighet i eksamenskommisjon avgjør lederen.

Høgskolen i Volda

§ 12-2.*Sensur*

1. Dekanen er ansvarleg for å få oppnemnt sensorar til alle eksamenar. Dekanen avgjer kva emne som skal ha ekstern sensur i eit gjeve semester, og korleis eventuell ekstern sensur skal gjennomførast.
2. Alle eksamenar skal vurderast av minst to sensorar. Ved intern sensur skal alle eksamenssvar vurderast av minst to sensorar.
3. Det skal vere ekstern sensur på alle eksamenar på høgare grad.
4. Alle emne skal ha hatt ekstern sensur minst ein gong i løpet av ein periode på tre år.
5. Ved sensurering av masteroppgåver skal kommisjonen ha tre sensorar om kandidaten sin rettleiar skal vere med på å fastsetje karakteren på oppgåva. Ved eksamenar der studentane ikkje har klagerett, skal alltid minst to sensorar vurdere alle eksamenssvara, jf. lova § 5-3 (5).
6. Til ordinære eksamenar skal det normalt utarbeidast sensorrettleiing, der kriteria for karaktersetjinga ved eksamenen går fram. Sensorrettleiinga er offentleg etter at den ordinære sensuren er avslutta. Sensorrettleiinga skal også nyttast ved klagesensur. Jf. lova § 5-3 (3).
7. Det skal gå klart fram av sensurlista kva sensorar som har vore med på sensurvedtaket for kvart einskilt eksamenssvar. Alle sensorane som har vore med på fatte eit sensurvedtak, skal signere den aktuelle sensurlista.
8. Dersom usemje om fastsetjing av karakterar gjer det uråd å kome fram til ein felles sensur, skal sensurarbeidet sendast attende til studieadministrasjonen med melding om kva punkt det er

usemje om. Arbeidet vil bli sendt til ein ny sensor for avgjerd.

9. Sensur skal gjennomførast anonymt så langt dette er praktisk råd.

§ 12-3.*Særskilt ved ekstern sensur*

1. Dekanen er ansvarleg for å nemne opp og skrive kontraktar med eksterne sensorar.
2. Eksterne sensorar kan ikkje vere tilsette ved Høgskulen i Volda eller ha undervist i emne ved høgskulen dei siste to åra.
3. Sensorkontrakten skal stadfeste den eksterne sensoren sine arbeidsoppgåver i sensurarbeidet. Kontrakten skal minst innehalde følgjande:
   - Om den eksterne sensoren skal evaluere vurderingsordninga i emnet.
   - Om den eksterne sensoren skal vurdere og godkjenne eksamensoppgåvene til eksamenen/eksamenane.
   - Om den eksterne sensoren skal vere med i utarbeidinga av sensorrettleiinga.
4. Ved ekstern sensur skal den eksterne sensoren utarbeide ein sensorrapport som skal leggjast ved sensurlista. Rapporten skal minst innehalde følgjande:
   - Fråsegn om kriteria som har vore nytta i utveljinga av eksamenssvar, dersom han ikkje var med på vurderinga av alle eksamenssvara.
   - Fråsegn om eventuell sensorrettleiing.
   - Eventuell evaluering av vurderingsordninga i emnet.
   - Eventuell fråsegn om eksamensoppgåvene til eksamenen/eksamenane.

Høgskolen i Østfold

§ 17.*Sensorordninger og sensurfrist*

1. Sensur kunngjøres i StudentWeb. Studentene er selv ansvarlige for å gjøre seg kjent med sensuren.
2. Sensur ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter kan meddeles kandidatene på eksamensdagen.
3. Sensur skal foreligge senest tre uker etter eksamensdato. For større skriftlige arbeider, bacheloroppgaver, masteroppgaver og lignende kan sensurfristen på tre uker (15 arbeidsdager) forlenges. Likeledes forlenges sensurfristen dersom det ikke er mulig å skaffe kvalifiserte sensorer i tide, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-9 (4). En eventuell utsettelse av sensurfrist skal offentliggjøres i StudentWeb.
4. Det skal benyttes ekstern medsensor til sensur av studentarbeider i minst ett emne på alle årstrinn i alle studier og studieprogrammer.
5. Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidaters selvstendige arbeid i høgre grad, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-9 (2).
6. Ved eksamen der det ikke benyttes ekstern sensor etter pkt. 3 skal det medvirke to interne sensorer.
7. Ekstern sensor må kunne dokumentere nødvendige faglige kvalifikasjoner i det emnet det skal sensureres i, og ha minst én av følgende kvalifikasjoner:
   a. Være ansatt på høgskolelektor-/amanuensisnivå eller høyere nivå ved universitet/høyskole eller annen forskningsinstitusjon
   b. På annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå
   c. Gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen vedkommende emne.

Høgskolen i Ålesund

§ 31.*Sensur*

31.1 Regler om sensur fremgår av UH-loven § 3-9.

31.2 Sensor må ha en eller flere av følgende kvalifikasjoner på gradsutdanninger:

- være ansatt på lektor-/amanuensisnivå eller høyere nivå ved universitet/høgskole eller annen forskningsinstitusjon

- på annen måte kunne dokumentere vitenskapelig kompetanse på samme nivå
- ha erfaring som sensor i emnet ved universitet/høyskole
- gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen emnet.

31.3 Ekstern sensor oppnevnes for tre år. Oppnevning skal gjelde både ordinær og påfølgende ny og utsatt eksamen. Ekstern sensor skal ikke være ansatt ved institusjonen eller være knyttet til Høgskolen som timelærer i funksjonsperioden.

31.4 Ved bedømmelse av en kandidats selvstendige arbeid på mastergradsstudier oppnevnes minst to sensorer, hvorav minimum én sensor er ekstern, jf. UH-loven § 3-9 (2).

31.5 Ved bedømmelse av en kandidats selvstendige arbeid på bachelorgradstudier oppnevnes minst to sensorer, hvorav minimum én sensor er ekstern.

31.6 Ved ny sensurering skal det oppnevnes to sensorer, hvorav minimum én sensor er ekstern, jf. UH-loven § 5-3.

31.7 Ved muntlig eksamen og andre vurderingsformer der det ikke er klagerett skal det alltid være to sensorer.

31.8 Ved annen sensur kan følgende benyttes:

a) Det oppnevnes som hovedregel to sensorer der den ene er faglærer eller fagansvarlig i emnet. Dekan kan gi dispensasjon fra regelen om to sensorer

b) For minst 25 % av alle eksamener skal det oppnevnes ekstern sensor, som sammen med intern sensor sensurerer alle besvarelsene som inngår i en eksamen. Intern sensor er normalt faglærer/fagansvarlig i emnet.

31.9 Høgskolen bestemmer hvert år hvilke eksamener som skal ha ekstern sensur etter pkt. 31.8 b).

31.10 Dersom det ikke blir enighet mellom sensorene om en karakter, tar ekstern sensor eller intern sensor som ikke er faglærer / fagansvarlig avgjørelsen.

Kunsthøgskolen i Bergen
(Henta frå Kunsthøgskolen i Bergens nettsider)

3.1. FORSLAG TIL EKSTERNE SENSORER
Avdelingen ved dekanen innhenter forslag på eksterne sensorer fra relevant fagstab.
Dekanen undersøker med bistand fra studieadministrasjonen at mulige sensorer:
− Har tilstrekkelig faglige kvalifikasjoner;
− Egner seg for oppgaven:
− Har god kjennskap til samtidsuttrykk og tendenser innen for fagområdet;
− Er interessert i utviklingen innen høyere kunst- og designutdanning;
− Kan kommunisere med øvrige sensorer – og med studentene.
− Er interessert og tilgjengelig for oppgaven;
− Ikke er inhabil i forhold til noen av eksamenskandidatene.
Det skal ikke fremmes forslag på personer som har fratrådt stilling ved KHiB i løpet av de to siste årene.
Det skal ikke fremmes forslag på personer som har hatt engasjementer over fire uker ved den/de aktuelle avdeling/avdelinger hvert av de to siste årene.
Det skal ikke fremmes forslag på personer fra andre avdelinger ved kunsthøgskolen.
Ved forslag til sammensetning av sensorgrupper skal følgende legges til grunn:
Fortrinnsvis bør to sensorer fungere sammen for en større gruppe kandidater. Sensorgruppen skal sammensettes slik at den ivaretar en viss faglig bredde.
De to eksterne sensorer bør ikke begge være nye.
Så langt som mulig bør hver sensorgruppe ha begge kjønn representert.
3.2. OPPNEVNING AV SENSORGRUPPER
Styrets ansvar for oppnevning av sensorer er delegert til rektor.
For den enkelte eksamen fremmer dekanen – med bistand fra studieadministrasjonen – forslag til oppnevning av sensorgrupper til rektor i samsvar med kravene i punkt 3.1.
Ved førstegangs oppnevning av eksterne sensorer i henhold til dette regelverket skal det som del av vurderingen av kvalifikasjonene fremlegges CV i forbindelse med godkjenningen. Det skal ikke

fremlegges CV på nytt for en sensor som har vært godkjent, så fremt det har gått mindre enn fire år siden sensoren sist har vært brukt til tilsvarende sens

Kunsthøgskolen i Oslo

§ 6-11.*Sensur*

Sensur behandles etter UH-loven § 3-9.

1) Bruk av sensorer skal fastsettes i studieplaner og tas med i beskrivelsene av emner. Sensur og valg av sensorer skal sikre at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet på en upartisk og faglig betryggende måte. Ved bedømmelse av studentens selvstendige arbeid i høyere grad skal det være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern.
2) Dersom det ikke blir enighet mellom sensorene om en karakter, har ekstern sensor eller intern sensor som ikke er faglærer avgjørelsen.
3) Ekstern sensor må ikke ha ansettelsesforhold ved Kunsthøgskolen i Oslo i det aktuelle studieåret og bør normalt ikke ha annen, nær profesjonell tilknyting til faglærere på Kunsthøgskolen i Oslo innen samme studieprogram. Ekstern sensor skal normalt ikke benyttes sammenhengende i mer enn 3 år.

Politihøgskolen

§ 27.*Sensur*

1. Høgskolen skal sørge for at studentenes kunnskaper og ferdigheter prøves på en upartisk og faglig betryggende måte.
2. Ved vurdering, der resultatet inngår på vitnemål, karakterutskrift, studiebevis eller kursbevis, oppnevner rektor på delegasjon fra høgskolestyret sensorer etter forslag fra avdelingsleder (bachelor og EVU) i samråd med studieleder/seksjonsleder.
3. Sensor benyttes i sensurarbeid ved vurderinger der resultatet skal framgå på vitnemål, karakterutskrift, studiebevis eller kursbevis. Eksterne sensorer kan benyttes i utforming av oppgaver, i fastsetting av vurderingskriterier og/eller i sensurering av besvarelser.
4. Dersom ekstern sensor har sensurert eksamensbesvarelser, fastsettes karakteren i fellesskap av intern og ekstern sensor. Dersom eksamenskommisjonen ikke kommer til enighet om en karakter, skal ekstern sensor fastsette karakteren.
5. Ny sensurering etter klage skal foretas av nye sensorer hvorav minst en ekstern.

Statlige vitenskapelige høgskoler

Høgskolen i Molde

§ 11.*Sensur*

Regler om sensur går fram av lovens § 3-9.

Dekan oppnevner eksterne sensorer, jf. lovens § 3-9.

Eksterne sensorer oppnevnes for fire år av gangen.

1. Dekan fastsetter hvordan ekstern sensor skal benyttes i vurderingsarbeidet.
2. Dersom to sensorer ikke blir enige om karakterfastsetting, skal en tredje sensor trekkes inn.
3. Ved ny sensurering etter lovens § 5-2 første ledd og § 5-3 fjerde ledd skal det oppnevnes minst to sensorer hvorav minst én ekstern, jf. lovens § 3-9 femte ledd.

Norges Handelshøyskole

NHH har ikke spesifiserte regler om sensurordninger i forskriftene. Nedenfor følger utdrag av retningslinjer for kvalitetssikring av sensur m.v.:

3. LOV- OG FORSKRIFTSPÅLAGTE KRAV TIL BRUK AV SENSORER

3.1 Lov om universiteter og høyskoler

I henhold til Lov om universiteter og høyskoler § 3-9, skal det være *ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.*

3.2 NHHs krav til bruk av sensorer

NHH benytter alltid to sensorer, hvorav minst én ekstern, på en vesentlig andel av vurderingen i et emne og alltid ved ved sensur av skriftlige skoleeksamener. Dersom vurderingsformen i et emne består av flere elementer, kan instituttet velge å benytte kun intern(e) sensor(er) ved vurdering av øvrige elementer enn skoleeksamen. Programutvalgene kan gjøre unntak etter søknad fra instituttet.

Ved muntlig eksamen brukes normalt minst to sensorer, hvorav normalt minst én ekstern. Ved sensur av det selvstendige arbeidet og ved all klagesensur brukes alltid to sensorer, hvorav minst én ekstern, i tråd med Lov om universiteter og høyskoler § 3-9.

For øvrig kan instituttene selv velge hvordan ekstern deltakelse i vurderingen skal gjennomføres, enten ved ekstern deltakelse i den enkelte vurdering eller ved ekstern evaluering av vurderingsordningene.

4. OPPNEVNING AV SENSORER, KRAV TIL SENSORER

4.1 Intern sensor

Intern sensor er normalt en fagperson som er tilsatt ved NHH. Intern sensor kan for eksempel være kursansvarlig i vedkommende emne.

4.2 Ekstern sensor

Ekstern sensor er en sensor som ikke er tilsatt ved NHH. Gjesteforelesninger etc. av svært begrenset omfang utelukker imidlertid ikke ekstern person som sensor. Ansatte i NHHs randsone, for eksempel aksjeselskap som eies av NHH, kan være eksterne. I særskilte tilfeller kan en fagperson som er tilsatt i en Professor II-stilling ved NHH brukes som ekstern sensor dersom det ikke er mulig å skaffe andre kvalifiserte sensorer.

4.3 Sensors kvalifikasjoner

Sensorer i emner på bachelor- og masternivå må ha utdanning minst tilsvarende mastergrad innen fagområdet. Sensorer i emner på ph.d.nivå må selv ha ph.d-/doktorgrad eller tilsvarende kompetanse som kvalifiserer for fast vitenskapelig stilling innen fagområdet.

4.4 Oppnevning av sensorer

Instituttene har i *Forskrift om eksamen ved Norges Handelshøyskole (fulltidsstudiene)* § 16 fått delegert myndighet til å oppnevne sensorer.

Oppnevning av sensorer må skje i god tid før eksamen. Den som oppnevnes som sensor, oppnevnes samtidig som sensor ved ny og utsatt eksamen.

Ved klagesensur benyttes en annen kommisjon enn den opprinnelige. Sensor ved klagesensur oppnevnes normalt samtidig med oppnevningen av sensor til ordinær eksamen.

Ekstern sensor skal gjøre seg kjent med:

- Forskrift om eksamen ved Norges Handelshøyskole (fulltidsstudiene)
- Nasjonale karakterbeskrivelser.

- Disse retningslinjene

Norges idrettshøgskole

§ 36.*Sensur*

1. Studieutvalget oppnevner eksterne sensorer etter forslag fra fagseksjonen. Ekstern sensor kan ikke være ansatt ved Norges idrettshøgskole eller ha hatt undervisning eller veiledning ved Norges idrettshøgskole inneværende studieår. Seksjonslederne oppnevner interne sensorer til vurderinger og eksamener knyttet til de respektive fagseksjoner. Oppnevningen skal gjelde både ordinær og utsatt eksamen.
2. Ekstern sensor må ha minst en av følgende kvalifikasjoner:
   - være ansatt på lektor/amanuensisnivå eller høyere nivå ved universitetet, høyskole eller annen forskningsinstitusjon eller på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på tilsvarende nivå
   - ha erfaring som sensor i fagområdet ved universitetet/høyskole
   - gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen fagområdet.
3. Ekstern deltakelse i vurderingen kan for eksempel være følgende:
   - vurdering av studentenes prestasjoner i et emne, for alle eller et utvalg av studentene
   - for å kontrollere og godkjenne eksamensoppgaver og prinsipper for karaktersetting i et emne
   - for å vurdere intern sensors karaktersetting
   - for å vurdere emne-/studieplaner, undervisningsopplegget og/eller vurderingsordningene i emne eller program.

Studieutvalget fastsetter hvilke emner som skal ha ekstern vurdering og ekstern sensors oppgave ved den enkelte vurdering. Ekstern sensor skal være med på å sensurere studentenes prestasjoner (for alle eller et utvalg av studenter) minimum hvert 4. år for hvert emne.

4. Det skal benyttes to sensorer hvorav minst en ekstern ved bedømmelse av studentenes prestasjoner i følgende tilfeller:
   - i emnet fordypningsoppgave i 3. studieår bachelor
   - ved klage over karakterfastsetting og ved vurdering av masteroppgave, jf. lov om universiteter og høyskoler, § 3-9.
5. Dersom det er ekstern sensor ved eksamen, fastsettes karakteren i fellesskap av intern og ekstern sensor. Dersom eksamenskommisjonen ikke kommer til enighet om en karakter, skal ekstern sensor avgjøre karakteren.
6. Sensuren skal foreligge innen tre uker etter eksamen. Styret selv skal fatte vedtak om lengre frist dersom det ikke er mulig å skaffe kvalifisert sensor innen denne fristen.
7. Sensur på masteroppgaver skal foreligge innen to måneder etter innlevering.
8. Styret kan fastsette utfyllende retningslinjer for sensurering.

Norges Musikkhøgskole

§ 36.*Sensur*

1. Sensorer oppnevnes av studieutvalget.
2. Ved muntlig, skriftlig eller utøvende/praktisk eksamen samt ved vurdering av prosjektarbeid, porteføljeeksamen og andre typer skriftlige eksamensarbeider skal vurderingen foretas av minst to sensorer. Ved vurdering av muntlig eller utøvende/praktisk eksamen skal normalt en av sensorene være studentens faglærer.

Ved vurdering av kandidatenes selvstendige arbeid i høgre grads studier skal det være en eksamenskommisjon med minst to sensorer hvorav minst en ekstern.

3. Ekstern sensor må ikke ha noe ansettelsesforhold ved NMH i det aktuelle studieåret og bør normalt ikke ha annen, nær profesjonell tilknytning til faglærere på NMH innen samme emne

eller instrument. Ekstern sensor skal normalt ikke benyttes sammenhengende i mer enn 3 år.

4. Ved ny vurdering etter § 39 eller § 40 skal minst en av sensorene være ekstern.

Ved vurdering av ny muntlig eller utøvende/praktisk eksamen skal minst en av sensorene ikke tidligere ha evaluert vedkommende kandidat i emnet

Private vitenskapelige høgskoler

Det teologiske menighetsfakultet

§ 40.*Sensur. Ekstern evaluering av vurderingen og vurderingsordningen*

1. På eksamener på bachelornivå skal det i tillegg til intern sensor benyttes ekstern sensor til bedømmelse av studentenes prestasjoner på et utvalg emner hvert semester. Studieutvalget velger ut hvilke emner som skal bedømmes av ekstern sensor. På de emnene som velges ut til ekstern sensur, skal ekstern sensor benyttes til bedømmelse av minst 20 % av studentarbeidene ved alle deleksamener som inngår i emnene. Ved ti eller færre besvarelser benyttes ekstern sensor til sensur av alle studentarbeidene. Eventuelt utvalg av studentarbeider gjøres tilfeldig. På eksamener på masternivå skal det normalt benyttes ekstern sensor i tillegg til intern sensor på alle eksamener. Studiesjef kan oppnevne to interne sensorer dersom særlige grunner gjør det vanskelig å skaffe ekstern sensor.
2. Det skal benyttes minst to sensorer, hvorav minst en ekstern ved bedømmelse av kandidatenes selvstendige arbeid i høyere grad og ved klagesensur, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9.
3. Det skal benyttes enten intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til bedømmelsen av alle eksamenskandidater i flg. tilfelle:
   a. ved justerende muntlig eksamen,
   b. ved muntlig eksamen eller annen eksamen der vurderingen ikke lar seg etterprøve.
4. Ved vurdering av praksisopplæring og annen løpende vurdering skal det i størst mulig grad medvirke mer enn én person.
5. Ved eksamen eller deleksamen som ikke omfattes av bestemmelsene i punkt 1.-3., skal det enten medvirke
   a. intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til utarbeidelse av eksamensoppgaver og vurderingskriterier, eller
   b. to interne sensorer til vurdering av studentarbeider av samme omfang som fastsatt for ekstern sensor i punkt 1.
6. Ekstern evaluering av vurderingsordningen, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9, kan gjennomføres for deler av et studium/studieprogram eller for ett eller flere studium/studieprogram samlet. Det skal gjennomføres ekstern evaluering av vurderingsordningen innen alle studier og studieprogram minimum hvert 5. år.

Rektor fastsetter nærmere retningslinjer for ekstern evaluering av vurderingsordningen der dette også sees i sammenheng med rutiner i kvalitetssikringssystemet

Rektor kan fastsette utfyllende regler for bruk av ekstern sensor. Studiesjefen har ansvar for at bruken av ekstern sensor koordineres og varierer over tid.

Rektor oppnevner eksterne sensorer. Studiesjef oppnevner interne sensorer. Sensorer kan oppnevnes for en periode på inntil 4 år. Oppnevning skal gjelde både ordinær og påfølgende ny/utsatt eksamen. En intern eller ekstern sensor skal normalt ikke sensurere sammenhengende samme emne ved institusjonen i mer enn 6 år.

7. Sensor må ha minst en av følgende kvalifikasjoner:
   a. være ansatt på høyskolelektor/universitetslektornivå eller høyere nivå ved universitet/høyskole eller annen forskningsinstitusjon eller på annen måte ha dokumentert

vitenskapelig kompetanse på samme nivå
   b. i særlige tilfeller gjennom relevant yrkespraksis være særlig kvalifisert for å foreta sensur innenfor et bestemt område.
8. Ekstern sensor skal ikke være ansatt i hel- eller deltidsstilling ved Det teologiske Menighetsfakultet i det gjeldende semester. Engasjerte forelesere/seminarholdere regnes som interne den tiden de mottar lønn fra institusjonen.
9. Dersom to sensorer ikke blir enige om vurderingen av et innlevert arbeid, skal det oppnevnes en tredje intern eller ekstern sensor som fastsetter karakteren.

Handelshøyskolen BI

§ 5-11.*Sensur*

(1) Instituttet oppnevner sensorer, og følgende sensurordninger gjelder ved Handelshøyskolen BI:
   a) I alle tilfeller skal det benyttes minst én intern sensor kombinert med ekstern evaluering av vurderingen (bedømmelsessensor) eller vurderingsformen (tilsynssensor).
   b) Ved bedømmelse av muntlig eksamen skal det være minst to sensorer.
   c) Ved ny sensur etter § 5-13 eller § 5-14 benyttes minst to nye bedømmelsessensorer, hvorav minst én ekstern. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.
   d) I studier (fellesgrader) der et eller flere fag undervises av samarbeidende akademiske institusjoner, sensureres kandidaten arbeider i disse fagene iht. denne institusjonens forskrifter.

Misjonshøgskolen

§ 42.*Sensur. Ekstern evaluering av vurderingen og vurderingsordningen*

1. Det benyttes intern og eventuelt ekstern sensor til bedømmelse av studentenes prestasjoner etter følgende ordning: Når ekstern sensor benyttes, skal vedkommende sensurere alle studentarbeidene som inngår i den aktuelle eksamen. Over tid skal ca. 25 % av studentarbeidene sensureres eksternt.
2. Det skal benyttes minst to sensorer, hvorav minst én ekstern ved bedømmelse av kandidatenes selvstendige arbeid i høyere grad og ved klagesensur, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9.
3. Det skal benyttes enten intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til bedømmelsen av alle eksamenskandidater i følgende tilfelle:
   a. ved justerende muntlig eksamen,
   b. ved muntlig eksamen eller annen eksamen der vurderingen ikke lar seg etterprøve.
4. Ved vurdering av praksisopplæring og annen løpende vurdering skal det i størst mulig grad medvirke mer enn én person.
5. Ved moduleksamen eller deleksamen som ikke omfattes av bestemmelsene i punkt 1-3, skal det enten medvirke
   a. intern og ekstern sensor eller to interne sensorer til utarbeidelse av eksamensoppgaver og ev. vurderingskriterier, eller
   b. to interne sensorer til vurdering av studentarbeider av samme omfang som fastsatt for ekstern sensor i punkt 1.
6. Ekstern evaluering av vurderingsordningen, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9, kan gjennomføres for deler av et studium/studieprogram eller for ett eller flere studium/studieprogram samlet. Det skal gjennomføres ekstern evaluering av vurderingsordningen innen alle studier og studieprogram minimum hvert 5. år.

Rektor fastsetter nærmere retningslinjer for ekstern evaluering av vurderingsordningen der dette også sees i sammenheng med rutiner i kvalitetssikringssystemet. Rektor kan fastsette utfyllende regler for bruk av ekstern sensor. Studiesjefen har ansvar for at bruken av ekstern sensor koordineres og varierer over tid.

Styret oppnevner eksterne sensorer. Studiesjef oppnevner interne sensorer. Sensorer kan oppnevnes for en periode på inntil 4 år. Oppnevning skal gjelde både ordinær og påfølgende ny/utsatt eksamen. En intern eller ekstern sensor skal normalt ikke sensurere sammenhengende samme emne ved institusjonen i mer enn 6 år.

7. Sensor må ha minst en av følgende kvalifikasjoner:
    a. være ansatt på høyskolelektor/universitetslektornivå eller høyere nivå ved universitet/høyskole eller annen forskningsinstitusjon eller på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå
    b. i særlige tilfeller gjennom relevant yrkespraksis være særlig kvalifisert for å foreta sensur innenfor et bestemt område.
8. Ekstern sensor skal ikke være ansatt i hel- eller deltidsstilling ved Misjonshøgskolen i det gjeldende semester. Engasjerte forelesere/seminarholdere regnes som interne den tiden de mottar lønn fra institusjonen.

Private høgskoler

Ansgar Teologiske Høgskole

§ 25.*Ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene*

(1) Høyskolen skal sørge for at kunnskaper og ferdigheter hos studentene blir prøvet på en upartisk og faglig måte, og de valgte vurderingsformene skal sikre det faglige nivået ved høyskolen og hos studentene. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

(2) Ved sensurering benyttes minst én intern sensor kombinert med ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningen. Ved bedømmelse av muntlig eksamen eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, skal det likevel være minst to sensorer.

(3) Ved ny sensurering benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst én ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Dersom den endelige karakteren er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige delen av eksamen, avholdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

(4) Ordninger for ekstern evaluering kan være én av, eller en kombinasjon av, følgende:

a) ekstern sensor deltar ved vurdering av eksamensbesvarelsene fra alle kandidatene
b) ekstern sensor deltar ved utforming av eksamensoppgaver og/eller sensorveiledning
c) ekstern sensor foretar kontroll av intern sensors vurdering av et tilfeldig utvalg kandidater
d) eksterne sensorer foretar en samlet vurdering av alle vurderingsordningene som inngår i studieplanen/faget.

(5) Høyskolens styre oppnevner eksterne sensorer for en treårsperiode, mens studienemnda fastsetter retningslinjer når det gjelder antall sensorer og hvordan ekstern deltakelse i vurderingen skal gjennomføres i henhold til fjerde ledd.

§ 29.*Ekstern sensor og krav til kvalifikasjon*

(1) Ekstern sensor skal ikke være ansatt i heltids- eller deltidsstilling ved ATH i det gjeldende semester. Engasjerte forelesere/seminarholdere regnes som interne den tiden de mottar lønn fra Ansgar Teologiske Høgskole.

(2) En ekstern sensor må ha minst én av følgende kvalifikasjoner:

a) Inneha vitenskapelig kompetanse som kvalifiserer for ansettelse som minimum høyskolelektor/amanuensis ved universitet/høyskole eller annen forskningsinstitusjon.
b) I særlige tilfeller gjennom relevant yrkespraksis være særlig kvalifisert for å foreta sensur innenfor et bestemt område.

Diakonhjemmet Høgskole

§ 26.*Sensur*

1. Instituttleder skal utarbeide en plan for ekstern kvalitetssikring av instituttets vurderingsordninger, eksamener og andre vurderingsaktiviteter.
2. Ved eksamen oppnevner instituttleder sensorer.
3. Ved eksamener som sensureres av en intern og en ekstern sensor og det ikke blir oppnådd enighet om karakterfastsetting, avgjør ekstern sensor. Ved eksamener som sensureres av to interne sensorer avgjør instituttleder på forhånd hvem av sensorene som har det avgjørende ordet dersom det ikke blir oppnådd enighet om karakterfastsetting.
4. En student som ikke har bestått en eksamen som inngår som en del i en avsluttende, sammensatt vurdering, skal som hovedregel gå opp til nytt eksamensforsøk i den ikke-beståtte delen. Tilsvarende gjelder når studenten framstiller seg for å forbedre eksisterende karakter i en del av en sammensatt vurdering.
5. For emner hvor eksamen er sammensatt av en skriftlig og en muntlig prøve, kan en student som ikke har bestått skriftlig prøve, ikke framstille seg til muntlig prøve.
6. En student som deltar i prosjektgrupper/gruppeeksamen, og som har unndratt seg arbeid og forpliktelser i den sammenheng, kan få eksamen vurdert til dårligere karakter enn resten av gruppen eller til ikke bestått. Det forutsettes at unndragelsen er dokumentert eller klart sannsynliggjort.

Dronning Mauds Minne Høgskole

§ 28.*Sensorer og tilsynssensorer*

(1) Eksamener under 30 studiepoeng på bachelornivå vurderes av minst en intern sensor. Ved bedømmelse av muntlig eksamen og andre eksamener som etter sin art ikke lar seg etterprøve, skal det likevel være to sensorer med en intern sensor og en ekstern sensor.

(2) Når det inngår flere eksamener i et fag/studieprogram med 30 studiepoeng eller mer på bachelornivå, skal minst en eksamen ha to sensorer, derav en ekstern.

(3) Ved eksamen på 30 studiepoeng eller mer på bachelornivå og ved alle bedømmelser av kandidatens selvstendige arbeid på masternivå, skal det være to sensorer, hvorav minst en ekstern. Det gjelder også ved ny sensurering på grunn av klage over formelle feil ved eksamen/vurdering (jf. uhl. § 3-9) og ved klage over karakterfastsetting (jf. uhl. § 5-3.)

(4) Eksamen som kun har intern sensor inngår i en rulleringsordning med tilsynssensor.

(5) Eksterne sensorer oppnevnes etter forslag fra fagseksjoner eller fra samarbeidende institusjoner. Eksterne sensorer oppnevnes normalt for en 3-årsperiode. Oppnevningen av ekstern sensor til en ordinær eksamen, omfatter også ny og utsatt eksamen i tilknytning til den ordinære eksamen. Det oppnevnes egne sensorer for klagesensur.

(6) Ved uenighet, tillegges ekstern sensors vurdering størst vekt. Hvis begge sensorene er interne, regnes den av de som har undervist de aktuelle kandidatene minst, som den «eksterne» sensor.

(7) Ved sykdom eller annet forfall blant eksterne sensorer, kan det oppnevnes nye sensorer dersom fagseksjoner eller samarbeidende institusjoner ikke rekker å foreslå slike i tide for at sensur skal kunne skje innenfor angitte frister. Berørte fagseksjoner eller samarbeidende institusjoner kan i slike tilfeller uttale seg i etterkant om slik oppnevning.

Høyskolen Campus Kristiania

§ 29.*Sensur*

1. Høyskolekollegiet fastsetter retningslinjer for bruk av ekstern sensor. Ekstern sensor kan ikke være ansatt ved Campus Kristiania eller ha hatt undervisning eller veiledning ved Campus Kristiania inneværende studieår. Undervisningsutvalgene oppnevner eksterne sensorer etter forslag fra emneansvarlig.
2. Dersom det er ekstern sensur ved eksamen, fastsettes karakteren i fellesskap av intern og ekstern sensor. Dersom eksamenskommisjonen ikke kommer til enighet om en karakter, skal den fastsettes som det aritmetiske gjennomsnitt av sensorenes vurdering

Haraldsplass diakonale høyskole

§ 4.*Oppnevning av sensorer*

Styret skal sikre at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvd på en upartisk og faglig betryggende måte.

- Styret fastsetter vurderingsformer for det enkelte studium (jf. UH-lov § 3-3 punkt 3).
- Høgskolestyret oppnevner sensorer etter forslag fra fagansvarlig (jf. UH-lov § 3-9 punkt 2).
- Det bør være to sensorer, og det skal være to sensorer når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter på vedkommende studium, jf. UH-lov § 3-9 (2). For å sikre kvalitet og nivå på utdanningen, samt gi impulser til videreutvikling av fagplaner/studieplaner bør en av sensorene være ekstern. Faglærer som har deltatt i undervisningen, er normalt intern sensor. Ekstern sensor skal forhåndsgodkjenne eksamensoppgavene.

Ved forprøver og ved vurdering av praksisstudier oppnevnes sensor av avdelingens faglige leder. Denne vil normalt være intern

Høyskolen Diakonova

§ 2-8. Sensur

Kandidaten har ikke mulighet til å unndra seg sensur etter at eksamensbesvarelsen er levert.

Offentliggjøring av sensur

Sensur skal foreligge innen tre (3) uker. Høyskolen Diakonova kan gjøre unntak fra denne regelen ved mangel på kvalifiserte sensorer. Dersom sensur faller i forbindelse med høytider, eller ferier må lengre tid påregnes. Eksamensresultater anses som offentliggjort når det er gjort tilgjengelig på Studentweb. Skriftlige retningslinjer for bedømmelsen (sensorveiledning) der en slik foreligger, offentliggjøres på itslearning etter at sensuren er kunngjort.

Lovisenberg Diakonale Høyskole

28. *Sensur*

28.1 Høgskolestyret skal sikre at studentenes kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse blir prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte.

28.2 Høgskolestyret eller det organ de oppnevner, fastsetter vurderingsformer for det enkelte studieprogram/fag.

28.3 Det skal være ekstern vurdering av vurdering eller vurderingsordninger.

28.4 Det skal fremgå av fag-/studieplan hvilke vurderinger som inngår i den endelige karakter og hvilke vurderinger som har status som intern prøve.

28.5 Ved eksamen eller prøve som inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium, oppnevner høgskolestyret, eller etter delegering rektor, sensorer etter forslag fra studielederne.

28.6 Det oppnevnes minst én sensor til alle eksamener som inngår på vitnemålet. Det oppnevnes minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av studenters selvstendige arbeid i høyere grad.

28.7 Dersom de to sensorene ikke blir enige, skal det oppnevnes en ny sensor som avgjør saken.

28.8 Høgskolestyret eller det organ de oppnevner, fastsetter omfang av ekstern sensur på eksamener innenfor rammer gitt i lov om universiteter og høyskoler § 3-9.

NLA Høgskolen

§ 34.*Sensur*

1. Styret delegerer til rektor å oppnevne sensorer.

2. Styret fastsetter som del av system for kvalitetsutvikling retningslinjer for ekstern evaluering av vurderingsordningen.
3. Ved muntlig eksamen eller annen eksamen der vurderingen ikke lar seg etterprøve skal det i alle emner benyttes enten intern og ekstern sensor eller to interne sensorer.
4. Det skal være både intern og ekstern sensor ved bedømmelse av avsluttende vurdering i høyere grad og ved klagesensur. For avsluttende vurdering i lavere grad skal det være ekstern sensor i tillegg til intern sensor minst hvert 3.år.
5. Sensorene skriver rapport på fastsatt skjema

Westerdals Oslo School of Art, Communication and Technology
(opprettet i juli 2014 ved sammenslåing av NISS Høyskole, Norges Informasjonsteknologiske Høgskole (NITH) og Westerdals Høyskole. Felles studieforskrifter er ikke tilgjengelige i Lovdata. Nedenfor følger utdrag av NITHs forskrifter.)

§ 13.*Sensur*
1. Det skal benyttes ekstern sensor til sensur av studentarbeider i minst ett emne på alle årstrinn i alle studieprogram, samt ved sensur av hovedprosjekt og ved klagesensur.
2. Ekstern evaluering av vurderingsordningen, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-9, kan gjennomføres for deler av et studieprogram eller for ett eller flere studieprogram samlet.

Som elementer i en ekstern evaluering av vurderingsordningen kan inngå:

- gjennomgang av vurderingsordninger nedfelt i emnebeskrivelser og studieplaner
- evaluering av eksamensoppgaver og vurderingskriterier i et utvalg av emner som inngår i de aktuelle studieprogrammene.
- stikkprøvekontroll av vurderinger gjennomført av intern(e) sensor(er) i et utvalg av emner som inngår i de aktuelle studieprogrammene.

3. Ekstern sensor:
   a) skal oppnevnes av styret
   b) kan ikke være tilsatt ved høgskolen, eller ha hatt ansvar for emner ved høgskolen i samme studieår som eksamen finner sted
   c) må være ansatt på minst høgskolelektor- eller amanuensisnivå ved universitet, høgskole eller annen forskningsinstitusjon, på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på tilsvarende nivå innen aktuelt fagområde, eller gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen aktuelt fagområde

4. Den som påtar seg et sensoroppdrag, har plikt til å overholde lovens hovedregel om tre ukers sensurfrist. Med tre uker forstås 15 arbeidsdager. Styret kan gjøre vedtak om å utvide sensurfristen med inntil 2 uker i enkelte emner. Ved ny sensur som følge av klage, eller bytte av sensor som følge av uforutsett forfall, regnes sensurfristen fra det tidspunkt ny sensor er oppnevnt.
5. Når to interne sensorer i fellesskap skal fastsette karakter, og det ikke er mulig å oppnå enighet om et felles sensurvedtak, avgjøres karakteren av en tredje, ekstern sensor. Denne skal gjøres kjent med de første sensorers karakterforslag med begrunnelse. Ved bruk av ekstern sensor vil vedkommendes vurdering være avgjørende ved eventuell uenighet om karakter.

31/15 Utdannings- og forskningsmelding 2014 - behandling i universitetets studieutvalg

Arkivsak-dok. 15/02030-2
Arkivkode.
Saksbehandler Anne Marie Sundberg

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	13.05.2015	31/15

Forslag til vedtak:

1. Universitetets studieutvalg tar Utdannings- og forskningsmelding 2014 til orientering.
2. Viserektor for utdanning og viserektor for forskning får fullmakt til å innarbeide eventuelle endringer.
3. Saken går videre til universitetsstyret.

Greta Hilding

Hva saken gjelder

Hvert år utarbeides det en felles utdannings- og forskningsmelding for UiA. Dette er i hovedsak en rapport om utdanning, forskerutdanning og forskning, men omhandler også samfunnsutvikling og forvaltning av virksomheten, ressursene og kompetansen.

Meldingen legges fram for universitetets studieutvalg til orientering og for eventuelle kommentarer.

Saksunderlag
Forslag til Utdannings- og forskningsmelding 2014 legges fram for universitetets forskningsutvalg 5. mai, universitetets studieutvalg 13. mai og behandles i universitetsstyret 20. mai.

Utdannings- og forskningsmeldingen er i hovedsak ment å være til internt bruk ved UiA, og den skal gi ansatte på alle nivå nyttig informasjon om status for utdanning, forskerutdanning og forskning ved universitetet. Meldingen vil imidlertid også kunne bli brukt av eksterne samarbeidspartnere.

Hovedutfordringene i meldingen skal være en del av grunnlaget for tiltakene i Plan 2016 og i neste omgang de ulike enhetenes virksomhetsplaner.

Primærkilden for tabellene er Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). I tillegg er det benyttet data fra blant annet NFR, FS og Cristin. Data er også hentet fra ulike dokumenter, for eksempel Rapport/Plan, fakultetsrapporter, UiAs andre rapporter og dokumenter.

KDs tilstandsrapport for høyere utdanningsinstitusjoner blir offentliggjort 5. mai. Det vil trolig være aktuelt å hente inn noen data fra denne til meldingen. Det vil også være aktuelt å ta inn eventuelle endringer på grunnlag av diskusjonen i universitetets forskningsutvalg og studieutvalg, samtidig som det må gjøres noen andre endringer av innholdsmessig eller strukturell art. Det forslås derfor at de to viserektorene får fullmakt til å ferdigstille dokumentet før oversendelse til styret.

Vedlegg:
Utdannings- og forskningsmelding 2014-versjon 050515-til Studieutvalget.docx

Vedlegg til sak

Utdannings- og forskningsmelding 20

UNIVERSITETET I AGDER

Utdannings- og forskningsmelding 2014

(Forsidebildet, foto: xx)

Utdannings- og forskningsmeldingen for 2014 dokumenterer at vi er i en god utvikling, som det unge universitetet vi er. Her kan vi lese at utviklingen har gått raskt på noen områder, mens den går langsommere på andre. Bakenfor alle disse ulike målene ligger en kulturbygging med et langsiktig perspektiv. Den grundige og detaljerte dokumentasjonen som denne meldingen gir, er et godt hjelpemiddel i denne kulturbyggingen.

Så er det også en side ved denne kulturbyggingen som denne meldingen ikke kan si så mye om, og som den heller ikke skal si så mye om. Det er det som handler om innholdet i forskningen og i utdanningen, hva det er som utforskes, hva som finnes, hvilken kunnskap som skapes og formidles og hvilken gammel kunnskap som korrigeres. Selv om det ikke står så mye om dette her, er det likevel noe som er viktig for Universitetet i Agder og vår rolle i samfunnsutviklingen.

Sammenhengen mellom utdanning og forskning er viktig og blir stadig vektlagt fra politisk hold. Utdanningen ved universiteter og høgskoler skal som kjent være forskningsbasert. Men ingen fagperson kan nødvendigvis selv forske på alle disipliner innen sitt fag, så forskningsbasert undervisning betyr også rett og slett at foreleserne klarer å formidle en kritisk og spørrende holdning til det de underviser i, altså selve tenkemåten som preger forskningen.

Forskningsbasert utdanning må også inkludere at studentene trekkes inn i forskningen i sterkere grad enn vi har gjort til nå. Her har vi enda et stykke vei å gå før vi kan si oss fornøyd ved Universitetet i Agder. Vi er sikre på at studentene trekkes inn i faglige diskusjoner på alle nivåer i utdanningene våre, og de fleste skriver bacheloroppgaver. Men relaterer vi bachelor- og masteroppgavene til egen forskning? Klarer vi å integrere masterstudentene i instituttenes forskningsprogrammer og å bruke dem som studentassistenter i undervisningen? Og hvordan skal vi sikre at våre ph.d.-kandidater ikke blir for ensomme?

I 2014 begynte vi for alvor å kartlegge status for sammenhengen mellom studieporteføljen og forskningsaktiviteten her ved Universitetet i Agder, fordi vi tror at en god sammenheng vil gjøre både utdanningene og forskningen enda bedre.

Vi vil derfor oppfordre alle som leser denne meldingen også å benytte de anledningene de får til å lære om alt det spennende innholdet i den forskningen og utdanningen som foregår på denne institusjonen, men som ikke finnes i denne meldingen, og å være våre kritiske venner som sier fra når det er noe som kan forbedres. Med en slik hjelp kan den neste Utdannings- og forskningsmeldingen fra Universitetet i Agder vise en ytterligere framgang.

Marit Aamodt Nielsen
Viserektor for utdanning,
studiekvalitet og læringsmiljø

Dag G. Aasland
Viserektor for forskning,
formidling og nyskaping

Innhold

1 Innledning ... 5

1.1 Status i forhold til strategisk plan ... 5

1.2 UiA i tall ... 9

2 Utdanning ... 10

2.1 Inntakskvalitet ... 10

2.2 Rammekvalitet ... 13

2.3 Programkvalitet ... 23

2.4 Undervisningskvalitet ... 29

2.5 Resultatkvalitet ... 32

2.6 Styringskvalitet ... 38

2.7 Relevans ... 44

2.8 Erfaringsoverføring ... 45

2.9 Hovedutfordringer ... 45

3 Forskerutdanning ... 47

3.1 Oversikt over egne program og spesialiseringer ... 47

3.2 Avtaleoversikt ... 47

3.3 Uteksaminerte kandidater ... 49

3.4 Finansiering av stipendiatstillinger ... 51

3.5 Forskerskoler ... 52

3.6 Ansatte og stipendiater på eksterne program ... 53

3.7 Ph.d. og kvalitetssikringssystemet ... 53

3.8 Hovedutfordringer ... 56

4 Forskning ... 57

4.1 Vitenskapelig publisering og kunstnerisk utviklingsarbeid ... 57

4.2 Eksternt finansiert virksomhet ... 61

4.3 Styrets satsingsområder ... 66

4.4 Samspill mellom forskning og utdanning ... 69

4.5 Fagevalueringer ... 69

4.6 Forskningsetikk ... 70

4.7 Hovedutfordringer ... 70

5 Samfunnskontakt og samfunnsutvikling ... 71

5.1 Formidling ... 71

5.2 Samarbeid med arbeidsliv og samfunnsliv ... 74

5.3 Innovasjon og kommersialisering 83
5.4 Samfunnsutvikling 84
5.5 Samarbeid med andre akademiske institusjoner 85
5.6 Hovedutfordringer 86
6 Forvaltning av virksomheten, ressursene og kompetansen 87
6.1 Ansatte 87
6.2 Forvaltning av ressursene 91
6.3 Hovedutfordringer 93

1 Innledning

1.1 Status i forhold til strategisk plan

1.1.1 Utdanning

Søkertall

UiA har som mål at en økende andel av studiesøkerne i Norge har UiA som førstevalg og at de store utdanningsprogrammene har god søkning. UiAs andel av primærsøkere i Samordna opptak gikk opp fra 4,6 % i 2013 til 5,0 % i 2014. *Bærebjelkestudiene*, dvs. økonomi og administrasjon, ingeniørutdanning, og sykepleierutdanning har svært solide søkertall med over tre primærsøkere pr studieplass. Også for barnehagelærerutdanningen og grunnskolelærerutdanningene er søknadstallene gode, og man fyller opp alle studieplassene. Unntaket for bærebjelkestudiene er masterprogrammene i mekatronikk og i informasjons- og kommunikasjonsteknologi, hvor søkertallene var høye i 2014, men studieplassene ble likevel ikke fylt opp ved studiestart.

Studienes innhold og relevans

Det er et mål i strategiplanen at de store utdanningsprogrammene skal ha gode tilbakemeldinger i nasjonale evalueringer og at de yrkesrettede studieprogrammene skal ha partnerskap med relevant arbeidsliv og med andre utdanningsinstitusjoner. Strategiplanen har også ulike mål for innhold og arbeidsformer i studiene.

Studiebarometeret, som er en nasjonal spørreundersøkelse i regi av NOKUT, gir informasjon om studentenes tilfredshet. Resultatene fra undersøkelsen i 2014 viser at av UiAs bærebjelkestudier oppgir studenter ved barnehagelærerutdanningen og grunnskolelæreutdanningen bedre tilfredshet enn landsgjennomsnittet. Studenter ved sivilingeniørutdanningene, sykepleierutdanningen og økonomi- og administrasjonsutdanningen oppgir relativt lik tilfredshet som landsgjennomsnittet. Studenter ved ingeniørutdanningene ved UiA oppgir markert lavere tilfredshet enn landsgjennomsnittet for ingeniørstudenter. NOKUT har ikke gjennomført nasjonale evalueringer i 2014 som omfatter noen av bærebjelkestudiene.

Via Kompetansetorget kan eksterne virksomheter registrere bl.a. forslag til temaer for bachelor- og masteroppgaver og ledige jobber. Nye Kompetansetorget ble lasert i mars 2014, og har fått positiv mottakelse både eksternt og internt. Høsten 2014 ble det registrert 70 oppgaveforslag på Kompetansetorget, og 29 av disse ble faktisk valgt. Mer enn 80 eksterne virksomheter har registrert seg på Kompetansetorget.

Det er satt i gang pilotprosjekter med sikte på å øke bruken av digitale verktøy i studiene. Gjennom Det digitale universitet (DDU) er det bevilget midler til utprøving av nye undervisnings- og vurderingsformer. Arbeidet med implementering av digital eksamen er videreført. UiA er fortsatt en av de ledende institusjonene nasjonalt på dette området.

Studentutveksling og undervisning på engelsk

UiA har en målsetting om at alle bachelor- og masterprogram har deler av undervisning eller pensumlitteratur på engelsk, og at alle fakultetene skal ha engelskspråklige masterprogram. Det er også et mål at andelen utvekslingsstudenter skal øke til 7,5 %. UiA hadde i 2014 en andel utvekslingsstudenter på 6,1 %, en økning fra 5,9 % i 2013. Alle fakultetene bortsett fra Fakultet for

helse- og idrettsvitenskap tilbyr engelskspråklige masterprogram. Det finnes ingen samlet oversikt over emner som tilbys på engelsk eller bruken av engelsk pensumlitteratur.

Senter for fremragende utdanning
Målet i strategiplanen anses oppnådd ved at Centre for Research, Innovation and Coordination og Mathematics Teaching (MatRIC) i 2013 ble utpekt som ett av tre nye sentre for fremragende utdanning.

1.1.2 Forskerutdanning

UiA har i 2014 seks fakultetsvise doktorgradsprogrammer med 14 spesialiseringer.

UiA har som mål i sin strategi a*t UiA uteksaminerer 30 kandidater fra egne ph.d.-program hvert år* innen 2015. I 2014 blir det avlagt *27* ph.d.-grader ved UiA. Tilsvarende tall for 2013 var 18.

Selv om UiA har jobbet målrettet for å bygge opp kvaliteten i forskerutdanningen, har UiA utfordringer i forhold til gjennomstrømning. UiA ligger på et bruttotidsforbruk på 4,8 årsverk pr avhandling, mot 4,7 årsverk i gjennomsnitt ved norske universiteter. Utfordringer er i stor grad knyttet til doktorander som begynte i oppstarten av UiAs ph.d.-programmer, der forskerutdanningen ikke var like systematisk som i dag. Det er iverksatt tiltak for at nye doktorander og doktorander på de nye programmene får en god start fra begynnelsen og et godt doktorgradsforløp som legger til rette for gjennomføring på normert tid.

I statsbudsjett 2014 fikk UiA tildelt 24 nye stipendiatstillinger, noe som vil styrke forskerutdanning ved UiA betydelig. Samtidig må vi fortsatt jobbe for flere stipendiatstillinger gjennom eksternt finansierte prosjekter, som NFR, EU og samarbeid med næringslivet og offentlig sektor

1.1.3 Forskning

Vitenskapelig publisering
Ifølge strategisk plan skal UiA innen 2015 *ha fordoblet antall publikasjonspoeng i forhold til 2008*, dvs 518 poeng i 2015. Etter en stor økning av publikasjonspoeng fra 460 poeng i 2012 til 568 poeng i 2013, ser vi en liten nedgang til 557 poeng i 2014. Dette er likevel langt forbi publiseringsmål satt i strategien. Når vi sammenlikner oss med andre norske universiteter ser vi også at vi ligger over gjennomsnitt når det gjelder publikasjonspoeng per vitenskapelig årsverk.

Universitetets strategi peker også på at *UiA skal publisere i anerkjente norske og internasjonale kanaler*. Når det gjelder andel publikasjoner i de mest prestisjefulle kanaler (nivå 2-tidskrifter) har vi økt til 14,1 %. Dette er høyeste volum av nivå 2-publikasjoner ved UiA siden vi ble universitet. Selv om vi fremdeles ligger under gjennomsnittet av andel nivå 2-publikasjoner ved norske universiteter, er det gledelig at vi klarte å øke andelen, samtidig som vi har et høyt publiseringsvolum.

Eksternt finansiert virksomhet
UiA har som mål i sin strategi innen 2015 a*t UiA har fordoblet inntektene fra NFR og EU i forhold til 2008, til 50 mill. kr*. Både NFR- og EU-inntekter er generelt lave og ligger langt under gjennomsnittet av de norske universitetene. NFR-inntektene i 2014 er omtrent like store som i de forutgående årene med 25,6 mill. kr. EU-inntektene har gått ned til 1 mill. kr.

Når det gjelder NFR, så har 13 søknader blitt innvilget i 2014. Det største prosjektet som er innvilget er en søknad om Senter for forskningsbasert innovasjon «SFI Offshore Mechatronics». I tillegg har Fakultet for teknologi og realfag fått innvilget en stor søknad innen Petromaks 2-programmet på nærmere 20 millioner kroner. Fakultet for samfunnsvitenskap har fått innvilget en FINNUT-søknad på rundt 6 millioner, og UiA har fått innvilget en BALANSE-søknad på kr 4,5 millioner der midlene skal bidra til å gi økt kjønnsbalanse ved UiA. Det ble sendt 16 søknader til EU i 2014, derav ble to innvilget, én på Fakultet for teknologi og realfag/ Senter for integrert krisehåndtering innen Horisont 2020 og én på Fakultet for kunstfag innen Creative Europe. Vi må arbeide systematisk for å få opp både volumet og kvaliteten på søknader.

Satsingsområder og NFRs senterordninger
Per 2014 har UiA følgende satsingsområder: Toppforskningsmiljøene MULTIKUL (Multimodalitet og kulturendring), eHelse og Fornybar energi og satsingsområdet Senter for integrert krisehåndtering. De to eldste satsingsområder, MULTIKUL og Fornybar energi ble evaluert i 2014 med behandling i styremøte i oktober 2014. I tillegg er UiA i et nettverk innen profesjonsfaglig forskning med UiS og UiN, og et internt profesjonsfaglig nettverk, som gjenspeiles i styrets mål om at *UiA har anerkjente forskningsgrupper med relevans for alle de store profesjonsfaglige studieprogrammene.*

UiA har også som mål innen 2015 å ha *tre etablerte forskningsgrupper som er godt kvalifiserte for søknader om status innenfor NFRs senterordninger*. UiA fikk høsten 2014 innvilget sin søknad «SFI Offshore Mechatronics» til NFRs Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Senteret består av flere bedrifter med hovedvekt på regional tilknytning, blant annet National Oilwell Varco, MH Wirth og Cameron, samt flere nasjonale og internasjonale FoU-institusjoner, som NTNU, Aalborg universitet, Teknova, HiÅlesund og Aachen Universitet. SFI'en har et totalbudsjett på til sammen nesten 200 mill. kroner.

Forskningsgrupper
Innen 2015 er det et mål at *forskningsgrupper er den vanlige organiseringen av FoU-virksomheten i fagmiljøene og tverrfaglige miljøer*. Etter at forskningsgruppene ble etablert ved alle fakulteter i 2013, har organisasjonen jobbet med videreutvikling av gruppene i 2014.

1.1.4 Samfunnskontakt og -utvikling

UiA har som mål i sin strategi at *30 % av den faglige publiseringen ved UiA blir digitalt tilgjengelig i åpne publiseringsarkiv*. I 2014 ble 27 % av UiAs publisering (37 % av tidsskriftsartikler) gjort tilgjengelig i AURA, universitetets åpen arkiv. Det er en betydelig økning i forhold til 2013.

Innen 2015 skal *UiA sammen med Agderforskning og Teknova være en attraktiv forsknings- og utviklingspartner for de teknisk-industrielle miljøene i Sør-Norge*. Samarbeidet med næringslivsklyngene Node og EYDE er godt, og i 2014 fikk UiA innvilget et Senter for forskningsbasert innovasjon innen offshore-mekatronikk i samarbeid med NCE NODE og Teknova.

I 2014 har aktiviteten knyttet til etter- og videreutdanning (EVU) vist en kraftig vekst med 12,8% økning i studiepoengproduksjonen. Veksten er blant annet knyttet til to erfaringsbaserte masterstudier, samt til programmet Kompetanse for Kvalitet; som er et videreutdanningsprogram rettet mot lærere.

1.1.5 Organisasjonskultur og infrastruktur

UiAs strategiplan har en målsetting om at innen 2015 skal 70 % av de ansatte i undervisnings- og forskerstillinger ha førstekompetanse. Dette målet ble nådd i 2014, med 71,8 % andel årsverk med førstekompetanse. Det er variasjon mellom fakultetene, Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og Fakultet for kunstfag har en lavere andel ansatte med førstekompetanse enn de andre fakultetene, men har hatt en markert økning i andelen siden 2013.

Ved utlysning av nye stillinger er det viktig å vektlegge langsiktige behov og ønskede endringer i studieportefølje og forskningsprofil. Ifølge UiAs strategi skal *professor- og førstestillinger lyses ut internasjonalt*. Selv om vi har gode rutiner for å legge ut stillinger på den europeiske websiden EURAXESS, ligger andelen av vitenskapelige stillinger som ble utlyst på engelsk på 42 % i 2014, en nedgang i forhold til året før. Unntak for å ikke utlyse på engelsk skal primært gjøres når den som ansettes skal kunne undervise på norsk fra første dag.

21,6 % av professorer og dosenter ved UiA i 2014 var kvinner, en nedgang fra 23 % i 2013. Fakultet for kunstfag og Fakultet for teknologi og realfag skiller seg ut med svært lav andel kvinnelige professorer og dosenter, og generelt lav kvinneandel på førstestillinger. Kvinneandelen for professorer og dosenter ved Fakultet for teknologi og realfag gikk ned fra 14 % i 2013 til 7,1 % i 2014.

Andelen midlertidige årsverk ved UiA er økt fra 11 % i 2013 til 13,4 % i 2014. Andel midlertidige ansatte har vært høyt i sektoren, og det er et uttrykt mål fra KD å redusere denne andelen. UiA har arbeidet bevisst med dette over flere år, og har lav andel sammenlignet med sektoren for øvrig.

1.2 UiA i tall

	Utdanning	
Antall studieprogram	Masterprogram	36
	Bachelorprogram	46
	4-årige lærerutdanningsprogram	2
Antall primærsøkere	i Samordna opptak	5 992
	i Lokalt opptak	4 732
	primærsøker pr plass i SO	2,2
Antall studenter	**Totalt (høst)**	**11 030**
	Høyere grad	1 967
	Integrert mastergrad	761
	Lavere grad	8 302
Antall kandidater	**Totalt**	**1 989**
	-Sykepleierutdanning	*242*
	-Ingeniørutdanning	*306*
	-Økonomiutdanning	*180*
	-Grunnskolelærerutdanning	*126*
	-Førskolelærerutdanning	*148*
Internasjonalisering	Antall masterstudier på engelsk	13
	Utreisende utvekslingsstudenter	359
	Innreisende utvekslingsstudenter	277
	Doktorgradsutdanning	
Antall studieprogram	Totalt	6
	Antall spesialiseringer	14
Antall doktorgradsavtaler		167
Antall avlagte doktorgrader		27
	Forskning	
Vitenskapelig publisering	**Publikasjonspoeng totalt**	557
	Publikasjonspoeng nivå 1	478,5
	Publikasjonspoeng nivå 2	78,5
	Publikasjonspoeng pr vitenskapelig ansatt	0,99
Eksternt finansiert virksomhet	Totale inntekter fra EU og NFR (NOK)	27 679 957
	Antall EU-prosjekt	12
	Antall NFR-prosjekt	54
	Samfunnskontakt	
Formidling	Formidlingspoeng totalt	1 861
	Andel AURA-deponeringer av totalt antall publiseringer	27 %
Innovasjon	Antall mottatte forretningsideer	8
Etter- og videreutdanning	Antall deltakere	2 075
	Organisasjon	
Ansatte	**Totalt antall ansatte**	968
	Antall vitenskapelige årsverk	576
	Antall administrative årsverk	396
	Antall årsverk i rekrutteringsstillinger	97
Økonomi	Budsjettstørrelse (mill NOK)	1 189
	Andel statstilskudd	88 %
	Andel eksterne inntekter	12 %
	Kjønnsbalanse	
Studenter	41 % menn	59 % kvinner
Ansatte	50 % menn	50 % kvinner
Vitenskapelig ansatte	56 % menn	44 % kvinner
Professorer og dosenter	78 % menn	22 % kvinner

2 Utdanning

2.1 Inntakskvalitet

Universitetet definerer inntakskvalitet som *de forkunnskaper og forutsetninger studentene bringer med seg når de begynner på et studium.* Søker- og opptakstall er sentralt i dette kapitlet.

2.1.1 Søkertall – Samordna opptak og lokalt opptak

De fleste av UiAs grunnstudier har opptak via Samordna opptak (SO). Dette gjelder årsstudier, bachelorprogram, femårige masterprogram og grunnskolelærerutdanning. I 2014 hadde UiA 87 søknadsalternativer i SO.

	Samordna opptak[1]					
	Antall primærsøkere		Antall primærsøkere pr plass		Andel av primærsøkerne	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
NMBU*	2798		3,4		2,4 %	
NTNU	11567	11 536	2,3	2,3	9,7 %	9,9 %
UMB		1 754		2,4		1,5 %
UiA	5992	5 390	2,2	2,1	5,0 %	4,6 %
UiB	8452	9 176	2,2	2,3	7,1 %	7,8 %
UiN	2059	1 928	1,5	1,6	1,7 %	1,6 %
UiO	16859	17 069	2,8	2,9	14,2 %	14,6 %
UiS	4874	4 923	2,4	2,4	4,1 %	4,2 %
UiT	5555	4 304	1,6	1,7	4,7 %	3,7 %

*UMB fusjonerte med NVH 1.1.2014

Som tabellen viser økte antall primærsøkere til UiA i SO med nesten 602 søkere i 2014. Dette gir 2,2 søkere pr plass og en andel av primærsøkerne på 5 %, noe som er en økning på 0,4 prosentpoeng fra 2013. De andre universitetene har lav eller negativ vekst i antall primærsøkere med unntak av NMBU og UiT (som har vekst pga fusjon). I 2014 økte antall studieplasser ved UiA i SO med 85 plasser, hovedsakelig som følge av oppstart av 5-årig lektorutdanning. Siden 2010 har UiA hatt en økning i antall primærsøkere i SO på 35 %.

Ved UiA skyldes noe av veksten i primærsøkere tilbud om 5-årig lektorutdanning. Andre studier med høy vekst i antall søkere var bachelorstudiet i markedsføring og ledelse, bachelorstudiet i sykepleie, bachelorstudiet i sosialt arbeid og årsstudiet i sosiologi.

Lokalt opptak er søknad direkte til UiA. Dette omfatter studier hvor annen høyere utdanning er opptakskrav, som toårige masterprogram, andre påbyggings- og videreutdanningsstudier. Det er også lokalt opptak til studier med opptaksprøve, spesialtilpassede ingeniørstudier (TRES- og Y-veien), halvårsstudier og studier med oppstart i vårsemesteret. UiA hadde 61 søknadsalternativer i lokalt opptak i 2014, utenom etter- og videreutdanningstilbud omtalt under kap. 5.2.3.

En søker i lokalt opptak kan søke om opptak ved flere universitet og høyskoler uten å prioritere mellom disse, antall søkere i lokalt opptak vil derfor naturlig være høyere enn i SO og er ikke direkte

[1] Kilde: Sodaweb; tabell SO-46.

sammenlignbart. UiA hadde 4732 primærsøkere til 1554 plasser i lokalt opptak[2] i 2014, noe som betyr 3,0 søkere pr studieplass, en liten nedgang fra 2013.

De fleste fakultetene melder om gode søkertall og at de fyller planlagte studieplasser. Unntaket er Fakultet for humaniora og pedagogikk som har flere åpne studier, og Fakultet for Kunstfag som har utfordringer med søkning knyttet til utøvende klassiske studier og til noen av masterstudiene. Fullstendig oversikt over søker- og opptakstall pr studieprogram finnes i vedlegg 1.

2.1.2 Opptak av studenter

Søkere som takker ja til studietilbud og registrerer seg som studenter defineres som opptatte studenter. Høsten 2014 ble 5 820 studenter tatt opp til studieprogram ved UiA, en marginal økning fra 2013.

	Antall opptatte studenter ved UiA Høsten 2014		
	Samordna opptak	Lokalt opptak	Totalt
Helse- og idrettsvitenskap	491	355	846
Humaniora og pedagogikk	772	302	1 074
Kunstfag	118	105	223
Samfunnsvitenskap	407	287	694
Teknologi og realfag	723	429	1 152
Handelshøyskolen	526	126	652
Lærerutdanningen	492	120	612
Uspesifisert		567	567
SUM UiA	**3 529**	**2 291**	**5 820**

Noen av endringene i opptakstall skyldes endringer i studieporteføljen, og andre skyldes endringer i opptak til det enkelte program. I 2014 kan mye av endringen i opptakstall tilskrives opptak til 5-årig lektorutdanning, opptak til to masterprogram på Fakultet for helse- og idrettsvitenskap som ikke har opptak hvert år, økt opptak til noen av årsstudiene på Fakultet for kunstfag og opptak til realfagsstudier på nett (et nettbasert studieprogram som ikke gir studiepoeng). Opptak i kategorien «uspesifisert» er primært opptak til enkeltemner og opptak av innreisende utvekslingsstudenter. Oversikt over opptakstall pr studieprogram finnes i vedlegg 1.

Det tas også opp studenter i vårsemesteret, og for UiA var antall opptatte studenter 801 for våren 2014. Rundt en tredjedel av dette er opptak til EVU-studier med start i vårsemesteret, en tredjedel av opptaket er enkeltemnestudenter og innreisende utvekslingsstudenter. Resten av opptaket skyldes overgang fra andre institusjoner og opptak til halvårsenheter.

[2] Kilde: UiAs opptakskontor.

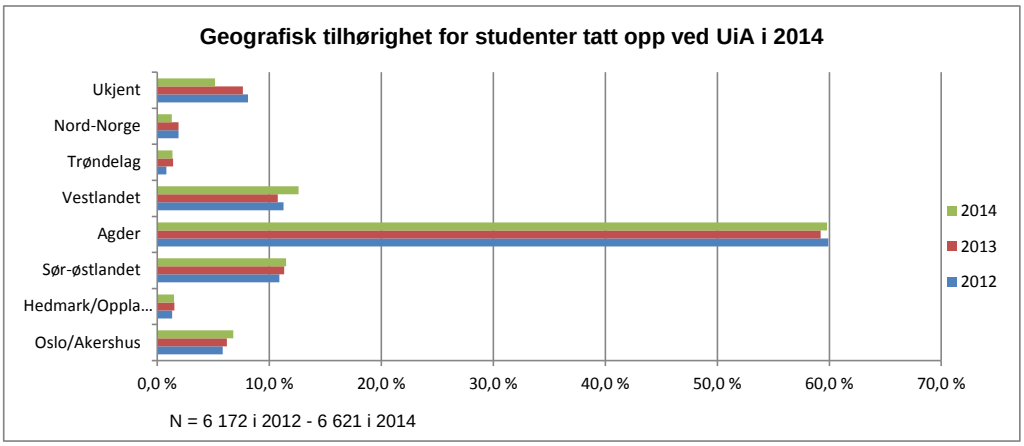

Den geografiske tilhørigheten til studentene som tas opp ved UiA[3] er forholdsvis stabil og gjenspeiler i stor grad også hvor søkerne kommer fra. I 2014 rekrutterer UiA ca 60 % av studentene fra Agder-regionen og ytterligere 24 % fra Vestlandet og Sør-Østlandet. Dette understreker at UiA har en sterk regional rekrutteringsprofil.

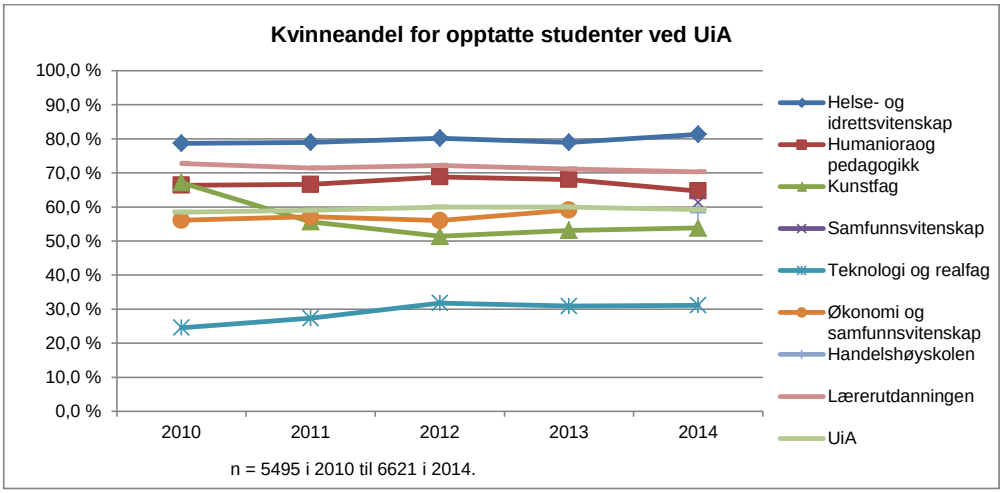

Kvinneandel for studenter som er tatt opp ved UiA er svært stabil og ligger på 60 %. I 2014 er det en marginal økning i kvinneandel på Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og på Fakultet for teknologi og realfag, samt en nedgang på Fakultet for humaniora og pedagogikk. Kvinneandelen gjenspeiler en tradisjonell kjønnsbalanse på studieprogrammene i porteføljen.

2.1.3 Studentrekruttering

I 2014 deltok UiA på seks utdanningsmesser, og 13 studentambassadører gjennomførte besøk på 149 videregående skoler. I tillegg ble det arrangert Åpen dag på Campus Kristiansand med ca 1200 besøkende og Ungdomsskoledagen på Campus Grimstad med ca 600 besøkende.

[3] Kilde: DBH; Opptatte og førstegangsregistrerte studenter, hele året. I regioninndelingen har man valgt å legge Rogaland til Vestlandet, for å få Agder som en egen region.

Avdeling for studentrekruttering har i 2014 fortsatt arbeidet med mer nettbasert annonsering og profilering, og avdelingen bistår også fakultetene i økende grad med deres digitale markedsføring.

Hvert år gjennomføres det en studiestartundersøkelse blant nye studenter ved UiA. Denne gir verdifull informasjon om studentenes bakgrunn og søknadsmønstre, samt tilbakemeldinger knyttet til ulike informasjonskanaler. Perspektiv Analyse, som gjennomførte undersøkelsen høsten 2014, oppsummerer resultatene med følgende kommentarer:

- Utdanning.no er en nettportal som brukes langt mer enn i 2013. UiAs hjemmesider vurderes som den viktigste informasjonskanalen av studenter. Det betyr at UiA må ha høyt fokus på oppdatert og riktig informasjon i digitale informasjonskanaler.
- UnibyAgder-appen ble benyttet av nesten halvparten av studentene, så denne bør videreutvikles.
- 20 % av studentene som har deltatt på fadderarrangementer oppgir at de er utsatt for drikkepress. Det anbefales å evaluere fadderordningen ift fokus på alkohol.

2.2 Rammekvalitet

Universitetet definerer rammekvalitet som *det ressursgrunnlaget en utdanning rår over, så som lokaler, strukturer, regler, utstyr og hjelpemidler, samt det psykososiale og faglige miljøet utdanning gjennomføres i.* En oversikt over og vurdering av antall studenter i forhold til fagmiljøenes størrelse, arealer og øvrig infrastruktur, studentenes fysiske og psykososiale læringsmiljø samt administrative tjenester, er sentralt i dette kapitlet.

2.2.1 Registrerte studenter

	Antall registrerte studenter ved alle universitetene. Gjennomsnitt for kalenderår. Totalt[4]		
	2012	2013	2014
NMBU*			4 927
NTNU	21 407	21 909	22 349
UMB	4 222	4 400	-
UiA	9 488	9 934	10 335
UiB	14 060	14 234	14 423
UiN	5 862	5 756	5 551
UiO	26 501	26 471	26 324
UiS	8 643	9 093	9 455
UiT	9 091	9 779	11 685
SUM	99 272	101 573	105 047

Antall registrerte studenter ved universitetene har en samlet vekst på 3,4 %, men deler av denne kan forklares med at både NMBU og UiT har fusjonert med andre institusjoner. For de resterende av universitetene har UiA og UiS høyest vekst i 2014 med 4 %, mens de andre har lav eller negativ vekst i antall studenter. Målt i antall studenter er UiA det femte største universitetet i 2014.

[4] Kilde: DBH; registrerte studenter, totalfinansiert. Gjennomsnitt er beregnet som et snitt av antall studenter for vår- og høstsemester.

	Antall registrerte studenter ved UiA. Gjennomsnitt for kalenderår. Totalt[5]		
	2012	**2013**	**2014**
Helse- og idrettsvitenskap	1 602	1 667	1 760
Humaniora og pedagogikk	1 606	1 603	1 448
Kunstfag	328	347	385
Samfunnsvitenskap			1 358
Teknologi og realfag	1 797	1 892	1 970
Økonomi og samfunnsvitenskap	2 803	3 030	-
Handelshøyskolen			1 585
Lærerutdanning	1 313	1 358	1 415
Uspesifisert	40	38	416
SUM UiA	**9 488**	**9 934**	**10 335**
Årlig vekst	*4,1 %*	*4,7 %*	*4,0 %*

Gjennomsnittlig antall studenter ved UiA i 2014 var 10 335, en økning på 401 studenter fra 2013. Fakultet for kunstfag har høyest prosentvis vekst med 11 %, og Fakultet for humaniora og pedagogikk har nedgang i studenttallet med – 9,7 %. Oversikten viser fordeling av studenter ift programtilhørighet. Undervisning til studentene ved Avdeling for lærerutdanning gis på fakultetene, noe som betyr at aktivitetsnivået, spesielt på Fakultet for humaniora og pedagogikk, er noe høyere enn tabellen gir uttrykk for. I 2014 blir enkeltemnestudenter registrert som «uspesifiserte», noe som forklarer både en vekst i den kategorien, og noe av nedgangen på fakultetene. I 2014 ble Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap, som tidligere var klart størst, delt i to: Fakultet for samfunnsvitenskap og Handelshøyskolen ved UiA.

Antall egenfinansierte studenter er beregnet med utgangspunkt i finansieringsandelen for et studieprogram. Alle ordinære studieprogram har en finansieringsandel på 100 %. Antall egenfinansierte studenter er om lag 95 % av totalt antall studenter og fordeler seg hovedsakelig på samme måte som totalfinansierte studenter. Størst innslag av eksternfinansierte studenter finnes hos Fakultet for samfunnsvitenskap, som har et eksternfinansiert erfaringsbasert masterprogram i ledelse (se kap. 5.2.3).

[5] Kilde: DBH; registrerte studenter, totalfinansiert. Gjennomsnitt er beregnet som et snitt av antall studenter for vår- og høstsemester.

2.2.2 Antall studenter pr vitenskapelig ansatt

	Antall studenter pr årsverk i UFF stillinger[6]		
	2012	2013	2014
NMBU			6,8
NTNU	7,4	7,7	7,8
UMB	7,7	7,9	-
UiA	17,2	18,3	19,4
UiB	7,1	7,2	7,2
UiN	19,8	18,9	17,7
UiO	8,2	8,1	7,9
UiS	13,9	14,1	14,3
UiT	6,7	7,2	7,4
Gjennomsnitt	**8,6**	**8,8**	**8,8**

Antall studenter pr vitenskapelige årsverk varierer mye mellom institusjonene, og det er et tydelig skille mellom de gamle og de nye universitetene. Ved UiA har forholdstallet steget fra 15,6 studenter pr årsverk i 2009 til 19,4 studenter pr årsverk i 2014. Dette skyldes primært at studentveksten har vært langt høyere enn veksten i antall vitenskapelige årsverk.

Forholdet mellom antall studenter og antall vitenskapelige årsverk varierer mellom de ulike fakultetene ved UiA. Studenter ved Avdeling for lærerutdanning får all undervisning ved de ulike fakultetene, det er derfor gjennomført en analyse som korrigerer forholdstallet ved fakultetene med deres respektive andel av undervisning på de ulike lærerutdanningene. Resultatene av denne analysen viser at Fakultet for samfunnsvitenskap og Handelshøyskolen (som må sees under ett) har høyest forholdstall med ca 26 studenter pr vitenskapelig årsverk. På motsatt side er Fakultet for kunstfag med ca 8 studenter pr vitenskapelig årsverk (dette er ikke korrigert for innleide timelærere og vil derfor være noe lavere i virkeligheten). For UiA som institusjon er det beregnet at det er 30 studenter pr årsverk med førstekompetanse, og dette er et relativt stabilt forholdstall. Flere av fakultetene melder om at studenttallet nærmer seg en grense ift hva fakultetet har kapasitet til å håndtere både når det gjelder infrastruktur og vitenskapelige ressurser.

2.2.3 Studentenes læringsmiljø

Studentenes fysiske læringsmiljø kan vurderes ut fra mange aspekter, og det er utfordrende å finne relevante sammenligningsgrunnlag da ulike typer utdanninger har behov for ulike typer læringsarealer. Som en ytre ramme for læringsmiljøet er det beregnet antall kvadratmeter de ulike universitetene har til rådighet og sammenstilt med gjennomsnittlig studenttall ved de samme institusjonene.

[6] Kilde: DB; Studenter pr årsverk i undervisnings- forsknings- og formidlingsstillinger. Finansiering: Alle typer tilsatte.

Antall kvadratmeter pr student[7]			
	2012	2013	2014
NMBU			44,0
NTNU	27,3	27,6	27,0
UMB	43,7	41,9	
UiA	9,5	9,2	9,6
UiB	27,8	27,5	27,1
UiN	8,7	9,1	9,6
UiO	21,6	21,4	21,5
UiS	13,9	13,6	13,5
UiT	24,9	26,5	22,4
Gjennomsnitt			22,1

Tabellen viser til dels store forskjeller mellom institusjonene, og det er også her et markert skille mellom de nye og de gamle universitetene. UiA og UiN skiller seg klart ut med lavest antall kvadratmeter til rådighet i forhold til studenttallet. UiA har imidlertid klart å holde tallet stabilt de siste tre årene til tross for høy studentvekst.

Timeplankontoret anslår utnyttelsesgraden på eksisterende undervisningsarealer til å være ca 75 %. Det er høyt press på tilgjengelige arealer og Studentservice rapporterer at man i tillegg til dagens arealer har behov for følgende for å dekke dagens behov:

Campus Kristiansand	Campus Grimstad
1 auditorium med 300 plasser	1 auditorium med 200 plasser
2 auditorier med hhv 100 og 200 plasser	1 auditorium med 100 plasser
6-7 seminarrom med 40-70 plasser	2 seminarrom med 80 plasser
10-15 grupperom	Flere grupperom med 8-12 plasser

Situasjonen er forholdsvis lik det som ble rapportert i 2013 bortsett fra at det er blitt flere tilgjengelige grupperom på Campus Kristiansand slik at behovet er redusert.

Generelt melder fakultetene om høyt press på tilgjengelig læringsarealer, og Timeplankontoret melder om et stadig mer komplisert bilde. Dette skyldes dels at undervisningen i større grad veksler mellom forelesninger og oppdelt seminarundervisning i bolker, noe som gjør behovet for undervisningsareal svært ujevnt. Begrenset tilgang til, og for lav kapasitet til undervisning i spesialrom medfører at undervisningen oftere må dubleres, noe som forsterker presset ift undervisningsressurser som nevnt i kap. 2.2.2. I de fleste rapportene fra programevaluering i 2014 nevnes også areal som en utfordring. I rapporten fra universitetsbiblioteket meldes det om et behov for flere leseplasser og gruppearbeidsplasser i biblioteket på Campus Kristiansand.

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap har problemer med å få tildelt egnede rom til modulbasert undervisning på Campus Grimstad. Det meldes videre om at kapasiteten på fakultetets spesialrom er utilstrekkelig.

[7] Kilde: DBH; Arealdata.

Fakultet for humaniora og pedagogikk mener at infrastrukturen generelt sett fungerer bra, men det er noen stadig tilbakevendende tema, som for eksempel ventilasjonen i F-bygget. Man opplever også problemer med språklaboratorium og språkprogrammer. Når det gjelder tilrettelegging for funksjonshemmede studenter skjer dette i samarbeid med Tilretteleggingskontoret, og det fungerer i følge fakultetet ikke alltid godt nok. Man har opplevd manglende informasjon til instituttleder/koordinator/emneansvarlig om at det kommer studenter som trenger tilrettelegging. Når dette skjer blir det spesielt vanskelig for emneansvarlig å oppfylle de funksjonshemmede studentenes behov, ikke minst fordi det er uklart hvem som har ansvar for å sørge for at nødvendig utstyr er på plass.

Fakultet for kunstfag står overfor utfordringer i forhold til infrastruktur og arealbegrensninger. Fakultetet disponerer spesialrom som er bygd for et studenttall langt lavere enn det fakultetet har i dag. Dette innebærer blant annet at fakultetet må bruke betydelige ressurser på å leie eksterne rom/scener i forbindelse med drama-/teateroppsetninger. Det er også utfordringer forbundet med at fakultetet mangler lokaler for å få gjennomført utstillinger. Dette er et problem for studenter innenfor kunst og håndverk i forbindelse med eksamen. Det er også et stort press på øvingsrommene for musikkstudentene, spesielt i eksamensperioden. Fakultetet melder at det fortsatt er utfordringer knyttet til temperatur og ventilasjon i K-bygget. Fakultetets bygningsmasse er godt tilrettelagt for funksjonshemmede studenter. Med god planlegging klarer fakultetet å ta imot studenter med fysiske funksjonsnedsettelser, og tilbakemeldingen er at ting fungerer.

Fakultet for samfunnsvitenskap mener at tilrettelegging for funksjonshemmede studenter fungerer tilfredsstillende.

Fakultet for teknologi og realfag melder om at den gode tilstrømmingen til fakultetets studier fører til problemer når det gjelder ressursene som fakultetet/universitetet rår over. Det er mangel på store auditorier, middels store auditorier, plasser på laboratorier og grupperom for studenter. Dette fører til større arbeidspress på de ansatte/foreleserne ved at det må undervises i parallelle grupper eller undervisningen må legges om til nettundervisning/streaming. Det er fakultetets vurdering at begge campuser er godt tilrettelagt for funksjonshemmede studenter. Ved spesielle utfordringer er Tilretteleggingskontoret for studenter med funksjonsnedsettelser behjelpelig med å finne fram til gode tiltak.

Handelshøyskolen melder at behovet for store undervisningsrom/auditorier med tilstrekkelig kapasitet ikke er dekket. Antall grupperom og undervisningsrom/auditorier oppleves ikke tilfredsstillende. Når det gjelder tilrettelegging for funksjonshemmede studenter har UiA et velfungerende tilretteleggingskontor.

Avdeling for lærerutdanning påpeker at storforelesninger neppe er den beste opplæringsformen for kommende lærere, lektorer og barnehagelærere. Avdelingen mener det er for mange auditorier og for få rom på UiA som gir muligheter for å arbeide mer verkstedorientert.

I den grad fakultetene mottar rapporter om skade, ulykke eller nestenulykke der studenter er involvert, meldes disse til Studentservice i tråd med etablerte rutiner. I de tilfeller hvor det er aktuelt, oversendes «Melding om yrkesskade» til NAV etter møte med den skadde.

2.2.4 Læringsmiljøutvalgets arbeid

UH-loven sier at universitetets styre har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnaden, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden ved universitetet. Styret har ansvar for at læringsmiljøet ved universitetet er forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Læringsmiljøutvalget (LMU) skal bidra til at dette blir gjennomført.

Læringsmiljøutvalget ved UiA hadde tre møter i 2014. Man fokuserte i hovedsak på følgende saker:

- Romsituasjonen ved UiA

Romsituasjonen er et tilbakevendende tema i LMUs møter. Studentene er misfornøyd med tilgangen på leseplasser, særlig i eksamensperioden. På den annen side viser undersøkelser fra Driftsavdelingen at det er mange ledige plasser på lesesaler i bygg med noe mindre sentral beliggenhet på campus. For å avhjelpe situasjonen i eksamensperiodene, legges det til rette for at auditorier omgjøres til lesesaler. Innføring og videreutvikling av et elektronisk bookingssystem for grupperom har avhjulpet situasjonen noe.

- Utfordringer i forbindelse med studiestart

I forbindelse med studiestarten erfarer UiA, på lik linje med andre institusjoner, utfordringer rundt forholdet mellom faglige og sosiale aktiviteter. Vi ser at enkelte opplever drikkepress, og problemer med fyll knyttet til diverse arrangementer skaper et bilde av studiestarten som ikke er udelt positivt. UiA inngikk i 2014 avtale med organisasjonen MOT, blant annet om å ha såkalte MOT-faddere under studiestarten. Dette innebærer en satsing som skal sørge for et alkoholfritt alternativ for de som ønsker det.

- Læringsmiljø for utenlandske studenter

Internasjonal avdeling gjennomfører årlig evalueringer blant de utenlandske studentene for å få fram deres vurderinger av læringsmiljøet. Her kommer det fram interessante tilbakemeldinger, og vi ser at studentene i hovedsak er fornøyde med læringsmiljøet ved UiA.

- Helse- og trivselsundersøkelsen 2014

LMU har fått presentert resultatene fra helse- og trivselsundersøkelsen 2014. Undersøkelsen er gjennomført av TNS Gallup på oppdrag fra studentsamskipnadene i Oslo, Bergen og Trondheim. Undersøkelsen kartlegger studentenes helse og trivsel i bred forstand, med hovedvekt på psykososiale forhold. Selv om UiAs studenter ikke deltok, er det ingen grunn til å tro at de ville ha svart annerledes. Ressurssenter for tilrettelegging, helse og mestring er UiAs instans i forhold til mange av de temaene som undersøkelsen tok opp.

2.2.5 Ressurssenter for tilrettelegging, helse og mestring

Ressurssenter for tilrettelegging, helse og mestring er representert på begge campuser og består av Tilretteleggingskontoret for studenter med funksjonsnedsettelser (TSF), SiA Helse, Studier med støtte og studentpresten. Både SiA Helse og studentpresten opplever pågang fra studenter som ønsker samtaler. Antall studentsamtaler hos SiA Helse har økt med 19,3 % de siste årene, fra 697 i 2012 til 864 i 2014. Antall samtaler mellom studentpresten og studenter har holdt seg nokså stabilt. TSF

gjennomfører utredninger for studenter som mistenker dysleksi. I 2014 ble 35 slike utredninger gjennomført. Studier med støtte (SMS) er et samarbeidstiltak mellom UiA og NAV Aust- og Vest-Agder rettet mot studenter med moderate til alvorlige psykiske lidelser. SMS hadde både vår og høst 2014 15 studenter på Campus Kristiansand og henholdsvis 20 og 22 vår/høst på Campus Grimstad. SMS-studentene er spredd på en rekke ulike studieprogram.

2.2.6 Bibliotek

Universitetsbiblioteket i Agder (UBA) skal bidra til at UiA når sitt mål om å være en sterk regional drivkraft og ha nasjonalt betydningsfulle og internasjonalt respekterte utdanninger og forskningsmiljøer. Ved å tilby kvalitetssikrede informasjonsressurser og tjenester skal UBA støtte universitetets kjernevirksomhet: utdanning, forskning og formidling. I 2014 har UBA blant annet hatt fokus på implementering av nytt selvbetjeningssystem, implementering av Oria (nytt sluttbrukerverktøy til BIBSYS), tjenestekatalog, forskningsstøtte og fortsatt satsing på åpen tilgang til vitenskapelig informasjon. Selvbetjent utlån og innlevering er innført på begge campuser. Brukertilfredsheten er tilsynelatende høy. Studiebarometeret indikerer at studentene er fornøyd med biblioteket. I underkant av 6000 studenter og ansatte deltok på kurs som biblioteket ga i 2014. Dette er en økning på 15,5 % fra 2013.

Følgende utviklingstrekk trekkes fram som betydningsfulle for UBAs tjenester:

- Fra trykt til digitalt – stadig større fokus på elektroniske tjenester
- Fra lavere grads studier til ph.d. – nye krav både når det gjelder innhold, f. eks. elektroniske ressurser, og synliggjøring av disse
- Større forskningsaktivitet – tilstrekkelig med ressurser og kompetanse i biblioteket

2.2.7 Studentsamskipnaden

Studentsamskipnaden i Agder (SiA) er hjemlet i lov om studentsamskipnader. SiAs oppgave er å ta seg av studentenes velferdsbehov ved det enkelte lærested. SiA driver virksomhet innenfor velferdsområdene kantine, bolig, barnehage, bokhandel, idrettsanlegg, helsetjeneste, kulturhus, studiestartfestival og økonomisk støtte til studentenes egne organisasjoner. Etter avtale med UiA inngår helsetjenesten i Ressurssenter for tilrettelegging, helse og mestring, se punkt 2.2.6. Også NAV og studentpresten har tilbud her.

Ved utgangen av 2014 var 11 671 studenter tilknyttet SiA, hvorav 11 029 ved UiA.

2014 var resultatmessig et krevende år for SiA. Studenthuset Pir 6, i sentrum av Kristiansand, ble besluttet avviklet i 2014.

Utbygging av 3. byggetrinn i Gimle studentby ble igangsatt høsten 2013. Prosjektet ferdigstilles sommeren 2015 og skal innehold 314 hybelenheter. Reguleringsplanen for eiendommen Grooseveien 64 i Grimstad ble vedtatt i mai/juni 2014.

Kantina på Gimlemoen, som har vært i drift siden 2001, gjennomgikk større ombygginger i 2014. Effektene har vært gode. Etter at UiA overtok Kunnskapsparken er SiA bedt om å etablere kantinedrift der.

Studentenes helse- og trivselsundersøkelse i 2014 (TNS Gallup på oppdrag av samskipnadene i Oslo, Bergen og Trondheim) viser at andelen studenter som opplever psykiske plager har økt. Denne

trenden samsvarer med erfaringer fra SiAs egen psykososiale helsetjeneste. Som følge av dette styrkes den psykososiale helsetjenesten for studenter i 2015.

SiAs egen studentundersøkelse, gjennomført i samarbeid med TNS Gallup i 2014, viser høy tilfredshet med SiA totalt og de fleste levereanseområdene. De viktigste fokusområdene framover er arbeid med informasjon generelt og forventningsstyring gjennom informasjon mer spesielt.

2.2.8 Administrativ tilrettelegging

Studieadministrative tjenester er viktige for studiekvalitet og læringsmiljø. Felles utviklingstrekk/utfordringer for enhetene er krav til selvbetjeningsløsninger, digital kommunikasjon og digitale skjema, bedre web-sider, steds- og tidsuavhengige tjenester (24/7), effektivisering og rask responstid. Et felles tjenestekatalogprosjekt involverer IT-avdelingen (eier), Driftsavdelingen, Studentservice, Servicetorget og Biblioteket.

Fra rapportene fra enhetene i Fellesadministrasjonen oppsummeres følgende når det gjelder kvalitetssikring av de administrative tjenestene som har betydning for studiekvalitet:

Avdeling for studentrekruttering har i 2014 igangsatt et arbeid med å lage digitale maler for ulike brosjyrer, posters etc. slik at ansatte i større grad kan betjene seg selv. Avdelingen ser også et behov for å skolere seg for en mer nettbasert annonsering og profilering. Ifølge Studiestartundersøkelsen er bruk av sosiale medier for informasjonsinnhenting fortsatt liten men økende. I forhold til samarbeid med andre enheter melder avdelingen om et behov for mer informasjonsutveksling (om vedtatte endringer, rutiner og arbeidsfordeling o.l.) og bedre koordinering. Hovedutfordringen er knyttet til hvordan studieporteføljen presenteres og markedsføres samt ansvarsfordelingen mellom avdelingen og fakultetene/Avdeling for lærerutdanning. Det pekes også på utfordringer knyttet til EVU. I den forbindelse melder avdelingen om en påbegynt smartere@uia prosess som vil fortsette i 2015.

Servicetorget viser til følgende nye utviklings- og forbedringstiltak i 2014: Innsiden 365 (ny e-postløsning for studenter) som skal utvides til en studentportal/intranett, Public360 (nytt sak/arkivsystem), Uniby (App) med formidling av arrangementer, GPS funksjon og kart, sentralbord knyttet til IP telefoni samt kompetanseheving blant ansatte. Det pekes på digitalisering og splitting av fadderordningen mellom UiA-faddere og linjeforeningenes faddere, som utviklingstrekk som kan få betydning for enhetens tjenester.

Generelt får Servicetorget gode tilbakemeldinger på sine studieadministrative tjenester. Avdelingen ønsker et tettere samarbeid med enkelte fakultet på noen fagområder for å kunne svare på mer i første henvendelse.

Studentservice erfarer stadig større krav til at kommunikasjonen med dem man betjener skal foregå digitalt. Det er større krav til selvbetjeningsløsninger og større krav til at tjenestene skal være steds- og tidsuavhengige. Studentservice melder om at prosjektet Min timeplan har ført til flere forbedringer med tanke på effektivisering og kvalitet. De viktigste resultatene er felles database, felles start- og sluttidspunkt for undervisningstimer i Kristiansand og Grimstad og installasjon av infoskjermer ved begge campuser. Avdelingen har også arbeidet med avklaringer rundt timeplan mot Fakultet for kunstfag.

I 2014 har Opptakskontoret arbeidet med digital opplasting av søkepapirer i lokalt opptak. Det er også startet opp digital saksbehandling av opptak i 2014. Dette vil bli fullt implementert i 2015.

Studentservice har i 2014 også gjennomført et pilotprosjekt for å undersøke muligheter for systematisk lagring av undervisningsmateriale for å unngå at faglæreres opplastede undervisningsmateriale forsvinner fra Fronter når emnerommet slettes. Sammen med UiT har UiA vurdert systemet Equella. Integrasjon med Fronter er et absolutt krav.

Avdelingen har også arbeidet med følgende FS-applikasjoner i 2014: Emneplanlegger på nett, FaglærerWeb og Nominasjonsweb (web for partnerinstitusjoners registrering av utvekslingsstudenter til UiA).

Det er avdekket sviktende kvalitet i registrering av FS-data, spesielt i forhold til områder som brukes i forbindelse med rapportering til DBH eller i statistikk til internt bruk. På bakgrunn av sviktende kvalitet i arbeidet med EVU er det i 2014 startet en smartere@uia prosess som strekker seg inn i 2015. Noen forbedringer er registrert allerede. Avdelingen har også deltatt i andre smartere@uia prosesser, blant annet i forhold til politiattester og digital eksamen. Flere nye smartere@uia prosesser er under utvikling.

Det er fortsatt en del forsinket sensur med en overvekt av saker ved teknologimiljøet i Grimstad.

Hovedutfordringen i avdelingen anses å være forbedringer i kvalitet. Til tider har avdelingen høy arbeidsbelastning, underbemanning og driftsoppgaver som tar tid på bekostning av utviklingsarbeid.

Internasjonal avdeling viser til at lanseringen av Nominasjonsweb i 2013 har redusert arbeidsbelastningen og bidratt til en mer strukturert gjennomgang av innkommende søknader om utvekslingsopphold. Det planlegges nå lansering av Søknadsweb hvor UiA-studenter kan registrere sin søknad om utveksling fra UiA.

Faste kontortider for innreisende utvekslingsstudenter har også ført til et mer strukturert tilbud til studentene. Det har også vært arbeidet med kvaliteten på studentveiledningen. Blant annet har representanter fra partnerinstitusjoner og studenter som tidligere har vært på utveksling, vært involvert. Avdelingen har også bidratt til å følge opp ny handlingsplan for internasjonalisering. Generelt gir avdelingen uttrykk for å ha gode rutinebeskrivelser, men peker på et behov for tydeligere rutiner for registrering av studenter i FS for å sikre bedre datakvalitet. Dette arbeidet skal gjøres i 2015.

IT-avdelingen viser til at basistjenester har hatt høy stabilitet og lite nedetid i 2014. Det er gjort vesentlige endringer i basis infrastruktur med fokus på oppetid, spesielt på grunn av digital eksamen. Avdelingen har etablert CHANGE IT, et program med fokus på blant annet organisasjonsutvikling og kvalitet på tjenester. Erfaringene så langt er at programmet gir en positiv effekt og anbefales overfor andre enheter.

IT-avdelingen viser til at de står sentralt i alle digitaliseringsprosjekter ved UiA. Avdelingen mener økt bruk av IT som strategisk virkemiddel og digital eksamen stiller store krav til en stabil og tilgjengelig infrastruktur. I den anledning pekes det på et behov for en strategisk tilnærming til hvordan UiA i fremtiden skal utnytte teknologien samt en overordnet arkitektur for bedre å kunne planlegge for fremtiden.

Avdelingen peker på et behov for bedre kontakt med fagmiljøene på fakultetene for å levere bedre og nye tjenester. Det pekes også på manglende ressurser til vaktordninger/overvåkning utover

arbeidstid. De største utfordringene er digital eksamen, studenters IT-kompetanse, digitale læringsomgivelser (Office 365 og LMS). I tillegg nevnes åpningstider for førstelinjetjenesten og oppfølging av teknisk materiell som utfordringer.

Fakultetene/Avdeling for lærerutdanning
Kommentarene fra fakultetene/avdelingen som framkommer i rapportene i forhold til administrative tjenester kan oppsummeres som følger:

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap vurderer kvaliteten på sine administrative tjenester i hovedtrekk som tilfredsstillende. Samarbeidet med andre enheter vurderes som tilfredsstillende.

Fakultet for humaniora og pedagogikk melder om at fakultetsstyret i 2014 foretok en gjennomgang av de administrative tjenestene i forhold til ressursbruk. Fakultetet viser også til at kvaliteten på tjenester som krever samordning mellom flere administrative fagområder i 2014 har vært utfordrende. Samarbeidet med andre enheter betegnes som godt. Imidlertid etterlyses et samarbeid om back-up løsninger som kan redusere sårbarhet ved sykdom. Det pekes også på at matrisemodellen er ressurskrevende med store krav til samordning og ledelse.

Fakultet for kunstfag har i løpet av 2014 styrket teamet som arbeider med studier og studenter og vurderer kvaliteten på de administrative tjenestene på fakultetet som god. I 2014 er det gjennomført tre smartere@uia prosesser for å få et bedre og tettere samarbeid med Studentservice (eksamen, timeplanlegging og musikkopptaket). Fakultetet ønsker en avklaring på hva slags kompetanse det forventes at en fakultetsadministrasjon skal inneha og hva slags kompetanse man kan forvente i fellesadministrasjonen. Det anses også som noe uklart hvilke tjenester Avdeling for studentrekruttering gir vederlagsfritt og hvilke tjenester det skal betales for. Fakultetet ønsker at rekruttering, uavhengig av søknadsfrister, blir en del av årshjulet til Avdeling for studentrekruttering. Fakultetet opplever at signaturstudiet Utøvende musikk – rytmisk studieretning, bachelorprogram, er blitt usynlig i rekrutteringssamarbeidet. Det etterlyses et organ som har et overordnet ansvar for internasjonaliseringsarbeid ut over inn- og utveksling.

Fakultet for samfunnsvitenskap melder om jevnt over gode administrative tjenester på fakultetet. Etter deling av Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap har fakultetet hatt felles administrasjon. Fra 1.8.2015 vil administrasjonen bli delt. Det anses som positivt at ansatte ved fakultetet har deltatt i prosjekter i fellesadministrasjonen og derved blitt tatt med på råd.

Fakultet for teknologi og realfag vurderer kvaliteten på sine administrative tjenester som jevnt gode og viser til godt samarbeid med andre enheter.

Handelshøyskolen viser til gjennomgående høy standard på sine administrative tjenester. Fakultetet mener å oppleve en vi/de følelse i forhold til fellesadministrasjonen, og peker på at effektiviseringsprosjekt/tiltak i fellesadministrasjonen lykkes samtidig som at merarbeid blir lagt over på fakultetene. Det pekes også på få møtesteder. Samarbeidet med fakultetene/avdelingen er god.

Avdeling for lærerutdanning mener de pågående reformene i lærerutdanningene takles på en imponerende måte i avdelingen, men det meldes om et stort arbeidspress. Reformene gir utfordringer i fellesadministrasjonen og fakultetene samtidig som de møtes med velvilje. Møtene i Forum for lærerutdanning avholdes nå på fakultetene for å understreke fellesansvaret for lærerutdanningene.

2.3 Programkvalitet

2.3.1 Studieportefølje

UiA har en omfattende studieportefølje. Det vises til vedlegg 1 for fullstendig oversikt.

I tabellen nedenfor har man tatt utgangspunkt i søknadsalternativer, men med følgende presiseringer: Program som tilbys parallelt på begge campus (for eksempel sykepleierutdanning, førskolelærer-/barnehagelærerutdanning og økonomisk-administrativ utdanning) er talt én gang. Det samme gjelder program som tilbys heltid/deltid/desentralisert og masterprogram som tilbys både som 3+2 og 5-årig integrert program. Program som ikke har opptak hvert år telles med da de uansett inngår i porteføljen. På denne bakgrunn får vi følgende antall master- og bachelorstudier, lærerutdanninger og årsstudier:

	Studieportefølje ved UiA 2014			
	Antall master-program	Antall bachelor-program	4-årig lærerutdanning	Antall årsstudier
Helse- og idrettsvitenskap	6	5		3
Humaniora og pedagogikk	6	12		11
Kunstfag	4	6		3
Samfunnsvitenskap	5	6		5
Teknologi og realfag	9	11		3
Handelshøyskolen	3	5		1
Lærerutdanning	3	1	2	2
SUM UiA	**36**	**46**	**2**	**28**

EVU-programmene erfaringsbasert masterprogram i ledelse og Executive Master of Business Administration er telt med i porteføljen for 2014.

Fakultetene arbeider kontinuerlig med utvikling av porteføljen. Ved fristen for å fremme forslag om etablering av nye studier våren 2014 forelå følgende forslag:

- Filosofi, bachelorprogram
- Geografi og utvikling, årsstudium

Ingen av studiene ble vedtatt etablert i 2014.

Handelshøyskolen ved UiA søkte høsten 2014 om etablering av masterprogram i regnskap og revisjon. Bachelorprogrammet på samme fagområde ble nedlagt. Nytt masterprogram settes i gang høsten 2015.

	Antall studenter på høyere og lavere grad[8]			
		2012	**2013**	**2014**
Høyere grad	2-årig master	1185	1257	1249
	1,5-årig master	268	285	334
	Annet	55	260	384

[8] Kilde: DBH; Registrerte studenter fordelt på nivå, totalfinansiert.

	SUM høyere grad	**1508**	**1802**	**1967**
Integrert mastergrad	5-årig	**591**	**650**	**761**
Lavere grad	Bachelor	5524	5765	5751
	4-årig yrkesutdanning	620	630	632
	Årsstudier	974	946	968
	Annet	577	678	951
	SUM lavere grad	**7695**	**8019**	**8302**
Total antall studenter høst		**9794**	**10471**	**11030**

Tabellen viser hvordan antall studenter har fordelt seg på høyere grad, integrerte program og lavere grad de siste tre årene. Som tabellen viser er det en forholdsvis stabil fordeling med rundt 15 % studenter på masterstudier, litt over 50 % av studentene på bachelorstudier og rett under 10 % på årsstudier. Det er en økende andel studenter som tar «annet» på høyere grad. Dette er primært EVU-kurs knyttet til Kompetanse for kvalitet innenfor matematikk, og til helsefaglige utdanninger. Det er også en liten økning i antall studenter på integrert mastergrad/profesjonsstudier, noe som skyldes oppstart av Lektorutdanning 8-13. Endringene i kategorien «annet» på lavere grad skyldes primært enkeltemnestudenter og innreisende utvekslingsstudenter som tidligere ble registrert som programstudenter.

2.3.2 Porteføljeevaluering

UiA har siden 2012 arbeidet med å evaluere studieporteføljen med tanke på rekruttering, studiekvalitet, ressursutnyttelse og strategisk betydning. Som del av dette arbeidet ble det i 2014 gjort en analyse av de gradsgivende programmene samt grunnskolelærerutdanningen med fokus på å vurdere å legge ned enkelte studieprogram for å kunne styrke resten av studieporteføljen. I arbeidet ble det tatt utgangspunkt i gradsgivende studieprogram som var små (ift søker-, student- og kandidattall) og på program som blir tilbudt parallelt på begge campus. Styret fattet vedtak som gir følgende endringer i studieporteføljen:

- Grunnskolelærerutdanningen skal samlokaliseres i Kristiansand ved innføringen av ny 5-årig GLU fra høsten 2017.
- Bachelorprogrammene i tysk og fransk og bachelorprogram i kunstfag med fordypning i musikk, blir lagt ned. Årsstudiene i tysk, fransk og musikk beholdes.
- Masterprogram i Music Management blir lagt ned som eget program, men det faglige innholdet tilbys som spesialisering i et annet masterprogram.
- Bachelorprogram i litteratur, film og teater ble vedtatt opprettholdt, men skal gjennomgås med tanke på videreutvikling av programmet.
- Bachelorprogrammet i matematikk og økonomi skal gjennomgås for å vurdere hvorvidt det skal opprettholdes som eget program.

I tillegg ble fagtilbudet i lærerutdanningene gjennomgått, og det ble vedtatt at antall fag som tilbys i praktisk-pedagogisk utdanning skal reduseres fra 17 til 11 ved å legge ned noen fagtilbud og ved å slå sammen noen fag. Åtte av fagene gis samlet til studenter i PPU og til studenter på Lektorutdanning 8-13. Det ble vurdert å redusere antall spesialiseringer i GLU masterprogram, men man avventer endringer i tilbudet til innfasing av nytt 5-årig masterprogram i grunnskolelærerutdanning fra 2017.

Samlet sett vil studieporteføljen som tilbys ved UiA i all hovedsak bli opprettholdt. Endringene som er vedtatt vil berøre få studenter. Videreutvikling av studieporteføljen vil være en kontinuerlig prosess, og må sees i sammenheng med strukturendringene i sektoren for øvrig.

2.3.3 Fellesgrader og annet utdanningssamarbeid

Felles masterprogram i akvatisk økologi med Høgskolen i Telemark startet opp høsten 2014. For UiA er dette samarbeidet en måte å få på plass et mastertilbud til kandidatene fra bachelorprogrammet i biologi. Disse kan nå velge spesialisering i marin økologi ved UiA eller ferskvannsøkologi ved HiT.

I forbindelse med porteføljegjennomgangen ble det foreslått å legge med Joint Nordic Master Programme in Didactics of Mathematics da svært få studenter søker seg til dette. Ettersom emnene som tilbys fra UiA sin side er de samme som inngår i ordinært masterprogram i matematikkdidaktikk, ble det besluttet at studiet opprettholdes.

Fakultet for teknologi og realfag har avtale om doble grader med Fachhochschule Kiel for masterprogram i IKT og med Fachhochschule Vorarlberg for masterprogram i mekatronikk.

Fakultet for samfunnsvitenskap har under arbeid etablering av en fellesgrad innenfor statsvitenskap og ledelse med Universitet Konstanz.

Handelshøyskolen ved UiA hadde i 2014 en avtale med Universitetet i Bergen om en kvote ved deres masterprogram i rettsvitenskap for bachelorkandidater fra UiA. Det ble satt av 7 studieplasser til disse kandidatene. På denne måten slapp våre kandidater å søke til Samordna opptak for deretter å søke fritak for de tre første årene av masterprogrammet ved UiB. Tilbudet om direkte overgang til fjerde året i Bergen ble trukket tilbake for høsten 2015.

Alle fakultetene og Avdeling for lærerutdanning er involvert i ulike typer utdanningssamarbeid, både med utdanningsinstitusjoner i inn- og utland innenfor relevante fagområder, og med arbeids- og næringsliv.

2.3.4 Studentutveksling

Med «utvekslingsstudent» menes både utenlandske studenter som studerer ved UiA, og UiA-studenter som studerer ved en utenlandsk institusjon. For å bli definert som utvekslingsstudent må det foreligge en avtale om utveksling med den eksterne institusjonen, og oppholdet må ha en varighet på minimum tre måneder.

	Antall utvekslingsstudenter[9]		Andel utvekslingsstudenter[10]	
	2013	2014	2013	2014f
NMBU		349		*7,1 %*
NTNU	2 396	2 533	*10,9 %*	*11,3 %*
UMB	348	-	*7,9 %*	
UiA	587	633	*5,9 %*	*6,1 %*
UiB	1 716	1 615	*12,1 %*	*11,2 %*

[9] Kilde: DBH; utvekslingsstudenter og studenter under kvoteprogram. I 2014 er noen studenter fra Avdeling for lærerutdanning registrert på Fakultet for humaniora og pedagogikk. Dette er korrigert i tabellen ovenfor.
[10] Andel utvekslingsstudenter regnet i prosent av totalt antall studenter, ref kap. 2.2.1.

UiN	196	189	*3,4 %*	*3,4 %*
UiO	2 131	2 137	*8,1 %*	*8,1 %*
UiS	352	380	*3,9 %*	*4,0 %*
UiT	530	554	*5,4 %*	*4,7 %*
Gjennomsnitt			*8,1 %*	*7,7 %*

Tabellen viser at det er relativt store forskjeller i andel utvekslingsstudenter på universitetene, UiA har høyest andel utvekslingsstudenter av de nye universitetene med 6,1 % av totalt antall studenter. UiA har et mål om å øke andel utvekslingsstudenter til 7,5 % av totalt antall studenter.

	Antall utvekslingsstudenter totalt ved UiA[11]		
	2012	**2013**	**2014**
Innreisende	240	248	277
Utreisende	382	339	359
Andel utreisende	*61,4 %*	*57,8 %*	*56,4 %*

UiA har, i motsetning til alle de andre universitetene, høyere antall utreisende studenter enn innreisende studenter. De mest populære landene for UiAs studenter er USA, Australia og Storbritannia. På den andre side mottar vi flest utvekslingsstudenter fra Tyskland, Frankrike og Spania. Internasjonal avdeling mener det er en tydelig positiv sammenheng mellom partnerinstitusjoner avdelingen besøker og søkningen fra de samme institusjonene, noe som kan knyttes til effekten av målrettet markedsføring av UiA spesielt, og Norge generelt.

	Antall utvekslingsstudenter totalt ved UiA		
	2012	**2013**	**2014**
Helse- og idrettsvitenskap	90	65	69
Humaniora og pedagogikk	154	138	146
Kunstfag	8	7	20
Samfunnsvitenskap			96
Teknologi og realfag	85	97	94
Økonomi og samfunnsvitenskap	274	274	-
Handelshøyskolen			167
Lærerutdanning	5	-	23
Uspesifisert	6	6	18
SUM UiA	**622**	**587**	**633**

Antall utvekslingsstudenter er klart høyest ved Handelshøyskolen og Fakultet for humaniora og pedagogikk. Ved Fakultet for helse- og idrettsvitenskap har det vært en markant nedgang i antall utreisende utvekslingsstudenter. Ved Avdeling for lærerutdanning har det vært en markant vekst i antall utreisende utvekslingsstudenter. Disse studentene har fram til 2013 vært registrert på Fakultet for humaniora og pedagogikk, noe som forklarer endringen i tallene. Innreisende studenter på

[11] Kilde: DBH; utvekslingsstudenter og studenter under kvoteprogram.

lærerutdanningen registreres fremdeles på Fakultet for humaniora og pedagogikk da det primært er dette fakultet som tilbyr emner for disse studentene. For fullstendig oversikt over innreisende og utreisende utvekslingsstudenter pr fakultet; se vedlegg 2.

UiA er også deltaker i NORADs kvoteprogram og har til sammen 36 kvoteplasser. I tallet for innreisende utvekslingsstudenter er det inkludert 25 kvotestudenter i 2014. De fleste studentene på kvoteprogrammet kommer fra Sri Lanka, Serbia og Tanzania, og de deltar på 2-årige masterprogram. Studieplassene fordeles internt på fakultetene, og de mest aktive studieprogrammene er masterprogrammet i Development Management og spesialiseringen i International Management på masterprogrammet i økonomi og administrasjon. Av 25 studenter som ble innrullert i 2012 med finansiering gjennom kvoteprogrammet, har 20 studenter fullført sine studier i 2014, dvs 80 %. Tre studenter har avbrutt og to har søkt om forlengelse av studiet i ett eller to semester. Det ble tatt opp 20 nye studenter i 2014 som forventes å avslutte sine studier våren 2016.

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap arbeider med å øke andelen studenter som reiser på utveksling.

Fakultet for humaniora og pedagogikk mener at en mulig forklaring på økt antall utvekslingsstudenter er at fakultetet har gjort utveksling mer fleksibelt i programmene ved at det stort sett er mulig å velge mellom andre og tredje år for studieopphold i utlandet.

Fakultet for kunstfag intensiverte sitt internasjonale arbeid i 2013. Dette har resultert i en økning i utvekslingen fra 2,0 i 2013 til 5,2 % i 2014. Arbeidet går altså i riktig retning, og fakultetet jobber for en ytterligere økning i antallet utvekslingsstudenter framover. Det framgår også av programevalueringer at dette er et felt som det bør arbeides mer med for å øke kvaliteten i studieprogrammene.

Fakultet for samfunnsvitenskap har et generelt mål om en høy andel utvekslingsstudenter. Det arbeides med å få på plass et tilstrekkelig antall emner som undervises på engelsk og avtaler med aktuelle universiteter i andre land. Å etablere sammenhengende studieprogram som i sin helhet tilbys på engelsk anses som en utfordring.

Fakultet for teknologi og realfag mener at andelen utvekslingsstudenter er for lav. Ingeniører og realister arbeider i et internasjonalt miljø, og det er viktig med de erfaringene som oppnås gjennom kontakt med internasjonale student-/studiemiljøer og forskningsmiljøer. Fakultetet arbeider med å øke andelen både utreisende og innreisende utvekslingsstudenter.

I 2014 utgjør utvekslingsstudentene ca 10 % av studentene ved Handelshøyskolen. I tillegg har man utenlandske studenter på engelskspråklige masterprogram og på ph.d.-programmet. Utfordringen er å sikre gode avtaler med utenlandske universiteter, samt å kunne tilby tilstrekkelig antall emner på engelsk som kan bygge opp et sammenhengende studietilbud til utenlandske studenter.

Avdeling for lærerutdanning viser til at alle rammeplanene for lærerutdanning forutsetter et internasjonalt semester. Det legges ned et stort arbeid med å finne gode og relevante utvekslingstilbud, og antall lærerstudenter som søker utveksling øker kraftig. I tillegg til utveksling over ett semester, tilbys PPU-studentene seks ukers praksis i Kambodsja, Tanzania og Russland.

2.3.5 Undervisning på engelsk

Alle universitetets fakulteter tilbyr undervisning på engelsk, men det foreligger ingen samlet oversikt.

Med unntak av Fakultet for helse- og idrettsvitenskap tilbyr alle fakultetene masterprogram på engelsk.

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap sier i sin rapport for 2014 at man vanskelig kan se hvordan et masterprogram på engelsk kan finansieres, og hvilke målgrupper et slikt tilbud skal rettes mot. Fakultetet har også et begrenset antall emner som undervises på engelsk. Sammensetningen av dagen studieportefølje og målgruppene for fakultetets undervisningstilbud tilsier ikke en betydelig økning av emner med undervisning på engelsk.

Fakultet for humaniora og pedagogikk tilbyr to masterprogram på engelsk. Det ble i 2014 undervist i engelsk på ca 30 emner. En del av fakultetets innkommende utvekslingsstudenter velger også emner på norsk, tysk og spansk.

På Fakultet for kunstfag kan man ut fra studienes egenart med mye veiledningen og individuell tilpasning enkelt ta imot internasjonale studenter. Fakultetet arbeider med å få en bedre oversikt over hvilke emner som er mulig å ta på engelsk. Med noe tilrettelegging kan innreisende utvekslingsstudenter følge neste alle emner på musikk. Det er større utfordringer innenfor drama, hvor undervisning og produksjoner på engelsk kan virke hemmende. Fakultetet arbeider med å få på plass et eget emne på engelsk i dette fagmiljøet.

Fakultet for samfunnsvitenskap tilbyr masterprogrammet Development Management som i sin helhet gis på engelsk. Om lag 25 % av samlet emneportefølje tilbys med engelsk som undervisningsspråk.

Fakultet for teknologi og realfag har seks masterprogram som undervises på engelsk. Det er et mål at alle fakultetets masterprogrammer skal undervises på engelsk, noe som vil gjøre det mulig med en større andel innreisende studenter. Fakultetet har også vedtatt at alle emnene i femte semester i ingeniørutdanningen skal undervises på engelsk slik at innreisende utvekslingsstudenter skal kunne følge undervisningen. For norske studenter er tilbudet i femte semester valgemner som ved utreise kan velges langt friere og godkjennes enklere enn om man må bytte ut obligatoriske emner. Det tilbys også undervisning på engelsk i andre emner etter behov, dvs dersom det er engelskspråklige studenter for ønsker å følge emnet.

Handelshøyskolen tilbyr spesialiseringer i masterprogrammet i økonomi og administrasjon på engelsk. 51 emner ble gitt med engelsk som undervisningsspråk.

2.3.6 Internasjonal akkreditering

Handelshøyskolen ved UiA er i gang med akkrediteringsprosess gjennom AACSB International (The Association to Advance Collegiate Schools of Business). Dette er en ressurs- og tidkrevende prosess, men vil bety mye for renommeet til både Handelshøyskolen og UiA. I juni ble en første søknad ("Eligibility"-søknad) sendt til AACSB. Her vurderer organisasjonen om UiA er kvalifisert til å søke om akkreditering. "Eligibility"-søknaden ble godkjent i august. Handelshøyskolen er nå i gang med å utarbeide hovedsøknaden. Samtidig er Handelshøyskolen i gang med å identifisere og gjennomføre kvalitetsforbedringer som bør på plass før akkreditering kan gis.

2.4 Undervisningskvalitet

Universitetet definerer undervisningskvalitet *som kvaliteten på selv læringsarbeidet, og dette omfatter både formidlingskvaliteten og kvaliteten på studentenes egen innsats for tilegnelse av kunnskap.*

2.4.1 Studiebarometeret

Høsten 2014 gjennomførte NOKUT for andre gang en nasjonal spørreundersøkelse blant norske studenter om studiekvalitet. Resultatene for 2014 ble publisert på nettportalen Studiebarometeret.no. Både nasjonalt og ved UiA oppnådde man høyere svarprosent for spørreundersøkelsen i 2014 enn i 2013. UiA oppnådde en svarprosent på 33 % i 2014, noe som gjør at til sammen 34 studieprogram har for få svar til å vise resultater i portalen, og 51 program har høy nok svarprosent til å vise resultater i portalen. (Tilsvarende tall for 2013 var hhv 61 som ikke vistes og 22 som viste resultater.)

Resultatene for 2014 var svært like resultatene for 2013 både nasjonalt og for UiA. På institusjonsnivå gjør UiA det litt bedre enn UiS og UiN, mens alle de nye universitetene jevnt over scorer litt dårligere enn snittet av alle institusjoner. Sammenligning har imidlertid størst verdi på studieprogramnivå. Av UiAs bærebjelkestudier oppgir studenter ved barnehagelærerutdanningen og grunnskolelærerutdanningen bedre tilfredshet enn landsgjennomsnittet. Studenter ved sivilingeniør-utdanningen, sykepleierutdanningen og økonomi- og administrasjonsutdanningen oppgir relativt lik tilfredshet som landsgjennomsnittet. Studenter ved ingeniørutdanningene ved UiA oppgir markert lavere tilfredshet enn landsgjennomsnittet for ingeniørstudenter.

Studiebarometeret inneholder svært mye informasjon om ulike elementer knyttet til undervisningskvalitet. Det arbeides med å gjøre nettportalen kjent som et nyttig verktøy til bruk i kvalitetsarbeidet ved UiA.

2.4.2 Studentenes egeninnsats. Individuell oppfølging

Det er bestemt at ett studiepoeng ved UiA skal tilsvare et forventet arbeidsomfang på 27 timer for studentene. Nasjonale undersøkelser, bl.a. Studiebarometeret, indikerer at de fleste studenter bruker mindre tid enn dette. Resultatene viser også store variasjoner mellom studiene. Samtidig er studentene misfornøyde med individuell oppfølging og veiledning.

Studentenes egeninnsats tas opp i forbindelse med studentevaluering av emner og studieprogram, og skal kommenteres i emne- og studiumrapporter og i forbindelse med programevalueringer.

Studieutvalget vedtok for noen år siden å innføre et skjema for kvantifisering av studentenes arbeidsinnsats, der det skal angis hvor mange timer studentene forventes å arbeide med de ulike aktivitetene i hvert enkelt emne. Skjemaet er i varierende grad tatt i bruk, og tilbakemeldinger viser at det i varierende grad oppleves som nyttig for fagmiljøene.

Det er økende fokus på gjennomstrømming både ved UiA og nasjonalt. I den sammenheng er det naturlig å se nærmere på arbeidsformer i de ulike studiene og å vurdere om det stilles høye nok faglige krav til studentene.

Omfang av individuell oppfølging og veiledning er avhengig av blant annet arbeidsformene i det enkelte emnet, antall studenter på emnet og hvor store ressurser som er avsatt til undervisning og

veiledning. Som det framgår av kapittel 2.2, har forholdstallet som viser antall studenter pr vitenskapelig ansatt gått betydelig opp ved UiA de siste årene. Noen av fakultetene melder at høyt antall studenter gir stor arbeidsbelastning for de vitenskapelig ansatte. For å opprettholde god undervisningskvalitet er det viktig å dimensjonere opptaket i forhold til tilgjengelige ressurser til undervisning og veiledning.

2.4.3 Samspill mellom forskning og utdanning

I forbindelse med programevaluering, som gjennomføres for alle gradsgivende studier minst hvert femte år, skal det vurderes på hvilken måte det enkelte studium har forskningsbasert undervisning. Spørsmålet omtales på ulike måter i rapportene fra programevaluering i 2014. Det er beskrevet eksempler på at ansatte benytter resultater fra egen forskning i undervisningen eller gir studentene innblikk i hvordan forskning foregår, og legger til rette for at studentene selv kan utføre mindre forskningsprosjekter, særlig i forbindelse med bachelor- og masteroppgaver. I andre rapporter opplyses det at ansatte involverer studentene i sine forskningsprosjekter. I én rapport understrekes betydningen av å balansere fokus på egen forskning og å trekke inn andres forskning og andre perspektiver. I noen rapporter etterlyses mer nyere forskning i forelesningene. Noen studenter har etterlyst oversikt over hvilken forskning som gjøres i fagmiljøet. Se også kap. 4.4.

2.4.4 Pedagogisk og digital utvikling. Digital eksamen.

Det digitale universitet (DDU) er en satsing ved Universitetet i Agder for å fremme digitalisering. Det er et mål å øke kvalitet og effektivitet innenfor undervisning, administrasjon og forskning. Gjennom DDU søker man å skape felles aktiviteter og løsninger på tvers av fakulteter og avdelinger. Det er et ønske om å modernisere undervisning og tjenester slik dagens unge «digitalt innfødte» bør kunne forvente det. Programmet ble startet i januar 2012, med en egen bevilgning i universitetets budsjett (10 millioner) og videreført i 2013 (8 millioner) og 2014 (4 millioner). Hovedfokus i DDU har vært

- digital eksamen
- opplæring av ansatte
- fornyelse av uia-web
- fornyelse av undervisningsopplegg
- bedre selvbetjeningsløsninger
- styrket infrastruktur

Fra 2014 har programstyret vært erstattet av et DDU-råd der dekanene representerer fakultetene. Dette for å knytte DDU-programmet tettere til linjeorganisasjonen. Pedagogisk utviklingssenter (PULS) og IT-avdelingen fungerer som sekretariat for DDU.

Pedagogisk utviklingssenter (PULS) har som hovedoppgave å fremme universitetspedagogisk utvikling og forskning, og å støtte bruk og utvikling av ny teknologi i undervisningen. PULS er involvert i en rekke prosjekter, deriblant Nettbrett i praksis, Blended supervision in higher education, Uformelle veiledningssamtaler i profesjonsutdanning, Reflection in action, Digitale bøker og Engasjement i undervisningen i høyere utdanning. Det vises til PULS sine nettsider for nærmere informasjon om disse og andre prosjekter.

I tillegg har PULS ansvar for kurs i universitetspedagogikk ved UiA og har bidratt til oppbygging av tilsvarende organiseringer ved UiS og HiT. I 2014 deltok totalt 30 ansatte på kurset. PULS er også ansvarlig for mentorordning både overfor ledere og vitenskapelig ansatte.

Fakultetene er i varierende grad flinke til å oppfordre sine ansatte til å benytte PULS sitt kurstilbud, for på denne måte å bedre både pedagogisk og digital kompetanse. Det varierer også i hvilken grad fakultetene har samlet oversikt over ansatte som deltar på kurs i PULS sin regi. Avdeling for lærerutdanning mener at det generelle kurset i universitetspedagogikk ikke dekker behovet i lærerutdanningene og etterlyser spesifikke kurs for lærerutdannere. Flere fakulteter melder at de oppfordrer sine ansatte til å delta på PULS-kurs for å heve sin pedagogiske og digitale kompetanse. Fakultet for humaniora og pedagogikk hadde i 2014 12 vitenskapelig ansatte som fullførte kurset i universitetspedagogikk, Fakultet for teknologi og realfag hadde to. Fakultet for teknologi og realfag understreker ellers at fakultetets ansatte har god digital kompetanse og er involvert i flere prosjekter der dette er vesentlig. Ved tildeling av SFU var den digitale kompetansen et viktig kriterium. Fakultetets ansatte har også vært opptatt av utvikling av nettbasert undervisning. Ellers er det flere av fakultetene som melder at det er et mål å utvikle den digitale kompetansen ytterligere for bruk til nye læringsformer.

UiA har som mål at eksamensavviklingen skal hel-digitaliseres, fra planlegging og produksjon av eksamensoppgaver, til arkivering av besvarelsen. Utviklingen av digital eksamen skjer i et samarbeid mellom UiA, Høgskolen i Telemark, Ansgar teologiske høgskole og Mediehøgskolen Gimlekollen. Det har siden 2012 vært en markant økning i antall emner med digital skriftlig skoleeksamen. Høsten 2014 ble 35 % av alle skoleeksamener på UiA gjennomført digitalt på studentenes eget utstyr, en økning på 80 % fra vårens eksamener. I tillegg ble nærmest 100 % av innleveringene levert digitalt høsten 2014. UiA er blant de norske utdanningsinstitusjonene som er kommet lengst i å innføre digital eksamen.

2.4.5 Senter for fremragende utdanning

Centre for Research, Innovation and Coordination of Mathematics Teaching (MatRIC) ved UiA ble i 2013 utpekt som ett av tre nye sentre for fremragende utdanning (SFU). Statusen som SFU gjelder fra 1. januar 2014 til 31. desember 2018. MatRIC skal være et nasjonalt senter og læringsfellesskap som arbeider for fremragende utdanning og undervisning av matematikk innenfor naturvitenskap, ingeniørutdanning, økonomi og lærerutdanning ved universiteter og høyskoler i Norge. MatRIC får 3 millioner kroner årlig i fem år, med mulighet til forlengelse i ytterligere fem år etter en midtveisevaluering. MatRIC skal

- etablere, lede og støtte nettverk som skal utvikle, dele og analysere effektiv bruk av video, digitale og nettbaserte teknologier for læring, undervisning og vurdering innen matematikk
- initiere, støtte og spre resultater av forskning på undervisning, læring og vurdering av matematikk for å identifisere, forstå og evaluere innovative praksiser
- bringe samme tverrfaglige team av undervisere, ingeniører og forskere for å produsere autentiske simuleringer og realistiske oppgaver for (matematisk) modellering

For MatRIC handlet 2014 om å gjøre senteret kjent for omverdenen, avholde arrangementer og skape nettverk. Det ble avholdt lanseringskonferanse i mars 2014. I april 2014 lyste MatRIC ut midler til forskning på matematikkundervisning i høyere utdanning. Fire prosjekter ved fire ulike

institusjoner fikk tildelt midler i første runde. Det er opprettet ulike arbeidsgrupper/nettverk og gjennomført workshops. MatRIC har også satt i gang en seminarrekke om matematikkundervisning på universitetsnivå. Ønsket er å motivere både undervisere og studenter til å bidra til at flere får øynene opp for hvor viktig og nyttig matematikk er. Arrangementene til MatRIC arrangeres rundt om i Norge. Dette har man fått positive tilbakemeldinger på. Nettsiden matric.no ble lansert i november 2014. Denne skal danne grunnlag for et digitalt kompetansesenter. Det er i 2014 utgitt fem nyhetsbrev. Disse er distribuert til om lag 270 personer innenlands og utenlands.

2.4.6 Utdanningsprisen

UiA utlyste sin egen utdanningspris for andre gang i 2014. Utdanningsprisen har som formål å gi anerkjennelse til en enhet, et miljø eller en enkeltperson ved universitetet som har gjort en markert og dokumenterbar innsats for å utvikle læringsmiljø og/eller studiekvalitet. Læringsmiljø omhandler fysiske og psykososiale forhold, mens studiekvalitet omhandler faglig og pedagogisk aktivitet. Prisen skal oppfattes som en tydelig påskjønnelse til arbeid som bidrar til nyskaping og utvikling. Det er lagt opp til en prosess i to faser: 1) Nominasjon og 2) Konkurranse.

Det kom seks nominasjoner til prisen. Vinner ble førstelektor Jørn Eivind Schau ved Institutt for klassisk musikk og musikkpedagogikk. Prisen, på kr 100 000, ble utdelt på universitetets årsfest høsten 2014.

2.5 Resultatkvalitet

Universitetet definerer resultatkvalitet som *studentenes læringsutbytte, personlige utvikling og gjennomføring*. En oversikt over og vurdering av gjennomstrømming, karakterfordeling, studiepoeng- og kandidatproduksjon er sentralt i dette kapittelet.

2.5.1 Gjennomstrømming

Andel studenter som gjennomfører studieprogrammet på normert tid er en styringsparameter fra KD, og denne måles primært på studieprogramnivå. Det kan være ulike årsaker til at studenter ikke gjennomfører studieprogrammet på normert tid, f.eks.:

- Studenten fullfører programmet, men bruker lengre tid enn normert.
- Studenten bytter studieprogram underveis i studieløpet, disse vil regnes som frafalt fra sitt opprinnelige program.
- Studenten bytter institusjon og fullfører programmet ved ny institusjon, disse vil regnes som frafalt både fra program og institusjon, men på nasjonale målinger vil de regnes som fullførte.
- Studenten slutter, dette er det som tradisjonelt regnes som frafall. Ofte kan ikke dette måles før det er gått en tid og det er klart at studenten ikke vil gjenoppta studiene.

Høy gjennomstrømming er positivt sett fra et ressursperspektiv, det sikrer at en student ikke opptar en studieplass utover normert tid. Noe fleksibilitet er imidlertid ønsket, både geografisk og mellom studieprogram. Det vil være uheldig å låse studenter opp i feil valg.

	Gjennomstrømming på normert tid ved UiA. Aggregerte tall[12]

[12] Kilde: LIST; arbeidsbok 5.6: Studenter på studieprogram og SPS-kull – gjennomstrømming og SP-produksjon og fullføringsandeler.

	2012	2013	2014
Bachelorstudier	49 %	42 %	44 %
Masterstudier	48 %	47 %	49 %
4-årige lærerstudier	47 %	45 %	46 %

Tabellen viser andel studenter som har fullført studieprogrammet på normert tid, regnet i prosent av startkullet. Aggregerte tall er beregnet ved at overgang mellom studieprogram regnes som frafall. Det vil i realiteten være flere studenter som fullfører på normert tid enn oversikten viser ved en romsligere definisjon. (Tall fra KD avviker fra UiAs tall da KD har en annen database og annen definisjon). På bachelornivå er det Fakultet for helse- og idrettsvitenskap som har høyest andel studenter som fullfører på normert tid, og Fakultet for humaniora og pedagogikk som har lavest. På masternivå har både Fakultet for teknologi og realfag og Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap høy gjennomstrømming, mens Fakultet for kunstfag kommer dårlig ut.

Gjennomstrømmingstallene ved UiA gjenspeiler bildet av forskjeller mellom ulike fag på nasjonalt nivå. Andel studenter som fullfører vil øke en del ved å beregne normert tid pluss ett år, noe som understreker at gjennomstrømming på normert tid og frafall er hver sine ytterpunkter. Andel studenter som fullfører studieprogram og gjennomstrømming har høyt fokus i sektoren, og UiA jobber systematisk med å få et sikrere tallgrunnlag for å kunne iverksette tiltak som øker gjennomstrømmingen. Fakultetene melder generelt om økt oppmerksomhet knyttet til gjennomstrømming av studenter.

2.5.2 Karakterfordeling og strykprosent

Karakterfordelingen ved UiA som institusjon har vært svært stabil de siste årene, både for høyere og for lavere grad[13]. Karakterfordelingen på lavere grad er normalfordelt for studenter som består, karakterfordelingen på høyere grad er litt skjevfordelt med en forholdsvis høyere andel gode karakterer og lavere strykprosent.

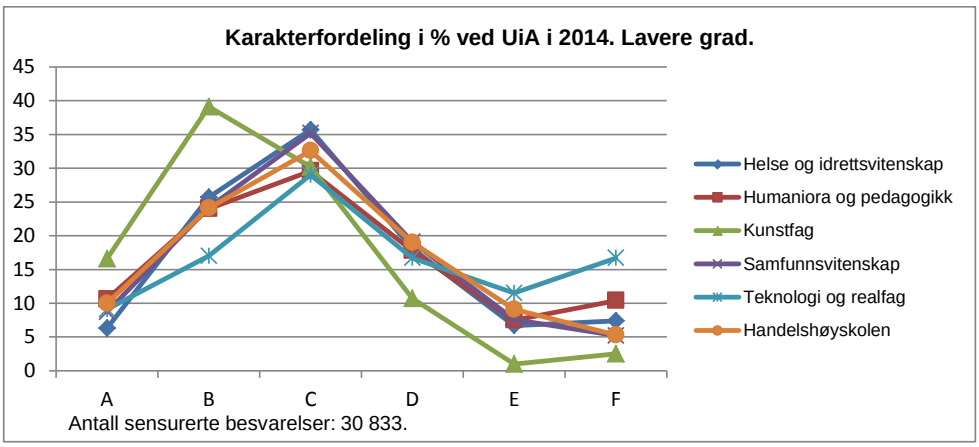

[13] Kilde: DBH; karakterer fordelt på studieprogram der studenten er aktiv på eksamenstidspunkt.

Figuren viser karakterfordelingen for sensurerte besvarelser på lavere grads nivå ved UiA på de ulike fakultet. Som det fremgår av figuren har Fakultet for kunstfag en høyere andel A- og B-karakterer og lavere andel D-, E- og F-karakterer enn de andre fakultetene. Fakultet for teknologi og realfag har også en lavere andel B-karakterer og høyere andel E- og F-karakterer enn de andre fakultetene. Dette er tilsvarende mønster som i 2013.

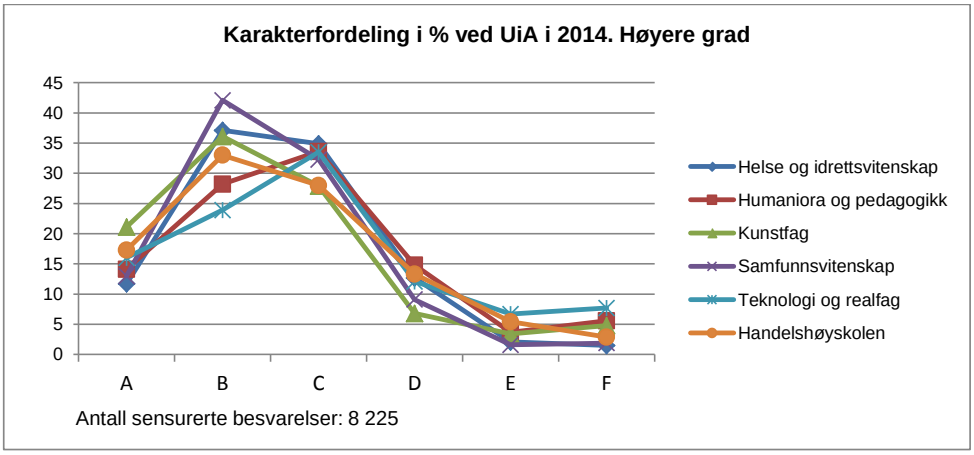

Figuren viser karakterfordelingen for sensurerte besvarelser på høyere grads nivå ved UiA. Som figuren viser er fordelingen ganske jevn, men Fakultet for samfunnsvitenskap har en høyere andel B og Fakultet for teknologi og realfag har en lavere andel B enn resten av fakultetene.

	Strykprosent ved UiA[14]		
	2012	**2013**	**2014**
Helse- og idrettsvitenskap	5,5	7,4	6,6
Humaniora og pedagogikk	10	9,9	9,8
Kunstfag	3,6	2,7	2,9
Samfunnsvitenskap			4
Teknologi og realfag	13,2	15,2	14,1
Økonomi og samfunnsvitenskap	4,7	4,3	-
Handelshøyskolen			4,3
Lærerutdanningen*	0,7	0,7	0,4
Gjennomsnitt UiA	**7,8**	**8,3**	**7,9**

*Strykprosent for lærerutdanningen gjelder kun praksisemner.

Strykprosenten ved UiA har variert rundt 7-8 % de siste årene og er forholdsvis stabil. Det er stor variasjon mellom fakultetene, med svært lav strykprosent på Fakultet for kunstfag og høy strykprosent ved Fakultet for teknologi og realfag. Fakultet for teknologi og realfag vurderer at høy strykprosent delvis skyldes svake kunnskaper i realfag fra videregående skole for studenter som tas inn via TRES-og Y-veien til ingeniørstudiene. Det er gjennomgående lavere strykprosent på emner på høyere grads nivå. Strykprosent ved alle universitetene varierer mellom 5 % og 10 %. UiA ligger ganske nær gjennomsnittlig strykprosent for universitetene samlet sett.

[14] Kilde: DBH; Strykprosent.

2.5.3 Studentenes læringsutbytte

Et av KDs styringsparametere er «Studentene skal lykkes med å oppnå læringsutbyttet som er definert for studieprogrammet». Forventet læringsutbytte skal være beskrevet i alle studie- og emnebeskrivelser, og karakterer skal være et uttrykk for i hvilken grad institusjonen anser at studenten har oppnådd læringsutbyttet. Det finnes ikke noen enhetlig måte å måle oppnåelse av læringsutbytte i løpet av et studium, men karakterfordeling, strykprosent, studiepoeng- og kandidatproduksjon vil være indikatorer for oppnådd læringsutbytte på studieprogramnivå. Det forutsetter imidlertid at det er samsvar mellom fastsatt læringsutbytte og undervisnings- og vurderingsformer. Læringsutbytte for studenter er problematisk å omtale på institusjonsnivå, gjennomstrømmingstall og studiepoengproduksjon pr heltidsekvivalent vil eventuelt være nærliggende å benytte som indikatorer.

2.5.4 Studiepoengproduksjon

	Nye 60 SP-enheter ved UiA. Totalt[15]				
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Helse- og idrettsvitenskap	1 237	1 220	1 214	1 258	1 350
Humaniora og pedagogikk	878	897	996	964	968
Kunstfag	231	245	268	290	326
Samfunnsvitenskap			-	-	974
Teknologi og realfag	1 089	1 290	1 364	1 403	1 491
Økonomi og samfunnsvitenskap	1 827	1 913	1 943	2 061	-
Handelshøyskolen			-	-	1 215
Lærerutdanningen	934	1 005	1 044	1 141	1 138
Uspesifisert underenhet	142	131	140	103	75
SUM UiA	**6 338**	**6 702**	**6 969**	**7 220**	**7 536**
Årlig vekst	*5,6 %*	*5,7 %*	*4,0 %*	*3,6 %*	*4,4 %*

For UiA har studiepoengproduksjon vokst jevnt siden 2008, men med avtakende vekst fra 2012. I 2014 er vekst i SP-produksjon høyere enn vekst i antall studenter, noe som gir seg utslag i høyere SP-produksjon pr student. Veksten i SP-produksjon for egenfinansierte studieprogram er på 4 % i 2014. Prosentvis er veksten i SP-produksjon høyest på Fakultet for kunstfag, og lavest på Fakultet for humaniora og pedagogikk samt lærerutdanningene.

	Nye 60 SP-enheter ved alle universitet. Totalt[16]				
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
NMBU					3 881
NTNU	14 885	15 541	15 670	16 009	16 440
UMB	2 735	3 026	3 203	3 320	-
UiA	6 338	6 702	6 969	7 220	7 537
UiB	10 323	10 195	10 176	10 296	10 279

[15] Kilde: DBH; Studiepoengproduksjon på studieprogram der studenten er aktiv på eksamenstidspunkt. Ny produksjon (dvs eksklusive gjentaksproduksjon)
[16] Kilde: DBH; Studiepoengproduksjon på studieprogram der studenten er aktiv på eksamenstidspunkt. Ny produksjon (dvs eksklusive gjentaksproduksjon)

UiN	-	3 393	3 352	3 388	3 501
UiO	17 042	17 475	17 200	17 110	17 183
UiS	6 298	6 365	6 469	6 669	7 026
UiT	6 065	6 368	6 904	7 100	8 513

Studiepoengproduksjonen ved de andre universitetene viser at de nye universitetene UiA, UiS og UiN har høyere vekst enn resten av institusjonene. Unntaket er UiT som har høy vekst pga fusjon med Høgskolen i Finnmark.

	Antall nye studiepoeng pr egenfinansierte heltidsekvivalent. Gjennomsnitt pr kalenderår.[17]		
	2012	2013	2014
NMBU			46,7
NTNU	46,0	45,8	46,4
UMB	45,7	45,7	-
UiA	46,6	46,5	47,0
UiB	44,5	44,3	43,9
UiN	43,5	43,7	45,1
UiO	44,1	45,9	44,1
UiS	46,2	46,0	46,8
UiT	47,6	45,4	45,5

Vekst i studiepoengproduksjon gjenspeiles også i antall nye SP pr heltidsekvivalent. UiA har økt til 47 SP pr heltidsekvivalent og ligger høyest sammenlignet med de andre universitetene, tett fulgt av UiS. Dette forholdstallet kan blant annet endre seg noe ved endringer i registreringsrutinene for antall studenter, så man bør være varsom med å tilskrive alle endringer økt eller redusert studieprogresjon for studentene. Ved UiA har både Fakultet for helse- og idrettsvitenskap, Fakultet for kunstfag og lærerutdanningene SP-produksjon pr heltidsekvivalent høyere enn 50. Fakultet for humaniora og pedagogikk har lavest antall SP pr heltidsekvivalent.

2.5.5 Ferdige kandidater

	Antall kandidater for UiA. Totalt[18]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	358	334	393
Humaniora og pedagogikk	161	191	188
Kunstfag	77	65	71
Samfunnsvitenskap			308
Teknologi og realfag	357	399	396
Økonomi og samfunnsvitenskap	532	519	-
Handelshøyskolen			250
Lærerutdanning	319	340	382

[17] Kilde: DBH; Studiepoeng pr student. Studenttype; heltidsekvivalent.
[18] Kilde: DBH; Ferdige kandidater, totalfinansiert.

Selvvalg bachelor	1	-	1
SUM UiA	**1 805**	**1 848**	**1 989**
Årlig vekst	*8,3 %*	*2,4 %*	*7,6 %*

Antall ferdige kandidater ved UiA viser en høyere vekst i 2014 enn vekst i studiepoengproduksjon, noe som betyr at det er relativt flere studenter som fullfører en grad. Fakultet for helse- og idrettsvitenskap har en sterk vekst, og dette kan delvis forklares med at noen av videreutdanningene innenfor helsefag er blitt masterprogram, og disse har uteksaminert sine første kull i 2014. Veksten er også høy ved de andre fakultetene med unntak av Fakultet for humaniora og pedagogikk og Fakultet for teknologi og realfag hvor det er en marginal nedgang i kandidatproduksjonen. Noe av endringene kan forklares med studieprogram uten årlig opptak, da dette vil gi svingninger i kandidatproduksjonen fra år til år.

	Antall kandidater for UiA i 2014		
	Lavere grad	**Høyere grad**	**Andel kandidater på høyere grad**
Helse- og idrettsvitenskap	276	117	29,8 %
Humaniora og pedagogikk	126	62	33,0 %
Kunstfag	53	18	25,4 %
Samfunnsvitenskap	201	107	34,7 %
Teknologi og realfag	306	90	22,7 %
Handelshøyskolen	143	107	42,8 %
Lærerutdanning	382	-	0,0 %
Uspesifisert	1	-	0,0 %
SUM UiA	**1 488**	**501**	**25,2 %**

For UiA er andel kandidater med høyere grad økt fra 21 % i 2013 til 25 % i 2014. Noe av forklaringen på UiAs relativt lave andel kandidater på høyere grad kan være en relativt stor lærerutdanning som er 4-årig, samt at UiA uteksaminerer rundt 100 kandidater årlig med praktisk-pedagogisk utdanning. Alle disse kandidatene defineres som lavere grad. UiAs bærebjelkestudier står for om lag halvparten av UiAs kandidatproduksjon og fordeler seg på disse utdanningene slik:

- Sykepleierutdanning – 242 kandidater
- Ingeniørutdanning[19] – 306 kandidater
- Økonomiutdanning – 180 kandidater
- Grunnskolelærerutdanning - 126 kandidater
- Førskolelærerutdanning – 148 kandidater

	Antall kandidater for alle universiteter. Totalt.[20]		
	2012	**2013**	**2014**
NMBU			1 071

[19] Tallene er eksklusive kandidater fra bachelor i bioingeniør som ikke er definert som bærebjelkestudie.
[20] Kilde: DBH; Ferdige kandidater, totalfinansiert.

NTNU	3 326	3 429	3 930
UMB	964	1 070	
UiA	1 805	1 840	1 989
UiB	2 547	2 556	2 515
UiN	939	905	951
UiO	4 680	4 410	4 816
UiS	1 642	1 698	1 938
UiT	1 485	1 105	2 048

Som vist i tabellen er det relativt høy vekst i kandidatproduksjon ved de andre universitetene også, med unntak av UiB som går marginalt ned. For alle universitetene samlet, er andel kandidater med høyere grad rundt 50 %; for UiS og UiN er andelen ca 33 %. UiA er femte største universitet målt i antall uteksaminerte kandidater.

2.6 Styringskvalitet

Universitetet definerer styringskvalitet som *institusjonens evne til å styre kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av egen virksomhet*. En oversikt over og vurdering av oppfølging av ulike kvalitetsrapporter og programevalueringer er sentralt i dette kapittelet. I tillegg redegjøres det for universitetets behandling av ulike klager fra studenter.

2.6.1 Programevaluering og evalueringer i regi av NOKUT

Alle studier skal programevalueres minst hvert 5. år. Fakultetene bestemmer selv tidspunkt for programevaluering. Evalueringen innebærer en grundig gjennomgang av struktur og innhold i programmet og omfatter både en selvevaluering og en evaluering gjennomført av et evalueringspanel. Evalueringspanelene skal bestå av minst to eksterne medlemmer, to ansatte og én student. Av de eksterne medlemmene skal minst én være vitenskapelig ansatt ved et universitet eller en høyskole. I 2014 ble det gjennomført programevaluering av følgende studieprogram:

Fakultet	Studieprogram
Helse- og idrettsvitenskap	Folkehelsevitenskap, masterprogram
	Idrettsvitenskap, masterprogram
Humaniora og pedagogikk	Engelsk, masterprogram
	Religion, etikk og kultur, bachelorprogram
Kunstfag	Music Management, masterprogram
	Kunstfag, masterprogram
Samfunnsvitenskap	Sosiologi, bachelorprogram
	Velferdsstudier, masterprogram
	Statsvitenskap, bachelorprogram
	Informasjonssystemer, masterprogram
Teknologi og realfag	Bioingeniør, bachelorprogram
	Byggdesign, bachelorprogram
	Elektronikk, bachelorprogram
Handelshøyskolen	Innovasjon og kunnskapsutvikling, masterprogram

Rapporter fra programevaluering behandles i fakultetsstyret og legges fram for Studieutvalget til

orientering. Revidert fag-/studieplan skal godkjennes i Studieutvalget etter programevalueringen. Erfaringene med programevaluering er positive. Spesielt synes dialogen med evalueringspanelene og det eksterne blikket på studieprogrammene å være nyttig.

I fakultetsrapportene framkommer følgende kommentarer til programevalueringene:

- Fakultet for helse- og idrettsvitenskap viser til at de ved programevalueringer vektlegger at det skal være bred, ekstern representasjon i evalueringspanelene.
- Fakultet for humaniora og pedagogikk viser til at rapport fra egenevalueringen etter programevaluering av Religion, etikk og kultur, bachelorprogram, er utsatt fordi programmet først vil bli revidert i 2015.
- Fakultet for kunstfag viser til at Music Management, masterprogram, nå er lagt ned. Studiepoengene vil imidlertid bli brukt i masterprogrammet i rytmisk musikk med blant annet en ny valgretning innen Music Management. Erfaringene fra programevalueringen vil bli tatt med i dette arbeidet.
- Fakultet for samfunnsvitenskap mener programevalueringene bidrar til grundig vurdering av studienes innhold og form.
- Handelshøyskolen vurderer programevalueringene som positive og viser til at konstruktive endringsforslag som kommer frem blir gjennomført.

Rapport fra NOKUTs tilsyn med mastergradsstudier i historisk-filosofiske fag forelå i mai 2014. Tilsynet omfattet 60 studietilbud ved 10 institusjoner. Ved UiA var masterprogrammet i historie del av tilsynet. Den største utfordringen ble funnet å være kravet om at alle studier skal være beskrevet i form av læringsutbyttebeskrivelser. Også for UiA var det en jobb som måtte gjøre på dette punktet og reviderte læringsutbyttebeskrivelser for masterprogrammet i historie ble sendt inn i desember.

NOKUT vil i 2015 evaluere prosessen omkring implementering av læringsutbyttebeskrivelser i henhold til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Videre er det satt i gang et tilsyn med høyere utdanningsinstitusjoners samarbeid med eksterne aktører om å tilby høyere utdanning.

2.6.2 Emne- og studiumrapporter og studieråd

Emneansvarlig skal, etter gjennomført sensur, skrive emnerapport med kommentarer til blant annet karakterfordeling og studentenes oppnådde læringsutbytte. Emnerapporten skal gå til instituttleder og gjøres tilgjengelig for studentene.

I 2013 ble det satt i gang et arbeid med digitalisering av emnerapporteringen med tanke på forenkling og effektivisering. I tillegg var målsettingen å øke andel emnerapporter, som ved UiA i 2012 og 2013 var på under 20 %. Etter et vellykket pilotprosjekt høsten 2013 ved Institutt for psykososial helse med en økning fra 31 % til 100 % leverte emnerapporter, ble det gjennomført et utvidet pilotprosjekt ved hele Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og ett institutt ved de øvrige fakultetene våren 2014. Innen fristen var andel leverte emnerapporter 57 %. Høsten 2014 ble digital emnerapportering gjennomført i fullskala med en andel leverte emnerapporter på 61 %. Seks institutt oppnådde en andel leverte emnerapporter på over 80 %.

Emnerapportene er viktig som grunnlag for studieprogramevaluering og årlig studiumrapport (rapport fra programevaluering hvert 5. år). Studiumrapportene oversendes fakultetsledelsen/dekan for lærerutdanning og behandles i aktuelt studieråd.

Utviklingen av digital rapportering i kvalitetssikringssystemet vil fortsette med blant annet automatisk lagring av emnerapportene i studentportalen Innsiden 365, samt digitalisering av studiumrapporteringen.

Normalt skal alle bachelor- og masterprogram ha egne studieråd. Studierådet skal være et drøftings- og diskusjonsforum for instituttleder og bidra til å videreutvikle studieprogrammet. Blant annet skal studierådet behandle studie-/fagplan, uttale seg om instituttleders studiumrapport og uttale seg om forhold som gjelder studentenes totale læringsmiljø.

I fakultetsrapportene framkommer følgende kommentarer til emne-/studiumrapporter og studieråd**:**

Ved Fakultet for helse- og idrettsvitenskap ble det levert emnerapporter høsten 2014 for 66 % av emnene. For studieåret 2013-2014 ble det levert studiumrapport for 9 av 10 studieprogram. Når det gjelder studieråd, viser fakultetet til at det er ekstern representasjon i de fleste studierådene ved fakultetet, både på bachelor- og masternivå.

Ved Fakultet for humaniora og pedagogikk meldes det om betraktelig forbedring i antall leverte emnerapporter i 2014. Fakultetet tror dette vil ha en positiv effekt, i alle fall på kort sikt. Det fryktes imidlertid slitasje ved gjentatt rapportering for de som underviser samme emner år etter år. Det meldes også om levert studiumrapport/rapport fra programevaluering for så å si alle studieprogram studieåret 2013-2014. Fakultetet anser studierådene som viktig del av kvalitetssikringssystemet, men peker på at det kan være utfordrende å få studentene til å møte. Fakultetet er også usikker på om de har gode nok rutiner til å følge opp problemstillingene som reises i rådene.

Ved Fakultet for kunstfag meldes det om en betraktelig økning i antall leverte emnerapporter ved to av instituttene etter at emnerapportene ble digitalisert. Dette har også medført et større antall leverte studiumrapporter. I 2014 ble det levert fire studiumrapporter i tillegg til rapporter fra to programevalueringer.

Ved Fakultet for samfunnsvitenskap er det levert 41 emnerapporter for 2014. Det gjennomføres studierådsmøter på alle emner, og rapportene fra disse er i stor grad bakgrunn for emnerapportene. 10 studiumrapporter foreligger. For øvrig er erfaringene med studieråd noe blandet, blant annet på bakgrunn av dårlig fremmøte blant studentene. Fakultetet mener dagens system med studieråd og evalueringsrutiner ikke gir god og representativ tilbakemelding fra studentene. Digitale evalueringsskjemaer som kan sikre større svarandel vil gi et bedre og bredere grunnlag for å vurdere mulige tiltak. Fakultetet mener også at gjennomføring og oppfølging av emne- og studiumrapporter kan forbedres.

Ved Fakultet for teknologi og realfag rapporteres det om at emnerapportene skrives etter midtveisevaluering av emnene. Våren 2014 ble det levert emnerapporter fra to av fakultetets institutt, mens det for høstens emner ble levert emnerapporter på alle institutt. Gjennomsnittlig andel leverte emnerapporter høsten 2014 var 59 %. For studieåret 2013-2014 er det levert to studiumrapporter i tillegg til tre rapporter fra programevaluering. Det meldes videre om at studieråd på fakultetets institutt brukes i varierende grad.

Ved Handelshøyskolen er det levert 93 emnerapporter på Innaskjærs for 2014. Fakultetet regner med at rapporteringen vil bedre seg med tanke på overgang til digital emnerapportering. Handelshøyskolen gjennomfører også elektronisk sluttevaluering for alle sine emner som del av akkrediteringsprosessen. Studierådene har stilt seg positiv til denne ekstra evalueringen. Studierådene fungerer veldig bra på fakultetet og tar for seg både emne/emneevaluering og studier/studieevaluering. Rådene diskuterer også resultatene fra studiebarometerundersøkelsen. Handelshøyskolen oppgir at studiumrapporter for 2014 vil bli utarbeidet.

Avdeling for lærerutdanning peker på at en økning i emnerapportering gir avdelingen bedre muligheter til kvalitetsarbeid. Det utarbeides tre studiumrapporter årlig, en fra hver studieleder. Avdelingen har gjort et systematisk arbeid med forbedring av studierådene og anser studierådene som en viktig del av kvalitetsarbeidet.

2.6.3 Kvalitetsforbedrende tiltak

Fakultetene/Avdeling for lærerutdanning er bedt om å rapportere om bruken av midler til kvalitetsforbedrende tiltak i fakultetsrapporten. For 2014 rapporteres det blant annet om følgende:

Fakultet/Avdeling for lærerutdanning	Kvalitetsforbedrende tilak
Helse- og idrettsvitenskap	• Praksisprosjekter for forbedring av praksisløp i sykepleie, vernepleie og psykisk helse • UNIK – et universitetsklinisk samarbeid mellom Klinikk for psykisk helse – psykiatri og avhengighetsbehandling og UiA
Humaniora og pedagogikk	• Veiledningsseminar, forsterket undervisning og veiledning, oppgaveseminar, oppstarttur
Kunstfag	• 1. lektorprogram • Profilering av fakultetet • Program i studieledelse for studiekoordinatorer
Samfunnsvitenskap	• Oppstartseminarer, hjelpelærere, masterstudenter som assistenter/hjelpelærere etc.
Teknologi og realfag	• Innføringsuke for nye teknologistudenter med fokus på faglig introduksjon og studieteknikk • Faglig introduksjon for biologistudiene • Sikkerhetskurs for alle studenter som skal arbeide på laboratorier
Handelshøyskolen	• Oppstartseminar, hjelpelærere o.l.
Lærerutdanning	• Styrking av samarbeidet med tillitsvalgte og STA • Hospitering for vitenskapelige ansatte • Kurs i akademisk skriving for tospråklige studenter

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap mener også at virksomheten ved forskningsgruppene på fakultetet har bidratt til å løfte den faglige kvaliteten i undervisningen, særlig på masternivå.

2.6.4 Klage på sensur

	Klager på sensur ved UiA[21]		
	2012	2013	2014
Antall klager	1070	1279	1376
Antall klager i % av antall møtte til eksamen	2,4 %	2,5 %	2,6 %
Andel hvor opprinnelig avgjørelse blir stående	66 %	63 %	65 %
Andel hvor ny avgjørelse er til gunst for klager	21 %	26 %	25 %
Andel hvor ny avgjørelse er til ugunst for klager	11 %	10 %	9 %

[21] Kilde: Eksamenskontoret ved UiA

Annet	2 %	1 %	0 %

Antall klager på sensur ved UiA har økt til 1376 i 2014 og tilsvarer nå 2,6 % av antall oppmeldte til eksamen. Andel klager i prosent av antall som er oppmeldt til eksamen viser en svak økning. Andel klager hvor opprinnelig sensur blir stående, andel som blir endret til gunst, og andel som blir endret til ugunst for klager er forholdsvis stabilt. Det er Fakultet for teknologi og realfag samt Handelshøyskolen som har flest klager med 28 % av totalt antall klager på hvert av fakultetene.

2.6.5 Universitetets klagenemnd

Universitetets klagenemnd behandler klager over enkeltvedtak og andre saker etter styrets bestemmelse. Klagenemnda behandler følgende saker etter lov om universiteter og høyskoler: inndragning av falskt vitnemål og vedtak om karantenetid (§ 3-7 (8)), annullering og utestenging som følge av fusk m.m. (§§ 4-7 og 4-8), saker om salærnedsettelse (§ 4-8 (5)), utestenging grunnet straffbare forhold og etter skikkethetsvurdering (§§ 4-9 og 4-10), saker om tvungen avslutning av doktorgradsutdanning og klage over ikke godkjent doktorgradsavhandling (§ 4-13).

Klagenemnda består av en ekstern jurist (leder), to vitenskapelig ansatte og to studenter. I 2014 har klagenemnda hatt 9 møter (2013: 8 møter) og behandlet 70 saker (2013: 43 saker). Det var dissens i 13 saker (2013: 12 saker).

Klagesaker

I 2014 fattet klagenemnda vedtak i totalt 41 klagesaker fra studenter. Sakene fordelte seg som følger:

Type klagesak[22]	Antall saker
Klage over formelle feil ved eksamen	16
Klage over avslag på søknad om opptak	9
Klage over avslag på søknad om dispensasjon fra progresjonskrav	2
Klage over avslag på søknad om godkjenning/fritak	4
Klage over avslag på søknad om et 4. eksamensforsøk	1
Klage over avslag på søknad om adgang til prøve/eksamen	4
Klage over avslag på søknad om utsatt frist/trekk av innlevering/ny innlevering	3
Klage over avvisning av søknad	2

På bakgrunn av endring i lov om universiteter og høyskoler behandles klager over formelle feil fra og med høsten 2014 av det fakultet som har ansvar for emnet.

Andel klagesaker som blir tatt til følge varierer fra år til år. Følgende oversikt viser omfang av klagesaker og andel som har fått medhold de siste tre årene:

Klagesaker ved UiA[23]

[22] Kilde: Studiesekretariatet
[23] Kilde: Studiesekretariatet

	2012	2013	2014
Antall klagesaker	30	32	41
Antall medhold	11	10	6
Andel medhold	37 %	31 %	15 %

I forbindelse med klage kan den instansen som har fattet det påklagede vedtak, omgjøre sitt vedtak. I slike tilfeller kommer ikke saken videre til klagenemnda. I noen tilfeller har studenter også trukket klagen i forkant av klagenemndas møte. I saker hvor klagen gjelder formelle feil, gis studenten medhold dersom det er begått feil som kan ha hatt betydning for studentens prestasjon ved eksamen eller bedømmelsen av denne. Selv om studenten ikke gis medhold, kan det likevel ha vært gjort feil fra universitetets side. En eventuell feil har da ikke vært av en slik art at klagenemnda anser at den har hatt betydning for studentenes prestasjon eller for karakterfastsettingen.

Fuskesaker

I 2014 behandlet universitetets klagenemd 26 fuskesaker. Fem av sakene gjaldt mistanke om fusk i forbindelse med skriftlig eksamen under tilsyn (ulovlige hjelpemidler), mens øvrige saker gjaldt mistanke om fusk i forbindelse med ulike innleveringsoppgaver. De fleste av disse sakene gjaldt plagiering ved at ulikt omfang tekst var kopiert inn i studentens besvarelse uten tilstrekkelig kildehenvisning. I ett tilfelle var andres fotografier i stort omfang fremstilt som studentens egne. Sju av plagieringssakene ble avdekket ved hjelp av verktøy for plagieringskontroll.

	Antall fuskesaker ved UiA (etter konsekvens)[24]		
	2012	2013	2014
Ingen reaksjon	3	2	6
Annullering	2	0	4
Annullering og ett semesters utestenging	6	3	5
Annullering og to semestres utestenging	3	5	11
Antall saker totalt	14	10	26

Tre av sakene behandlet i 2014 ble påklaget til Felles klagenemnd. I en av sakene ble utestengingsperioden vedtatt redusert fra to til ett semester. For øvrig ble vedtakene stadfestet.

I fuskesaker hvor det reises sak om utestenging, har studenter rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson. Utgifter til advokathonorar dekkes av universitetet. I 2014 benyttet fem studenter seg av denne retten.

Det er viktig å forebygge fusk gjennom opplæring i akademisk skriving. I alle emnerom i Fronter er det lagt inn lenke til universitetets nettsider om kildebruk/kildehenvisning. Bruken av nettsidene har vært stabil de siste årene. I 2014 var sidevisningen av de norske sidene 26 500, mens sidevisningen av de engelske sidene var 1 200. Bruken av de engelske sidene har hatt en liten nedgang i forhold til 2013.

[24] Kilde: Studiesekretariatet

I tillegg til universitetets nettsider er *Kildekompasset* spesielt viktig. *Kildekompasset*[25] er et nettbasert verktøy for skriving av akademiske tekster og er et samarbeidsprosjekt mellom UiA, Høgskolen i Telemark og Universitetet i Stavanger. Brukerne er først og fremst studenter fra samarbeidsinstitusjonene, men nettstedet brukes også av andre norske og utenlandske studenter. I 2014 ble det bevilget midler via DDU (Det digitale universitet) til å videreutvikle *Kildekompasset* med modulen *Kildekritikk*.

Andre saker i klagenemnda

I tillegg til klagesakene og fuskesakene har klagenemnda i 2014 fattet ett vedtak om inndragelse av falsk karakterutskrift og karantenetid for søknad om opptak, behandlet én sak vedrørende merknad på politiattest og fattet ett vedtak om nedsettelse av salærsats.

2.6.6 Skikkethetsvurdering

I henhold til forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning, har universitetet oppnevnt en skikkethetsnemnd til å behandle eventuelle saker som gjelder skikkethetsvurdering. Til nå har det ikke vært behandlet slike saker i nemnda.

Institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering melder om en økende mengde henvendelser fra vitenskapelig og teknisk-administrativt ansatte, praksisfelt og studenter. Institusjonsansvarlig har i 2014 hatt økt fokus på informasjonsarbeid knyttet til ordningen. Dette omfatter veiledning av ansatte og flere informasjonsmøter enn tidligere for studenter, praksislærere og ledere.

2.7 Relevans

2.7.1 Studieprogrammenes arbeidslivsrelevans

I 2013 gjennomførte UiA en kandidatundersøkelse for kandidater som var uteksaminert i perioden 2010 – våren 2013. Resultatene ble bredt presentert på fakultetene, både generelt og på studieprogramnivå. Alle fakultetene melder at de benytter resultatene fra kandidatundersøkelsen i arbeidet med å gjøre studieprogrammene mer relevante, ved å initiere endringer på områder hvor det ble avdekket svakheter.

På studieprogramnivå er det lagt opp til samarbeid med arbeidslivet på flere arenaer for å sikre at UiA uteksaminerer kandidater med kompetanse som trengs på arbeidsmarkedet. Samarbeidet knytter seg blant annet til:

- I forbindelse med programevaluering skal det være deltakere fra arbeidslivet med i evalueringsarbeidet.
- Alle studieprogram med praksis har et tett samarbeid med praksisstedene.
- Mange studieprogram har referansegrupper med eksterne deltakere, både som del av en kontinuerlig oppfølging av studieprogrammet, og i forbindelse med opprettelsen av nye studieprogram
- Det er stort fokus på samarbeid med arbeidslivet i forbindelse med skriving av bachelor- og masteroppgaver. Kompetansetorget er UiAs satsing på å formidle kontakt mellom studenter og eksterne aktører (se kap. 2.7.3). Det forventes også at den nyetablerte SFIen vil bidra til at en økende andel oppgaver skrives i samarbeid med arbeidsaktører.

[25] Kilde: http://kildekompasset.no/

For en nærmere beskrivelse av de ulike fakultetenes samarbeid med arbeids- og samfunnslivet vises til kap. 5.2.2

2.7.2 Karriereveiledning

Karrieresenteret tilbyr individuell veiledning, åpne kurs hvor alle studenter kan delta og opplegg for spesifikke studentgrupper – ofte i samarbeid med fakultetene eller linjeforeningene. Dette kan være tilbud om karrieredag, arbeidslivsdag med kurs, kurs i søknads- og CV-skriving og diverse informasjonsmøter og workshops. Når det gjelder individuell veiledning opplever Karrieresenteret størst pågang av studenter fra Fakultet for samfunnsvitenskap og Fakultet for humaniora og pedagogikk. Man erfarer også at når Karrieresenteret gjør seg kjent gjennom for eksempel en workshop, strømmer det i etterkant på med bestillinger av individuell veiledning.

I mars 2014 ble Nye Kompetansetorget lansert. Dette har fått en positiv mottakelse både eksternt og internt. Erfaring viser at den største delen av arbeidet består i å involvere og engasjere fagmiljøene for at de skal se verdien i å benytte denne kanalen. Høsten 2014 ble det registrert 70 oppgaveforslag på Kompetansetorget, og 29 av disse ble faktisk valgt. Mer enn 80 eksterne virksomheter har registrert seg på Kompetansetorget for på denne måten å vise interesse for samarbeid med UiA eller for å komme med utlysninger de ønsker å nå våre studenter med.

En hovedutfordring er at Karrieresenteret har for få ansatte til å betjene helheten i sitt ansvarsområde.

2.8 Erfaringsoverføring

Fakultetene blir i fakultetsrapportene bedt om å opplyse om positive eller negative erfaringer som andre kan lære av.

Fakultet for humaniora og pedagogikk viser til svært gode erfaringer med å sende studentene på et obligatorisk studieår i utlandet som del av bachelorprogrammet i oversetting og interkulturell kommunikasjon. Dette er obligatorisk for et bredere tverrsnitt av studier ved en av fakultetets samarbeidspartnere, og fakultetet spør om dette bør vurderes å brukes i større utstrekning også ved UiA.

Fakultet for kunstfag har gode erfaringer med seminarer i undervisningsledelse for fakultetets studiekoordinatorer, og med førstelektorprogram. Fakultetet har to år på rad arrangert en åpningsevent for studenter og ansatte. Dette er mulighet for å vise ansatte og studenter hva som rører seg på fakultetet, og har blitt svært godt mottatt både av studenter og ansatte.

Handelshøyskolen viser til konseptene grunderLAB og internasjonaliseringsLAB. Studentene får her tett oppfølging, jobber i team, møter reelle problemstillinger, nær dialog og involvering fra næringsliv og virkemiddelapparatet.

Avdeling for lærerutdanning har vært fornøyd med å la én person ha hovedansvaret for kontakten med og oppfølging av de tillitsvalgte studentene. Samme person har også et særlig ansvar for gjennomføring av studieråd.

Merknad [GH1]: SV-fak, her eller i kap. 3?

2.9 Hovedutfordringer

Fakultetene og Avdeling for lærerutdanning beskriver følgende hovedutfordringer når det gjelder studiekvalitet og kvalitetssikring av emner og studieprogram:

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap vurderer økt kandidatproduksjon på normert tid og økt utveksling som sine hovedutfordringer.

Merknad [ISA2]: Layout som i fjor?

Fakultet for humaniora og pedagogikk påpeker at de vitenskapelig ansattes vurdering av kvalitet ofte ikke samsvarer med studentenes. Videre pekes det på at i mange av fakultetets studier handler det om å få studentene til å bli gode til å skrive tekster, og at det er vanskelig å sette av nok ressurser slik at studentene kan få den oppfølgingen de trenger. På noen programmer er det større utfordringer enn på andre med hensyn til rekruttering, inntakskvalitet og gjennomstrømming. Fakultetet har ikke ressurser til å gi tilstrekkelig oppfølging, og det er særlig disiplinstudentene som taper på dette.

Fakultet for kunstfag opplyser at deres hovedutfordring er å få inn rapporter innen fastsatte frister, men at utviklingen går i riktig retning. Fakultetet arbeider med å få et større utbytte av evalueringer og rapporteringer.

Fakultet for samfunnsvitenskap mener at dagens system med studieråd og evalueringsrutiner ikke gir god og representativ tilbakemelding fra studentene, og at digitale evalueringsskjemaer vil sikre større svarandel og gi et bedre og bredere grunnlag for å vurdere mulige tiltak. Fakultetet peker også på at data som foreligger om studiene i større grad kan brukes til diskusjon og refleksjon rundt kvalitet på studiene. Dette gjelder eksempelvis karakterprofil, strykprosent, gjennomføring, frafall og avlagte studiepoeng.

Fakultet for teknologi og realfag oppgir én hovedutfordring: mangel på studiepoeng til finansiering av flere emner slik at studentene kan få en undervisning som er bedre tilpasset det enkelte studieprogrammet.

Handelshøyskolen anser høyt studenttall i forhold til antall vitenskapelig ansatte som en generell utfordring. Dokumentasjon og synliggjøring av kvalitetsarbeidet beskrives som en annen utfordring.

Avdeling for lærerutdanning vurderer det å drive programledelse når en ikke har kontroll med virkemidlene som sin hovedutfordring.

Følgende vurderes å være hovedutfordringer på institusjonsnivå:

- Forberede seg på endret struktur innen høyere utdanning med nye kvalitetskrav og økende konkurranse om studentene, nasjonalt og internasjonalt
- Videre utvikling av universitetets samlede studieportefølje, inkl. EVU og desentrale studier
- Styrke ledelsen av studieprogrammene, herunder avklare rollen som studieprogramleder med hensyn til oppgaver og ressurser
- Økt gjennomstrømming, bl.a. ved å motivere studentene til økt arbeidsinnsats
- Dimensjonere opptak på det enkelte studium i forhold til tilgjengelige undervisnings-/veiledningsressurser slik at studentene sikres tilstrekkelig oppfølging
- Sikre god infrastruktur på begge campuser, særlig med hensyn til lokaler
- Videreutvikle bruk av digitale arbeids- og vurderingsformer i studiene
- Bedre samspillet mellom forskning og utdanning
- Utvikle de administrative tjenestene slik at de møter endrede krav til digitalisering og tilgjengelighet

3 Forskerutdanning

3.1 Oversikt over egne program og spesialiseringer

Det har i 2014 ikke vært noen vesentlige endringer i UiAs ph.d.-portefølje. Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap ble fra januar 2014 delt i to fakulteter. I tillegg har det ved Fakultet for humaniora og pedagogikk vært en liten endring i spesialiseringen for religion, etikk og samfunn. Der er også fagområde *historie* nå inkludert. Det betyr at UiA i 2014 hadde 6 fakultetsvise ph.d.-programmer med til sammen 14 ulike spesialiseringer.

I 2014 var det gjennomført en søknadsprosess og sakkyndig vurdering av en mulig ny spesialisering innenfor «Kunst i kontekst» ved Fakultet for kunstfag. Styret har foreløpig valgt å ikke igangsette denne spesialiseringen.

UiA har pr. 31.12.14 til sammen 12 kandidater som er tatt opp til fakultetsprogrammene uten å være knyttet til en konkret spesialisering.

Ph.d.-program ved Fakultet for helse- og idrettsvitenskap
Spesialisering i helsevitenskap
Ph.d.-program ved Fakultet for humaniora og pedagogikk
Spesialisering i litteraturvitenskap
Spesialisering i religion, etikk, historie og samfunn
Spesialisering i språkvitenskap
Spesialisering i pedagogikk
Ph.d.-program ved Fakultet for kunstfag
Spesialisering i utøvende rytmisk musikk
Ph.d.-program ved Fakultet for teknologi og realfag
Spesialisering i anvendt matematikk
Spesialisering i fornybar energi
Spesialisering i IKT
Spesialisering i matematikkdidaktikk
Spesialisering i mekatronikk
Ph.d.-program ved Fakultet for samfunnsvitenskap
Spesialisering i informasjonssystemer
Spesialisering i offentlig administrasjon
Ph.d.-program ved Handelshøyskolen
Spesialisering i internasjonal organisasjon og ledelse

3.2 Avtaleoversikt

3.2.1 Avtaler totalt

UiA har en økning i ph.d.-avtaler på 9,2 % fra 2012 til 2013. Tilsvarende tall fra 2011 til 2012 er på 17,7 %. Tall for hele 2014 blir først tilgjengelige høsten 2015. Noen av spesialiseringene har få kandidater. På spesialiseringen i anvendt matematikk er det hittil ikke tatt opp noen kandidater. Det vises for øvrig til oversikten under:

	Ph.d.-avtaler[26]		
	2011	**2012**	**2013**
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	**7**	**12**	**21**
Helse- og idrettsvitenskap	7	12	21
Fakultet for humaniora og pedagogikk	**26**	**29**	**32**
Litteraturvitenskap	5		11
Språkvitenskap	5		8
Religion, etikk, historie og samfunn	11		11
Pedagogikk			2
Fakultet for kunstfag	**9**	**11**	**10**
Utøvende rytmisk musikk	9	11	10
Fakultet for teknologi og realfag	**53**	**65**	**69**
Matematikkdidaktikk	23		23
Mekatronikk	8		15
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	22		22
Fornybar energi			9
Anvendt matematikk			0
Fakultet for samfunnsvitenskap og økonomi	**35**	**36**	
Fakultet for samfunnsvitenskap			**18**
Informasjonssystemer	11	12	12
Offentlig administrasjon	6	6	6
Handelshøyskolen			**17**
Internasjonal organisasjon og ledelse	18	18	17
Sum	**130**	**153**	**167**

3.2.2 Nye avtaler

	Nye avtaler[27]		
	2012	**2013**	**2014**
Helse- og idrettsvitenskap	4	9	2
Humaniora og pedagogikk	3	9	4
Kunstfag	2	3	1
Samfunnsvitenskap			2
Teknologi og realfag	17	16	7
Økonomi og samfunnsvitenskap	9	3	
Handelshøyskolen			5
SUM	**35**	**40**	**21**

Det er en liten økning i avtaler fra 2012 til 2013. Normalt er det flere avtaler som inngås i høstsemesteret enn i et vårsemester. Det er derfor å anta at antallet nye avtaler for 2014 vil øke markert i forhold til 2013.

[26] Kilde: DBH og FS. Tall for 2014 blir først tilgjengelige 15. oktober 2015
[27] Kilde: DBH og FS

3.3 Uteksaminerte kandidater

3.3.1 Totalt antall uteksaminerte kandidater

Det ble i 2014 totalt uteksaminert 27 kandidater. Dette tallet er det høyeste i UiAs historie siden institusjonen fikk kandidater på egne program i 2006.

De fleste universitetene hadde færre disputaser i 2014 enn året før. Nedgangen i antall doktorgrader var størst i Bergen, fulgt av Tromsø, mens den relativt sett var størst i Stavanger. UiA hadde den største veksten sammenlignet med 2013. Det ble avlagt doktorgrader ved i alt 21 læresteder i Norge i 2014.
UiA har som målsetting i Strategisk plan å ha en årlig uteksaminering av 30 kandidater fra og med 2015.

	Totalt antall uteksaminerte kandidater[28]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	-		1
Humaniora og pedagogikk	6	4	8
Kunstfag	-	2	3
Samfunnsvitenskap			4
Teknologi og realfag	8	6	7
Økonomi og samfunnsvitenskap	4	6	
Handelshøyskolen			4
Sum	**18**	**18**	**27**

3.3.2 Totalt uteksaminerte kandidater på UiA i perioden 2006-2014

	Totalt antall uteksaminerte kandidater[29]
Helse- og idrettsvitenskap	1
Humaniora og pedagogikk	31
Kunstfag	6
Samfunnsvitenskap	10
Teknologi og realfag	40
Økonomi og samfunnsvitenskap	
Handelshøyskolen	11
Sum	**99**

Tallene inkluderer to kandidater med graden dr. philos, en på Fakultet for kunstfag og en på Fakultet for humaniora og pedagogikk. Disputasene på Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap er fordelt på hhv Fakultet for samfunnsvitenskap og Handelshøyskolen.

[28] Kilde: DBH; Avlagte doktorgrader
[29] Kilde: DBH: Avlagte doktorgrader

	Språk i avhandling for uteksaminerte kandidater 2014	
	Engelsk	Norsk
Helse- og idrettsvitenskap	1	0
Humaniora og pedagogikk	2	6
Kunstfag	2	2
Samfunnsvitenskap	4	0
Teknologi og realfag	7	0
Handelshøyskolen	4	0
Sum	**20**	**7**

3.3.3 Gjennomstrømning

	Andel uteksaminerte kandidater tatt opp på doktorgradsprogram seks år tidligere (%)[30]				
	2012	2013	2014	Snitt inst.type	Snitt sektor
Andel i prosent	35,29	58,33	62,07	65,19	64,92

	Gjennomstrømning for ph.d.-kandidater	
	Brutto årsverk totalt[31]	Netto årsverk totalt[32]
NTNU	4,5	3,5
UMB	4,5	3,8
UiA	**4,8**	**4,2**
UiB	4,8	3,5
UiN	4,5	3,7
UiO	4,9	3,6
UiS	4,9	3,6
UiT	4,9	3,8
Sum	**4,7**	**3,6**

Selv om UiA har jobbet målrettet for å bygge opp kvaliteten i forskerutdanningen, har UiA utfordringer i forhold til gjennomstrømning. Utfordringer er i stor grad knyttet til doktorander som begynte i oppstarten av UiAs ph.d.-programmer, der forskerutdanningen ikke var like systematisk som i dag. Det er iverksatt tiltak for at nye doktorander og doktorander på de nye programmene får en god start fra begynnelsen og et godt doktorgradsforløp som legger til rette for gjennomføring på normert tid.

[30] Kilde: DBH
[31] Antall årsverk brutto: Her rapporteres gjennomsnittlig brutto årsverk for personer som har avlagt doktorgrad.
[32] Antall årsverk netto: Her rapporteres gjennomsnittlig årsverk for personer som har avlagt doktorgrad. Netto årsverk framkommer ved å trekke fra eventuelle årsverk brukt på permisjoner, pliktarbeid, spesialistutdanning eller ordinær utdanning.

3.3.4 Antall underkjente ph.d.-avhandlinger

	Antall underkjente ph.d.-avhandlinger[33]	
	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	1	
Humaniora og pedagogikk		1
Kunstfag		
Samfunnsvitenskap		
Teknologi og realfag	1	3
Økonomi og samfunnsvitenskap	2	
Handelshøyskolen		1
Sum	**4**	**5**

Tallet på underkjente avhandlinger virker relativt høyt sammenlignet med antallet avhandlinger som er levert inn for bedømmelse. Det arbeides med å kartlegge nasjonal statistikk på dette område.

3.3.5 Program i veiledеropplæring

UiA, UiN og UiS har i samarbeid utviklet et program for veiledеropplæring, med målsetning å øke kvaliteten i doktorgradsutdanningen. Programmet består av tre to-dagers-moduler fordelt over et halvår, og har hittil blitt gjennomført tre ganger. Programmet er kontinuerlig under utvikling og vil bli gjennomført en gang i 2015. Veiledersamlingen får gode tilbakemeldinger fra de som har deltatt. Det er flere interesserte veiledere enn det er plasser på programmet, og de tre institusjoner ser på hvordan kapasiteten kan økes uten at kvaliteten på programmet går ned.

3.4 Finansiering av stipendiatstillinger

Finansiering av de 167 stipendiatstillingene skjer ved egen budsjettramme, ved bevilgning fra NFR eller ved andre eksterne finansieringskilder, f.eks Olympiatoppen, Helseforetakene, Statsarkivet e.l. Tall for 2014 blir først tilgjengelige 15. oktober 2015. Kolonnene nedenfor med 2014 tall vil derfor ikke være utfylt.

	Antall stipendiatstillinger finansiert over egne budsjettramme på egne program[34]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	3	7	
Humaniora og pedagogikk	8	15	
Kunstfag	6	4	
Samfunnsvitenskap			
Teknologi og realfag	35	43	
Økonomi og samfunnsvitenskap	20	16	
Handelshøyskolen			
Sum	**72**	**85**	

[33] Kilde: FS, fakultetsrapporter
[34] Tall for høst 2014 blir først tilgjengelige 15. oktober 2015

	Antall stipendiater finansiert av NFR[35]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	2	3	
Humaniora og pedagogikk		1	
Kunstfag			
Samfunnsvitenskap			
Teknologi og realfag	11	9	
Økonomi og samfunnsvitenskap	6		
Handelshøyskolen		4	
Sum	**19**	**17**	

	Antall stipendiater finansiert av andre finansieringskilder[36]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	7	11	
Humaniora og pedagogikk	21	16	
Kunstfag	5	6	
Samfunnsvitenskap			
Teknologi og realfag	19	17	
Økonomi og samfunnsvitenskap	10	15	
Handelshøyskolen			
Sum	**62**	**65**	

3.5 Forskerskoler

3.5.1 Nasjonale forskerskoler med NFR-finansiering

Fakultet for humaniora og pedagogikk:

- Nasjonal forskerskole for lærerutdanning (NAFOL)
- Den nasjonale forskerskolen i lingvistikk og filologi (LINGPHIL).

Handelshøyskolen ved UiA:

- National Research School in Business Economics and Administration (NFB) som er et nettverk bestående av 13 institusjoner der Norges Handelshøgskole er vert.
- Fakultetet er også medlem av forskerskolen i innovasjon (NORSI).

Fakultet for teknologi og realfag:

- Research School of Computer and Information Security (COINS), som administreres av Høyskolen i Gjøvik.
- Nasjonal forskerskole for lærerutdanning (NAFOL)

[35] Tall for høst 2014 blir først tilgjengelige 15. oktober 2015
[36] Tall for høst 2014 blir først tilgjengelige 15. oktober 2015

3.5.2 Nasjonale forskerskoler uten finansiering

Fakultet for humaniora og pedagogikk:

- Nasjonal forskerskole for tverrvitenskapelig kjønnsforskning.
- Nasjonal forskerskole Tekst Bilde Lyd Rom (TBLR) .
- The Research School Religion Values Society (RVS).
- Fakultetet er også med i Historical Sociolingustics Network (HiSoN).

Fakultet for teknologi og realfag:

- Nasjonal forskerskole i teknologi; et samarbeidsprosjekt mellom UiA, UiS, HiT og HiG.
- Kandidater i fornybar energi er tilknyttet The Norwegian Research School in Renewable Energy (NorRen).

Universitetene i Agder, Nordland og Stavanger, flere høgskoler og forskningsinstitusjoner har gått sammen om etablering av PROFRES, en praksisnær og tverrprofesjonell forskerskole for helse, velferd og utdanning. Dette er et viktig løft for hele velferdsstaten. Følgende tre fakulteter er involvert og avgir kandidater: Fakultet for helse- og idrettsvitenskap, Fakultet for humaniora og pedagogikk og Fakultet for samfunnsvitenskap.

I tillegg har UiA etablert et prosjekt kalt ADILA på eget initiativ. Dette er et fellesfakultært prosjekt om fremtidsrettede læringsformer. Her er det benyttet 3 stipendiatstillinger strategisk.

3.6 Ansatte og stipendiater på eksterne program

3.6.1 Avtaleoversikt

	UiA-ansatte på eksterne program[37]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	11	5	2
Humaniora og pedagogikk	6	4	?
Kunstfag	5		5
Samfunnsvitenskap			5
Teknologi og realfag	10	2	2
Økonomi og samfunnsvitenskap	6	7	
Handelshøyskolen			1
Sum	**38**	**18**	**15**

3.7 Ph.d. og kvalitetssikringssystemet

3.7.1 Integrering av ph.d.-kandidater i etablerte fagmiljøer

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap

Alle kandidatene har en intern veileder og er via denne tilknyttet en forskningsgruppe i fakultetet. Tilstedeværelse og involvering i fakultetets forskningsgrupper kan variere en del, spesielt for de som

[37] Kilde: FS, rapporter til KD

har ekstern finansiering. De er oftest mest knyttet til forskningsgruppe/samarbeidspartnere på egen arbeidsplass. Fakultetets KD-stipendiater er samlokalisert i bygg 17 på Gimlemoen og på egne stipendiatkontorer i 4. og 5. etg. i Grimstad. I Grimstad sitter de midt i fagmiljøene, og i Kristiansand er de også godt inkludert.

Fakultet for humaniora og pedagogikk
Enkelte ph.d.-kandidater opplever det problematisk at de sitter på «Knausen» fremfor å ha kontor i nærheten av fagmiljøet. Det er meningen at de skal sitte fysisk i fagmiljøet det første året, men dette er ikke alltid praktisk gjennomførbart på grunn av mangel på kontorplasser. De fleste kandidater er tilknyttet forskergrupper.

Fakultet for kunstfag
Dette har blitt en utfordring i og med flere ph.d.-kandidater av ulike årsaker oppholder seg andre steder enn Kristiansand. Det har vært fokus på dette i fakultetets ph.d.-utvalg og enighet der om å stramme opp praksisen slik at både stipendiater og ph.d.-kandidater i større grad oppholder seg rundt UiA og dermed i fagmiljøene. Det er en strategi at kandidatene skal inn i prosjekter og de ulike forskningsgruppene.

Fakultet for teknologi og realfag
Ph.d.-program ved fakultet: Det har vært vurdert en egen HMS-undersøkelse for stipendiatene, men fakultetet avventer den sentrale arbeidsmiljøundersøkelsen (ARK) som blir satt i gang ved fakultetet. De fleste ph.d.-kandidater som ikke er ansatt ved UiA, får tilbud om samtale med en som ikke er veileder, jf. kvalitetssikringssystemet og fakultetets Utfyllende regler for ph.d.-utdanning.

Spesialisering i IKT: Alle ph.d-kandidater med spesialisering i IKT er involvert i forskergrupper og/eller prosjekt. Alle ph.d.-kandidater som har sitt daglige arbeid ved UiA, har kontorplass på instituttet.

Spesialisering i matematikkdidaktikk: Det er innført samlinger (Merga2) der man diskuterer forskningsartikler og et seminar med presentasjoner av eget arbeid er planlagt våren 2015. Videre er det sosiale samlinger knyttet til doktorgradsukene og ph.d.-kandidatene inviteres til alle mandagsseminar sammen med ansatte og masterstudenter. Ingen ph.d-kandidater sitter i samme hus som andre faglig ansatte, men er samlet i en bygning i kort gangavstand til fakultetsbygget. Kandidatene sier at de savner daglig kontakt med fagmiljøet. Én ph.d.-kandidat er ansatt i et prosjekt som fungerer som en forskergruppe.

Spesialiseringer i anvendt matematikk, fornybar energi og mekatronikk: Alle ph.d.-kandidater er medlem i forskergruppe eller tilknyttet prosjekt. De kandidater som oppholder seg ved UiA, har kontorplass på instituttet.

Fakultet for samfunnsvitenskap
Integreringen av ph.d-kandidater er god på både spesialiseringer og institutt. Ved offentlig administrasjon inngår kandidatene i professorenes prosjekter og de arbeider i liten grad på prosjekter som er løst koplet til instituttets forskningsaktivitet. De kandidatene som har blitt mest forsinket, har i noen tilfelle ligget faglig utenfor veileders spesialkompetanse. Kandidatene er fysisk lokalisert på kontorer sentralt på instituttet og får dermed også raskt fag-sosial integrasjon på instituttet. Instituttet har to felles-aktiviteter som bidrar integrerende: Faste forskningsseminarer, samt en årlig forskningsreise hvor det både jobbes med papers og man besøker et institutt som er av

faglig interesse.

Institutt for informasjonssystemer: Kandidatene involveres i instituttets aktiviteter, både faglig og sosialt. De deltar på instituttmøter (frivillig), forskningslunsjer og instituttsamlinger. Alle kandidatene er også tilknyttet en forskningsgruppe, men aktivitet og møtefrekvens i disse gruppene varierer.

Institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging: Instituttet har arbeidet med å etablere et miljø hvor kandidaten føler seg integrert både som del av instituttets faglige stab og som ph.d.-kandidat med behov for dialog, faglige utfordringer og kritikk. Det finnes etablerte forskningsmøter som kandidatene kan delta i, og det skal avklares om det er basis for forpliktende 'åpne' dialog-møter mellom stab og kandidater.

Institutt for sosiologi og sosialt arbeid: Kandidatene er godt integrert både gjennom forskningsprosjekter og gjennom forskerskolen PROFRES.

Handelshøyskolen
Integreringen av ph.d-kandidatene er god. De har alle tilgang til felleskontor ved Handelshøyskolen, og presenterer jevnlig sine arbeider i åpne seminar for hele Handelshøyskolen. De som er tatt opp de senere årene skriver nesten alle artikkelbaserte avhandlinger der samarbeidet med veilederne er tett, blant annet ved medforfatterskap. De fleste av de nyere kandidatene er aktive i forskningsgrupper. Det seneste tiltaket for å sikre ytterligere integrering er at veiledere tar større del i utvelgelsen av nye kandidater.

3.7.2 Framdriftsrapporter fra ph.d.-kandidater og veiledere

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap:
Kandidater og veilederes evaluering av ph.d.-programmet er gjennomgående god. Alle aktive kandidater og veiledere har levert framdriftsrapport (en har hatt sykepermisjon og har ikke levert). Kandidater som er i siste fase av programmet er gjennomgående forsinket med innlevering i forbindelse med skriving av kappe.

Fakultet for humaniora og pedagogikk:
Fakultetet har mottatt framdriftsrapport (fra kandidatene) og veilederrapport (fra veiledere) fra samtlige aktive ph.d.-kandidater. Rapportene er gjennomgående positive og optimistiske. Kandidater som ikke er lenger er «aktive» vil tilskrives.

Fakultet for kunstfag:
Alle programmets kandidater og hovedveiledere avga framdriftsrapport for 2014. Framdriften virker å være god, samarbeid mellom veiledere og kandidater fungerer godt og programmet får gode skussmål fra både kandidater og veiledere.

Fakultet for teknologi og realfag:
Nesten alle kandidater har levert framdriftsrapport. Ph.d.-kandidatene er stort sett fornøyd med det tilbudet som gis. For noen kandidater er det vanskelig å finne kurs som bygger opp om arbeidet med avhandlingen. Det tilbys et relativt bredt kurstilbud lokalt. Kandidater på IKT, fornybar energi og mekatronikk supplerer med kurs som tilbys ved andre institusjoner. De aller fleste ph.d.-kandidater

er fornøyde med veiledningen de mottar, og det synes generelt å være et godt samarbeid mellom kandidat og veileder. Alle veiledere leverer framdriftsrapport.

Fakultet for samfunnsvitenskap:
Evalueringene er gjennomgående positive. Ved informasjonssystemer er alle rapporter levert. Ved offentlig administrasjon manglet et fåtall veilederrapporter, koordinator har tatt tak i dette. En del av kandidatene utenfor spesialisering hadde opptak så kort tid før evalueringen ble gjennomført at det ikke var hensiktsmessig å levere progresjonsrapport. Av momenter som kan være verdt å nevne er det flere som etterlyser bedre informasjon om tilgjengelige ph.d.-emner ved UiA på nettsidene, samt støtteordninger for utenlandsopphold. Noen etterlyser også større muligheter for undervisningserfaring i løpet av ph.d.-perioden.

Handelshøyskolen:
Så å si alle progresjons- og veilederrapporter ble levert. I tillegg har ph.d.-koordinator årlige personlige og strukturerte oppfølgingssamtaler med den enkelte. Hver kandidat må også 1-2 ganger i året presentere sin siste artikkel, samt sin progresjon på lunsjseminarer for alle ansatte.

3.7.3 Gjennomførte programevalueringer

Det ble igangsatt programevaluering av litteraturvitenskap, språkvitenskap og IKT i 2014, som ferdigstilles våren 2015.

3.8 Hovedutfordringer

Den største utfordringen i ph.d.-utdanningen vår er å skape gode doktorgradsforløp, der kandidaten gjennomfører omtrent innen normert tid. I 2014 ble også fem avhandlinger underkjent. Tiltak som er identifisert og delvis iverksatt er bl.a.

- Mer bevissthet på hvem som tas opp (inntakskvalitet)
- Bedre integrering i fagmiljøet, både faglig i forskningsgruppene og fysisk gjennom lokalisering i fagmiljøet. Faglig vil en sammenheng mellom tema for avhandlingen og forskningen som drives i forskningsgruppene som vedkommende knyttes til bidra til en bedre integrering. Fysisk er det en utfordring at det ikke er nok lokaler og på noen fakulteter sitter ph.d.-kandidatene langt vekk fra fagmiljøene.
- Mer bevisshet på veilederens rolle og ansvar. Veilederopplæring som ble gjennomført i samarbeid med UiS og UiN er et viktig tiltak som får god evaluering. Utfordring er at kapasiteten er hittil begrenset og det er en venteliste til å få plass på kurset.
- Aktiv bruk av kvalitetssikringssystemet og gode rutiner for oppfølging av kandidatene Tiltakene må sees i ett lengre perspektiv og vil først vises i tallene om noen år. Fakultetsrapportene viser at fakultetene har fokus på problematikken og det er viktig å opprettholde det i årene framover.

En annen utfordring er å få flere eksternt finansierte stipendiatstillinger fra NFR, EU, samarbeid med næringslivet og offentlig sektor.

En tredje utfordring er å få en reell implementering av fakultetsvise doktorgradsprogrammer, slik at det skapes et robust studiemiljø og felleskap mellom spesialiseringene under de fakultetsvise programmene. Gjennom individuelle tilpasninger til den enkelte stipendiatens behov innenfor rammen av ett fakultetsprogram vil også relevansen av opplæringsdelen økes.

4 Forskning

4.1 Vitenskapelig publisering og kunstnerisk utviklingsarbeid

4.1.1 Publikasjonspoeng

Figuren[38] nedenfor viser at UiA i 2014 har en liten nedgang (2%) i forhold til rapporteringsåret 2013. 2014 er nest beste året for UiA når det gjelder omfanget av vitenskapelig publisering.

Av det totale antall publikasjonspoeng som avlegges i UoH-sektoren har UiA 3,6 %. Tilsvarende tall for 2013 og 2012 er henholdsvis 3,8 % og 3,0 %.

UoH-sektoren samlet hadde i 2014 en nedgang på 0,1 % i publikasjonspoengene forhold til 2013.

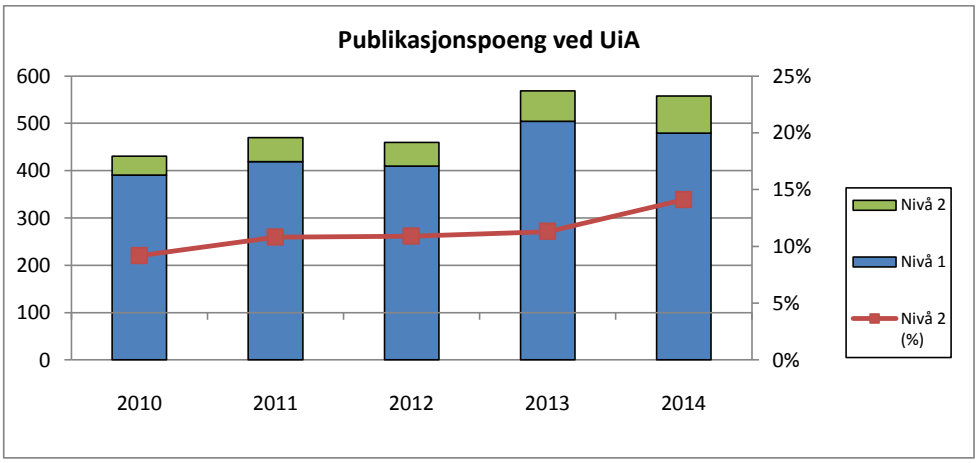

Nivå 2-publiseringen har økt på UiA fra 11,3 % i 2013 til 14,1 % i 2014. Dette er svært gledelig for UiA. Publisering ved det enkelte fakultet og institutt vises i figur og tabell nedenfor.

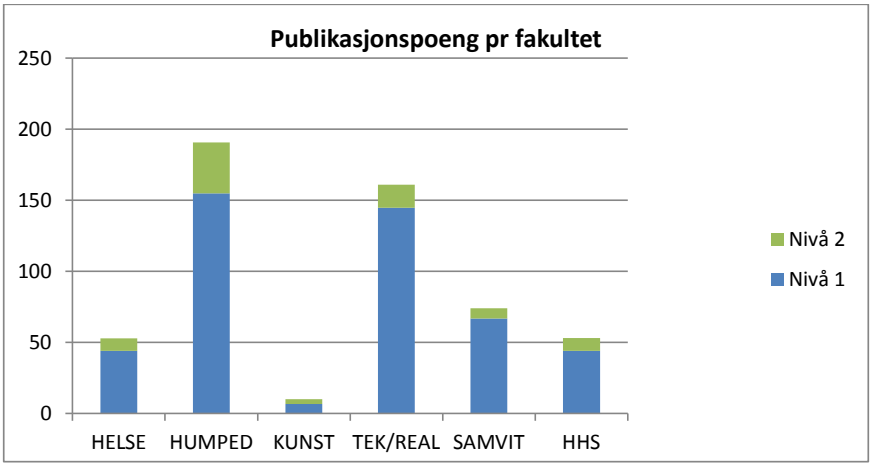

[38] Kilde: Cristin/DBH

Publikasjonspoeng per institutt og andel nivå 2-publisering						
	2012		2013		2014	
	Totalt	Nivå 2 i %	Totalt	Nivå 2 i %	Totalt	Nivå 2 i %
Universitetet i Agder	**459,9**	**10,9**	**568,3**	**11,3**	**557,0**	**14,1**
(uspesifisert enhet)	1,5	14,5	2,5		7,0	2,3
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	**46,6**	**10,3**	**59,5**	**9,8**	**61,5**	**16,1**
Institutt for folkehelse, idrett og ernæring	17,5	31,6	25,8	7,9	31,6	16,5
Institutt for helse- og sykepleievitenskap	18,0	3,7	17,7	17,4	20,5	16,1
Institutt for psykososial helse	8,6	0,0	10,0	4,6	7,3	7,9
(uspesifisert enhet)	0,6	0,0	0,2	0,0		
Senter for omsorgsforskning - sør	1,9	0,0	5,7	8,9	2,1	9,3
Fakultet for humaniora og pedagogikk	**121,2**	**15,0**	**191,3**	**14,1**	**190,7**	**18,8**
Institutt for fremmedspråk og oversetting	13,4	0,0	44,8	27,3	28,5	19,3
Institutt for nordisk og mediefag	22,2	8,6	42,7	20,0	56,1	29,4
Institutt for pedagogikk	30,5	7,5	20,1	7,5	28,4	20,9
Institutt for religion, filosofi og historie	54,0	29,7	83,8	8,3	77,8	15,3
Fakultet for kunstfag	**10,5**	**7,0**	**31,3**	**25,0**	**10,0**	**33,3**
Institutt for musikk	5,8	13,0	28,1	27,3		
Institutt for visuelle og sceniske fag	4,7	0,0	0?	0?	4,0	50,0
Institutt for rytmisk musikk					2,0	50,0
Institutt for klassisk musikk og musikkpedagogikk					4,0	0,0
Fakultet for teknologi og realfag	**182,9**	**7,1**	**185,5**	**8,6**	**160,7**	**10,1**
Institutt for matematiske fag	35,6	19,1	34,6	8,0	23,5	12,3
Institutt for naturvitenskapelige fag	8,8	41,7	8,5	24,2	9,0	20,3
Institutt for ingeniørvitenskap	86,7	2,6	84,8	4,9	63,3	6,9
Institutt for IKT	51,8	4,7	57,6	13,4	64,2	11,8
(uspesifisert enhet)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0
Samfunnsvitenskap					**74,1**	**9,8**
Institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging					4,5	46,1
Institutt for informasjonssystemer					25,7	3,9
Institutt for sosiologi og sosialt arbeid					24,4	8,5
Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag					19,4	10,7
Handelshøyskolen					**53,0**	**16,9**
Institutt for arbeidsliv og innovasjon					17,2	6,7
Institutt for rettsvitenskap					5,0	0,0
Institutt for strategi og ledelse					3,7	21,3
Institutt for økonomi					27,1	23,8
Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap	**97,0**	**14,5**	**95,4**	**11,7**		
Institutt for arbeidsliv og innovasjon	8,5	14,2	14,7	12,5		
Institutt for informasjonssystemer	27,4	0,0	26,8	7,5		
Institutt for sosiologi, sosialt arbeid og velferdsfag	12,4	19,0	10,5	2,0		
Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag	13,9	32,2	15,4	36,9		
Institutt for økonomi	24,1	16,2	24,6	8,7		
Senter for utviklingsstudier	10,9	31,6	3,4	47,1		

4.1.2 Publikasjonsformer

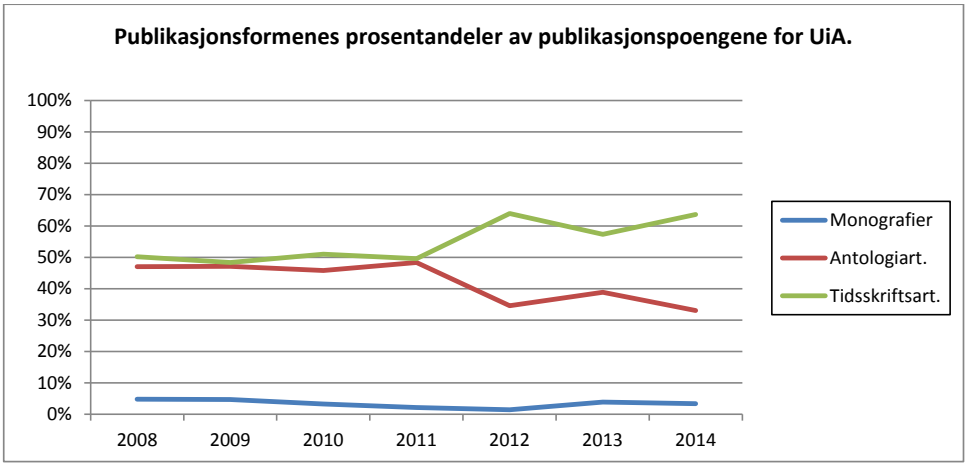

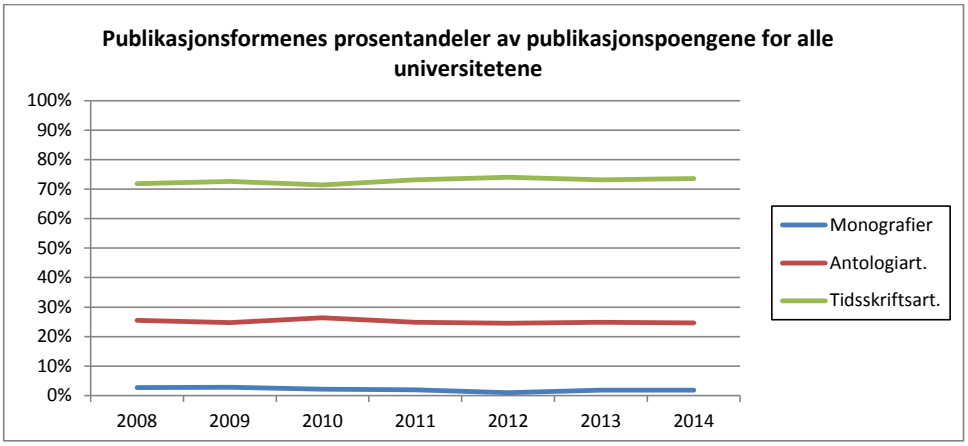

	Publiseringspoeng per UFF-stilling[39]		
	2012	**2013**	**2014**
NTNU	1,08	1,08	0,89
NMBU	1,04	0,88	1,04
UiA	**0,82**	**1,01**	**0,99**
UiB	1,04	1,04	0,97
UiN	0,61	0,41	0,48
UiO	1,26	1,18	1,17
UiS	0,80	0,71	0,71
UiT	0,78	0,76	0,78
Universiteter	**1,04**	**1,01**	**0,98**

[39] Kilde: NSD/DBH – tall pr. 17. april 2015

	Publiseringspoeng per UFF-stilling per fakultet ved UiA[40]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	0,46	0,58	0,62
Humaniora og pedagogikk	0,86	1,39	1,37
Kunstfag	0,19	0,64	0,18
Samfunnsvitenskap			2,72
Teknologi og realfag	1,31	1,25	1,07
Økonomi og samfunnsvitenskap	0,80	0,80	
Handelshøyskolen			0,98
Fellesadministrasjonen	0,00	0,45	1,27
UiA	**0,82**	**1,01**	**0,99**

Merknad [WF3]: Feil tall pga feil antall UFF-stilling

De lave tallene på Fakultet for kunstfag skyldes at deres virksomhet skjer gjennom kunstnerisk utviklingsarbeid.

4.1.3 Kunstnerisk utviklingsarbeid

Fakultet for kunstfag ser seg godt fornøyd med resultatene for 2014, og registrerer også en intern endring hva gjelder holdningen til betydningen av forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Ved fakultetet opprettes flere fagfellesskap og forskningsgrupper, samtidig som det er blitt et tydeligere klima for å søke ekstern finansiering til større forskingsprosjekter og å jobbe videre med utvikling av prosjekter til å bli søknader med gjennomslagskraft.

Kunstnerisk utviklingsarbeid 2012-2014[41]			
	2012	2013	2014
Kunstnerisk og museal presentasjon	**72**	**36**	**102**
Museumsutstilling	0	0	1
Kunstutstilling	1	2	7
Webutstilling	0	1	
Annet	71	33	0
Kunstnerisk produksjon	**138**	**44**	**75**
Kunst- og billedmateriale	2	1	1
Filmproduksjon	1	0	3
Teaterproduksjon	11	8	12
Musikk - komposisjon	75	8	20
Musikalsk framføring	49	27	39
Produkt	**6**	**0**	**4**
Musikk - innspillingsprodukt	4	0	1
Lydmateriale	1	0	2
Annet produkt	1	0	1
SUM	**216**	**80**	**181**

[40] Kilde: NSD/DBH – tall per 9. april 2014
[41] Kilde: Cristin

Noen av de største prosjektene innen kunstnerisk utviklingsarbeid har vært prosjektene «Music Without Borders» og «i sammen», som begge har mottatt ekstern finansiering. I tillegg har det blitt søkt om midler til tre store prosjekt: «'Bildung' as artistic practise», «Breaking out of the loop» og «Expanding sound». Selv om disse tre prosjektene fikk gode evalueringer ble de ikke finansiert, men samtlige er i gang med en videreutvikling.

4.2 Eksternt finansiert virksomhet

4.2.1 Norges forskningsråd (NFR) og Regionale forskningsfond Agder (RFF)

I likhet med 2013, var UiA også i 2014 involvert i ca 55 NFR prosjekter. NFR-inntektene (inklusive RFF) er på 25,6 millioner jevnstor som tidligere år, og ligger også langt under gjennomsnittet av de andre norske universitetene. Arbeidet med opprettelsen av forskergrupper som ble igangsatt i 2013 har fortsatt med samme tyngde i 2014. Det samme er arbeidet med profesjonalisering og systematisering av det forskningsadministrative støtteapparatet.

	NFR-inntekter ved universiteter 2010-2014 (i 1000 kr) inkl. RFF-inntekter[42]					
	2012		2013		2014	
	Inntekt	Inntekt per UFF-stilling	Inntekt	Inntekt per UFF-stilling	Inntekt	Inntekt per UFF-stilling
UiA	**21 735**	**33**	**22 643**	**35**	**25664***	**45**
NTNU	592 627	197	628 358	216		
UMB	145 383	252	141 806	221		
UiB	343 974	167	343 867	174		
UiO	706 975	211	709 707	218		
UiN	13 372	43	17 733	54		
UiS	32 990	50	31 790	48		
UiT	169 439	119	161 660	105		

* Hentet fra note 22 i regnskapet

	NFR-inntekter ved fakultetene 2010-2014 (i 1000 kr)[43]					
	2012		2013		2014	
Fakultet	Inntekt	Inntekt pr UFF-årsverk	Inntekt	Inntekt pr UFF-årsverk	Inntekt	Inntekt pr UFF-årsverk
Helse- og idrettsvitenskap	5 166	51	3 230	32	2 880	29
Humaniora og pedagogikk	2 935	21	3 022	22	2 501	18
Kunstfag	-	-	-	-	-	-
Teknologi og realfag	7 671	55	6 221	42	7 464	49
Økonomi og samfunnsvitenskap	3 410	28	3 557	31		
Samfunnsvitenskap					4 765	83
Handelshøyskolen					4 745	88
UiA, Fellesadm					3 308	

[42] Kilde: Tilstandsrapport 2014/DBH
[43] Kilde: Note 1 i regnskapet/DBH

De bokførte inntektene på NFR og RFF svinger fra år til år, avhengig av når det blir bokført. I 2014 kommer SV og HH godt ut på bokførte inntekter.

	Antall NFR-søknader fra UiA i perioden 2012-2014[44]					
	2012		2013		2014	
	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget
Helse- og idrettsvitenskap	4	0	17	0	2	0
Humaniora og pedagogikk	9	1	16	1	5	1
Kunstfag	0	0	1	0	1	0
Teknologi og realfag	16	1	33	5	24	7
Økonomi og samfunnsvitenskap	13	2	21	3		
Samfunnsvitenskap					11	3
Handelshøyskolen					0	0
UiA	0	0	2	0	2	2
Sum	**42**	**4**	**90**	**9**	**45**	**13**

	Totalbudsjett i søknaden og innvilgede beløp fra NFR 2012-2014 (i 1000 kr)[45]					
	2012		2013		2014	
	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget*
Helse- og idrettsvitenskap	30 072	-	31 545	-	12 041	-
Humaniora og pedagogikk	55 798	20	30 215	7 200	13 083	60
Kunstfag	-	-	411	-	4 402	-
Teknologi og realfag	67 229	30	57 697	1 326	256 067	117 630
Økonomi og samfunnsvitenskap	46 432	7 454	18 496	750		
Samfunnsvitenskap					45 509	6 421
Handelshøyskolen					-	-
UiA	-	-	323	-	7 105	5 100
Sum	**199 531**	**7 504**	**138 687**	**9 276**	**338 207**	**129 211**

* Teknologi og realfag: 3 til vurdering (09.04.15)

Når det gjelder NFR så har 13 av 45 søknader blitt innvilget. Det største prosjektet som er innvilget er en søknad om Senter for forskningsbasert innovasjon (SFI) «SFI Offshore Mechatronics». Senteret består av flere bedrifter med hovedvekt på regional tilknytning, blant annet National Oilwell Varco, MH Wirth og Cameron, samt flere nasjonale og internasjonale FoU-institusjoner, som NTNU, Aalborg universitet, Teknova, HiÅlesund og Aachen Universitet. SFI'en har et totalbudsjett på over 200 mill kroner, rundt halvparten av beløpet vil UiA og partnere motta fra Forskningsrådet. Senteret ble innvilget i høst 2014 med oppstart i våren 2015.

[44] Kilde: NFR
[45] Kilde: NFR

I tillegg har Fakultet for teknologi og realfag fått innvilget en stor søknad innen programmet Petromaks 2 på nærmere 20 millioner kroner. Fakultet for samfunnsvitenskap har fått innvilget en FINNUT (forskning om lederskap i nordiske høyere utdannings institusjoner) søknad på rundt 6 millioner, og UiA v/Fellesadministrasjonen har fått innvilget en BALANSE-søknad på 4,5 millioner der midlene skal bidra til å gi økt kjønnsbalanse ved UiA.

I tillegg til de prosjektene, der UiA står som prosjektleder, er vi også med i mange prosjekter som partnere. Innenfor programmet Petromaks 2 er UiA med som partner i et stort prosjekt, der UiA får en stor tildeling i utstyr.

Selv om tallet på antall søknader som er blitt sendt fra UiA er gått ned, er innvilgelsesprosenten gått opp.

	Antall søknader til RFF fra UiA i perioden 2012-2014[46]					
	2012		**2013**		**2014**	
	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget
Helse- og idrettsvitenskap	1	1	5	3		
Humaniora og pedagogikk	1	1	1	1		
Kunstfag	1	1	1	0		
Teknologi og realfag	3	2	2	1	2	0
Økonomi og samfunnsvitenskap	1	1	0	0		
Samfunnsvitenskap					1	1
Handelshøyskolen						
UiA	0	0	0	0		
Sum	**7**	**6**	**9**	**5**	**3**	**1**

	Søkte og innvilgede beløp RFF 2012-2014 (i 1000 kr)[47]					
	2012		**2013**		**2014**	
	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget
Helse- og idrettsvitenskap	200	200	1 000	600		
Humaniora og pedagogikk	500	500	3 000	3 000		
Kunstfag	200	200	200	-		
Teknologi og realfag	9 200	9 000	400	200	500	-
Økonomi og samfunnsvitenskap	200	200	-	-		
Samfunnsvitenskap					200	200
Handelshøyskolen						
UiA	-	-	-	-		
Sum	**10 300**	**10 100**	**4 600**	**3 800**	**700**	**200**

Når det gjelder RFF så har ikke UiA kunne stå som søker på flere av utlysningene. Ettersom de fleste

[46] Kilde: NFR/RFF
[47] Kilde: NFR/RFF

utlysninger krever samarbeid mellom brukeraktører (privat/ offentlig sektor) og forskningssektor er UiA inne som samarbeidspartner på en del prosjekter.

4.2.2 EU/EØS-finansiering

I 2014 startet EU sitt nye rammeprogram Horisont 2020. UiA deltok med til sammen 15 søknader til dette programmet. Ett av de omsøkte prosjektene ble finansiert; Smart Mature Resilience. Senter for integrert krisehåndtering er der med som partner og deler den faglige koordineringen med Tecnun Universidad de Navarra. To av de øvrige søknadene til Horisont 2020 var ERC Consolidators Grants, en kategori som har høy prestisje, og begge våre søkere kom gjennom første seleksjon og videre til intervju.

	Deltakelse i FP7 og H 2020 søknader[48]					
	2012 (FP7)		**2013 (FP 7)**		**2014 (H 2020)**	
	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget	Søkt	Innvilget
Helse-og idrettsvitenskap	1	0	1	0	0	0
Humaniora og pedagogikk	2	0	1	0	0	0
Kunstfag	0	0	0	0	0	0
Samfunnsvitenskap					1	0
Teknologi og realfag	6	1	2	1	14	1
Økonomi og samfunnsvitenskap	4	0	2	0	0	0
Handelshøyskolen						
Sum	**13**	**1**	**6**	**1**	**15**	**1**

I tillegg til Horisont 2020 har EU en del andre programmer for samarbeid innen FoU, utdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Innen programmet Creative Europe fikk UiA innvilget et prosjekt, der vi er med som partner: «PLATFORM shift+» er et prosjekt under DG Education and Culture med målet å utvikle nye teaterformer for unge personer i den digitale verden. UiA er den eneste universitetspartner i den store teatersatsingen.

	EU totale inntekter og FP7 / H2020 inntekt per fakultet (i 1000 kr)[49]					
	2012		**2013**		**2014**	
	EU totalt	FP7-midler	EU totalt	FP7-midler	EU totalt	FP7 og H2020-midler
Helse-og idrettsvitenskap	247	145	219	57	324	99
Humaniora og pedagogikk	0	0	0	0		
Kunstfag	1012	0	0	0	424	
Samfunnsvitenskap						
Teknologi og realfag	843	619	1520	1367	921	798
Økonomi og samfunnsvitenskap	1026	74	69	-10	313	69
Handelshøyskolen						
UiA samlet	**3 128**	**838**	**1 808**	**1 414**	**1 982**	**966**

[48] Kilde: DBH
[49] UiAs økonomiavdeling

Sammenliknet med 2013 er UiAs suksessrate for EU-søknader noe lavere. Dette er i tråd med resultat fra andre norske universitet, og med en generell trend som viser at konkurransen om EU-midlene øker og at det er svært krevende å få gjennomslag i Horisont 2020. Generelt er UiAs EU-inntekter fortsatt på et relativ lavt nivå, og av de totale EU-inntektene minsket delen fra FP7/H2020 noe. I vedlegg finnes en oversikt over alle EU-prosjektene som UiA har deltatt i for budsjettperiode 2007-2014.

	FP7 og H2020 inntekter for universitetene (i 1000 kr)[50]		
	2012	**2013**	**2014**
UiA	1 719	2 819	978
NTNU	53 479	86 284	
UMB	10 683	13 095	
UiB	40 282	85 274	
UiO	83 140	123 667	
UiN	129	804	
UiS	4 676	9 840	
UiT	16 799	20 062	
Sum	**210 907**	**341 845**	

	FP7 og H2020 inntekt/UFF-stilling ved universitetene (kontantstrømstall)[51]		
	2012	**2013**	**2014**
UiA	3 100	5 000	
NTNU	18 200	29 800	
UMB	18 600	17 100	
UiB	20 500	43 200	
UiO	25 700	38 000	
UiN	400	2 500	
UiS	7 200	14 600	
UiT	12 100	12 900	

UiA har sett i gang en del tiltak for å mobilisere internt for Horisont 2020: Deltakelse i Horisont 2020 tas opp i ledermøtene på alle nivå, i universitetets og fakultetenes forskningsutvalg og i Universitetsstyret. I forhold til den administrative organiseringen, har UiA i 2014 introdusert en modell med fakultetskontakter som skal gjøre det lettere for den enkelte forsker å komme i kontakt med støtteapparatet og føre til tettere samarbeid mellom støtte på fakultetsnivå og fellesadministrasjonen. Dette skal videreutvikles i 2015 og utvides til tettere samarbeid mellom forskningsadministrasjon og økonomiadministrasjonen. For å øke UiAs deltakelse i Horisont 2020 er

[50] Kilde: DBH
[51] Kilde: Tilstandsrapport 2014 for UH-sektoren, KD

det nødvendig at flere forskningsmiljøer blir klare for å være partnere i EU-konsortia, utvikler sine internasjonale nettverk og utvikle større prosjekter. To tiltak er spesielt viktige i denne sammenheng: Organisering i forskningsgrupper, som ble gjennomført på institusjonsnivå i 2013-2014, og som vil bidra til mer samarbeid internt. Det andre er økt fokus på å rekruttere vitenskapelige ansatte med erfaring fra eller potensiale til å utvikle større prosjekter. En nyrekruttering i 2014, der vedkommende står for en stor del av de nye prosjekter som UiA fikk tildelt i 2014, viser betydningen av å rekruttere vitenskapelige ansatte på høyt internasjonalt nivå.

4.3 Styrets satsingsområder

4.3.1 Toppsatsingsområder/andre satsingsområder

Styret har vedtatt faglige toppsatsingsområder som får tilført strategiske ressurser for å utvikle seg til ledende forskningsmiljøer. Områdene er MULTIKUL (multimodalitet og kulturendring) (vedtatt i desember 2009, S-sak 157/09) og eHelse (vedtatt i februar 2011, S-sak 8/11). eHelse er et tverrfakultært samarbeid mellom tre fakulteter. Styret har i tillegg uttrykt institusjonens støtte og anerkjennelse til Senter for integrert krisehåndtering (CIEM) som er et samarbeid mellom Institutt for IKT, Institutt for informasjonssystemer og Institutt for utviklingsstudier (S-sak 7/12). Styret har også vedtatt å etablere et nettverk om profesjonsfaglig forskning med UiS og UiN. Fornybar energi (vedtatt i februar 2009, S-sak 9/09) er nå avsluttet som satsingsområde.

UiA gjennomførte i 2014 en evaluering av de to eldste satsingsområder, Fornybar Energi og MULTIKUL. Evalueringen bestod av satsingsområdenes og tilhørende fakultets egenevaluering, og en vurdering gjennomført av en ekstern sakkyndig. Evalueringen av Fornybar Energi sammenfalt med NFRs fagevaluering av fagområdet. Innholdet i evalueringen var rettet mot a) forskningens kvalitet og dens relevans, b) organisering, utdanning og samarbeidspartnere, c) ekstern finansiering og d) potensiale og premisser for videre utvikling. Den eksterne sakkyndige uttalte seg om satsingsområdenes nivå og relevans nasjonalt og internasjonalt, og ga anbefalinger for videre utvikling av miljøene. I etterkant av evalueringene ble det avholdt et dialogmøte med satsingsområdene og fakultetene, før det ble gitt en tilbakemelding til Det sentrale forskningsutvalget og Styret. Evaluering har vist en del læringspunkter, som styret og fakultetene kan ta med seg i arbeidet med eventuelle nye satsingsområder, som å sette klare strategiske mål og tydelig ambisjonsnivå for toppsatsinger, som kan følges opp av fremdriftsplan med målbare milepeler og med en finansiering som står i stil med ambisjonsnivået.

Under følger omtale av eHelse, MULTIKUL, Krisehåndtering og Profesjonsforskning.

eHelse

Senter for eHelse og omsorgsteknologi har i 2014 hatt stor aktivitet på prosjekter, søknader og arrangementer både som arrangør og deltagere. Senteret har vært initiativtaker og har hatt medforfattere på seks prosjektsøknader av ulik størrelse. I tillegg har senteret jobbet med etablering av konsortier til ulike EU-søknader. Senteret arrangerte eHelseUKA 2014 med en internasjonal dag og to dager med mer nasjonalt fokus. Senteret har fortsatt arbeidet med EIP-AHA (European inovation partnership, Active and healthy aging) hvor senteret er «lead partner» for Agder-gruppe med god hjelp fra Sørlandets Europakontor. Dette samarbeidet brukes bl.a. til posisjonering og til å finne partnere til nye søknader om prosjekter i Horisont 2020. Det har vært stor aktivitet både i form av publikasjoner og deltagelse på internasjonale og nasjonale konferanser. Spesielt gledelig er det å kunne melde om at første doktorand i eHelse har disputert.

Senteret jobber for å involvere flere forskere og miljøer i prosjektene. Stor økning i aktiviteten både internt og eksternt gjør at man ser stort behov for å ansette og knytte til seg flere forskere. Det har i 2014 vært 9 stipendiater knyttet til senteret. Den første eHelse stipendiaten disputerte i 2014. Senteret har jobbet aktivt med kommunene i Agder hele året for å få så mange søknader som mulig til ordningen med offentlig ph.d. Det ble sendt inn 4 søknader i 2014 innen eHelse og alle søknadene gikk gjennom og fikk finansiering. Senteret samarbeider med flere internasjonale miljøer i EU-prosjekter, og planlegger søknader om nye prosjekter i løpet av 2015.

Senteret har i 2014 jobbet videre med etablering av «usability labben» og investert interne midler i en del utstyr til dette. Her utføres det blant annet brukertester av eksisterende og nytt utstyr og programmer. Planlegging av en ny eHelse FoU lab er godt i gang og vil komme på plass i løpet av 2015.

MULTIKUL

I løpet av 2014 har MULTIKUL arrangert fem fellesseminar. Fagmiljøet har vært vertskap for to internasjonale konferanser, den største var IASS-konferansen der temaet *Litteratur inter artes* var lagt tett opp til MULTIKULs forskningsinteresser. Fagmiljøet har også arrangert et ph.d.kurs i samarbeid med Nasjonal forskerskole for lærerutdanning (NAFOL), og stått som utgiver av det internasjonale tidsskriftet *Journal of Illustration Studies* (JOIS). MULTIKULs forskergrupper har arbeidet tett sammen om publiseringsprosjekter i 2014, bl.a. har to av forskergruppene konsentrert sin virksomhet om å utarbeide bokmanus for bøker som kommer ut i 2015.

Fagmiljøet i MULTIKUL har favnet vidt, og talt 30-40 forskere som har signalisert en eller annen form for interesse innen feltet. Kjernegruppa som har sett dette som sin hovedaktivitet innen forskning, har nok likevel vært mye mindre, det viser seg ved at et titalls forskere står for de fleste av publikasjonene. Siden 2014 var det siste hele året i forskningssatsingen MULTIKUL, dreier rekrutteringsarbeidet seg nå først og fremst om å finne fram til naturlige grupperinger for videre arbeid som kan ha sitt utspring i det miljøet MULTIKUL har utviklet. MULTIKUL har pleid sine internasjonale relasjoner gjennom konferanser og seminarvirksomhet. Fire forskere i gruppa har fått støtte til utenlandsopphold i 2014, og fagmiljøet har tatt imot en dansk ph.d.-student til et to måneders opphold ved UiA.

Det arbeides med to konkrete søknader til NFR som vil bli sendt i 2015; den ene vil være en omarbeiding av OPERA-prosjektet til FRIHUM, den andre retter seg trolig inn mot KULMEDIA. MULTIKUL-forskere er også i kontakt med et nordisk nettverk med tanke på å utvikle et prosjekt omkring digital literacy.

Senter for integrert krisehåndtering (CIEM)

Senter for integrert krisehåndtering (CIEM) er et tverrfaglig forskningssenter ved Universitetet i Agder. CIEM forsker på hvordan teknologi kan styrke kriseberedskap og håndtering av kriser og katastrofer. Både teknologiske og samfunnsvitenskapelige miljø ved UiA inngår i senteret. Det forskes på tema innenfor trådløs kommunikasjon, sensor-basert datafangst, kunstig intelligens, sosiale medier, beslutningsstøtte, koordinering og kollektiv intelligens. Målsetningen er å ta posisjonen som verdensledende forskningssenter innenfor integrert krisehåndtering.

Som tverrfaglig forskningssenter, formet av tre langsiktige hovedutfordringer, har CIEM satt seg

ambisiøse forskningsmål, med potensiale for banebrytende resultater. Seks hovedforskere bygger bro mellom sentrale disipliner, med målsetning om å lede an i forskningsfronten innenfor krisehåndtering. CIEM utvikler nye konsepter og ny metodikk, med et særlig fokus på utvikling på tvers av disiplinene. CIEM har lykkes i å mobilisere mange ansatte på tre institutter (Institutt for IKT ved Fakultet for teknologi og realfag; Institutt for informasjonssystemer og Institutt for utviklingsstudier ved Fakultet for samfunnsvitenskap). Mange av UiAs ansatte som har sluttet seg til CIEM gjør dette ved å bidra med egen forskningstid. Til sammen er over 20 forskere knyttet til senteret.

CIEM har en rekke internasjonale samarbeidsrelasjoner. Disse ønsker man å utvide og videreutvikle blant annet gjennom ny COST-søknad i 2015, felles konsortier knyttet til Horisont 2020, internasjonale workshops, og ikke minst gjennom å styrke posisjonen ved å arrangere internasjonale nøkkelkonferanser innenfor IKT for beredskap og krisehåndtering, slik som ISCRAM 2015.
I 2014 har CIEM utvidet det internasjonale nettverket sitt med nøkkelbyer innenfor Rockefeller Foundation 100 Resilient Cities og gjennom H2020-prosjektet Smart Mature Resilience.
CIEM har lykkes i få fire eksternt finansierte prosjekter, SmartRescue, SmartEMIS, CIEMCoE og Smart Mature Resilience. Disse prosjektene finansierer hovedsakelig vitenskapelig programutvikling, ph.d.-kandidater, post.doc.-stillinger og professor-II stillinger samt midler til å styrke CIEMs nettverk. CIEM sendte inn 8 EU-søknader i 2014 og en til Forskningsrådet (SAMRISK II). En sentral målsetning er utarbeidelse av SFF-søknad med frist høsten 2015.

CIEM samarbeider tett med arbeids- og samfunnsliv og planlegger å utvide dette samarbeidet, blant annet gjennom etablering av CIEM Lab. CIEM samhandler med regionale og nasjonale beredskapsaktører via møtevirksomhet, deltagelse i beredskapsøvelser, og ved å arrangere nasjonale workshops. Sentrale aktører de jobber med inkluderer Vegvesenet/Vegdirektoratet, Sivilforsvaret, Agder 110, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), Nasjonal kommunikasjons-myndighet (NKOM) og Fylkesmennene i Aust- og Vest-Agder. Videre har CIEM forskningsprosjekter og studentprosjekter i samarbeid med næringslivet, for eksempel Gard Forsikring.

Profesjonsforskning
I september 2014 ble PROFRES, en nasjonal forskerskole for profesjonsrettet og praksisnær forskning på områdene helse, velferd og utdanning, etablert. Forskerskolen ble initiert fra de tre universitetene UiN, UiS og UiA. I tillegg er det per i dag sju høgskoler og tre forskningsinstitutter som har avtale med og kandidater i forskerskolen. Planlagt antall ph.d.-kandidater i skolen er 35. UiA har også et internt nettverk for profesjonsrettet forskning (Pronett) med formål å stimulere til forskning på områder som er relevante for velferdsstatens profesjoner. Nettverket har per i dag 66 medlemmer, som kommer fra alle fakulteter ved UiA, og eksterne medlemmer fra SSHF og Agderforskning. Aktiviteter omfatter seminarer, utvikling av søknader til Norges forskningsråd og samarbeid om ph.d.-kurs.

4.3.2 Forskningsgrupper

Etableringen av forskningsgrupper som den vanlige form for organisering av forskningen ved fakultetene synes nå å være i ferd med å finne sin form. Gruppene har bidradd til synliggjøringen av forskningsaktiviteten ved fakultetene, i tillegg til å bidra til å utvikle en samarbeidskultur i flere miljøer. Gode websider som presenterer gruppenes fokus, deres medlemmer og den konkrete forskningen bidrar til en positiv synliggjøring.

Mange grupper har i årets løp funnet at de hadde behov for et nytt navn på sin gruppe og enkelte grupper er delte eller faset ut. Oversikt over de enkelte gruppene ligger i eget vedlegg. I 2014 var det 72 forskningsgrupper ved UiA, av disse er 6 grupper tverrfakultære. Disse er skilt ut og samlet i oversikten over gruppene.

I desember ble det arrangert et heldags inspirasjonsseminar for forskningsgruppelederne, hvor også dekaner og instituttledere var invitert. Tema for seminaret var strategisk forskningsledelse, med vekt på hvordan forskningsgrupper utvikler seg, og på hvordan man leder et fellesskap av sterke individer. Seminaret samlet 30 faglige ledere ved UiA, ga tematisk påfyll og bidro til nyttig erfaringsutveksling mellom ulike fakultet og fagmiljøer.

Gruppene fordeler seg på følgende måte (en mer detaljert oversikt i vedlegg 4):

	Antall grupper
	2014
Helse- og idrettsvitenskap	8
Humaniora og pedagogikk	22
Kunstfag	6
Samfunnsvitenskap	5
Teknologi og realfag	19
Handelshøyskolen	6
Tverrfakultære grupper	6
SUM	**72**

4.4 Samspill mellom forskning og utdanning

UiA har innført obligatorisk bacheloroppgave. Dette gir fagmiljøene mulighet for å trekke studenter inn i prosjekter tidlig i studiene. Det vil i tillegg kunne øke metodebevisstheten og motivere for senere forskning. Flere fakulteter har egne informasjonsmøter der studenter får en orientering om pågående forskningsprosjekter.

UiA jobbet med etablering og videreutvikling av forskningsgrupper i 2014, der ph.d.-kandidater og masterstudenter skal bli tettere integrert i gruppen. Samspill mellom forskning og utdanning ble satt som hovedtema på ledersamling høsten 2014, der mulige tiltak ble diskutert. Tiltak vil gjerne variere mellom forskjellige fagområder og nivåer.

I sammenheng med gjennomgang av studieporteføljen ble det initiert en kartlegging om sammenheng mellom forskning og utdanning, som skal sluttføres i 2015. Her skal det bl.a. identifiseres gode eksempler fra forskjellige fagområder, og på hvilke fagområder vi bør gjøre en forsterket innsats.

4.5 Fagevalueringer

UiA deltok i NFRs evaluering av grunnleggende og langsiktig forskning innenfor teknologifagene. Rapportene publiseres i 2015.

4.6 Forskningsetikk

Universitetets bidrag til den nasjonale og internasjonale forskningen avhenger av at medarbeiderne har bevisste etiske holdninger til sin forskningsvirksomhet. Forskningen ved UiA skal være preget av fire grunnverdier: Åpenhet, tillit, ansvar og respekt.

UiA har retningslinjer for behandling av saker vedrørende mistanke om vitenskapelig uredelighet. I 2014 hadde vi ingen saker vedrørende mistanke om vitenskapelig uredelighet.

I handlingsplanen for "European Charter for Researchers" (Charter) og "European Code of Conduct for the Recruitment of Researchers" (Code) ble det i 2014 bl.a. igangsatt en undersøkelse om de vitenskapelige ansattes kunnskap om bruken av sensitive data i sin forskning og kunnskap om personvernlovgivning. Det ble laget en egen undersøkelse for stipendiatene. Resultatene av undersøkelsen blir først klare i 2015.

4.7 Hovedutfordringer

For å øke forskningsaktivitet kreves det langsiktig planlegging, bevisst rekruttering og prioritering av ressurser og tid mot langsiktige mål. Ekstern finansiering vil være en viktig kilde for å kunne øke forskningsaktiviteter og for å øke ekstern finansiering kreves det
- at det legges til rette for at vitenskapelig ansatte blir oppmuntret til og får tid og administrativ støtte til søknadsskriving
- at vi rekrutterer vitenskapelig ansatte med høy kompetanse og erfaring fra og vilje til søknadsskriving
- at vi planlegger prosjektsøknader langsiktig
- at vi i større grad søker om rekrutteringsstillinger
- at forskningsgrupper blir en reell samarbeidsform, der alle medlemmer forplikter seg til å bidra med tid til gruppen.

Det trengs en holdningsendring i organisasjonen til langsiktig planlegging og prioritering av tid mot langsiktige mål. En endring i insentivstrukturen vil kunne bidra til det, men i tillegg må det jobbes i hele organisasjonen med å skape bevissthet.

Når det gjelder publisering i de mest anerkjente kanaler (nivå 2), har vi økt volumet, men ligger likevel under gjennomsnitt av de norske universiteter. Vi må fortsette med å tenke langsiktig og jobbe mot publikasjoner med kvalitet og relevans.

Evaluering av UiAs første satsingsområder har vist en god utvikling av disse under satsingsperioden. Samtidig har evaluering vist en del læringspunkter, som styret og fakultetene kan ta med seg i arbeidet med eventuelle nye satsingsområder, som å sette klare strategiske mål og tydelig ambisjonsnivå for toppsatsinger, som kan følges opp av fremdriftsplan med målbare milepeler og med en finansiering som står i stil med ambisjonsnivået.

5 Samfunnskontakt og samfunnsutvikling

Universitetet i Agder skal, i tillegg til å tilby høyere utdanning og drive forskning og utviklingsarbeid,

"formidle kunnskap om universitetets virksomhet og det faglige arbeidets metoder og resultater, og bidra i utviklingen av samfunnet generelt og Sørlandets spesielt".[52]

Strategidokumentet for UiA utdyper dette i noen hovedpunkter:

- UiA skal være godt synlig i den offentlige debatten og i populærvitenskapelig formidling av forskning,
- UiA skal bidra til utvikling av gode samarbeidsmodeller med organisasjoner og arbeidsliv,
- UiA skal bidra til innovasjon,
- UiA skal sammen med andre bidra i utviklingen av Agder som et åpent, utadrettet samfunn,
- UiA skal i stigende grad ta i bruk digitale medier og utvikle god metodikk for bruk i studier, forskning og formidling,
- UiA skal sammen de andre nye universitetene i Norge bli ledende innen forskningsbasert profesjonsutdanning, fagutvikling og forskning, og søke samarbeid for å utvikle faglig kvalitet og effektiv ressursbruk.

5.1 Formidling

Formidling av forskningsmetoder og -resultater gjennom både undervisning, vitenskapelig publisering og mer allmennrettet formidling er en viktig del av forsknings- og utviklingsarbeidet, og er hjemlet i universitets- og høyskoleloven. Universitetet skal tilrettelegge for god tilgjengelighet av forskningsresultater gjennom ulike typer formidling og deltakelse i den offentlige debatten. Dette kapitlet handler om UiAs formidlingstiltak og -aktiviteter i 2014.

5.1.1 Formidlingsmodul og formidlingsarkiv

Dokumentasjonssystemet Cristin rommer muligheter for å rapportere resultater av faglig arbeid i mange ulike kategorier, og et utvalg av disse kategoriene inngår i formidlingsmodulen i UiAs budsjettmodell. UiA har vært foregangsinstitusjon i sektoren for stimulering av formidlingsaktivitet med økonomisk uttelling for det enkelte fakultet. Den jevne økningen i registrerte formidlings-aktiviteter er så stor at man må anta at den modellen som er valgt har betydning for aktiviteten.

	Formidlingspoeng 2012-2014[53]					
	Poeng 2012	**%-andel**	**Poeng 2013**	**%-andel**	**Poeng 2014**	**%-andel**
Helse- og idrettsvitenskap	217	12,7	204,6	11,2	274,2	14,7
Humaniora og pedagogikk	720,8	42,3	884,2	48,4	829	44,5
Kunstfag	36,2	2,1	60,8	3,3	83,4	4,5
Samfunnsvitenskap					210,2	11,3
Teknologi og realfag	404	23,7	353,8	19,4	344,8	18,5
Økonomi og samfunnsvitenskap	324,4	19,1	325	17,8		
Handelshøyskolen					119,8	6,4
Sum	**1 702**	**100**	**1 828**	**100**	**1 861**	**100**

[52] Strategi for Universitetet i Agder 2010 – 2015.
[53] Kilde: Cristin

5.1.2 AURA

AURA (Agder University Research Archive) er universitetets åpne arkiv for vitenskapelige artikler, avhandlinger og masteroppgaver fra ansatte og studenter ved UiA. UiA har som strategisk mål at innen 2015 skal minst 30 % av den faglige publiseringen bli digitalt tilgjengelig i åpne publiseringsarkiv.

	AURA deponering 2012-2014[54]		
	2012	**2013**	**2014**
Godkjente publikasjoner	610	723	705
Deponerte publikasjoner i AURA	150 (18 nivå 2)	151 (21 nivå 2)	190 (13 nivå 2)
Andel deponert	25 %	21 %	27 %

I 2014 har antallet deponerte artikler økt betydelig i forhold til 2013. Kartlegging viser at 139 av artiklene som er deponert er publisert i tidsskrifter med åpen tilgang. Økningen skyldes trolig universitetets støtteordning for publiseringsavgifter.

	Godkjente publikasjoner NVI	**Deponerte publikasjoner[55]**	**Andel deponert**
Tidsskriftsartikler	507	179	37 %
Antologiartikler	180	11	6 %

For tidsskriftartikler er det oppnådd en deponeringsandel på 37 %. For denne publikasjonstypen er universitetets målsetting om en deponeringsandel på 30 % nådd med stor margin. Det er denne publikasjonstypen som KD følger i sin årlige tilstandsrapport. Når det gjelder antologiartikler er mulighetene for deponering i større grad begrenset av forlagenes opphavsrett, foreløpig finnes det få monografier eller antologier som er publisert med åpen tilgang.

5.1.3 Forskningsdagene

Forskningsdagene 2014 ble arrangert i perioden 17. -28. september. Årets tema var «Kommunikasjon». Forskningsdagene arrangeres nasjonalt i regi av Norges forskningsråd og er et årlig arrangement. UiA er vertskap og arrangør for hovedtyngden av arrangementene under Forskningsdagene i begge Agder-fylkene. UiA har deltatt ved Forskningsdagene siden starten i 1995. Forskningsdagene er et av universitetets største formidlingstiltak og synliggjøringsprosjekt i egen region.

Forsker Grand Prix

Gjennomføringen av Forsker Grand Prix var i 2014 i likhet med tidligere år basert på samarbeid mellom Universitetet i Agder og Høgskolen i Telemark. Det var seks kandidater med i den regionale finalen, hvorav to av kandidatene representerte UiA fra Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og Fakultet for teknologi og realfag. Det var i overkant av hundre personer som kom på arrangementet, og de som var til stede fikk oppleve et formidlingsshow med høy teknisk kvalitet som ramme rundt de faglige presentasjonene til godt forberedte stipendiater.

[54] Kilde: Universitetsbiblioteket
[55] Kilde: Universitetsbiblioteket

Forskningstorg i Grimstad, Kristiansand og Arendal
Forskningstorget i Grimstad ble i år, for andre gang, holdt i Grimstad sentrum. Ni utstillere var med. Forskningstorget i Kristiansand ble, som tidligere år, arrangert på Nedre Torv. Totalt 20 institusjoner/bedrifter deltok. Forskningstorget ble arrangert i samarbeid med Kristiansand kommune og Bilfri dag. Forskningstorget i Arendal arrangeres ikke av UiA, men UiA stiller utstyr gratis til disposisjon for tilrettelegging av arrangementet, som er et samarbeid mellom flere virksomheter. I år var det Havforskningsinstituttet Flødevigen som sto som hovedarrangør. Arrangementet gikk av stabelen sammen med Bondens marked.

Andre arrangementer under forskningsdagene
Foredragskveld
Filosofikafé
Forskningskonferanser for 5. trinn i grunnskolen
Møte en utdanningsforsker
Aktivitetsdag på Campus Grimstad
Science quiz på Østsia
Nesten helg, Fargesprakende forskning – sykehustalkshow

5.1.4 Eilert Sundt-dag og Eilert Sundt-pris

Eilert Sundt-prisen er en forskningspris for ungdom i videregående skoler i Aust- og Vest-Agder og består av en forskningsdag på UiA på høsten og innlevering av en oppgave innenfor det samfunnsvitenskapelige fagområdet på våren. Rundt 600-700 elever deltok på forskningsdagen og det kom inn drøye 50 gruppebesvarelser i konkurransen. Oppgavene ble vurdert av jury som bestod av representanter fra UiA og erfarne samfunnsfaglærere fra videregående skoler i Agder-fylkene. Det er fjerde gangen Fakultet for samfunnsvitenskap i samarbeid med de videregående skolene i regionen arrangerer dette forskningsopplegget. Eilert Sundt-prisen ble delt ut 30. april, og tre elevgrupper mottok diplomer. I tillegg er det pengepremie og et diplom til hver skole.

Gjennom samarbeidet mellom UiA og de videregående skolene ønsker universitetet å oppnå sterkere fokus på samfunnsfaglige problemstillinger i regionen, økt kompetanseoverføring mellom de ulike undervisningsinstitusjonene, økt samfunnsengasjement blant ungdom og økt fokus på forskning og høyere utdanning.

5.1.5 Andre formidlingsaktiviteter

UiA formidler informasjon om forskningsvirksomheten gjennom mange kanaler. Både radio og TV, CD- og videoproduksjoner og trykksaker blir brukt for å informere om forskningsresultater og annen virksomhet ved universitetet. UiAs ansatte er aktive i offentlig debatt og meningsbrytning på mange områder, flere blir også brukt i nasjonale medier som "eksperter" på sine fagområder.

Forskningsmagasinet TEFT kom med sitt første nummer i 2008, og har siden hatt to utgaver hvert år. Størstedelen av innholdet produseres i dag av Kommunikasjonsavdelingens egne ansatte. TEFT

trykkes i 3500 eksemplarer[56], og distribueres gratis til landsdelen, og til universiteter, høyskoler, politiske og administrative myndigheter i hele landet.

UiAs synlighet i media er økende. Et Retrieversøk på "Universitetet i Agder" eller "UiA" for 2014 viser et økende antall treff i forhold til tidligere år. UiA har siden 2009 vært medlem i *Foreningen for drift av forskning. no.* I 2014 har imidlertid ikke UiA-ansatte bidratt til dette nettstedet.

Fra 2014 er UiA også medlem av *Foreningen SNL*, som har ansvaret for utgivelsen av Store norske leksikon, som nå er et digitalt leksikon (snl.no). Rundt 10 UiA-ansatte er ansvarlige for fagområder i Store norske leksikon.

5.2 Samarbeid med arbeidsliv og samfunnsliv

UiA skal bidra til utvikling av gode samarbeidsmodeller med organisasjoner og arbeidsliv.

UiA har omfattende samarbeid med arbeids- og samfunnsliv på mange områder. Universitetet har over flere år lagt vekt på å bygge seg opp som et relevant universitet for regionen. Dette gjelder både for næringslivet og for offentlig sektor, spesielt innenfor skole- og helsesektoren. Noen av samarbeidsrelasjonene har stort omfang, mens i andre tilfeller er kontaktflatene mindre og mer sporadiske. I en del tilfeller er det inngått formelle samarbeids- og partneravtaler, mens annet samarbeid (spesielt en del FoU-samarbeid) foregår mer uformelt og utvikles gjennom dialog basert på felles interesser og gjensidig nytte.

Eksempler på slikt samarbeid er

- samarbeidet med næringsnettverkene og næringsklynger i regionen,
- FoU-samarbeid,
- partnerskaps- og samarbeidsavtaler,
- samarbeidsorgan og -råd (nasjonale, regionale og lokale),
- representasjon i styrer og utvalg,
- praksisplasser og hospitering for studenter,
- studentoppgaver (prosjekt-, bachelor- og masteroppgaver),
- studentbedrift, entreprenørskap, gründerlab,
- bedriftspresentasjoner for studenter,
- bedrifts- og organisasjonsbesøk,
- karriere- og arbeidslivsdager,
- traineeordninger,
- Corporate Social Responsibility (CSR – "samfunnsansvar"),
- samarbeid om konferanser og arrangementer, som Forskningsdagene, Sørlandske lærerstevne o.a.,
- kommersialisering av forretningsideer,
- utveksling av personale utenom akademia (professor II, biveiledere og bistillinger),
- samarbeid om laboratorier og utstyr, inkludert finansieringssamarbeid,

[56] Som en del av samarbeidsprosjektet mellom UiA og Høgskolen i Telemark inneholdt TEFT fram t.o.m. nr. 1/2014 også en artikkel om forskningen ved HiT, og ble da også distribuert i Telemark. TEFT ble da trykket i 4.500 eksemplarer.

- samarbeid om ph.d.-utdanning,
- samarbeid om stillinger (bl.a. stipendiatfinansiering),
- konsulenttjenester, rådgiving,
- foredrag,
- gjesteforelesninger,
- studieevalueringer (i referansegrupper o.l.),
- samarbeid om utvikling av kurs- og utdanningstilbud.

Mange av disse samarbeidsformene omtales andre steder i dette dokumentet.

5.2.1 Samarbeid på institusjonsnivå

UiA deltar i mange bilaterale og flersidige samarbeidsrelasjoner med sentrale utviklingsaktører i Agderfylkene. Det er et gjensidig fruktbart samarbeid som har utviklet seg til å være en del av den ordinære virksomheten. Noen eksempler er omtalt under.

Næringsnettverkene

Innenfor næringsnettverkene inngår svært mange bedrifter. I Agder er det nå Arena-prosjekter[57] innenfor prosessindustri, kultur- og opplevelsesnæringer og IKT, hhv Arena Eyde, Arena USUS og Arena Digin. Arena Fritidsbåt ble avsluttet i 2014.

Agder har ett GCE-prosjekt, *GCE NODE* med 65 oljeteknologibedrifter. Av disse er tre store og resten SMBer som i hovedsak fungerer som underleverandører til de store. Dette er en verdikjedeklynge der bedriftene også er sterke konkurrenter. UiA har et utstrakt samarbeid med denne klyngen, særlig fordi UiA har spisskompetanse på det denne klyngen etterspør.

Eydenettverket består for tiden av 13 prosessindustribedrifter på Sørlandet. Disse er preget av FoU-aktivitet og stadige omstillingsarbeider. UiA har jevn dialog med nettverket og sitter i Arena Eyde-styret og som representant i Eyde FoU-forum. UiA har et spesielt samarbeid med Elkem. Dette gjelder på forskning og innenfor flere felt. Elkem er en sentral bidragsyter for UiA, og er en bedrift som i sitt samspill hever forskingen på UiA.

Arena Fritidsbåt ble avsluttet som Arenaprosjekt i 2014. UiA var med som partner i flere forskningsprosjekter innen IKT og materialteknologi. UiA var medlem i styret.

Digin er en av Norges største IT-klynger. Den består av rundt 60 små og mellomstore IKT-bedrifter på Sørlandet. Arena Digin fikk Arena-status i 2012. Også her sitter UiA i styret. UiA har gode fagmiljøer for informasjons- og kommunikasjonsteknologi og informasjonssystemer, som er naturlige samarbeidspartnere for nettverket.

USUS er et nettverk for bedrifter i reiselivs-, opplevelses- og kulturnæringen på Sørlandet og i Telemark. Nesten 100 bedrifter er med i nettverket i dag. Arena USUS involverer UiAs forskere på flere felter. Både Handelshøyskolen og Fakultetet for kunstfag er viktige samarbeidspartnere. Arena USUS er den klyngen med flest involverte bedrifter og teller nå over 100 bedrifter fra tre fylker.

[57] Arena-programmet og programmene Norwegian Centres of Expertice (NCE) og Global Centres of Expertice (GCE) eies av Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet. De tre institusjonene leder programmet i fellesskap med Innovasjon Norge som operativt hovedansvarlig. Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal og regionaldepartementet finansierer begge programmene.

Klyngen har vært viktig, både i forhold til utvikling av reiselivsstudiet ved UiA, men også ved etablering og søking til finansiering av større forskningsprosjekter.

Det er etablert flere nye nettverk i regionen. I vest er flere bedrifter sammen om å utvikle gode prosjekter i «Lister Alliance». I øst er det etablert et nettverk av mekaniske bedrifter i «Sørlandsporten teknologinettverk». I Lindesnesregionen har 17 bedrifter gått sammen for å samarbeide om innovasjon og produktdesign i tett samarbeid med UiAs Fakultet for teknologi og realfag.

Rådet for samarbeid med arbeidslivet (RSA)
Høgskolen i Telemark og UiA opprettet i 2012 et felles *Råd for samarbeid med arbeidslivet* for de to institusjonene. RSA skal være et rådgivende organ for de to institusjonsstyrene. Medlemmene i rådet er representanter fra næringsliv, offentlig sektor og forvaltning i Agderfylkene og Telemark.

RSA for UiA og HiT hadde bare ett møte i 2014. I mai 2014 ble samarbeidet mellom de to institusjonene og en eventuell fusjon mellom de to diskutert. Da de to institusjonsstyrene i juni vedtok å *ikke* fusjonere, og HiT vendte seg mot Høgskolen i Buskerud og Vestfold for samtaler om nærmere samarbeid og en eventuell sammenslåing, har arbeidet i RSA for HiT og UiA vært stilt i bero.

Samarbeidsrådet
UiA, Kristiansand kommune og Studentsamskipnaden i Agder har siden 2006 hatt årlige møter i *Samarbeidsrådet*, som skal være en møteplass i arbeidet for å utvikle Kristiansand som en attraktiv student- og universitetsby. Siden 2009 har også de private høyskolene i Kristiansand deltatt i Samarbeidsrådet.

Samarbeid med Grimstad og Kristiansand
UiA har et nært samarbeid, på mange nivåer, med "vertskommunene" Grimstad og Kristiansand. Det er utviklet handlingsplaner for dette samarbeidet. Universitetets ledelse møter årlig formannskapet i henholdsvis Grimstad og Kristiansand, og den politiske og administrative ledelsen i de to byene møter årlig universitetsstyret. Mer konkret om handlingsplanene for *Universitetsbyen Kristiansand* og *Universitetsbyen Grimstad* under pkt. 5.4.2 og 5.4.3.

Overordnet samarbeidsorgan (OSO)
UiA og Sørlandet sykehus HF har en rammeavtale for samarbeid på mange felt, blant annet studentpraksis, personell utveksling, etter- og videreutdanning og FoU-samarbeid.

Praxis-sør
Praxis-sør er et samarbeid mellom kommunene i Agder-fylkene (inkludert Knutepunkt Sørlandet), KS, Fylkesmannen i Aust-Agder, Fylkesmannen i Vest-Agder, brukerorganisasjoner, NAV og Agderforskning. Samarbeidet omfatter forsknings- og utviklingsarbeid som ledd i utviklingen av offentlige velferdstjenester, for tiden særlig i NAV, barnevernsfeltet og samspill med brukerorganisasjoner innen rus og psykisk helse. Det gir praksisfeltet mulighet til å påvirke utdanningstilbudet ved universitetet, og til å bidra i utviklingen av profesjonsutdanningene i takt med samfunnets behov. Praxis-sør består av flere undergrupper: Praxis-brukerkunnskap, Praxis-barnevern, Praxis-NAV og Praxis-sosionomstudent.

De eksterne aktørene understreker betydningen av praksisbasert forskning og forskningsbasert praksis, og de omtaler samarbeidet i Praxis-sør som svært nyttig og utviklende for regionen.

Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)
Samarbeidsavtalen med NAV har ført til en rekke konkrete tiltak i 2014. I juni ble det første av årlige toppledermøter mellom NAV og UiA arrangert.

Næringsforeningen i Kristiansandsregionen
UiA ble i 2013 medlem av Næringsforeningen i Kristiansandsregionen for å bedre kontakten og delta i nettverket.

Sørlandets Europakontor og Internasjonalt fagråd
UiA samarbeider med Sørlandets Europakontor i Kristiansand. UiAs EU-rådgiver deltar også i det internasjonale fagrådet koordinert av fylkeskommunene.

Prosjekt "Talent Attraction Management in Nordic Cities and Regions"
Kristiansand har deltatt i et nettverk mellom 17 nordiske byer som har sett se på hva som gjør byer attraktive for ressurspersoner. UiA ble invitert med av Kristiansand kommune sammen med Næringsforeningen, NHO og Cultiva. Dette arbeidet vil bli videreført i en utvidet gruppe som skal se på aktuelle tiltak og muligheter for felles profilering.

Kilden
Kilden teater- og konserthus og UiA har en samarbeidsavtale for å fremme og styrke det kulturelle liv på Agder og begge institusjonenes utvikling.

Agder naturmuseum og botaniske hage
UiA (og tidligere HiA og flere av høyskolene som ble slått sammen til HiA i 1994) og Agder naturmuseum og botaniske hage (ANM) har i flere tiår hatt både formelt og uformelt samarbeid. Arbeidet for å bygge opp høyere utdanning i Kristiansand ble i stor grad initiert i miljøet ved daværende Kristiansand museum og Kristiansand katedralskole.

For å styrke det naturvitenskapelige fagmiljøet i Agder inngikk Institutt for naturvitenskapelige fag ved Fakultet for teknologi og realfag en avtale med ANM i 2009. I 2010 begynte UiA og ANM et utredningsarbeid for å se på om ANM kunne knyttes til UiA som et universitetsmuseum. En arbeidsgruppe konkluderte i november 2013 med å anbefale, under visse forutsetninger, en slik sammenslåing, og at universitetsmuseet også burde starte opp virksomhet på Dømmesmoen i Grimstad.

Museets eiere, Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune, anbefalte høsten 2014 at arbeidet med en sammenslåing fortsatte, og universitetsstyret har sluttet seg til dette.

Regionplan Agder
Regionplan 2020 har vært en god inngangsport til det overgripende regionale samarbeidet. UiA har vært involvert og engasjert i prosessen, og legger dette arbeidet til grunn også for enkelte av sine prioriteringer. Fylkeskommunene i Agder vil i 2014 utarbeide ny Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder (VINN-planen). UiA er involvert i arbeidet. Videre skal fylkeskommunene utarbeide en ny FoU-strategi i 2014, der UiA også er involvert og engasjert.

5.2.2 Fakultetenes samarbeid med arbeids- og samfunnsliv

Fakultetene samarbeider bredt med mange deler av arbeids- og samfunnslivet. Mye av dette samarbeidet er knyttet både til utdannings- og forskningsvirksomheten. Noen sentrale samarbeidskonstellasjoner er nevnt videre i dette avsnittet.

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap

- Samarbeidsorgan i Helse Sør-Øst – et formalisert samarbeid med spesialisthelsetjenestene representert ved SSHF og kommunene; som er representert ved Utviklingssentrene. Samarbeidet inkluderer blant annet praksisforbedrende prosjekter både i spesialisthelsetjenesten og i kommunene, og samarbeid med forskningsenheten ved SSHF.
- UNIK – et universitetsklinisk samarbeid mellom UiA, Klinikk for psykisk helse-psykiatri og avhengighetsbehandling (SSHF) og Avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP). Samarbeidet inkluderer både master- og videreutdanningsstudenter i psykisk helsearbeid, samt et forsknings- og fagutviklingsprogram med bl.a. to ph.d.-kandidater tilknyttet.
- Praksisutvalgene – dette er bindeleddet i arbeidet med å organisere praksisundervisningen. Det er også samarbeid med skoler og barnehager om utvikling av praksis som inngår i lærerutdanningene.
- Samarbeid med Midt-Agder friluftsråd og andre idrettslag og foreninger, samt Kompetansesenteret for idrett i Agder (KIA). Det arbeides blant annet med å få KIA inn i et regionalt Olympiatoppen Sør.
- Senter for omsorgsforskning – Sør; dette samarbeidet har fokus på å styrke praksisnær forskning og utvikling, og å drive kunnskapsformidling overfor praksisfeltet i kommunehelsetjenesten. Senteret har utviklet tettere samarbeid med Senter for eHelse og omsorgsteknologi som er nyttig i forhold til målgruppen for begge sentrene. Omtale av Senter for eHelse og omsorgsteknologi i kap. 4.3.1.

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Fakultetet samarbeider med regionens skoler, barnehager, sykehus, menigheter, foreninger, organisasjoner og Statsped, i tillegg til andre UH-institusjoner i inn- og utland. I forbindelse med fakultetets EVU-virksomhet er det tett samarbeid med fylkesmannen i begge Agder-fylkene samt med skoleeiere. Senter for likestilling samarbeider med Forskerforum og likestillingsforum. I tillegg deltar fakultet i en rekke forskningsprosjekt med ulike aktører.

Studenter på masterprogram i samfunnskommunikasjon har praksis og utplasseres i den forbindelse i både offentlig og privat virksomhet.

Bachelorprogrammet i oversetting og interkulturell kommunikasjon har samarbeid med Språkrådet og med interesseorganisasjoner for fagoversettere og tekstere. Det er også samarbeid med oversettingsbyrå både i Norge og i Storbritannina.

Fakultet for kunstfag

Fakultetet har hatt tett samarbeid med Kilden, Stiftelsen Arkivet, PUNKT-festivalen og Sørlandets Kunstmuseum. Fakultetets visuelle miljø og Sørlandets kunstmuseum sendte sammen en søknad til Kulturrådet i desember. I tillegg har fakultetet løpende samarbeid med Plussbank om utdeling av en musikkpris og et professorat innen klassisk musikk. Fakultetet vil også nevne at det i 2014 var godt samarbeid med Kristiansand Kunsthall om utstilling av Beatkunsten, samt at fakultetet bruker Kristiansand Kommune og Vest-Agder Fylkeskommune som praksisarenaer. Fakultetet er vertskap for Senter for ung kunst og kultur (tidligere TRAFO) som har et utstrakt samarbeid med kunst- og kulturinstitusjoner i Agder, Cultiva og støtter unge kunstnere over hele landet.

I forbindelse med praksis har fakultetet også tett samarbeid med barnehager, skoler, kulturskoler, videregående skoler og frivillig kulturliv for øvrig. På de utøvende studiene er det lagt til rette for at studenter skal drive utøvende virksomhet gjennom studiene slik at studentene skal kunne bygge nettverk og få mulighet til å danne sin egen arbeidsplass som freelancemusiker.

Fakultet for teknologi og realfag

Institutt for IKT samarbeider med flere næringslivsaktører (NODE, NODE, DIGIN, MhWirth, Agder Energi), offentlige aktører (Sørlandet sykehus, brann- og redningsetat, flere kommuner i Agder-fylkene). Samarbeidet skjer både gjennom prosjektsamarbeid der aktørene er prosjektpartnere med egne oppgaver og/eller at de fungerer som referansegruppe.

Institutt for naturvitenskap har en samarbeidsavtale med Havforskningsinstituttet (HI) som omhandler samarbeid om forskning knyttet til hav og kyst. Instituttet samarbeider også med SSHF om forskning på flått, med fylkesmannen om forskning på krypsiv og med HIT og NMBU om forskning på effekter av skogbrann.

Institutt for ingeniørvitenskap samarbeider tett med NODE-bedriftene om mekatronikkstudiene. Gjennom den nye SFI Offshore Mechatronics er også forskningsaktivitetene rettet inn mot kjernen av NODE-bedriftenes ønsker. Mekatronikkgruppen har for øvrig et stort internasjonalt nettverk, og høy forskningsproduksjon. NODE oppnådde i 2014 en GSE. Her var fakultetet involvert og bidro på en positiv måte. Studiene i fornybar energi samarbeid med EYDE-nettverket, samt med Agder Energi og energiteknisk industri lokalt og nasjonalt. Bygningsingeniørutdannelsen har svært bredt nedslagsfelt, og samarbeider tett med både industri (NODE og Bygg, anlegg, eiendom) og offentlig sektor (Vegvesen og kommuner).

Institutt for matematiske fag samarbeider med skolesektoren gjennom praksis i lærerutdanning deltar på to av Kunnskapsdepartementets satsninger; «Ungdomstrinn» i utvikling», og «Kompetanse for Kvalitet».

Samarbeid med Statens vegvesen om etter- og videreutdanningsprogrammet Trafikant og Kjøretøystudiet er beskrevet i kap. 5.2.3.

Fakultet for samfunnsvitenskap

Fakultetet har et utbredt samarbeid med både næringsliv og offentlig sektor både lokalt og regionalt. Innenfor offentlig sektor er det samarbeid med blant annet Kristiansand kommune, Lyngdal kommune, Sørlandet Sykehus HF og Vest-Agder fylkeskommune på flere prosjekt, blant annet knyttet til CIEM (utnyttelse av IKT i beredskap og krisehåndtering), gjennom flere offentlig sektor ph.d.-stillinger (delfinansiert av Forskningsrådet), og prosjekter knyttet til Smart-Cities. Fakultetet er involvert i regionale forskningsprosjekt innen eHelse, og har følgeforskningsprosjekt både i region Østre Agder og Lister. Praxis Sør er et samarbeidsprosjekt med NAV og begge fylkeskommunene.

Det er igangsatt et større næringslivssamarbeid med Agder Energi, der en søknad om FME (Forskningssenter for miljøvennlig energi) er planlagt høsten 2015. Fakultetet samarbeider med Agder Energi og andre regionale aktører om studentprosjekter, både på bachelor og masternivå. I samarbeid med NODE har fakultetet fått finansiering til et forprosjekt innen digital samhandling i produktutvikling. Forprosjektet har resultert i en søknad til Factories of the Future-programmet i H2020.

Handelshøyskolen
Fakultetet har flere aktive senter og forskningsgrupper som f.eks. RIS-senteret, Senter for eiendomsanalyse og Senter for entreprenørskap som har mye aktivitet rettet både mot næringsliv og offentlig sektor. I tillegg har fakultetet ulike aktiviteter direkte rettet mot regionens næringsliv, som f.eks. Eyde-skolen, Forretningsutviklingslab for NODE, nyetablerte frokostseminarer, og en utstrakt bruk av gjesteforelesere fra lokalt næringsliv og offentlig sektor. Fakultetet har også samarbeid knyttet til Fagdager i revisjon og til Regnskapstreff Sør.

Avdeling for lærerutdanning
Gjennom avtaleverket for praksisopplæring har avdelingen tette bånd til skole- og barnehageeiere i regionen. Avdelingen arbeider også tett med KS, LO, NHO, fylkesmennenes utdanningsavdelinger samt lærerorganisasjonene i GLØD- og GNIST-nettverkene. UiA deltar også i Regionplan Agder; faggruppe utdanning.

De store satsningene på EVU, Kompetanse for kvalitet og Ungdomstrinn i utvikling, undervises på fakultetene, men forutsetter en nær samhandling med Avdeling for lærerutdanning.

5.2.3 Etter- og videreutdanning

Etter- og videreutdanning i et livslangt læringsperspektiv inngår som en del av endringsprosessene i både privat og offentlig sektor og er en naturlig del av universitetets samfunnsoppdrag. Her omtales studietilbud som er tilrettelagt for mennesker som allerede er i et yrke, hvor det derfor må forventes en annen progresjon enn for ordinære studenter. Tilrettelegging av studietilbudet skjer i dialog med samfunnet generelt, og det er vesentlig å samhandle med både offentlig og privat sektor.

Videreutdanning
UiAs tilbud innen videreutdanning (som gir studiepoeng) er definert som EVU-virksomhet når det er finansiert av en ekstern aktør enten ved studieavgift eller på oppdrag, f.eks. av Utdanningsdirektoratet.

	Studiepoengproduksjon på EVU-studier målt i 60 SP-enheter[58]		
	2012	**2013**	**2014**
Helse- og idrettsvitenskap	57,3	71,7	86,6
Humaniora og pedagogikk	82,4	52,5	58,3
Kunstfag	0	1,5	
Samfunnsvitenskap			108,6
Teknologi og realfag	38,5	25,5	43
Økonomi og samfunnsvitenskap	111,2	146,3	
Handelshøyskolen			39,1
SUM UiA	**289,4**	**297,5**	**335,6**
Årlig vekst	*6,3 %*	*2,8 %*	*12,8 %*

[58] Kilde: DBH; Studiepoengproduksjon på studieprogram hvor studenten er aktiv på eksamenstidspunkt. (Studieprogram kategorisert som EVU-program er program med studieprogramkode i FS som starter med FH, FB, HV eller V-)

Studiepoengproduksjon knyttet til UiAs EVU-tilbud utgjør om lag 4,5 % av UiAs totale studiepoengproduksjon (ref kap 2.5.4). UiA har to masterprogram, de resterende studietilbudene er 30 SP eller lavere.

EVU portefølje ved UiA 2014[59]				
	Antall studie-program og enkeltemner	SUM tilbudte studiepoeng	Antall deltakere med oppstart 2014	Deltakere uten studierett
Helse- og idrettsvitenskap	15	290	322	7
Humaniora og pedagogikk	12	235	200	3
Teknologi og realfag*	23	190	609	
Samfunnsvitenskap - EVU kurs	8	90	226	
Samfunnsvitenskap - moduler i masterprogram	**15**	**170**	**300**	
Handelshøyskolen - EVU-kurs	5	50	200	
Handelshøyskolen - moduler i masterprogram	**5**	**80**	**70**	
SUM UiA	**73**	**1 105**	**1 927**	**10**

*Antall deltakere er svært høyt, en student kan være deltaker på flere emner

En oversikt over virksomheten knyttet til EVU er ikke direkte sammenlignbar med ordinære studier, da korte kurs og avvikende semestre bidra til at deltakelsen ikke fanges opp i nasjonale databaser. Oversikten som gis er derfor basert på internrapportering fra EVU-konsulentene, og har fokus på antall kurs (studieprogram), samlet EVU-tilbud målt i studiepoeng og antall deltakere ved oppstart. Datakvaliteten er noe usikker, dette knytter seg spesielt til eventuell dobbelttelling av deltakere.

Utdanningsdirektoratet har en satsing på videreutdanning av lærere gjennom programmet Kompetanse for kvalitet. I 2014 hadde UiA 6 ulike kurstilbud knyttet til Kompetanse for kvalitet hvorav 4 med oppstart i 2014. Til sammen deltok 186 lærere på kursene.

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap

EVU-virksomheten ved fakultetet har et tett samarbeid med SSHF og kommunene i regionen blant annet om implementering av samhandlingsreformen. Fakultetet tilbyr kurs innen blant annet:

- Avansert sykepleie
- Helse- og omsorg i plan
- Velferdsteknologi
- Lindrende omsorg
- Rus- og avhengighetsproblematikk (tilbys nasjonalt)
- Cannabismisbruk: forebygging og behandling

Flere av videreutdanningen ved fakultet er delvis nettbaserte.

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Fakultetets videreutdanninger i 2014 er i hovedsak knyttet opp mot offentlig sektor, og da primært med lærere i skolen og lærere og assistenter i barnehage som målgruppe. Fakultetet har tilbudt kurs innen sosialpedagogikk og flerkulturell pedagogikk i samarbeid med Den sosialpedagogiske

[59] Kilde: EVU-konsulenter ved UiA - internrapportering

høgskolen i Sandnes, og tilbudt kurs i engelsk og latin. I samarbeid med Avdeling for lærerutdanning har fakultetet tilbudt videreutdanning i veiledningspedagogikk til praksislærere i grunnskole- og barnehagelærerutdanningen. *Ledelse i skolen* og *Norsk 2* inngår i programmet Kompetanse for kvalitet.

Fakultet for teknologi og realfag

Fakultetet har en avtale med Statens vegvesen om å tilby kurstilbud kalt Trafikant- og kjøretøystudiet til ansatte i Statens vegvesen. UiA har opsjon om samarbeid ut 2016. TKS er bygd opp av moduler innen basisutdanning, grunnutdanning og tilleggsutdanning. I 2014 besto TKS av 20 moduler, flere av dem utviklet som e-læringsmoduler. Fakultetet tilbød også tre matematikkemner innenfor Kompetanse for kvalitet hvor det til sammen har vært 129 deltakere.

Fakultetet for samfunnsvitenskap

Fakultetet for samfunnsvitenskap har sin hovedaktivitet rundt det erfaringsbaserte masterprogrammet i ledelse med syv ulike spesialiseringer. Masterprogrammet har solide opptakstall og det er rundt 300 studenter underveis i programmet. I tillegg er det studenter som deltar på enkeltmodulene uten å ha søkt seg inn som gradsstudenter. Flere av modulene har internasjonalt fokus og i 2014 har 60 videreutdanningsstudenter hatt studieopphold ved UC Berkeley.

Fakultetet tilbyr også lederprogram til kommuner, og er nasjonal tilbyder for hhv Utdanningsdirektoratet og Barne- og likestillingsdepartementet.

Handelshøyskolen

Handelshøyskolen har etablert et erfaringsbasert masterprogram Executive Master of Business Administration, med spesialiseringsmuligheter innenfor forretningsutvikling og logistikkledelse. Spesialisering innenfor forretningsutvikling tilbys i samarbeid med University of Texas, Mccombs Business School. Programmet hadde ved utgangen av 2014 70 programstudenter i tillegg til studenter som deltar på enkeltmodulene uten å ha søkt seg inn som gradsstudenter.

I 2014 har Handelshøyskolen i samarbeidet med Eyde-nettverket utviklet og igangsatt et lederutviklingsprogram hvor fokuset er bærekraftig prosessindustri. Handelshøyskolen leverer også juridiske emner, blant annet til Skattedirektoratet og er nasjonal leverandør av Praktisk prøve for revisorer på oppdrag av Finanstilsynet.

Etterutdanning

Etterutdanning er kurs om ikke gir studiepoeng. UiA har mye virksomhet knyttet til korte kompetansehevende tiltak.

- Sørlandske lærerstevne er et etterutdanningstilbud spesielt rettet mot ansatte i skole og barnehage som i 2014 samlet i overkant av 2700 personer på ulike kurs.
- Skolebasert kompetanseutvikling for ungdomstrinnet involverer om lag 30 skoler til kompetanseheving innfor matematikk, norsk og klasseledelse. Tiltaket består i at fagansvarlig fra UiA besøker skoler.

5.2.4 Fleksibel utdanning

Fleksibel utdanning omfatter fleksibilitet i alle former, dvs EVU-tilbud, desentrale utdanningstilbud, fjernundervisning og nettbasert undervisning. Studietilbudene som er fleksible inneholder gjerne flere av elementene, de desentrale utdanningstilbudene har ofte nettstøttet undervisning.

I 2014 er UiAs første MOOC (Massive Open Online Courses) utviklet. Planen er å tilby MOOC'en *Success – Unleash yourself* våren 2015. MOOC'en er utviklet av ansatte ved Fakultet for teknologi og realfag, Institutt for IKT, i samarbeid med en ansatt ved Birmingham City University.

UiA ga i 2014 10 nettbaserte utdanninger. Flere av dem inkluderer noen samlinger av studentene på campus. 141 studenter var registrert på nettstudier våren 2014, 172 høsten 2014. De største nettbaserte utdanningene er masterprogrammet i Development Management (utviklingsledelse) (58 studenter høsten 2014), bachelorprogrammet i skolebibliotekkunnskap (34 studenter høsten 2014) og årsstudiet i spansk (20 studenter høsten 2014).

Utvikling av fleksible utdanningstilbud skjer ved det enkelte fakultet, og det har til nå hovedsakelig vært tilbud innenfor sykepleier-, lærer- og barnehagelærerutdanninger. For omtale av EVU-tilbud vises til kap. 5.2.2.

5.3 Innovasjon og kommersialisering

UiA skal bidra til innovasjon.

Evaluering

Universitetet i Agder etablerte i 2012 et 2-årig prøveprosjekt med navnet Innovation Management (IMA) i samarbeid med de lokale kommersialiseringsaktørene Coventure, Innoventus og Connect Sørlandet. Hensikten var å øke antall forskningsideer og forskningsresultater som skal komme til anvendelse via kommersialisering (start-ups), industrisamarbeid, anvendelse i offentlig sektor, videre forskning eller annet.

IMA-funksjonen ble i 2014 evaluert av Oxford Research AS med følgende konklusjon og anbefalinger: *«IMA har nådd sine målsetninger med å øke idéstrømmen og med å etablere en nettverksmodell. Utfordringene ligger i at idéene ofte ikke har vært modne nok eller har hatt tilstrekkelig forskningsgrunnlag til å kunne bli behandlet videre av nettverkspartnerne. Det er videre bred enighet om at en forutsetning for videre-utvikling av IMA i en positiv retning er at funksjonen gis sterkere støtte og legitimitet fra universitetsledelsen. I tillegg er det grunnlag for å justere noe i IMA-modellen.*

Vår konklusjon er dermed at det er både mulig og nødvendig å foreta justeringer i IMA og modellen slik at man kan lykkes bedre i tiden fremover. Vi anbefaler at Universitetet i Agder tydelig tar stilling til og kommuniserer hva man vil med IMA og at funksjonen gis en sterkere forankring i og legitimering fra universitetsledelsen. For å lykkes bedre med funksjonen på kort sikt, bør man fokusere på områder der potensialet for å frembringe kommersialiserbare ideer er størst, dog uten å utelate andre forskere og ansatte.»

Fakultet for teknologi og realfag har fagområder med størst potensiale for å frembringe kommersialiserbare ideer og har påtatt seg ansvaret for å lede det videre strategiarbeidet for å innlevere en anbefaling til styret medio 2015. Strategien skal være helhetlig for universitetet hvor man også involverer og ivaretar andre fakultets interesser og behov.

Videre arbeid

Tidlig i strategiarbeidet ble det identifisert at kompetanse innen IPR (Intellectual Property Rights) er essensielt for å jobbe vellykket med innovasjon og kommersialisering. Som del av strategiarbeidet er det innledningsvis jobbet med å bygge relasjon til kompetansemiljøer i Norge og utenlands som kan styrke UiAs kompetanse innen IPR blant både forskere, studenter og ansatte – slik at det kan komme til nytte i innovasjons- og entreprenørskapsaktivitetene.

Det europeiske patentverket (EPO) lanserte i november 2014 en rapport som viser at det i Europa gjøres dobbelforskning for over EUR 20 milliarder hvert år. Patentstyret i Norge sier at minst 20 % av forskningen som gjøres i Norge er dobbelforskning. En årsak er at man ikke bruker patentinformasjon som kilde ved innhenting av forskningsunderlag.

For næringslivet globalt har det vært en dramatisk endring i fokuset fra materielle til immaterielle verdier. Det har vært en sterk dreining fra fokus på produkt og produksjon til know-how og teknologi. I 1975 antok man i snitt at bedrifters immaterielle verdier utgjorde ca 17 % av bedrifters verdi, mens undersøkelser fra USA viser at man i 2010 estimerte bedrifters immaterielle verdi til å være oppimot 80 % for enkelte industrier.

Denne trenden er også tydelig i næringslivet i Norge, inkludert mekanisk industri, prosess- og olje-industrien som er dominerende på Sørlandet. En suksessfaktor for bedrifter i tiden som kommer er deres evne til å lære og å implementere strategisk IPR som et styringsverktøy i kombinasjon med de tradisjonelle fagområdene som strategisk ledelse, teknologi, økonomi og jus mv. Universitetet i Agder har en unik posisjon hvor vi har undervisning innen alle de relevante fagområdene foruten IP som er under oppbygging. Ved å kombinere disse fagområdene, og i tillegg bruke kreative kompetanser fra hele UiA, så har UiA gode forutsetninger for å lykkes med innovasjon og entreprenørskap i tiden som kommer.

	Kommersialisering av forskningsresultater		
	2012	2013	2014
Antall nyopprettede selskaper	0	1	2
Antall mottatte forretningsideer	21	40	8

5.4 Samfunnsutvikling

UiA skal sammen med andre bidra i utviklingen av Agder som et åpent, utadrettet samfunn.

UiA inngår i mange bilaterale samarbeidsrelasjoner med sentrale utviklingsaktører i Agderfylkene. Det er et gjensidig samarbeid som etter hvert inngår som en del av den ordinære virksomheten. Noen sentrale regionale samarbeidspartnere er

5.4.1 Scholars at Risk

Scholars at Risk (SAR) er et internasjonalt nettverk av universiteter og høyskoler som globalt forsvarer akademisk frihet og menneskerettighetene til forskere, undervisere og studenter. Over hele verden blir akademikere *("scholars")* angrepet for sine ord, ideer og sin posisjon i samfunnet. UiA har vært medlem av SAR siden 2010.

Studieåret 2012-2013 var UiA den andre institusjonen i Norge som ble vertsinstitusjon for en gjesteforsker gjennom SAR-nettverket. Siden den gangen har ytterligere 5 scholars vært utplassert ved norske UH-institusjoner, og flere planlegger mottak. Styret ved UiA har gjort vedtak og bevilget midler til å ta i mot en gjesteforsker annet hvert år, og en ny scholar skal etter planen ankomme i løpet av 2015.

5.4.2 Universitetsbyen Kristiansand

Som en oppfølging av rapporten om Universitetsbyen Kristiansand fra 2011 og handlingsplanen for Universitetsbyen fra 2012 startet UiA, SiA, Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og Statsbygg høsten 2013 arbeidet med en utviklingsplan for Universitetsbyen. Det er gjennomført en byanalyse av Campus Gimlemoen og Kvadraturen i Kristiansand, og sammenhengen mellom disse områdene. Analysen dannet grunnlag for *Utviklingsplan 2014*, som ble lagt fram i juli 2014, og behandlet i universitetsstyret i november. Universitetsstyret ba om at Kristiansand kommune lar utviklingsplanen være førende for planarbeidet i området mellom campus og Kvadraturen.

5.4.3 Mechatronic Innovation Lab (MIL – "Sørlandslab")

Universitetet i Agder i samarbeid med NODE-klyngen og andre næringsklynger har tatt initiativet til å etablere et nasjonalt senter for forskning, utvikling og innovasjon samlokalisert med Fakultet for teknologi og realfag i Grimstad. Konseptet for senteret, som har arbeidstittelen *Mechatronic Innovation Lab* (MIL), er å samlokalisere industriens FoU- og innovasjonsaktiviteter med universitetets undervisning og forskning. Et sentralt element er felles test- og laboratoriefasiliteter for forskning og for utvikling og testing av ny teknologi og nye produkter.

MIL var en prioritert satsing i det regjeringsoppnevnte Sørlandsutvalget, og det er allerede flere bedrifter som har gitt tilsagn om å bidra økonomisk.

5.4.4 Klimapartnere

UiA er medlem i Klimapartnere, som er et prosjektnettverk av 45 offentlige og private virksomheter på Agder, med til sammen mer enn 20 000 tilsatte. Aust-Agder fylkeskommune er prosjekteier, og Vest-Agder fylkeskommune er prosjektpartner. Nettverket har visjonen *«Agder – et lavutslippssamfunn»* og har som mål å redusere klimagassutslipp og stimulere til grønn samfunns- og næringsutvikling på Agder.

5.5 Samarbeid med andre akademiske institusjoner

UiA skal sammen de andre nye universitetene i Norge bli ledende innen forskningsbasert profesjonsutdanning, fagutvikling og forskning, og søke samarbeid for å utvikle faglig kvalitet og effektiv ressursbruk.

5.5.1 De nye universitetene (UiA, UiN og UiS)

I september 2014 ble PROFRES, en nasjonal forskerskole for profesjonsrettet og praksisnær forskning på områdene helse, velferd og utdanning, etablert. Forskerskolen ble initiert fra de tre universitetene UiN, UiS og UiA. I tillegg er det per i dag syv høyskoler og tre forskningsinstitutter som har avtale med og kandidater i forskerskolen. Planlagt antall ph.d.-kandidater i forskerskolen er 35.

UiA og UiN har gått sammen om å utvikle en fleksibel arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) for barne- og ungdomsarbeidere og assistenter i barnehager. Oppstart vil bli høsten 2015.

UiA, UiN og UiS samarbeider også om et program for veilederopplæring, som er nærmere omtalt i kapittel 3.

Også på andre områder samarbeider UiA nært med UiS og UiN, ikke minst når det gjelder arbeid inn mot sentral politisk og administrativ ledelse i departement og Storting, der institusjonene er opptatt av likeartede problemstillinger, og ofte har likeartede holdninger til spørsmål i universitets- og høyskolesektoren.

5.5.2 Høgskolen i Telemark

Høgskolen i Telemark (HiT) og UiA har i perioden 2010-2014 arbeidet sammen i et samarbeids- og utredningsprosjekt nært knyttet til SAK-initiativet fra Kunnskapsdepartementet. Prosjektet har støttet opp om felles faglige og administrative forsknings- og utviklingsprosjekter, og vurderte spørsmålet om et nærmere institusjonelt samarbeid og en eventuell sammenslåing av de to institusjonene.

Styrene for de to institusjonene konkluderte i juni 2014 med at arbeidet med en sammenslåing og etablering av et formalisert institusjonssamarbeid avsluttes. De faglige og administrative fellesprosjektene HiT og UiA hadde startet opp fortsetter allikevel.

I perioden mellom 2012 og 2014 er det i fellesprosjektet gitt tilsagn om støtte til 58 ulike prosjekter, med en samlet ramme på over 8 mill. kroner. Størst aktivitet har det vært innenfor fagområdene biologi/ økologi og teknologi. Disse fagområdene omfatter 30 prosjekter, og 2/3 av det tildelte beløpet er gitt til disse.

Tilskuddene til fellesprosjektene er dekket av deler av SAK-midlene (der HiT og UiA er tildelt til sammen 5 mill. kroner i perioden 2010-2014), og egne avsetninger på HiTs og UiAs budsjetter.

5.6 Hovedutfordringer

Den største utfordringen på dette området er knyttet til spørsmålet om hva som er universitetets rolle i samfunnet generelt og i regionen spesielt. Mer konkret: Hvilke oppgaver er universitets ansvar og hvilke er det ikke? Som en første tilnærming til dette spørsmålet kan vi si at universitets oppgaver må være knyttet til primæraktivitetene, det vil si utdanning, forskning, formidling og samhandling.

På dette grunnlaget vil våre største utfordringer i den nærmeste framtid være:

- Prioritere de viktigste oppgavene for universitetets bidrag til samfunnsutviklingen
- Finne, utvikle og tydeliggjøre UiAs rolle i det regionale innovasjonssystemet
- Videreutvikle en kultur blant de ansatte for samarbeid og samhandling med verden utenfor universitetet
- Avklare på hvilken måte UiA vil ivareta forskningsresultater og -ideer med potensiale til kommersialisering
- Skape god dialog med eksterne samarbeidspartnere om utfordringer i regionen og hvordan UiA kan bidra til å løse disse ved hjelp av utdanning og/eller forskning

6 Forvaltning av virksomheten, ressursene og kompetansen

6.1 Ansatte

6.1.1 Nøkkeltall for vitenskapelig ansatte[60]

	Helse- og idrettsvitenskap	Humaniora og pedagogikk	Kunstfag	Teknologi og realfag	Samfunns-vitenskap	Handels-høyskolen	SUM UIA	
	Årsverk	Årsverk	Årsverk	Årsverk	Årsverk	Årverk	Årsverk	Kvinner
Førsteamanuensis	20,0	35,5	11,6	45,3	18,7	16,0	147,0	63,5
Professor (inkl Prof II)	9,4	31,4	12,2	33,8	13,8	16,0	116,5	24,7
Forsker	0,0	1,0	0,0	0,4	0,6	0,2	2,2	1,6
Førstelektor	17,1	15,4	6,2	9,8	5,7	5,0	59,1	26,2
Dosent	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	3,0	2,0
Høgskolelærer	0,8	0,0	0,3	1,3	0,0	0,0	2,4	0,5
Universitetslektor	40,4	36,0	19,7	20,2	7,3	6,8	130,4	78,1
Amanuensis	0,0	1,0	0,0	0,5	0,0	1,0	2,5	0,5
Forsker	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0
Universitetsbibliotekar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stipendiat	10,2	13,8	3,9	33,1	10,3	6,5	77,7	43,2
Vit.assistent	0,0	0,0	0,0	0,8	0,4	0,5	1,7	0,5
Postdoktor	1,0	5,0	1,0	6,9	1,0	2,5	17,4	10,1
Årsverk førstestillinger	**48,5**	**88,3**	**31,0**	**96,0**	**40,8**	**40,7**	**345,1**	**128,0**
Sum vitenskapelige årsverk	**99,9**	**139,1**	**54,9**	**152,1**	**58,7**	**55,5**	**560,1**	**250,7**

Antall vitenskapelige årsverk på fakultetene er forholdsvis stabilt. I 2014 har Fakultet for humaniora og pedagogikk, Fakultet for kunstfag og Fakultet for teknologi og realfag økt antall vitenskapelige årsverk, mens de resterende fakultetene har redusert.

	Andel årsverk med førstekompetanse		
	Andel professor og dosent	Andel førstestillinger i % av vit. årsverk	Andel førstestillinger i % av vit. årsverk (eksl. stip)
Helse- og idrettsvitenskap	10,4 %	48,5 %	54,1 %
Humaniora og pedagogikk	22,6 %	64,7 %	70,5 %
Kunstfag	22,2 %	56,4 %	60,8 %
Samfunnsvitenskap	25,1 %	69,4 %	84,1 %
Teknologi og realfag	22,2 %	63,1 %	80,7 %
Handelshøyskolen	30,7 %	73,3 %	83,0 %
SUM UiA	**21,3 %**	**61,6 %**	**71,6 %**

[60] Kilde: SAP, personalavdeling. Datauttak pr 01.10.2014. Førstestilling er merket med blått, og rekrutteringsstillinger merket med grønt. Postdoktor er både rekrutterings- og førstestilling.

UiA har som mål å øke andelen vitenskapelig ansatte med førstekompetanse til 70 % innen 2015. Dette målet ble nådd i 2014 med 71,6 % årsverk med førstekompetanse. Det er stor variasjon i andel førstestillinger blant fakultetene, hvor Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og Fakultet for kunstfag fremdeles har markert lavere andel enn de andre fakultetene, selv om det har vært en økning i andelen siden 2013.

Generelt melder fakultetene om høy oppmerksomhet knyttet andel vitenskapelige ansatte med førstekompetanse.

I tillegg til de vitenskapelige årsverkene på fakultetene kommer årsverk i rektorat og ledelse hvor det også er flere ansatte med førstekompetanse.

6.1.2 Nøkkeltall for administrativt ansatte

				Forholdstall 2014	
	Totalt antall årsverk	Antall vitenskapelig årsverk	Antall tekniske-administrative årsverk	Vit. årsverk/ teknisk-adm. årsverk	Reg. studenter/ teknisk-adm. årsverk
Helse- og idrettsvitenskap	119,8	99,9	19,9	*5,0*	*88,4*
Humaniora og pedagogikk	161,1	139,1	22,0	*6,3*	*65,8*
Kunstfag	75,1	54,9	20,2	*2,7*	*19,1*
Samfunnsvitenskap	82,2	58,7	23,5	*2,5*	*57,8*
Teknologi og realfag	208,2	152,1	56,1	*2,7*	*35,1*
Handelshøyskolen	66,0	55,5	10,5	*5,3*	*151,0*
Lærerutdanning	19,7	0,0	19,7		*71,8*
Fellesadministrasjon	236,8	12,1	224,7		*46,0*
UiA	968,2	572,2	396,6	*1,5*	*26,1*

Som vist i tabellen er 41 % av UiAs årsverk teknisk/administrative, og dette har vært et stabilt forholdstall. UiA har et overordnet mål om å ikke øke andelen administrative stillinger. For UiA er det 2,6 vitenskapelige stillinger pr årsverk i fellesadministrasjonen, og 46 studenter pr årsverk i fellesadministasjonen. Begge forholdstall øker litt fra 2013.

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap melder om betydelig arbeidsbelastning på teknisk-administrative årsverk sett i lys av at fakultetet har betydelig arbeid knyttet til praksisutplassering av studenter. Fakultet for teknologi og realfag har færre studenter pr teknisk-administrativt årsverk grunnet mange teknisk ansatte. Også Handelshøyskolen rapporterer om høy arbeidsbelastning grunnet høyt studenttall.

6.1.3 Rekruttering

Universitetet er opptatt av å fremstå som profesjonelt, ryddig og effektivt i rekrutteringsprosessene, og har opprettholdt fokuset på kompetanseheving innen fagområdet rekruttering for ansatte som er direkte involvert i denne prosessen. Universitetet skal drive langsiktig og helhetlig planlegging for å rekruttere dyktige medarbeidere. Det er viktig at planene implementerer det overordnede målet om at «UiA har som langsiktig mål å ha en tilnærmet lik fordeling av kvinner om menn innenfor alle enheter, stillingskategorier og verv».

Rekrutteringspolitikken skal være basert på gode vurderinger av universitetets kompetansebehov både på kort og lang sikt. Ledere er derfor gitt i oppdrag å bruke/samle inn tilgjengelig informasjon om fremtidig rekrutteringsbehov, for å lage en strategisk rekrutteringsplan for enhetene. Flere av disse planene er på plass, og brukes aktivt som grunnlag for det fakultetsvise rekrutteringsarbeidet. Dette arbeidet er videreført også i 2014.

Ved utlysning av nye stillinger er det viktig å vektlegge langsiktige behov og ønskede endringer i studieportefølje og forskningsprofil. Ifølge UiAs strategi skal professor- og førstestillinger lyses ut internasjonalt. Vi har gode rutiner for å legge ut stillinger på den europeiske websiden EURAXESS. Likevel ble bare 42 % av vitenskapelige stillinger ble utlyst på engelsk i 2014, en nedgang i forhold til 2013, der det var 50 % av vitenskapelige stillinger. Unntak for å ikke utlyse på engelsk skal primært gjøres når den som ansettes skal kunne undervise på norsk fra første dag. At det gjelder for mer enn halvparten av stillingsutlysninger kan tyde på at UiA i for stor grad rekrutterer ut fra kortsiktige behov ved utlysning av vitenskapelige stillinger.

6.1.4 Likestilling

	Kvinneandel[61]			
	Professor og dosent	Førstestillinger	Vitenskapelige årsverk	Stipendiater
Helse- og idrettsvitenskap	45,2 %	69,3 %	69,0 %	60,8 %
Humaniora og pedagogikk	41,4 %	47,4 %	54,8 %	71,0 %
Kunstfag	8,2 %	28,3 %	39,3 %	51,3 %
Samfunnsvitenskap	16,3 %	34,8 %	45,6 %	75,7 %
Teknologi og realfag	7,1 %	19,7 %	26,5 %	47,4 %
Handelshøyskolen	18,8 %	26,3 %	30,6 %	27,7 %
SUM UiA	**22,3 %**	**37,1 %**	**44,8 %**	**55,6 %**

Som tabellen viser er det stor variasjon i kjønnsfordelingen for vitenskapelig ansatte på de ulike fakultetene, og den gjenspeiler et tradisjonelt mønster mellom ulike fagmiljø. Generelt faller kvinneandelen med økende kompetansenivå. Fakultet for kunstfag og Fakultet for teknologi og realfag skiller seg ut med svært lav andel kvinnelige professorer og dosenter, og generelt lav kvinneandel på førstestillinger. Kvinneandelen på stipendiater er med unntak av Handelshøyskolen høyere enn for vitenskapelig årsverk generelt, noe som kan gi muligheter til å bedre kjønnsbalansen på sikt.

UiA har søkt og fått innvilget midler til Balanse-programmet i regi av NFR som skal bidra til en bedre kjønnsbalanse. Prosjektets hovedmål er økt kunnskap og bevissthet om viktigheten av kjønnsbalanse, bedre kjønnsbalansen i egen organisasjon, utvikle og gjennomføre ledelsesutviklingsprogram hvor rekruttering, lønn og karriereutvikling er integrert. I tillegg skal kurs i forskningsledelse med vekt på likestilling, gjennomgås. UiA skal etablere «Search- and Find»-komiteer for å finne kompetente kvinnelige professorer. Det vil bli satt i gang professorvurdering for kvinnelige førsteamanuenser med sikte på å oppnå professorkompetanse, og det vil bli gitt bistand til søknad om eksterne midler til

[61] Kilde: SAP, personalavdeling. Datauttak pr 01.10.2014

kvinnelige stipendiater i avslutningsfasen. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Agderforskning og har oppstart i mai 2015.

Generelt melder fakultetene om høy oppmerksomhet knyttet til kjønnsbalanse blant vitenskapelig ansatte og spesifikke tiltak for å bedre denne, spesielt på professornivå. Arbeidet er imidlertid av langsiktig karakter. 3 av 5 i toppledelsen er kvinner, mens kun 2 av 12 fakultetsdirektører og dekaner er kvinner.

6.1.5 Internasjonalisering og mobilitet

Universitetets Handlingsplan for internasjonalisering 2014-2015 ble vedtatt på rektors fullmakt i 2014.

UiA har signert "European Charter for Researchers" (Charter) og "European Code of Conduct for the Recruitment of Researchers" (Code), som fastsetter felles prinsipper for alle institusjoner som ønsker en felles etisk platform innenfor det europeiske fellesskap. I 2013 har UiA jobbet fram en handlingsplan, som ble påbegynt implementert i 2014.

Universitetet har ett sentralt stimuleringstiltak for innkommende mobilitet: gjestestipendordningen. Denne ordningen blir stadig mer viktig i forhold til nettverksbygging og prosjektutvikling. Det er en økende etterspørsel etter slike stipend.

	Fordeling av gjestestipend		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	0	3	2
Humaniora og pedagogikk	4	2	4
Kunstfag	2	0	0
Samfunnsvitenskap			5
Teknologi og realfag	6	8	6
Økonomi og samfunnsvitenskap	4	2	
Handelshøyskolen			3
Sum	**16**	**15**	**20**

UiA er partner i Peder Sather Centre, Berkeley. To av våre forskere ble i 2014 tildelt stipend fra senteret.

6.1.6 Midlertidig ansatte

	Andel midlertidige årsverk ved UiA[62]		
	2012	2013	2014
Helse- og idrettsvitenskap	6,6 %	6,9 %	8,1 %
Humaniora og pedagogikk	11,1 %	10,6 %	13,2 %
Kunstfag	21,5 %	14,4 %	19,8 %
Samfunnsvitenskap			10,8 %
Teknologi og realfag	15,1 %	12,5 %	16,1 %
Økonomi og samfunnsvitenskap	14,9 %	11,6 %	
Handelshøyskolen			12,5 %
Lærerutdanningen	26,1 %	26,3 %	25,3 %
Fellesadministrasjonen	11,5 %	10,8 %	12,0 %
UiA	13,1 %	11,0 %	13,4 %

Andelen midlertidige årsverk ved UiA er økt fra 11 % i 2013 til 13,4 % i 2014. Andel midlertidige ansatte har vært høyt i sektoren, og det er et uttrykt mål fra KD å redusere denne andelen. UiA har arbeidet bevisst med dette over flere år, og har lav andel sammenlignet med sektoren for øvrig. Ved beregning av andel midlertidige årsverk har man ekskludert rekrutteringsstillinger fra oversikten, da det isolert sett er et ønske om å øke antall stipendiater (som pr definisjon er midlertidige). Andre midlertidige årsverk er åremålsstillinger som dekaner og studieledere, og denne midlertidigheten er ønsket av strategiske årsaker. Fakultet for teknologi og realfag melder om økt andel midlertidige ansatte knyttet til mekatronikk på grunn av hard konkurranse om kompetent personell. Fakultet for kunstfag har også høy midlertidighet på grunn av at behov for undervisning på de ulike instrumentene kan variere, avhengig av hvilket hovedinstrument studentene har.

6.1.7 Sykefravær

Sykefravær ved UiA var 3,9 % i 2014. Det er samme nivå som i 2013. Sykefravær er generelt svært lavt, men noe høyere på Fakultet for kunstfag og Fakultet for helse- og idrettsvitenskap.

6.2 Forvaltning av ressursene

6.2.1 Økonomiske nøkkeltall

	Totale inntekter til UiA (MNOK)		
	2012	2013	2014
Totale inntekter	1 061	1 109	1 189
Bevilgninger fra KD	913	974	1 036
Midler basert på langsiktige prioriteringer og strategiske vurderinger (Basis)	629	666	728
Resultatbaserte midler - utdanning	253	279	279
Resultatbaserte midler - forskning	22	23	23
Eksterne inntekter	148	135	152

[62] Kilde: DBH; Tilsetting – midlertidige tilsatte

I 2014 utgjorde bevilgninger fra KD 88 % av totale driftsinntekter. Bevilgningene fra KD fordeles med hhv 70 % i basistildeling, 27 % som resultatbaserte utdanningsincentiver og 2 % som resultatbaserte forskningsincentiver. En av UiAs utfordringer er å øke andelen eksterne inntekter.

	Eksterne inntekter (NOK 1.000)		
	2012	**2013**	**2014**
Bidragsinntekter	72 936	78 021	76 868
Oppdragsinntekter	18 663	16 259	16 329
Sum inntekter fra bidrags- og oppdragsprosjekter (BOA)	**91 599**	**94 280**	**93 197**
Andelen oppdrags- og bidragsfinansiert aktivitet utenom EU og NFR i forhold til samlede driftsinntekter	3,80 %	3,70 %	3,40 %
Samlet inntekter fra EVU[63]	19 247	28 364	33 881

UiA har et mål om at andel inntekter fra bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) utenom inntekter fra EU og NFR skal være 4 % av driftsinntekter. Andelen BOA gir en pekepinn på utvikling av samarbeid med arbeids- og næringslivet, både i forhold til forskningssamarbeid og utdanningssamarbeid, spesielt EVU. Andelen har vært ganske stabil de siste årene og litt under UiAs mål. Inntekter fra EVU-virksomhet er en viktig ekstern kilde, og det arbeides med en hensiktsmessig infrastruktur for å ivareta et forutsigbart tilbud innen både EVU og andre fleksible utdanningstilbud. I 2014 er det satset spesielt på etter- og videreutdanning av lærere. Som oversikten viser er samlede inntekter fra EVU-virksomhet (både bidrags-, oppdrags- og salgsinntekter) økt med nesten 20% fra 2013 til 2014.

Det har vært et økende fokus på antall emner med få studenter, både i forbindelse med porteføljeevalueringen og grunnet signaler fra KD. Fakultetene for helse- og idrettsvitenskap og humaniora og pedagogikk har gjennomgått emneporteføljen for å redusere antall emner med få studenter, og slik få en bedre samlet ressursutnyttelse.

I 2014 har det vært gjennomført flere analyser knyttet til kostnadsnivå og produktivitet i sektoren. NIFU og Deloitte[64] gjennomførte på oppdrag fra KD en kartlegging av ressursbruk ved universitet og høyskoler, til forskning, undervisning, areal, administrasjon, museumsdrift og formidling, med formål å analysere kostnadsforskjeller. Kjerneaktivitetene kan oppsummeres i undervisning, forskning og formidling. Figuren under viser hvordan de vitenskapelig ansatte oppgir tidsbruk til de ulike kjerneaktivitetene, samt hvor mye tidsbruk som går med til annet; aktiviteter som i hovedsak ikke gir studiepoeng eller publiseringspoeng.

[63] Inntekter fra EVU-virksomhet deles i tre typer; bidragsfinansiert virksomhet og oppdragsfinansiert virksomhet (som inngår i samlede BOA-inntekter) samt salg, dvs inntekter fra studenter.
[64] Kilde: NIFU/Deloitte: Hva koster en student? En kostnadskartlegging av universiteter og høyskoler. Rapport 52/2014.

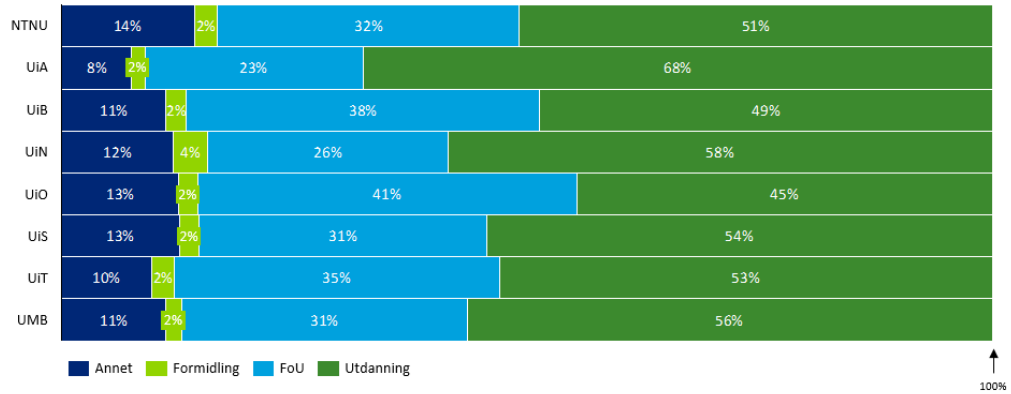

I figuren er det et tydelig skille mellom de tre nye universitetene og de tre gamle universitetene, mens UiT og UMB ligger midt i mellom. UiA framstår som svært effektiv med lite ressurser brukt på annet og er det universitetet hvor det brukes klart mest tid på undervisning. Sammenlignet med de offentlige høyskolene bruker også UiA relativt mye tid på undervisning, og lite tid på annet. Kostnadssammensetningen som vises i figuren synliggjør at de vitenskapelig ansatte ved de tradisjonelle universitetene har mer avsatt tid til forskning enn ved de nye universitetene.

UiA har i 2014 gitt innspill og kommentarer til arbeidet i det regjeringsoppnevnte finansieringsutvalget for høyere utdanning. UiA arbeider for en basisfinansiering som vil gi færre studenter pr vitenskapelige årsverk (se kap. 2.2.2.) og mer tid til forskning.

6.3 Hovedutfordringer

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap beskriver få professorer som én hovedutfordring. Dette medfører uforholdsmessig stor arbeidsbelastning blant annet i forbindelse med sakkyndige kommisjoner. Lav andel ekstern finansiering er også en utfordring som kan knyttes til andel professorer og førsteamanuenser. Videre beskrives et dilemma i forholdet mellom forskningskompetanse og forskningsaktivitet og studier som krever mye praktisk undervisning og oppfølging. Fakultetet har som mål at alle forskningsaktive skal undervise på alle nivåer, men på grunn av for lav andel ansatte med forskerkompetanse, må ansatte med denne kompetansen benyttes til undervisning og veiledning på master- og ph.d.-nivå samt til forskning. Fakultetet ser det også som en utfordring å verdsette den gode undervisningen i akademia – hvor det fokuseres i så stor grad på forskningsproduksjon og eksternt finansiert forskning. Endelig opplyses det at det er en stadig tilbakevendende diskusjon om hva som utgjør et fullt undervisningsårsverk ved UiA, og at arbeidsplansystemet og arbeidsplanverktøyet ikke fungerer optimalt.

Merknad [ISA4]: For lang ift institusjonsutfordringer? Samme layout som i fjor?

Fakultet for humaniora og pedagogikk oppgir følgende hovedutfordringer: rekruttering av vitenskapelig ansatte innen enkelte fagområder, å balansere hensynet til effektiv drift mot hensynet til felles kvalitetskrav og arbeidsvilkår, samt å øke den eksterne finansieringen av forskningsprosjekter.

Fakultet for kunstfag oppgir at deres hovedutfordring er den økonomiske situasjonen, som hindrer ønsket utvikling bl.a. med hensyn til kompetanseutvikling. Mangel på spesialrom, spesielt kontorer og arbeidsplasser for utøvende musikk, oppgis som en annen stor utfordring.

Fakultet for samfunnsvitenskap beskriver stor grad av spesialisering i administrasjonen, og dermed stor sårbarhet, som en utfordring. Tett samarbeid med fellesadministrasjonen, og mulighet for «utveksling» i spesielle situasjoner, kan avhjelpe dette. Utfordringen for de vitenskapelig ansatte er arbeidssituasjonen som følge av høyt studenttall, som også kan få følger for forskning og mulighetene for å skaffe ekstern finansiering.

Fakultet for teknologi og realfag mener at fakultetet forvalter kompetanse og kvalitet på en god måte. Det opplyses å være en utfordring at fakultetsadministrasjonen er lokalisert på utsiden av hovedcampus i Grimstad.

Handelshøyskolen skriver at høyt antall studenter, som gir stor arbeidsbelastning på hver enkelt vitenskapelig ansatt, er deres største utfordring. Dette kan få følger for forskning og muligheter for å skaffe ekstern finansiering. En annen utfordring er å sikre større kjønnsbalanse i vitenskapelige stillinger samt i lederstillinger. Arbeidet med internasjonal akkreditering vil være en prioritert og ressurskrevende oppgave de nærmeste årene.

Følgende vurderes som hovedutfordringer på institusjonsnivå:

- Arbeide for likere finansieringsvilkår for gamle og nye universitet
- Øke fokus i organisasjonen på å rekruttere vitenskapelige ansatte på høyt internasjonalt nivå
- Vektlegge langsiktige behov ved utlysning av vitenskapelige stillinger, og ivareta hensynet til både utdanning og forskning
- Jobbe bevist med omdømmebygning, både nasjonalt og internasjonalt
- Bygge kultur for likestilling i hele organisasjonen

Vedlegg 1: Søkere og opptatte studenter til studier ved UiA med oppstart høst 2014

Type	Studieprogram	Antall plasser 2014	Antall primær-søkere 2014	Antall primær-søkere pr plass 2014	Antall primær-søkere 2013	Opptatte studenter 2014	Opptatte studenter 2013	*Endring 2013-2014*
	Avdeling for lærerutdanning							
	Samordna opptak							
Mas	Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn, Krs (master)	10	20	2,0	15	12	12	*0*
	Grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn, Krs (master)	30	42	1,4	50	33	37	*-4*
	Lektorutdanning 8-13, Engelsk	10	34	3,4				*0*
	Lektorutdanning 8-13, Fremmedspråk	10	6	0,6				*0*
	Lektorutdanning 8-13, Fysikk	10	2	0,2				*0*
	Lektorutdanning 8-13, Historie	5	42	8,4				*0*
	Lektorutdanning 8-13, Matematikk	10	26	2,6				*0*
	Lektorutdanning 8-13, Norsk	10	15	1,5				*0*
	Lektorutdanning 8-13, Religion	5	15	3,0				*0*
	Lektorutdanning 8-13, Samfunnskunnskap*	10	33	3,3		77		*77*
Bac	Barnehagelærerutdanning, Grimstad	35	67	1,9	67	41	38	*3*
	Barnehagelærerutdanning, Krs	140	150	1,1	142	145	137	*8*
Yrk	Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn, Grm	35	47	1,3	43	33	29	*4*
	Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn, Krs	70	133	1,9	133	72	80	*-8*
	Grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn, Krs	70	114	1,6	143	79	66	*13*
	Totalt Samordna opptak	**460**	**746**	**1,6**	**593**	**492**	**399**	**93**
	Lokalt opptak							*0*
Mas	Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn, Krs (master)	0	3			1		*1*
	Grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn, Krs (master)	0	7			5		*5*
Yrk	Praktisk pedagogisk utd (PPU) allmenn, deltid	30	107	3,6	109	28	31	*-3*
	Praktisk pedagogisk utd (PPU) allmenn, heltid	70	301	4,3	258	57	62	*-5*
	Praktisk pedagogisk utd (PPU) yrkesfag, deltid	30	148	4,9	150	29	31	*-2*
	Andre studier med opptak i 2013							*0*
	Totalt Lokalt opptak	**130**	**566**	**4,4**	**517**	**120**	**124**	**-4**
	Totalt avdeling for lærerutdanning	**590**	**1 312**		**1 110**	**612**	**523**	**89**
	Handelshøyskolen							
	Samordna opptak							
Mas	Økonomi og administrasjon	100	203	2,0	220	110	122	*-12*
Bac	Markedsføring og ledelse	55	432	7,9	140	79	44	*35*
	Opplevelsesbasert reiseliv	30	93	3,1	96	36	38	*-2*
	Regnskap og revisjon	20	20	1,0	56		29	*-29*
	Rettsvitenskap	55	198	3,6	228	83	75	*8*
	Øk.adm. Grm	40	102	2,6	145	55	74	*-19*
	Øk.adm. Krs	80	349	4,4	416	163	189	*-26*
	Totalt Samordna opptak	**380**	**1 397**	**3,7**	**1 301**	**526**	**571**	**-45**

Type	Studieprogram	Antall plasser 2014	Antall primær-søkere 2014	Antall primær-søkere pr plass 2014	Antall primær-søkere 2013	Opptatte studenter 2014	Opptatte studenter 2013	*Endring 2013-2014*
	Lokalt opptak							*0*
Mas	Innovasjon og kunnskapsutvikling	25	71	2,8	50	22	13	*9*
	Økonomi og administrasjon	60	372	6,2	343	65	96	*-31*
Års	HR og organisasjonsutvikling	30	83	2,8	78	19	15	*4*
EVU	Excutive Master of Business Administration					6		*6*
	EVU-studier/emner					14		*14*
	Totalt Lokalt opptak	**115**	**526**	**4,6**	**471**	**126**	**124**	**2**
	Totalt Handelshøyskolen	**495**	**1 923**		**1 772**	**652**	**695**	**-43**
	Fakultet for helse og idrettsvitenskap							
	Samordna opptak							
Bac	Ernæring, mat og kultur	10	62	6,2	60	25	22	*3*
	Folkehelsearbeid	24	68	2,8	54	24	35	*-11*
	Idrett	20	75	3,8	96	24	38	*-14*
	Sykepleie, Grm	115	203	1,8	205	126	147	*-21*
	Sykepleie, Krs	130	472	3,6	344	171	164	*7*
	Vernepleie, Grm	30	172	5,7	153	42	44	*-2*
Års	Ernæring, mat og kultur	30	75	2,5	69	13	5	*8*
	Friluftsliv	24	31	1,3	34	18	15	*3*
	Idrett	52	96	1,8	105	48	52	*-4*
	Totalt Samordna opptak	**435**	**1254**	**3,1**	**1120**	**491**	**522**	**-31**
	Lokalt opptak							
Mas	Folkehelsevitenskap, helsefremmende arbeid	30	119	4,0	131	24	25	*-1*
	Helse og sosialinformatikk	30	35	1,2	50	23	31	*-8*
	Idrettsvitenskap	15	65	4,3	71	15	16	*-1*
	Klinisk helsevitenskap	30	56	1,9		18		*18*
	Psykisk helsearbeid	30	73	2,4	72	35	28	*7*
	Spesialsykepleie (9905 -9908)	46	136	3,0		43		*43*
Påb	Idrett/Kroppsøving, påbygging	10	15	1,5	9	5	12	*-7*
	Psykisk helsearbeid	24	71	3,0	73	28	33	*-5*
	Psykososialt arbeid med barn og unge, deltid	20	60	3,0	51	16	25	*-9*
EVU	EVU-studier/emner					148	164	*-16*
	Andre studier med opptak i 2013				*159*		*35*	*-35*
	Totalt Lokalt opptak	**235**	**630**	**2,7**	**616**	**355**	**369**	**-14**
	Totalt Fakultet for helse og idrettsvitenskap	**670**	**1884**		**1736**	**846**	**891**	**-45**
	Fakultet for humaniora og pedagogikk							
	Samordna opptak							
Bac	Engelsk	40	29	0,7	45	32	43	*-11*
	Fransk	10	4	0,4		5	2	*3*
	Historie	50	48	1,0	53	56	67	*-11*

Type	Studieprogram	Antall plasser 2014	Antall primær-søkere 2014	Antall primær-søkere pr plass 2014	Antall primær-søkere 2013	Opptatte studenter 2014	Opptatte studenter 2013	*Endring 2013-2014*
	Kommunikasjon (0850 og 0851)	42	55	1,3	70	53	51	*2*
	Litteratur, film og teater	10	23	2,3	15	17	7	*10*
	Nordisk språk og litteratur	25	20	0,8	12	19	20	*-1*
	Oversetting og interkulturell kommunikasjon, eng	25	25	1,0	30	32	24	*8*
	Pedagogikk	30	63	2,1	31	46	40	*6*
	Religion, etikk og kultur	25	9	0,4	21	12	31	*-19*
	Skolebibliotekkunnskap, deltid	15	25	1,7	32	15	22	*-7*
	Tysk	10	2	0,2		5	2	*3*
Års	Engelsk	80	80	1,2	88	75	60	*15*
	Filosofi	80	27	0,4	39	61	70	*-9*
	Fransk	15	12	1,2	18	12	14	*-2*
	Historie	120	56	0,6	64	117	99	*18*
	Kommunikasjon (0794 og 0663)	35	40	1,7	49	35	30	*5*
	Litteratur, film og teater	14	16	1,8	11	12	10	*2*
	Nordisk språk og litteratur	30	43	1,7	40	41	35	*6*
	Pedagogikk	35	95	3,2	108	26	40	*-14*
	Religion og etikk	60	33	0,7	31	55	48	*7*
	Spansk	30	31	1,6	20	21	42	*-21*
	Tysk	15	18	3,1	18	25	16	*9*
	Andre studier med opptak i 2013				*97*		*44*	*-44*
	Totalt Samordna opptak	**796**	**754**	**1,1**	**892**	**772**	**817**	**-45**
	Lokalt opptak							*0*
Mas	Engelsk	15	37	2,5	19	11	9	*2*
	Historie	15	21	1,4	24	11	13	*-2*
	Nordisk språk og litteratur	15	17	1,1	17	9	8	*1*
	Pedagogikk	20	95	4,8	94	20	22	*-2*
	Religion, etikk og samfunn	15	20	1,3	14	8	4	*4*
	Samfunnskommunikasjon	20	88	4,4	98	21	19	*2*
Hår	Førstesemesterstudiet	50	39	0,8	42	45	48	*-3*
	Norsk som andre språk og kulturkunnskap	50	56	1,9	56	26	25	*1*
	Skolebibliotekkunnskap 1	25	84	4,2		33		*33*
	Spesialpedagogikk 2	30	36	2,4	61	15		*15*
Påb	Filmvitenskap og filmproduksjon	12	8	0,7	6	1	3	*-2*
	Religionsstudier i Asia (opptak vår 15)	33		0,0	22	1	0	*1*
	Skolebibliotekkunnskap 3	15	10	0,7		5		*5*
Ann	Ex.phil. og ex.fac. i Hellas	25	28	1,1	31		18	*-18*
EVU	EVU-studier/emner					96	112	*-16*
	Andre studier med opptak i 2013				*111*		*48*	*-48*
	Totalt Lokalt opptak	**340**	**539**	**1,8**	**595**	**302**	**329**	*-27*
	Totalt Fakultet for humaniora og pedagogikk	**1 136**	**1 293**		**1 487**	**1074**	**1146**	*-72*

Type	Studieprogram	Antall plasser 2014	Antall primær-søkere 2014	Antall primær-søkere pr plass 2014	Antall primær-søkere 2013	Opptatte studenter 2014	Opptatte studenter 2013	*Endring 2013-2014*
	Fakultet for Kunstfag							
	Samordna opptak							
Bac	Faglærerutdanning i drama	20	13	0,7	10	18	11	*7*
	Kunst og håndverk	20	24	1,2	24	18	24	*-6*
	Kunstfag med fordypning musikk	10	4	0,4	4		2	*-2*
Års	Drama	10	12	2,4	17	16	10	*6*
	Kunst og håndverk	10	27	5,4	30	18	9	*9*
	Musikk	20	57	3,8	58	48	30	*18*
	Totalt Samordna opptak	**90**	**137**	**1,8**	**143**	**118**	**86**	***32***
	Lokalt opptak							
Mas	Kunstfag	15	30	2,0	33	11	12	*-1*
	Music Management	15	27	1,8	21	11	14	*-3*
	Utøvende musikk, klassisk (inkl 9441)	14	17	1,2	10	13	11	*2*
	Utøvende musikk, rytmisk	8	32	4,0	20	12	12	*0*
Bac	Faglærerutdanning i musikk, klassisk	16	13	0,8	67	18	20	*-2*
	Faglærerutdanning i musikk, rytmisk	8	42	5,3				*0*
	Utøvende musikk, klassisk	8	36	4,5	44	8	7	*1*
	Utøvende musikk, rytmisk	21	158	7,5	176	21	28	*-7*
Påb	Arrangement/komposisjon, klassisk	4	2	0,5		3	8	*-5*
	Musikk	20	16	0,8	4	7	1	*6*
EVU	EVU-studier/emner					1		*1*
	Andre studier med opptak i 2013				9			*0*
	Totalt Lokalt opptak	**129**	**373**	**2,9**	**384**	**105**	**113**	***-8***
	Totalt Fakultet for kunstfag	**219**	**510**		**527**	**223**	**199**	***24***
	Fakultet for teknologi og realfag							
	Samordna opptak							
Mas	Industriell økonomi- og teknologiledelse	10	56	5,6	51	21	17	*4*
	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	10	13	1,3	7	14	6	*8*
	Lektorutdanning i realfag				17	6	17	*-11*
Bac	Bioingeniør	20	88	4,4	57	31	27	*4*
	Biologi	15	29	1,9	20	21	21	*0*
	Ingeniørutdanning, byggdesign	75	244	3,3	269	86	94	*-8*
	Ingeniørutdanning, data	40	159	4,0	144	80	57	*23*
	Ingeniørutdanning, elektronikk	20	68	3,4	65	49	45	*4*
	Ingeniørutdanning, flyteknikk	20	63	3,2	58	29	14	*15*
	Ingeniørutdanning, fornybar energi	75	130	1,7	134	99	81	*18*
	Ingeniørutdanning, maskin	75	324	4,3	359	107	103	*4*
	Matematikk og fysikk	10	12	1,2	5	15	4	*11*
	Matematikk og økonomi	20	18	0,9	17	28	29	*-1*
	Multimedieteknologi og -design	50	62	1,2	65	70	58	*12*
Års	Biologi	20	18	0,9	26	17	17	*0*

Type	Studieprogram	Antall plasser 2014	Antall primær-søkere 2014	Antall primær-søkere pr plass 2014	Antall primær-søkere 2013	Opptatte studenter 2014	Opptatte studenter 2013	*Endring 2013-2014*
	Fysikk	15	9	0,6	9	13	9	*4*
	Matematikk	30	40	1,3	26	37	43	*-6*
	Andre studier med opptak i 2013							*0*
	*Korrigert for søknader til bachelor ingeniør i lokalt opptak**	*-140*	-525	3,8	*-607*			
	Totalt Samordna opptak	**365**	**808**	**2,2**	**722**	**723**	**642**	***81***
	Lokalt opptak							
Mas	Akvatisk økologi (opptak ved HiT)	20						*0*
	Bygg, master	20	55	2,8	73	20	23	*-3*
	Didactics of Mathematics, Joint Nordic Master	10	3	0,3	2	0	1	*-1*
	Fornybar energi	10	54	5,4	36	19	10	*9*
	Industriell økonomi- og teknologiledelse	30	112	3,7	75	30	31	*-1*
	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	30	38	1,3	41	19	32	*-13*
	Matematikkdidaktikk	10	11	1,1	17	7	11	*-4*
	Mekatronikk, sivilingeniør	30	56	1,9	63	16	38	*-22*
	Multimedia og læringsteknologi	20	32	1,6		13		*13*
Bac	Ingeniørutdanning for fagskoleteknikere	20	28	1,4				*0*
Påb	IKT årstudium	5	20	4,0	23	3	5	*-2*
	Programmering og multimedia	5	6	1,2	7	1		*1*
Ann	Forkurs for ingeniørutdanning, Krs	60	322	5,4	342	59	58	*1*
	Forkurs til ingeniørutdanning, Grm	60	286	4,8	348	73	72	*1*
	Realfagskurs på nett					54	63	*-9*
EVU	EVU-studier/emner					115	18	*97*
	Andre studier med opptak i 2013							*0*
	*Søknader til bachelor ing. i lokalt opptak (TRES- og Y-vei)**	*140*	*525*	3,8	*607*			*0*
	Totalt Lokalt opptak	**470**	**1 548**	**3,3**	**1 634**	**429**	**362**	***67***
	Totalt Fakultet for teknologi og realfag	**835**	**2 356**		**2 356**	**1152**	**1004**	***148***
	Fakultet for samfunnsvitenskap							
	Samordna opptak							
Bac	IT og informasjonssystemer	40	147	3,7	141	66	72	*-6*
	Samfunnsplanlegging og kommunikasjon	30	21	0,7	28	28	27	*1*
	Sosialt arbeid	50	351	7,0	296	80	87	*-7*
	Sosiologi	30	58	1,9	31	36	37	*-1*
	Statsvitenskap	40	56	1,4	62	47	58	*-11*
	Utviklingsstudier	30	58	1,9	43	28	52	*-24*
Års	IT og informasjonssystemer	20	45	4,5	41	19	26	*-7*
	Samfunnsfag	30	37	1,9	31	31	25	*6*
	Sosiologi	30	51	2,6		25		*25*
	Statsvitenskap	30	39	2,0	39	25	27	*-2*
	Utviklingsstudiet	20	34	3,4	47	22	31	*-9*
	Totalt Samordna opptak	**350**	**897**	**3,0**	**759**	**407**	**442**	***-35***

Type	Studieprogram	Antall plasser 2014	Antall primær-søkere 2014	Antall primær-søkere pr plass 2014	Antall primær-søkere 2013	Opptatte studenter 2014	Opptatte studenter 2013	*Endring 2013-2014*
	Lokalt opptak							
Mas	Development Management	25	97	3,9	83	28	27	*1*
	Informasjonssystemer	30	57	1,9	47	24	29	*-5*
	Statsvitenskap og ledelse	30	75	2,5	58	19	21	*-2*
	Velferdsstudier	25	55	2,2	44	18	13	*5*
Hår	Europeisk integrasjon	25	204	8,2	33	30	31	*-1*
EVU	Ledelse - masterprogram		62			66	43	*23*
	EVU-studier/emner					102		*102*
	Enkeltemner						177	*-177*
	Totalt Lokalt opptak	**135**	**550**	**4,1**	**265**	**287**	**341**	***-54***
	Totalt Fakultet for samfunnsvitenskap	**485**	**1 447**		**1 024**	**694**	**783**	***-89***
	Uspesifisert underenhet							
	Enkeltemner					378	*394*	*-16*
	Privatister					1		*1*
	Utvekslingsstudenter - inn					179	*159*	*20*
	Utvekslingsstudenter - ut					9	*5*	*4*
	Totalt uspesifisert underenhet					**567**	**558**	***9***
	Sum Samordna opptak	**2 876**	**5 993**	**2,1**	**5 530**	**3 529**	**3 479**	***50***
	Sum Lokalt opptak	**1 554**	**4 732**	**3,1**	**4 482**	**2 291**	**2 320**	***-29***
	SUM UIA	**4 430**				**5 820**	**5 799**	***21***

Dokumentasjon

Datakilder: **DBH - Studentrapporter - opptatte studenter**, totalfinansiert – høst. Opptatte studenter defineres som studenter som har registrert seg og betalt semesteravgift pr 1.oktober. Studenter som har fått innpass (ved f.eks skifte av studieprogram) vil ikke inngå i opptakstallene..Interne søkere som er tatt opp på et studieprogram som et breddevalg er *ikke* registrert som opptatt. **Opptakskontor** - søknadstall for lokalt opptak, og antall studieplasser pr program**.** FS 101.001 søkerliste med registreringstidspunkt tom 01.07.2014. **Samordna opptak - SO45 søkere fordelt på hovedopptak 15.07.2014.** Internasjonale søkere er ikke inkludert i søkertallene - de vil derfor avvike fra DBH-tall hvor disse søkerne er inkludert. Det vil spesielt gjelde 2-årige masterstudier.

Studieprogram:For studieprogram som har endret navn har man valgt å sette opp sammenligbare tall i samme linje for å få en helthetlig tidsserie. For bachelorstudier i ingeniør kan man søke både via samordna opptak og via lokalt opptak (TRES-vei og Y-vei) avhengig av bakgrunn. I denne oversikten er søknadstallene slått sammen.

Studieplasser: Antall studieplasser er totalt antall studieplasser på program inklusive studieplasser som er reservert til interne søkere ifm breddevalg. Antall plasser meldt inn til SO er derfor 2677, dvs (2876 plasser totalt - 199 interne plasser). Innmeldte plasser til SO er beregningsgrunnlag for å beregne antall søknader pr studieplass. Antall planlagte studieplasser er endret noe i forhold til vedtak i styresak oktober-13 og tallet kan avvike fra andre rapporteringer.

Primærsøkere:Antall primærsøkere har en ulike definisjon i SO og i lokalt opptak. I SO er man primærsøker kun til et studium. I lokalt opptak kan man være primærsøker til studieprogram på ulike institusjoner og fakultet. Det betyr at antall primærsøkere i lokalt opptak *ikke* er sammenlignbart med antall primærsøkere i SO.

EVU: EVU-program er basert på hvorvidt studiet har ekstern finansiering. Gradsgivende EVU-program er oppgitt separat, for andre EVU-studier er det oppgitt aggregerte tall pr fakultet i denne oversikten. Mange EVU-program har avvikende frister for oppmelding til eksamen og vil derfor ikke være inkludert i tallene på telletidspunktet, noe som betyr at antall EVU-studenter vil derfor være høyere enn denne oversikten viser.

Vedlegg 2: Innreisende og utreisende utvekslingsstudenter pr fakultet

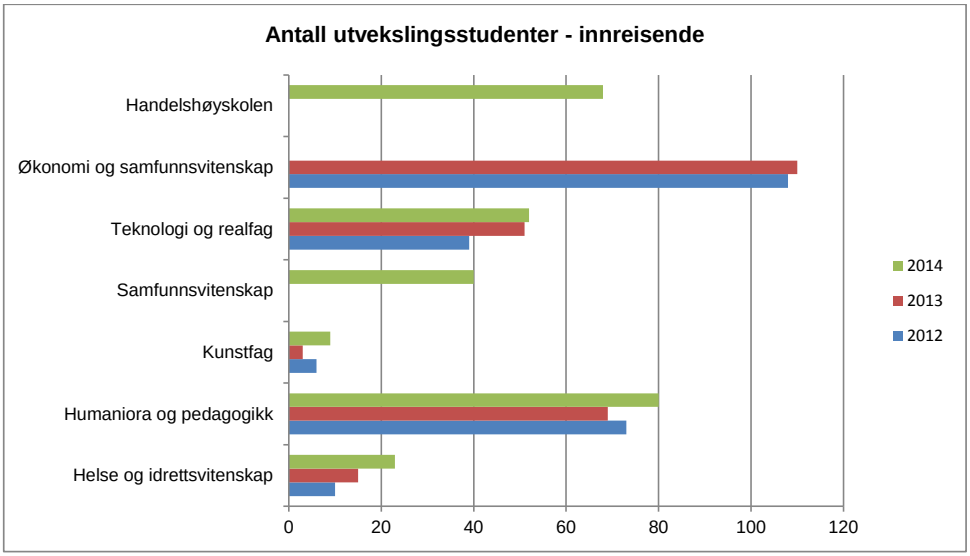

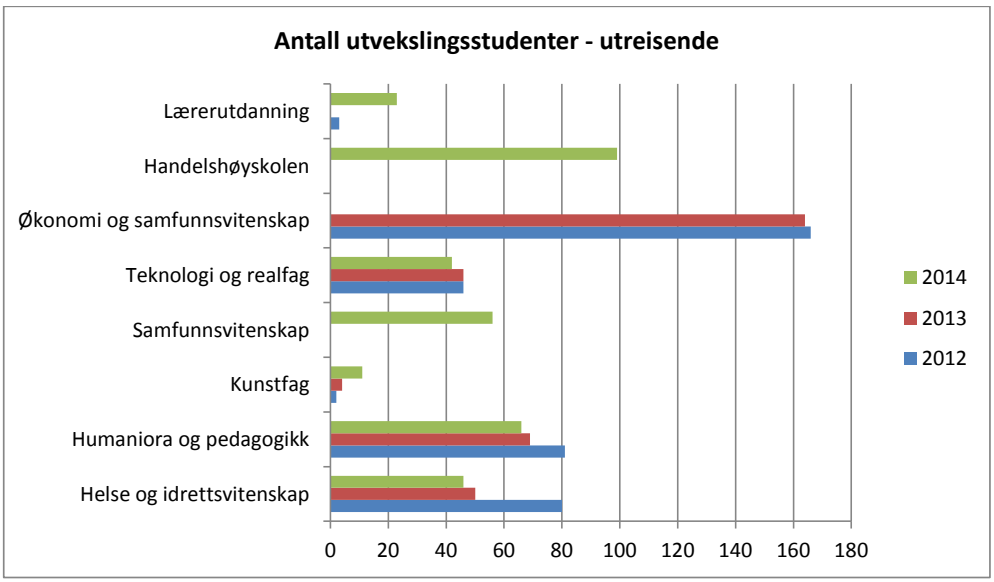

Vedlegg 3: EU-finansierte prosjekter ved UiA 2007 - 2015

Institutt	Tids-perspektiv	Program	Prosjektnavn (tittel)	Tilskudd fra EUs ramme-program for forskning (Total tildeling i Euro)	Tilskudd til andre tiltak/ programmer finansiert av EU (Total tildeling i Euro)	Koordi-nator-rolle (JA/NEI)
IS	2007-2010	EEA Grants	Development of Widzeme University, Latvia		52 000	NEI
Folkehelse, Ernæring og Idrett	2007-2010	EEA Grants	Healthy Lifestyles - Adam Mickiewicz University, Poznan		700 000	
IKT	2008-2010	CIP-PSP-ICT	eGovMoNet: Utvikling av metode for e-forvaltning. Spesielt med tanke på bruketilfredshet og effektivitet(2008-2010).	494 000		JA
IKT	2008-2010	JFS-PSP	SEMPOC: Simulation Exercise to Manage Power Cut Crises	540 000		NEI
IS	2009-2011	CIP-PSP-ICT	ADD ME: ICT user friendly administrations, public services and inclusion	0 (Cancelled)		NEI
Folkehelse, Ernæring og Idrett	2009-2012	FP7 Cooperation Health	ENERGY: EuropeaN Energy balance Research to prevent excessive weight Gain among Youth	250 000		NEI
Musikk	2009-2012	Interreg Baltic Sea	First Motion: Distribution of digital content production		240 000	NEI
IKT	2010-2014	FP7 People IRSES	S2EUNet: Security, Services, Networking and Performance of Next Generation IP-based Multimedia Wireless Networks	670 000		JA
Utvikling	2011-2015	FP7 People IRSES	VIBE-FSG-EUSAN: Prevention and improved diagnosis of adolescent genital disease in schistosomiasis endemic KwaZulu-Natal, South Africa			NEI
eHelse	2012-2014	Interreg North Sea	iAge: e-inclusion in ageing Europe		320 000	NEI
IKT	2012-2015	FP7 Cooperation Security	PRECYSE: Prevention, protection and REaction to Cyber attackS to critical infrastructurEs	500 000		NEI
Natur-vitenskap	2012-2014	Interreg KASK-ØKS	Scantick		100.000	NEI
eHelse	2013-2015	CIP-PSP-ICT	United4Health: UNIversal solutions in TElemedicine Deployment for European HEALTH care	100 000		NEI
Matematikk	2013-2015	LLP - Leonardo Da Vinci	EuroSmile		125 000	NEI
Ingeniør	2013-2015	Eurostars Eureka	RoxSolidCell	350 000		NEI
Matematikk	2008-2011	EEA Grants	Joint education programme University of Nitra, Slovakia		60 000	NEI
Ingeniør	2012-2015	FP7 Cooperation ICT	Hesphestos: Hard Material Small-Batch Industrial Machining Robot	300 000		NEI
Ingeniør	2013-2015	EEA Grants	STOW: Small Wind Turbine Optimized for Wind Low Speed Conditions		300.000	NEI
IKT/Ingeniør	2013-2016	FP7 Cooperation ICT	SEMIAH: Scalable Energy Management Infrastructure for Aggregation of Households	560.000		NEI
Pedagogikk		LLP - Leonardo Da Vinci	Mutual			NEI

Pedagogikk		LLP - Leonardo Da Vinci	Acerish			NEI
Pedagogikk		LLP - Grundtvig	Grundtvig			JA
CIEM		H2020	Smart Mature Resilience	422 474		NEI
Kunstfag		DG Education and Culture	PLATFORM shift+			NEI
			SUM	3 626 474	1 445 000	

Forklaring på programnavn:
EEA Grants: EØS-midler til de nye EU-lande i Øst- og Sentraleuropa
CIP-PSP-ICT: EUs Competitiveness and Innovation Programme for Policy Support, tematisk område IKT.
JFS-ICT: Prosjekt for EU direktoratet for Justice, Freedom and Security
Interreg Baltic Sea: EUs program for interregionalt samarbeid i Østersjøområdet
FP7: EUs 7. rammeprogram for forskning og utvikling
Eurostars: EUREKA program for innovative SMB-bedrifter
LPP: EUs utdanningsprogram for livslang læring

Vedlegg 4: Forskningsgrupper

Forskningsgrupper
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap
Health care services – Ethics and quality
Aging & Health
Food and Nourishment from Early Development into Parenthood (FEED)
Mental Health
Physiologic Adaptation in Sport, Training and Physical Activity (PASTA)
HEIFA - HEalth promotion In a FAmily perspective
SEP-HEP Sport and Exercise Psychology: Health, Education and Performance
Sustainable lifestyles
Fakultet for humaniora og pedagogikk
Spesialpedagogikk
Didaktikk
Profesjoner og profesjonelle
Vurdering, evaluering og skoleutvikling
Barndom og barnehagelærerutvikling
Etikk og Samfunn
Regionalhistorisk forskningsgruppe
Religion, barnehage og skole
Religion og tekst
Lived religion
Religion og livssynsverdier i næringsliv og politikk
Historisk lingvistikk
Forum for foreign language learning
Comparative linguistics
Agder Irish network (AINE)
Translation and intercultural communication
Early Modern and Modern research group (EMMRG)
Digital tekstkompetanse og bruk av læringsressurser i ny grunnskoleutdanning
Multimodale kulturmøter i kunst og samfunn
Multimodale estetiske uttrykk, musikk og lyrikk
Kjønn, kultur og mobilitet
Trauma Fictions in Contemorary Culture
Fakultet for kunstfag
Kunst i kontekst (KIK)
Electronic Music
Popular Musicology
Popular Music Performance
Music Management
World Music
Fakultet for teknologi og realfag
Network Administration and Security
Intelligent systems

Wireless Communication and Embedded Systems
Multimedia and eLearning
Electronics
Biomedisin
Marin Økologi
Naturfagdidaktikk
Energy materials
Energy systems
Bio- and thermal energy
Control application
Drives (Hydrolic and electric)
Dynamics
Pure and Applied Mathematical Analysis Research Group (PAMAR)
Constructions
Sustainable constructions and infrastructure
Matematikkdidaktikk
Civil engineering and Offshore Structures
Fakultet for samfunnsvitenskap
Senter for forretningssystemer
By- og Regionalplanlegging
Tjenesteutvikling
European Integration and Governance
Styring og ledelse i en offentlig sektor i endring
Handelshøyskolen
Real Estate:Economics and Law
RIS-senteret
International Management and Strategy
Innovation ad Entrepreneurship
Micro Finance and Crowd Funding
Marketing Management and Consumer Behavior
Tverrfakultære forskningsgrupper/ Senter (registrert som forskningsgrupper på fakultet)
Senter for eHelse og omsorgsteknologi (Fakultet for helse- og idrettsvitenskap, Fakultet for samfunnsvitenskap, Fakultet for teknologi og realfag)
CIEM - Center for Integrated Emergency management /Senter for integrert krisehåndtering (Fakultet for teknologi og realfag, Fakultet for samfunnsvitenskap)
ADILA - Agder Digital learning Arena (Fakultet for teknologi og realfag, Fakultet for humaniora og pedagogikk, Fakultet for samfunnsvitenskap og Avdeling for lærerutdanning)
Kjønn, Kultur og Mobilitet (Fakultet for humaniora og pedagogikk, Fakultet for samfunnsvitenskap)
Teori og metodeutvikling (Fakultet for samfunnsvitenskap og Fakultet for humaniora og pedagogikk)
Antrozoologi (Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og Fakultet for samfunnsvitenskap)

32/15 Søknader om etablering og nedlegging av studier

Arkivsak-dok. 15/02212-1
Arkivkode.
Saksbehandler Anne Marie Sundberg

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Universitetets studieutvalg	13.05.2015	32/15

Forslag til vedtak:
Uttalelse fra universitetets studieutvalg utformes på grunnlag av diskusjonen i møtet.

Greta Hilding

Hva saken gjelder
Frist for å søke om etablering av nye studier med oppstart høsten 2016 var 15. april d.å. Ved fristens utløp forelå følgende søknader:
- Anvendt filosofi, bachelorprogram, Fakultet for humaniora og pedagogikk
- Sceneproduksjon, masterprogram, Fakultet for kunstfag
- Teknologi og e-læring for lærere, årsstudium, Fakultet for teknologi og realfag
- Rettsvitenskap/Internasjonal rett, masterprogram, Handelshøyskolen ved UiA

Det er i tillegg mottatt følgende søknader om nedlegging av studier:
- Musikk, påbyggingsstudium (30 studiepoeng), Fakultet for kunstfag
- Arrangement/komposisjon, påbyggingsstudium, klassisk deltid (30 studiepoeng), Fakultet for kunstfag
- Flyteknikk, bachelorprogram, Fakultet for teknologi og realfag
- Programmering og multimedia, årsstudium, Fakultet for teknologi og realfag

Fakultetsstyrene ved de respektive fakultetene har behandlet søknadene og fattet positive vedtak i forhold til spørsmålet om etablering og nedlegging. For Anvendt filosofi sitt vedkommende, ble vedtaket fattet i 2013 da søknad om etablering av bachelorprogram i filosofi ble fremmet for første gang.

Etableringssøknadene og søknadene om nedlegging av studier presenteres nedenfor.

Universitetets studieutvalg gis mulighet til å uttale seg til de ulike forslagene.

Saksunderlag
I møte 18. juni 2014 sluttet styret seg til universitetsdirektørens forslag til kriterier for etablering og nedlegging av studier. Hovedkriteriene er

- strategisk betydning
- etterspørsel
- faglig bærekraft
- økonomisk bærekraft

Nedenfor presenteres søknadene om etablering av nye studier med oppstart høsten 2016 med utgangspunkt i disse kriteriene. Deretter presenteres søknadene om nedlegging.

Nærmere presentasjon av søknader om etablering

Anvendt filosofi, bachelorprogram
Fakultet for humaniora og pedagogikk har tidligere fremmet søknad om etablering av bachelorprogram i filosofi. Søknaden er nå justert til å omhandle bachelorprogram i anvendt filosofi. Dette innebærer at man skal kunne anvende filosofien på andre fag, samt områder utenfor akademia, og spesielt anvendelsen av begrepspresisjonen, den logiske argumentasjonen og den kritiske og analytiske måten å tenke og kommunisere på som man først og fremst lærer i moderne filosofi. Anvendelsen vil være rettet mot religion og økonomi. Ett av emnene skal også tilbys økonomistudentene ved UiA. Det foreligger en samarbeidsavtale mellom de to fakultetene.

Det er fakultetets vurdering at et bachelorprogram i anvendt filosofi vil være i tråd med strategiplanen både til universitetet og fakultetet. Det er god søkning til årsstudiet i filosofi. Bachelorprogrammet vil styrke rekrutteringen til masterprogram i religion, etikk og samfunn. Ved etablering av slikt bachelorprogram vil instituttet tilby studieløp fra bunn til topp på alle sine fagområder og man kan tilby en helhetlig og sammenhengende portefølje. Det legges også til rette for at studenter fra andre programmer kan ta emner i bachelorprogrammet – særlig emnet Filosofi og spillteori.

Det er stor interesse for filosofi lokalt og regionalt. Instituttet samarbeider med flere eksterne parter.

Per i dag eksisterer det ingen tilbud om bachelorprogram i filosofi mellom Oslo og Bergen. Det planlegges for 30 studenter på bachelorprogrammet.

Instituttet har et svært kompetent fagmiljø som imøtekommer kravene i studietilsyns-forskriften.

Etableringen av studiet innebærer ingen kostnader i form av ny fast tildeling for fakultetet/UiA, og instituttet antas å ville få flere studenter.

Den eneste risikofaktor instituttet ser er mulig manglende studentrekruttering i overgangen fra årsstudiet til bachelorstudiet. Det anses imidlertid som sannsynlig at bachelorprogrammet i anvendt filosofi vil øke studentrekrutteringen. I tillegg vil bachelorprogrammet antakelig føre til økt studenttall på masterprogrammet i religion, etikk og samfunn.

Sceneprodusent, masterprogram
Fakultet for kunstfag ønsker å etablere masterprogram som skal utdanne sceneprodusenter. Det søkes om to varianter, både ordinært og erfaringsbasert. Dette innebærer to ulike sett med opptakskrav.

Fakultetet mener at programmet er særdeles godt forankret i strategiplanene. Det er også forankret i nasjonale politiske signaler, jf. henvisning i søknaden til diverse rapporter på oppdrag fra blant andre Norsk kulturråd og Kulturdepartementet. Forslaget til nytt masterprogram er utarbeidet i samarbeid med blant andre Kilden og Cultiva. Det finnes ikke tilsvarende studier i Norge i dag. Masterprogrammet vil gi bachelorstudentene ved UiA flere alternative løp videre på masternivå.

Det planlegges i forhold til et studenttall på 12. Fakultetet mener hele Norden vil utgjøre en rekrutteringsbase for programmet. Fakultetet redegjør for områder der kandidatene antas å kunne arbeide etter endt studium.

Fagmiljøet ved Fakultet for kunstfag tilfredsstiller ikke kravene i studietilsynsforskriften hva kompetanse til å tilby et masterprogram angår. Fakultetet sier selv at man er avhengig av å supplere dagens fagmiljø ved å utlyse nye stillinger, knytte til seg professor II-stillinger og gjestelærere fra bransjen og andre institusjoner.

Fakultetet uttrykker behov for 120 nye studiepoeng i emnemodulen. Det er søkt Cultiva om kr 800 000 til videreutvikling og etablering av studiet.

Fakultet for kunstfag ser blant annet at manglende professorkompetanse og svak økonomi utgjør en risiko i forbindelse med eventuell etablering av programmet.

Teknologi og e-læring for lærere
Fakultet for teknologi og realfag søker om etablering av årsstudium i teknologi og e-læring for lærere. Årsstudiet skal tilbys som videreutdanning for lærere og bidra til å heve lærernes IKT-kompetanse. Studieskissen er presentert for Avdeling for lærerutdanning som, i følge fakultetet, mener det kan være behov for et slikt tilbud. Studiet vil bygge videre på og komplementere arbeidet med utvikling av undervisningsmetodikk og digitale verktøy som er gjort i forbindelse med DDU-prosjektet Bridging the Gap – Multimedia Design and Technology. Det hentes emner både fra bachelorprogrammet i multimedieteknologi og -design og masterprogrammet Multimedia and Educational Technology. Fakultetet mener at studiet vil kunne være en plattform som gir gode muligheter for tverrfaglig samarbeid mellom fagmiljøer fra lærerutdanning, pedagogikk, samfunnsvitenskap, matematikkdidaktikk og multimedia.

Bruk av digitale verktøy er forankret i rammeplanene for lærerutdanning. Digital kompetanse skal gjennomsyre alle fag i grunnskolen til og med videregående skole. Samtidig er det mange lærere som ikke har den nødvendige kompetanse for å kunne ta i bruk og utnytte potensialet i de nye digitale verktøyene inn i sin undervisning. Dette skal årsstudiet bidra til å avhjelpe.

Fakultetet planlegger med 30-40 studenter. Det antas å ville være gode rekrutteringsmuligheter til et slikt studium.

Fakultetet imøtekommer de krav som stilles til fagmiljøets kompetanse i studietilsyns-forskriften.

Fakultetet vil søke Utdanningsdirektoratet om å få godkjent årsstudiet som del av videreutdanningsprogrammet Kompetanse for kvalitet. Dette vil i så fall innebære fullfinansiering av studiet. Alternativt vil 20 nye studiepoeng finansieres gjennom deltakeravgift. De resterende 40 studiepoengene gjenbrukes fra eksisterende studieprogram.

Fakultet for teknologi og realfag ser liten risiko forbundet med etablering av årsstudiet.

Rettsvitenskap/Internasjonal rett, masterprogram
Handelshøyskolen ved UiA søker om etablering av masterprogram i rettsvitenskap/ internasjonal rett. Fakultetet er av den oppfatningen at etableringen er godt forankret i universitetets/fakultetets strategiplaner. Et masterprogram der hovedtyngden legges på internasjonal rett samsvarer med strategien til HHUiA. Ved å tilby jusutdanning på masternivå, mener fakultetet at man vil bli bedre kjent og få høyere anseelse i omverdenen. En arbeidsgruppe nedsatt av KD i 2011 konkluderte i sin utredning i 2013 med at det trolig vil oppstå en underdekning av personer med juridisk kompetanse i perioden fram mot 2025. Arbeidsgruppen anbefalte derfor å øke utdanningskapasiteten ved de eksisterende juridiske utdanningene. Det er fakultetets vurdering at det er behov for masterkandidater i rettsvitenskap/internasjonal rett i regionen. Et internasjonalt rettet næringsliv har behov for kompetanse på dette området. Det foreligger uttalelse fra Den norske advokatforening, Vest-Agder krets som støtter etableringssøknaden.

Universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø tilbyr integrerte 5-årige masterstudier i rettsvitenskap. Det tilbys i dag bachelorstudier i rettsvitenskap ved UiA (55 plasser), UiS (35 plasser), HiL (120 plasser) og HBV (25 plasser). UiS har planer om å etablere eget masterprogram. HHUiA planlegger ut fra 40 studieplasser på masterprogrammet.

Fagmiljøet tilfredsstiller per i dag ikke kravene til kompetanse for å gi et masterprogram i rettsvitenskap slik disse framgår av studietilsynsforskriften. Fakultetet sier selv at det er behov for å supplere fagmiljøet.

Fakultetet uttrykker behov for 97,5 nye studiepoeng i emnemodulen.

I sin risikovurdering påpeker fakultetet at rekruttering av nye vitenskapelig ansatte er vanskelig. Det pekes imidlertid også på at det er risiko forbundet med ikke å etablere masterprogrammet. Det har vist seg at studentene på bachelorprogrammet ønsker å gå videre til masternivå. En kan derfor ikke se bort fra at fortsatt usikkerhet og større vansker med overgangen til masterstudier ved andre institusjoner kan svekke interessen for bachelorstudiet.

<u>Nærmere presentasjon av søknader om nedlegging</u>

Fakultet for kunstfag ønsker å legge ned følgende studier:
- Musikk, påbyggingsstudium (30 studiepoeng)
- Arrangement/komposisjon, påbyggingsstudium, klassisk deltid (30 studiepoeng)

I forbindelse med porteføljegjennomgang ble det vedtatt av Kunstfag med fordypning i musikk, bachelorprogram, skulle legges med. Årsstudiet i musikk ble beholdt, men det ble ikke fattet noe eksplisitt vedtak hva angår påbyggingsstudiet i musikk. Fakultetet presiserer nå at dette ønskes nedlagt.

Påbyggingsstudiet i arrangement/komposisjon tilbys av Institutt for klassisk musikk og musikkpedagogikk til studenter med bestått grunnutdanning i utøvende musikk. Fakultetet mener at store deler av innholdet dekkes innenfor den øvrige porteføljen ved fakultetet, og

påbyggingsstudiet ønskes derfor nedlagt. Studiet tilbys for de studenter som har søkt og er kvalifisert for studieåret 2015-2016.

Fakultet for teknologi og realfag ønsker å legge ned følgende studier:
- Programmering og multimedia, årsstudium
- Flyteknikk, bachelorprogram

Programmering og multimedia ble utarbeidet som et tilbud for studenter på bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon i Grimstad. Det har imidlertid vært liten interesse for studiet fra denne målgruppen. I forbindelse med etableringen av masterprogrammet Multimedia and Educational Technology har fokuset i faggruppen for multimedia i større grad rettet seg mot e-læring og læringsteknologi. På denne bakgrunn ønsker man å legge ned årsstudiet i programmering og multimedia og erstatte dette med et nytt årsstudium i teknologi og e-læring for lærere, se over (søknad om etablering av nytt studium).

Fakultet for teknologi og realfag har foretatt en utredning av *bachelorprogrammet i flyteknikk* i forhold til rekruttering og kompetansebehov, strategi og satsingsområder, tilbakemeldinger fra studenter og eksterne organisasjoner, samt økonomi og ressursbruk. Det vises til at Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet er i ferd med å opprette en konkurrerende flyingeniørutdanning i samarbeid med Luftforsvaret. Fakultetet er av den oppfatning at det er tilstrekkelig med ett flyingeniørstudium nasjonalt for å dekke behovet i det norske markedet.

«Luftfartshøyskolen» var tidligere et strategisk satsingsområde for fakultetet. De siste årene har man prioritert andre satsingsområder i strategiplanene.

Det har vært god søkning til bachelorprogrammet i flyteknikk, men få av kandidatene har fått arbeid innenfor luftfartsbransjen.

En hovedutfordring for programmet har vært rekruttering til vitenskapelige stillinger innenfor fagområdet. Avhengigheten av eksterne ressurser til undervisningen har ført til uforutsigbarhet med hensyn til nivå og kvalitet, kontinuitet og faglig utvikling av emneinnhold og praktisk gjennomføring av undervisning.

Det vil være mulig å ta flytekniske emner som del av utvekslingssemester i bachelorprogrammet i mekatronikk. Fakultetet har avtale med University of Kansas som ivaretar dette. Også andre samarbeidspartnere tilbyr studier innenfor aeronautical og aerospace engineering. Ofte ser man imidlertid at dette er spesialiserte tilbud på masternivå som bygger på en generell bachelorgrad i mechanical engineering. Kombinasjonen av bachelorgrad i mekatronikk fra UiA med en utenlandsk mastergrad kan være et alternativ for studenter som ønsker en sivilingeniørutdanningen rettet mot fly og luftfart.

Både studentene og bransjen har uttalt seg negativt til fakultetets forslag om å legge ned bachelorprogrammet i flyteknikk. Fakultetet opprettholder imidlertid sitt ønske om nedlegging.

<u>Intern høring</u>
Søknadene om etablering av nye studier er sendt på intern høring til fakultetene og Avdeling for lærerutdanning.

Avdeling for lærerutdanning uttaler følgende vedrørende årsstudiet i teknologi og e-læring for lærere i e-post 5. mai:
Avdeling for lærerutdanning mener at området studiet dekker, er viktig og at det absolutt er behov for mer kompetanse på feltet. Beskrivelsen ser også svært interessant ut. Vi har imidlertid uttrykt klart at

behovet fra lærerutdanningenes side, er et tilbud på 30 studiepoeng som kan gå inn i GLU-utdanningene som et skolerelevant fag. Det ligger slik sett utenfor vårt mandat å anbefale et studietilbud som tilbys etter at grad er avsluttet. Studiet vil komme på linje med andre videreutdanningstilbud, der den nasjonale styringen nå er sterk, og der beklageligvis ikke digital kompetanse er blant satsingsområdene.

Eventuelle andre uttalelser vil bli lagt fram i møtet.

Vedlegg:
Søknad 150415 - Anvendt filosofi bachelorprogram.pdf
Søknad 150415 - Sceneprodusent masterprogram.pdf
Søknad 150415 - Teknologi og e-læring for lærere årsstudium.pdf
Søknad 150415 - Rettvitenskap masterprogram.pdf
Søknad nedlegging KF.pdf
Søknad nedlegging Flyteknikk.pdf
Søknad nedlegging Programmering og multimedia.pdf

Vedlegg til sak

Søknad 150415 - Anvendt filosofi bach

Søknad 150415 - Sceneprodusent mast

Søknad 150415 - Teknologi og e-læring

Søknad 150415 - Rettvitenskap master

Søknad nedlegging KF.pdf

Søknad nedlegging Flyteknikk.pdf

Søknad nedlegging Programmering og mu

UNIVERSITETET I AGDER

Skjema for dokumentasjon i forbindelse med søknad om etablering av nye studier

Søknaden stiles til styret for Universitetet i Agder og sendes Studiesekretariatet. Frist for å fremme søknad er 15. april (1. februar for studier med oppstart i vårsemesteret).

Anvendt filosofi, bachelorprogram

DEL I: BESKRIVELSE AV PLANLAGT STUDIEPROGRAM

En bachelor i *anvendt filosofi* er et målrettet studium i hvordan man kan anvende filosofien på andre fag, samt områder utenfor akademia, og da spesielt anvendelsen av begrepspresisjonen, den logiske argumentasjonen, og den kritiske og analytiske måten å tenke og kommunisere på som man først og fremst lærer i moderne filosofi. På BA studiet i filosofi ved UiA vil anvendelsen først og fremst være rettet mot religion og økonomi. I forhold til religion vil det først og fremst fokuseres på forholdet mellom etikk og religion, og i forhold til økonomi vil det først og fremst fokuseres på forholdet mellom filosofi og spillteori, som er sentralt i moderne økonomisk teori. I tillegg vil bacheloroppgaven gi mulighet til å bruke offentlige organisasjoner eller private bedrifter som case.

Navn på studieprogrammet: Bachelor i anvendt filosofi (Bachelor in applied Philosophy)

Opptakskrav: Generell studiekompetanse

Læringsutbytte:

Kunnskap: Kandidaten...

- har bred oversikt over sentrale filosofiske problemstillinger knyttet til blant annet tro og viten, etikk og rasjonalitet, individ og samfunn, kunnskap og virkelighet
- har bred innsikt i hvordan sentrale filosofiske problemstillinger er blitt behandlet fra antikken til vår egen tid
- har kunnskap om filosofiens historie, dets ulike perspektiver, skoleretninger, egenart og fruktbare anvendelser i samfunnet

Ferdigheter: Kandidaten...

- kan anvende analytisk og kritisk tenkning knyttet til sentrale filosofiske problemstillinger, svar og argumenter
- kan formulere filosofiske resonnementer på en konstruktiv måte både muntlig og skriftlig
- kan anvende relevante fagfilosofiske teknikker og verktøy for å besvare filosofiske problemstillinger
- kan anvende filosofisk kompetanse for å takle ulike utfordringer i yrkeslivet

Generell kompetanse: Kandidaten...

- har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger
- kan anvende sentralt filosofisk fagstoff både skriftlig og muntlig
- kan planlegge og gjennomføre filosofiske arbeidsoppgaver individuelt og samarbeid med andre
- har innsikt i filosofiens betydning og relevans for andre fagområders grunnlagsproblematikk

Studieskisse - programmets oppbygging og navn på emner (presentert i form av en tabell)

1. semester	FIL 100: Erkjennelsesteori 10 studiepoeng	FIL 103: Filosofihistorie 10 studiepoeng	FIL104: Kritisk tenkning 10 studiepoeng
2. semester	FIL 101: Religionsfilosofi 10 studiepoeng	FIL 102: Etikk 10 studiepoeng	FIL 105: Eksistensialisme 10 studiepoeng
3. semester	KR-210: Ethics in the Religions 10 studiepoeng (Påbygging)	FIL2xx Filosofi og Spillteori 10 studiepoeng (Påbygging)	EX 100: Examen pilosophicum 10 studiepoeng
4. semester	FIL2xx: Bacheloroppgave 10 studiepoeng (Påbygging)	EX 101: Examen facultatum 10 studiepoeng	Fritt valgt emne
5. semester	Breddefag	Breddefag	Breddefag
6. semester	Breddefag	Breddefag	Breddefag

Videre studier:

Yrkeskompetanse:
En bachelor i anvendt filosofi kvalifiserer for arbeidsoppgaver som setter spesielle krav til refleksjon og analytisk tenkning, oppøver evnen til å orientere seg kritisk og selvstendig, samt gjør studenten i stand til å anvende filosofisk tenkning i arbeidslivet. Bachelorgraden i anvendt filosofi vil derfor kunne gi kompetanse for arbeid innen statsforvaltningen (eksempelvis sekretariats-arbeid i etiske kommisjoner), kommunesektoren (eksempelvis livssynsmessig betjening i fengsel, sykehus og militæret) og næringslivet (eksempelvis innen politikk, media og ulike kulturinstitusjoner).
-Studiet kan videre gi arbeidsmuligheter innenfor de arbeidsoppgavene som er knyttet til filosofi i skolen og barnehagen.
-Kandidatundersøkelsen 2013 viste at HUMPED skåret høyere enn gjennomsnittet på UiA på evne til analytisk tenkning (86 %) og god trening i skriftlig fremstilling (92 %) – noe arbeidsgiverne etterspør.

Videre studier:
Instituttet vil åpne masterprogrammet i religion, etikk og samfunn for studenter med bachelorgrad i filosofi. En mastergrad i filosofi kvalifiserer allerede i dag for opptak til ph.d-spesialiseringen i religion, etikk og samfunn.

INSTITUTTETS PORTEFØLJE

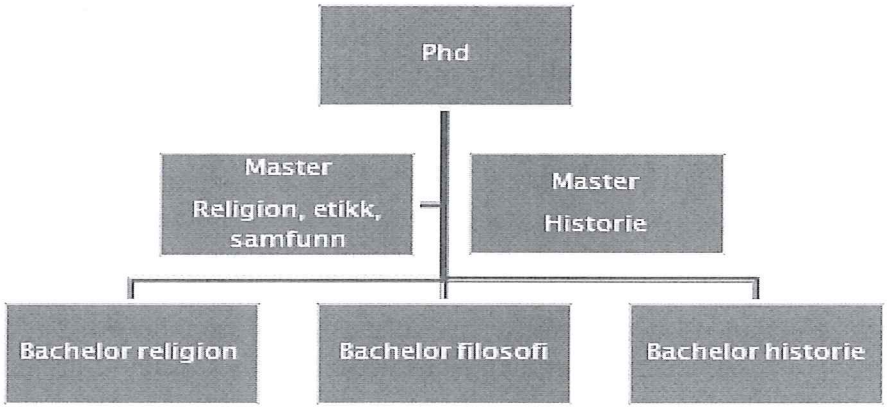

Bachelorgraden vil også kvalifisere til opptak ved masterprogrammene i filosofi ved UiO, UiB, NTNU og UiT, samt utenlandske institusjoner.

DEL II: BEGRUNNELSE FOR SØKNADEN

Punktene nedenfor er basert på kriterier for etablering og nedlegging av studier, fastsatt av styret 18. juni 2014.

1. Strategisk betydning

Studiets strategiske betydning for UiA

Studiets forankring i universitetets og fakultetets strategiplaner:

I UiAs strategiplan (2010-2014) heter det: «Universitetsstudier...er også en tilegning i kulturarven og holdningene som skal prege akademiske studier. Gjennom studiene skal studentene få kjennskap til andre fagområder enn sitt eget, og få trening i samarbeid på tvers av profesjoner og fagområder». Opprettelsen av en bachelor i anvendt filosofi vil være i tråd med disse målene i stragegiplanen, for det første ved at studiet er en tilegning av kulturarv og holdninger som skal prege akademiske studier, for det andre fordi studiet vil innebære samarbeid på tvers av to fakulteter (HUMPED og Handelshøyskolen) og flere fagområder (filosofi og religion, etikk og kultur, og filosofi og økonomi). I strategiplanen heter det også at «UiA skal legge til rette for mobilitet, både for studenter og ansatte». Ved å opprette en bachelor i anvendt filosofi vil både studenter og ansatte få anledning til å gjennomføre internasjonal utveksling. Det er lagt vel til rette for studentutveksling innenfor eksisterende Erasmus-avtaler som University of London (SOAS) og Københavns Universitet. I tillegg vil det være ønskelig å få til utveksling med Universitetet i Ålborg i og med at de har en bachelor i anvendt filosofi.

I Fakultet for humaniora og pedagogikks (HUMPEDs) virksomhetsplan for 2013 heter det at «fakultetet vil utvikle studier som...styrker eksisterende utdanningsprogram og som samfunnet har behov for». I forbindelse med gjennomgangen av studieporteføljen på UiA ble følgende anbefaling gitt når det gjaldt masteren i religion, etikk og samfunn: «Programmet opprettholdes. Fakultetet bes vurdere styrking». Opprettelsen av en bachelor i filosofi vil være del av en slik styrking av masteren i religion, etikk og samfunn. I og med at masteren vil kunne få studenter fra to bachelorløp (filosofi og religion, etikk og kultur), vil. I NOKUTS anbefaling for videre utvikling etter positiv akkreditering av doktorgradsprogram i religion, etikk og samfunn (27.2.07) heter det at «man bør også arbeide for å utvikle andre masterstudier som kan støtte opp om (doktorgrads)programmet, først og fremst innen filosofi og sosiologi». Gjennom opprettelsen av bachelorstudium i filosofi, følges denne anbefalingen.

Helhetlig og strømlinjeformet studieportefølje. Instituttet ønsker å være proaktivt i forhold til å opprette et studium som vil gjøre studieporteføljen på instituttet mer helhetlig og strømlinjeformet ved at studentene kan gå videre til en mastergrad og phd-spesialisering dersom de ønsker det. Dette vil altså ikke bli en «strandet» bachelor, men gir mulighet for studentene til å ta master og phd.

En vinn-vinn-situasjon for UiA og fakultetet. I og med at fakultetet allerede har studiepoeng i emneporteføljen og personalmessige ressurser som trengs for å starte opp et bachelorstudium er dette en vinn – vinn – situasjon: Opprettelsen av studiet innebærer ingen kostnader i form av ny fast tildeling for fakultetet/UiA, og instituttet vil få flere studenter.

Studiets/fagområdets betydning for andre studier på samme eller høyere nivå ved UiA:

-for fakultetet/instituttet: Filosofistudentene er de eneste på instituttet som per i dag ikke har tilbud om bachelor, og som derfor heller ikke kan gå videre til master. Hvis vi oppretter en bachelor i anvendt filosofi, vil masterstudiet i religion, etikk og samfunn får studenter fra to ulike BA-løp, og phd-spesialiseringen fra tre ulike fagområder (to masterløp).

-for andre fakulteter: Emnet 2xx Filosofi og spillteori vil være et samarbeid mellom instituttet og Handelshøyskolen ved UiA (se vedlagt bekreftelse). Emnet vil også være åpent for studenter med annen faglig bakgrunn, som samfunnsvitenskap, helse og idrett, biologi og juss.

Hvorvidt UiA har andre studier som vil kunne få redusert søkning som resultat av nyetablering på tilgrensende fagområde:

Nei

Studiets samfunnsmessige betydning

En BA i anvendt filosofi vil gjøre studentene i stand til å jobbe med noen av de store utfordringene som finnes i Norge og verden i dag. Filosofi og etikk er viktige forutsetninger for å håndtere de store satsingsområdene (for eksempel klima, helse og omsorg) som finnes i St.Melding 18 (2012-2013). Filosofi og etikk kan også anvendes på de store utfordringer på det livssynsmessige området, eksempelvis innenfor områder som innvandring, religionsdialog og felles etikk i et flerkulturelt samfunn.

Spesielle behov i regionen
Det er stor interesse for filosofi lokalt og regionalt, j.fr. fulle hus på filosofikafeen i Kristiansand gjennom mange år, samt MH Wirth Filosofi og litteraturgruppe. Instituttet har allerede et nært samarbeid med Sørlandet sykehus HF innenfor profesjonsetikk og flerkulturell kompetanse. En bachelor i filosofi vil gi oss økte muligheter til å tilby EVU-kurs og samarbeide på andre måter med Sørlandet sykehus HF, National Oilwell Varco, MH Wirth og Advokatforeningen. Studiet vil altså styrke muligheten for å tilby utdanningstilbud i regionen i samarbeid med arbeidslivet og andre utdanningsinstitusjoner. Vi har allerede gjort avtale med Advokatforeningen om et årlig EVU-kurs i profesjonsetikk for advokater. Vi har vært i dialog med NOV om å tilby et kurs i næringslivsetikk for dem, pga. den økonomiske situasjonen er kurset satt på vent. Per i dag har instituttet få EVU-kurs, så dette ville være en mulighet til å utvide virksomheten. Vi ønsker å knytte skriving av bacheloroppgaven opp mot offentlige virksomheter (f.eks. Sørlandet Sykehus HF) og private bedrifter (f.eks. NOV).

Parallelle/like studier i regionen og nasjonalt
Det er ingen parallelle/like studier i regionen, og heller ikke i Sør-Norge mellom Oslo og Bergen. Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø og NTNU tilbyr bachelorgrad i filosofi.
UiT vektlegger praktisk filosofi i sitt studium, mens de andre institusjonene ikke oppgir slike vektlegginger. Imidlertid er det ingen av dem som satser spesifikt på det tverrfaglige forholdet mellom etikk og religion på den ene siden og filosofi og økonomi (og andre sammfunnsfag, samt biologi, psykologi og organisasjonslære) på den andre siden, slik vi ønsker å gjøre. Bachelorstudiet i filosofi ved UiA vil slik fylle en etterspurt nisje nasjonalt sett ved at den får en profil som ikke finnes ved andre norske studiesteder. Denne profilen skal videreutvikles gjennom bachelorstudiet ved at vi tilbyr et påbyggingsemne om forholdet mellom religion og etikk (KR-210) og et på forholdet mellom filosofi og spillteori FIL2xx). Bacheloroppgaven vil også fokusere på anvendt filosofi ved at private og offentlige virksomheter vil bli brukt som case.

2. Etterspørsel

Forventet søkning: 30

Planlagt antall studieplasser: 30

Forventet etterspørsel etter kandidater
Vi forventer at kandidatene vil være attraktive til jobber som krever kompetanse til å analysere og gi råd om filosofiske, etiske, politiske, pedagogiske, organisatoriske og miljømessige problemstillinger. Lokalt kan dette være innenfor politikk, kommunal og fylkeskommunal administrasjon, skole- helse- eller livssynssektoren, men også innen det private næringslivet. Nasjonalt kan dette være innenfor forvaltningen, helsesektoren eller livssynssektoren.

3. Faglig bærekraft

Fagmiljø

Einar Duenger Bøhn er førsteamanuensis i filosofi/vitenskapsfilosofi og tok sin doktorgrad i 2009 på avhandlingen "Composition as Identity: a study in philosophical logic". Han har tidligere vært postdoktor ved etikkprogrammet ved UiO (2009-2011) på temaet etikk og spillteori, og førsteamanuensis i filosofi ved UiO (2011-2015). Duenger Bøhns spesialiseringsområder er vitenskapsfilosofi, logikk/kritisk tenkning, religionsfilosofi, og etikk. Han har publisert 19 fagartikler siden 2009, og har en lærebok på norsk (i logikk), en formidlingsbok på norsk (om mening), samt en fagbok på engelsk under utvikling. Han har også, i tillegg til ved Universitetene i Oslo og Bergen, et internasjonalt forskningsnettverk blant annet ved universitetene i Uppsala, Oxford, St Andrews, Nottingham, Birmingham, Rutgers, Universitetet i Massachusetts, Virginia, DePauw, Ohio, og Austin. Duenger Bøhn er også sjefsredaktør i Norsk Filosofisk Tidsskrift og Executive Associate Editor i det internasjonale fagtidsskriftet Inquiry.

Ralph Henk Vaags er førsteamanuensis i filosofi og tok sin doktorgrad ved Uppsala Universitet i 1998 på avhandlingen: «Kan Gud omtales? En religionsfilosofisk undersøkelse av religiøst språk». Han har utgitt flere lærebøker i filosofi: Vaags, Hägg, Fiskå, Straum: *Filosofiens historie*. Fagbokforlaget 2007. Vaags, Ralph Henk: *Etikk*. Fagbokforlaget 2004. Vaags, Ralph Henk: *Filosofiens hovedspørsmål*. Fagbokforlaget 2004. Vaags, Ralph Henk: *Kort fremstilling av filosofihistorien og vitenskapsteorien*. Fagbokforlaget 1996. Vaags har et faglig nettverk med forskere ved følgende institusjoner: Olav-Kansgar Straum, Universitetet i Tromsø, Scott Smith, Biola University, California, Mark Sluys, Johannelund Teologiska Högskola, Uppsala, Ulf Zackarsiasson, Uppsala Universitet, Breno Hax, Universitetet i Parana, Brasil, Agemir de Carvalho Dias, Evangelic University of Paraná, FEPAR, i Brasil

Håvard Løkke er førsteamanuensis i filosofi og tok sin doktorgrad ved Oxford University i 2004 med avhandlingen "Early Stoic epistemology". Denne ble utgitt i 2014 med tittelen: *Knowledge and virtue in early Stoicism* i serien *Studies in the History of Philosophy of Mind* (Springer). Han har også flere andre vitenskapelige publikasjoner vedrørende stoisismen. Løkke har vært postdoc-stipendiat ved etikk-programmet ved UiO (2008-2010) med prosjektet «On self-interest and other-concern». Løkke har arbeidet 2 år ved Universitetet i Helsingfors på et senter for fremragende forskning, kalt The History of Mind. Han deltok i forskningsprosjektet *Ethics in Antiquity: The Quest for the Good Life* ved Norges Vitenskapsakademi (2009-2010). Løkke har også vært Visiting Associate Professor ved Dartmouth College i New Hampshire, USA (2009), der han foreleste om stoisk etikk. Løkkes forskernettverk omfatter derfor forskere fra Universitetet i Oslo, Universitetet i Helsingfors, Dartmouth College og Oxford University.

Jan-Olav Henriksen er professor i religionsfilosofi og har særlig kompetanse på opplysningstidsfilosofi, religionskritikk, moralfilosofi og profesjonsetikk. I tillegg har han arbeidet med filosofisk hermeneutikk og filosofisk antropologi. Av publikasjoner kan nevnes *Grobunn for moral: Om å være moralsk subjekt i en postmoderne kultur* (Høyskoleforlaget 1997), *Nærhet og distanse* (profesjonsetisk lærebok, sammen med Arne Johan Vetlesen, Gyldendal 1998 og flere senere utgaver og opplag), *The Reconstruction of Religion: Lessing, Kierkegaard and Nietzsche* (Eerdmans 2002), *Religionens livstolkning: innføring i kristendommens religionsfilosofi* (sammen med Svein Aage Christoffersen) Universitetsforlaget 2010.

Arngrim Hunnes er førsteamanuensis i samfunnsøkonomi ved Handelshøyskolen på UiA. Hans forskningsinteresser er innenfor økonomisk historie, samt etikk og økonomi. Han er Dr. Oceon fra NHH i 2007, og har skrevet artikler bla. om finanskrisen og etiske utfordringer. Han har også holdt foredrag med tema som «Etikken økonomene glemte». Av publikasjoner kan nevnes: Grytten Ola Honningdal og Hunnes Arngrim, An anatomy of financial crises in Norway, 1830–2010 (2014). *Financial History Review*. 21 (1), s 25 – 5.

Paul Leer-Salvesen er professor i teologi og etikk. Han var medlem av det regjeringsoppnevnte Tilregnelighetsutvalget (2013-2014). Han har sin doktorgrad i rettsfilosofi fra det juridiske fakultet ved UiO (1991). Forskningsprosjekter i etikk og rettsfilosofi om temaer skyld, straff, tilgivelse og forsoning (Monografier 1988, 1991, 1999, 2002, 2009). Lærebøker i etikk for førskoleutdanning og allmennlærerutdanning. Skriver lærebok i etikk sammen med filosof Håvard Løkke.

Terje Mesel er førsteamanuensis i etikk og har et bredt forskningsnettverk innenfor feltet profesjonsetikk i helsesektoren. Mesel disputerte ved det medisinske fakultetet, UiO på avhandlingen *Profesjonelle i klemme: en studie av 21 sykehuslegers refleksjon over seg selv som profesjonsetiske subjekter*, Unipub 2009. Av andre utgivelser kan nevnes: *Legers profesjonsetikk: refleksjon og mestring i en sykehuskultur*, Høyskoleforlaget 2012, og The necessary distinction between methodology and philosophical assumptions in healthcare research, *Scandinavian Journal of Caring Sciences* (2013). Mesel har forskningssamarbeid med Sørlandet Sykehus, HF (ABUP), samt med professor R. Førde, Seksjon for medisinsk etikk, UiO.

Odin Lysaker er førsteamanuensis i filosofi og tok sin doktorgrad ved UiO på et forskningsprosjekt om Axel Honneth i 2011. Avhandlingen ble publisert i 2013 med tittelen «Menneskeverdets politikk». Han har allerede opparbeidet seg et stort nettverk i Norge, og deltar i følgende forskningsprosjekt: NECORE (2013–2016): forskningsprosjekt om endring av identitet og verdier i Norge etter 22/7, med særlig fokus på ytringsansvar, dvs. etisk bruk av ytringsfriheten. DEMCIT (2013–2014): forskningsprosjekt om ytringsfrihet og demokratisk medborgerskap som profesjonsetikk i offentlig forvaltning. CULCOM (2006–2010): forskningsprosjekt om anerkjennelse av irregulære migranters menneskeverd med utgangspunkt i Axel Honneths anerkjennelsesteori.

Hans Grelland er professor i kvantekjemi ved UiA (TekReal) og har universitetslektorkompetanse i filosofi. Innenfor filosofien har han særlig jobbet med filosofiske aspekter ved kvantefysikk og relativitetsteori, samt eksistensfilosofi og språkfilosofi anvendt på matematikk. Han er medlem av en tverrfakultær gruppe i anvendt filosofi ved UiA (Solveig B. Eide (ØkSamf/HumPed), Aslaug Kristiansen (Hum Ped), Hans Inge Sævareid (Helse og Idrett), Dag G. Aasland (ØkSamf)). Gruppen har utgitt tre vitenskapelige antologier sammen.

LeRon Shults er professor i teologi, men har også forskningskompetanse innenfor filosofi. Shults har et bredt forskningsnettverk ved universiteter i USA som Boston University, Stanford University og Princeton University. Han har svært høy publiseringsrate og har blant annet utgitt følgende artikkel som er relevant for filosofistudiet: Ethics, Exemplarity and Atonement, i: *Theology and the Science of Moral Action*, ed. Van Slyke et al., 2012, s.164-178.

Fagmiljøets kompetanse:

Vitenskapelig ansatte som skal tilknyttes studiet (stilling, navn og fakultetstilknytning)	Hovedstilling ved institusjonen? JA NEI	Andel av årsverk som vil bli knyttet til studiet	Undervisnings-/ veiledningsområde i studiet (så langt som mulig med henvisning til emnene i studieskissen, se felt 6 nedenfor)
Førsteamanuensis i filosofi Ralph Henk Vaags, Fakultet for HumPed	Ja	75 %	FIL100 FIL104 EX-100 FIL101 FIL 2xx Bacheloroppgave
Førsteamanuensis i filosofi Håvard Løkke Fakultet for HumPed	Ja	75 %	FIL102 FIL103 EX-100 EX-101 FIL2xx Bacheloroppgave
Førsteamanuensis i filosofi Einar Duenger Bøhn Fakultet for	Ja	75 %	Bacheloroppgave FIL 104 FIL 105 FIL 100 FIL101

HumPed			FIL2xx (Filosofi og spillteori)
Professor Hans Grelland Fakultet for TekReal	Ja	5 %	FIL105
Førsteamanuensis Arngrim Hunnes, Handelshøyskolen	Ja	5 %	FIL2xx (Filosofi og spillteori)
Professor i Paul Leer-Salvesen Fakultet for HumPed	Ja	15 %	KR-210 Ethics in the Religions FIL102 FIL2xx Bacheloroppgave
Førsteamanuensis Terje Mesel Fakultet for HumPed	Ja	5 %	FIL 102
Professor LeRon Shults	Ja	15 %	FIL101 KR-210 EX 101
Førsteamanuensis Odin Lysaker Fakultet for HumPed	Ja	10 %	FIL102

Intet behov for supplerende kompetanse. Som skjemaet ovenfor viser, er det intet behov for supplerende kompetanse. Instituttet har per i dag svært solid undervisnings- og forskningskompetanse som dekker de aktuelle undervisningsområdene. Flere av de faglige ansatte har dessuten en tverrfaglig kompetanse innenfor religion/etikk/filosofi som sammen med det øvrige fagmiljøet på filosofi vil gjøre miljøet i stand til å tilby EVU-kurs i samarbeid med arbeidslivet og andre utdanningsinstitusjoner.

Sammenhengen mellom forskning og utdanning - den delen av fakultetets forskningsaktivitet som er relevant for det planlagte programmet:
Som vist i lista over ansatte, er det en rekke forskningsaktiviteter som er relevant for det planlagte programmet. Spesielt relevant er Einar D. Bøhns forskning innenfor feltet filosofi, etikk og spillteori, samt forskningen innenfor feltet religion og etikk som Paul Leer-Salvesen og LeRon Shults har utført.

4. Økonomisk bærekraft

Fakultet skal redegjøre for hvordan studiet skal finansieres:
Studiepoeng:
- omdisponering innenfor fakultetets ramme: __10 sp
- behov for nye studiepoeng i emnemodulen: ___0 sp
- gjenbruk av eksisterende emner: __10 sp
- behov for investeringer (oppstarts- og løpende investeringer)

Behov for særkostnader (inkludert oppstartskostnader):
Nei

Simulering av inntekter (fra KD) og kostnader knyttet til studieprogrammet med utgangspunkt i planlagt antall studieplasser:

Inntekter fra KD:	
Resultatuttelling pr 60 sp enhet	36 000
Forventet SP-produksjon på 2 emner målt i 60 sp-enheter (30 studenter *20 /60)	10
Forventet marginal inntekt fra KD	360 000
Kostnader på fakultetet:	
Forventet marginalkostnad (inkl. undervisningskostnad, emneansvar, sensur)	100 000

Minimum antall studenter som gir økonomisk bærekraft:
Simuleringen av inntekter fra KD viser at inntekten pr student utgjør 12 000. Marginalkostnaden på fakultetsnivå delt på inntekt pr student fra KD viser at studiet vil være økonomisk bærekraftig med 9 studenter.

(Regnestykket som er lagt til grunn: 1. 360 000 : 30 = 12 000 2. 100 000 : 12 000 = 8,33)

Det trengs ingen ny fast tildeling for å opprette en bachelorgrad i filosofi. Påbyggingsemnet KR-210 (Ethics in the Religions) har allerede finansiering i og med at det samkjøres med religion. FIL2xx (Filosofi og Spillteori) vil bli finansiert av instituttet selv, og bacheloroppgaven ikke trenger fast tildeling i emnemodulen. Personalressurser med kapasitet til å undervise på BA i anvendt filosofi finnes allerede (se skisse ovenfor).

Fakultetets redegjørelse er utarbeidet i samarbeid med Økonomiavdelingen.

5. Risikovurdering

Selv om årsstudiet har jevn gjennomføringsrate (mellom 50-60 studenter de siste tre årene) er det en risiko at for få studenter vil ta en bachelor i filosofi, og nøyer seg med årsstudiet. Det gjelder spesielt studenter som vil bli lærere i og med at filosofi ikke er et skolefag, kun et skolerelatert fag. Rekruttering av vitenskapelig personale er uproblematisk, i og med det i dag er høy kompetanse blant det vitenskapelige personale, og det har vært høye søkertall og velkvalifiserte søkere til de to stillinger vi har lyst ut de to siste årene (20 søkere til utlyst stilling som professor i filosofi januar 2013).
Konklusjon: En risikofaktor vil kunne være manglende studentrekruttering i overgangen fra årsstudiet til bachelorstudiet, mens rekruttering av vitenskapelig personale og forskningsaktivitet er uproblematisk. I og med at studiet ikke krever ny fast tildeling er det ingen økonomisk risiko ved å starte opp programmet. Det er stor sannsynlighet for at bachelorgraden i anvendt filosofi vil øke studentrekrutteringen, i og med at UiA vil ha sin egen profil på studiet (anvendt filosofi), og at ingen andre utdanningsinstitusjoner sør for/mellom Bergen og Oslo tilbyr en BA-grad i filosofi. I tillegg vil BA-graden sannsynligvis føre til økt studenttall på Masteren i religion, etikk og samfunn. Studiet vil føre til økt tverrfaglig samarbeid både innen instituttet og på UiA generelt (j.fr. felles emne med Handelshøyskolen).

6. Dato for vedtak i fakultetsstyret

Vedtak vedlegges. Fullmaktsvedtak godtas ikke.

7. Forslag til medlemmer i sakkyndig komité for masterstudier og doktorgradsstudier

Kvalitetssikring av nye studier på master- og doktorgradsnivå gjøres normalt av en sakkyndig komité. Styret, eller rektor på fullmakt fra styret, oppnevner komiteens medlemmer etter forslag fra fakultetet.

Krav til sakkyndige komiteer finnes her:
https://intra.uia.no/InfoService/arbeidsstotte/Studieadministrasjon/Studierogemner/Sider/Etablering%20av%20nye%20studier.aspx

Komiteene legger forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften), fastsatt av NOKUT 28.02.13, til grunn for sin vurdering.

Bekreftelse på samarbeid mellom Fakultet for HUMPED og Handelshøyskolen

Vi bekrefter med dette at emnet FIL2xx Filosofi og spillteori vil bli tilbudt studenter som tar BA-grad ved Handelshøyskolen og studenter som tar BA-grad i anvendt filosofi ved UiA. Institutt for religion, filosofi og historie finansierer og eier emnet, mens Handelshøyskolen vil godkjenne emnet for sine studenter som tar BA-grad ved Institutt for strategi og ledelse. Førsteamanuensis Arngrim Hunnes ved Handelshøyskolen vil undervise på kurset, og førsteamanuensis Einar D. Bøhn ved Fakultet for HUMPED vil være emneansvarlig og foreleser.

Kristiansand, 14.4.15

Ernst Håkon Jahr

Ernst Håkon Jahr

Dekan for HUMPED

Sigbjørn Sødal

Sigbjørn Sødal

Dekan for Handelshøyskolen

UNIVERSITETET I AGDER

Fra: Fakultet for kunstfag
Tonje Kløkstad

Dato: 15.04.2015

Saksnr.: 15/01741-2

Til: Anne Marie Sundberg/ Studiesekretariatet

Kopi til:

NOTAT

Søknad om opprettelse av nytt masterstudium

Søknad om opprettelse av ny master innenfor sceneprodusent er behandlet i Fakultetsstyret ved Fakultet for kunstfag KF-sak 25/15. Se vedlagt søknad.

UNIVERSITETET I AGDER
POSTBOKS 422 4604 KRISTIANSAND
TELEFON 38 14 10 00 FAKS 38 14 10 01
ORG.NR 970 546 200 MVA post@uia.no www.uia.no

UNIVERSITETET I AGDER

Skjema for dokumentasjon i forbindelse med søknad om etablering av nye studier

Søknaden stiles til styret for Universitetet i Agder og sendes Studiesekretariatet. Frist for å fremme søknad er 15. april (1. februar for studier med oppstart i vårsemesteret).

DEL I: BESKRIVELSE AV PLANLAGT STUDIEPROGRAM

- Navn på studieprogrammet - på norsk og engelsk - og nivå
  Sceneprodusent (masterstudium)
  Ordinær og erfaringsbaserte studieprogram.
  Production Manager for Performing Art and Cultural Events (Master)

- Opptakskrav
  Ordinært master: Bachelor eller faglærerutdanning innen et kunstfag (dans, teater, musikk, kunst og håndverk, litteratur/film/teater) eller tilsvarende utdanning (180 sp.)

  Erfaringsbasert master:
  Opptaksgrunnlag er 180 studiepoengs og minst 2 års relevant yrkespraksis etter avsluttet utdanning. (Praksis og ledelseserfaring fra bransjen, som scenekunstproduksjon, festivalarbeid, utstillingsproduksjon, management mm.)

- Læringsutbytte
  Kunnskap:
  - Studenten har kunnskaper om generelle og særegne utfordringer produsenter innen kunst- og kulturprosjekt står overfor.
  - Studenten har kunnskaper om hvilke ferdigheter og faglig kompetanse som kreves for å lede slike prosesser og prosjekter.
  - Studenten har innsikt i de ulike fasene et prosjekt eller et arrangement normalt bør organiseres etter.

  Ferdigheter:
  - Studenten skal kunne lage en prosjektplan for et kultur-/kunstprosjekt og kunne styre etter den.
  - Studenten skal kunne anvende relevante vitenskapelige og kunstneriske metoder på en selvstendig måte.

  Generell kompetanse
  - Studenten har utviklet et faglig vokabular, en bevissthet om fagområdets kulturelle, økonomiske og samfunnsmessige perspektiv og kan delta i fagpolitiske diskusjoner.
  - Studenten kan anvende sine faglige kunnskaper og ferdigheter som leder av sceneprosjekter eller andre kunst- og kulturarrangement.

- Studieskisse - programmets oppbygging og navn på emner (presentert i form av en tabell)

Semester 1	Introkurs i kulturprosjektledelse 15 sp	Personaladministrasjon og ledelse 7,5 sp	Økonomi 7,5 sp
	festivalpraksis x 2		
Semester 2	Ledelse av produksjon for scene 10 sp	Publikumsutvikling og markedsføring 10 sp	Vitenskapsteori 10 sp
	Gruppeprosjekt, Institusjonspraksis, praksis mindre arrangement		
Semester 3	Festivaler 10 sp	Kulturpolitikk 10 sp	Forretningsplanlegging 10 sp
	Praksis i det uavhengige feltet		
Semester 4	Gjennomføring av masteroppgave / Prosjekt 30 sp		

* praksis er ikke studiepoengfestet, men knyttes til ulike emner og må bestås for å ta eksamen i disse.

- Yrkeskompetanse

Etter endt studie kan man raskt tre inn i relevante stillinger som produsenter og prosjektledere for scenekunst, visuell kunst, festivaler eller andre kunstneriske produksjoner på tvers av kunstfeltene. Studiet gir studenten et kreativt verkstøyskrin de kan benytte for å gjøre mest mulig ut av treffpunktet mellom finansiering og kunstneriske visjoner innenfor store og små kunstneriske foretak, med spesielt fokus på scene, arrangement og festival. I arbeidslivet har produsenter behov for kreativ problemløsning, prosjekt- og økonomiplanlegging. Studiet imøtekommer dette i vekslingen mellom emner og praksisutplasseringer innen institusjonene og i det frie feltet.

Erfaringsmessig har produsenter med opparbeidet erfaring fra scenekunst stor grad av mangefasettert, anvendelig kompetanse og kunnskap, og de arbeider ofte inn i andre kunstretninger. Som kunstgrein er scenekunsten stor, kostbar og kompleks – og griper inn i både visuelle, musiske og sceniske problemstillinger, i tillegg til flere formidlingsperspektiver. Dette gir studiets tyngdepunkt rundt sceneproduksjon stor verdi i overførbarhet og relevans for det brede kunst- og kulturfelt.

- Videre studier

Studiet kvalifiserer til videre doktorgradstudier – forutsatt godt karakternivå. Studiet er imidlertid pionerarbeid både i Norge og i Norden forøvrig. Eneste tilsvarende studie finner man i dag ved Stockholm Dramatiska Högskola (StDH), hvor de kun utdanner fire elever hvert andre år på bachelornivå. Det planlagte studiet har derfor ikke pr dags dato videreutdanningsmulighet i direkte fagsammenheng. På sikt skal dette kunne legges til rette for ved UiA under fakultetet for kunstfags forskningsprogram Kunst i kontekst (KiK). Master i sceneproduksjon relateres både under strategi og faglighet til KiK. Forskningsprogrammet er formelt vedtatt, men venter oppstart. Programmet skal tilknyttes 3-4 ph.d-program.

I dag kan finnes det en overførbarhet til doktorgradsprogram innen generelle kulturstudier ved høgskolen i Telemark.

DEL II: BEGRUNNELSE FOR SØKNADEN

Punktene nedenfor er basert på kriterier for etablering og nedlegging av studier, fastsatt av styret 18. juni 2014.

1. Strategisk betydning

Studiets strategiske betydning for UiA
herunder

- **studiets forankring i universitetets og fakultetets strategiplaner**

Fakultetet mener at studiet er særdeles godt forankret i strategiplanene. Organisasjonens profil blir beskrevet slik: *«UiA er kjent for et godt læringsmiljø med nærhet til studentene og et godt utviklet samarbeid med virksomheter i regionen.»* Studiet er utviklet etter en langvarig dialog med ulike aktører i regionen, dette blir nærmere beskrevet under punktet «Spesielle behov i regionen».

> *«UiAs studieportefølje er preget av de flerfaglige og yrkesrettede utdanninger for helse- og sosialsektor, skole, teknologi, administrasjonsfag og økonomi. Disiplinfagene og utøvende kunstutdanninger er selvstendige utdannings- og forskningsområder, men er også viktige fag i de flerfaglige og yrkesrettede studiene.* ***[...] Studiene ved UiA skal ha et nært forhold til det praktiske livet og samfunnet utdanningene skal forberede til. [...] Studiene skal gi relevant kunnskap om arbeidslivet bl.a. ved å legge vekt på entreprenørskap og innovativ virksomhet.»*** *«Det kreves vilje, disiplin, respekt og tillit fra ansatte og studenter, og engasjement fra en hel landsdel om Universitetet i Agder skal lykkes i sine målsettinger. Samtidig kreves det hardt arbeid og samarbeid internt, med andre utdannings- og forskningsinstitusjoner, og med samfunnet generelt.»*
> Strategi – Universitetet i Agder

I de overordnede punktene i fakultets strategiplan heter det blant annet at vi skal: *«være en kompetent partner for kunst- og kulturlivet, preges av kvaliteter fra profesjonell kunstpraksis, være synlig og delta i kulturfeltet og den offentlige debatten.»* Dette studiet har allerede før søknaden sendes universitetsstyret levert på disse punktene.

Fakultetet har ambisjoner om at alle bachelor, master og ph.d-utdanningene skal ses i sammenheng med våre to såkalte søyler: Rytmisk musikk og KiK. Studiets meget tette samarbeid med kunstinstitusjonene i regionen, vil kunne forsterke og utvide tilgang til KiKs samarbeidspartnere, både når det gjelder KU-prosjekt og andre FOU-prosjekt.

Under overskriften som om handler robuste og attraktive studentmiljøer står punktet *«arbeide for å fremme innovasjon og entreprenørskap i utdanningene»*. (strategi - fakultet for kunstfag) Fakultetets strategi korresponderer således direkte med politiske anbefalinger i utredningen for kulturdepartementet "Kunstens autonomi og kunstens økonomi" (Skarstein) januar 2015.

Studiet vil videre ivareta målsettingene om å *«utvikle og tilrettelegge praksisarenaer og samarbeidsavtaler med relevante kulturinstitusjoner»*, samt *«styrke samarbeidet med Kilden, SKMU og Kristiansand Kunsthall»*. (strategi – fakultet for kunstfag)

- **studiets/fagområdets betydning for andre studier på samme eller høyere nivå ved UiA**

Studiet gir bachelorstudentene ved UiA flere alternativer for valg av Master etter endt studieløp. Det utfyller også et rom mellom Music Management (nå under Master i utøvende musikk - rytmisk) og Master i kunstfag. Studiet er konkret og anvendelig, og vil gi fakultetet en solid spredning mellom yrkesrettede og flerfaglige mastergrader av utøvende, kunstfaglig og administrasjonsfaglig karakter.

- **hvorvidt UiA har andre studier som vil kunne få redusert søkning som resultat av nyetablering på tilgrensende fagområde.**

Nei. Studiet vil ikke påvirke rekruttering til andre studier ved UiA. Studiet er i så måte et rent supplement og vil virke spissende på fakultetets og universitetets identitet. Master sceneprodusent vinkler seg mot arrangementsavvikling og håndtering av økonomi i samspill med kunstproduksjon – først og fremst rettet mot scenekunst og festival, men også tilrettelagt for andre kunstformer. Master sceneprodusent er nybrottsarbeid – og ikke i konkurranse med UiAs studieportefølje pr i dag. I tillegg er studiet med å befeste og heve statusen til produsentrollen i norsk kunstproduksjon – og vil sette UiA på kartet nasjonalt og internasjonalt.

Til sammenligning er Music management direkte rettet mot internasjonal musikkindustri, ny digital distribusjon, ny teknologi og internasjonale forretningsmodeller.
Master i kunstfag er fagfokus på skapende og utøvende kunstnere og deres egen kunstfaglige praksis og formidling.

Studiets samfunnsmessige betydning

herunder

- **studiets forankring i nasjonale politiske signaler**

De siste 10 årene er produsentrollen spesielt blitt legitimert i norsk scenekunst, gjennom satsningen på festivaler, og ved større arrangementsaktivitet i det visuelle feltet. Det kulturpolitiske trykket har lagt spesielt på scenekunstfeltet. Produsenten har vist seg svært viktig i forvaltningen og opprettholdelsen av hvordan norsk kunst finansieres gjennom flere store og gode nasjonale støtteordninger: Norsk kulturråd, fond for utøvende kunstnere, Fritt Ord m. fl. Produsentleddet får økt status og forankring gjennom et eget studium, og dermed vil også kvaliteten av bemidlingen av norsk kunst sikres.

Norsk kulturråds scenekunstutvalgs strategi fra 2006-2009 hadde som et mål å styrke produsentleddet. Dekan ved kunstfag Per Kvist og administrerende direktør ved Kilden Bentein Baardson satt begge i kulturrådet da et bevisst arbeid for å styrke produsentleddet ble etablert.

Rapporten «Flere poteter – produsentrollen innen fri scenekunst» (Ine Therese Berg for Norsk kulturråd og Danse og teatersentrum) satte søkelys scenekunstutvalgets strategi og hvilke virkemidler som skulle til for å styrke produsentleddet. Flere tiltak ble lansert – blant disse et spesialisert, flerårig produsentstudium på høgskolenivå. Andre tiltak var en friere og bedre egnet finansieringsordninger for fri scenekunst.

I 2007 ble støtteordningen *Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper* etablert under Norsk kulturråd. Dette markerte et vannskille i norsk scenekunstpolitikk, hvor det tidligere kun ble gitt produksjonsmidler til ren kunstnerisk produksjon under ordningen *fri scenekunst*, kunne man nå ha forutsigbarhet i opp til tre år. Med midlene fulgte stor frihet til hvordan man løste produksjonsprosesser og visninger – og dermed kunne man med ett lønne egne scenekunstprodusenter og drift. Spydspissen i dette arbeidet var Jo Strømgren kompani som lenge hadde trosset premissene for tildeling av midler til frie grupper. De utviklet egne produsenter for å løfte produksjonene sine ut av et kunstnerisk vakuum med få visninger og lav mobilitet. Norsk kulturråds evaluering av ordningen «Frihet og Forutsigbarhet» i 2010 (Hylland, Kleppe og Mangset) bekrefter verdien av ordningen i forhold til frihet rundt produsentrollen, administrasjon og forutsigbar drift.

Argumentet er: Produsentrollen er et viktig ledd i det kunstneriske arbeidet. Gjennom det arbeidet produsenten utfører frigjøres kunstnerisk kapasitet, man utnytter ressursene bedre, og man åpner et rom mellom kunsten og mottakerne gjennom flere visninger - hvor den egentlige kunstutøvelsen

finner sted. Resultatet er i kort fortalt at feltet har gjennomgått en profesjonalisering.

Etter dette hadde man stor utvikling i regionene: I 2008 stifter Bergen kommune Proscen – produsentenhet for scenekunst, etter en nøye kartlegging i det frie miljøet om hvilke faktorer som vil styrke scenekunsten i byen og regionen. Resultatet er en medlemsorganisasjon med fast ansatt daglig leder som driver produksjonsveiledning for alle byens aktører. Medlemmene har tilgang på rimelige kontor, møte- og produksjonslokaler (finansiert av Bergen kommune) – og har nå fått sin egen scene i Cornerteateret. De driver også sitt eget mentorprosjekt – Proprodusenten. Tidligere daglig leder og drivkraft i prosjektet produsent Linda Børnes deltok forprosjektets andre innspillseminar. Hun bekrefter det store behovet for formalisering, status- og kompetanseheving innen det høyst autodidakte produsentfaget i Norge.

Den samme utvikling som i Proscen ser man også i Nord-Norge ved stor oppsving for medlemsorganisasjonen Rad-Art; og i Trøndelagsnettverket Propellen teater, samt i nysatsningen Sentralen i Oslo (finansiert av Sparebankstiftelsen DNB – åpner 2016).

I 2014 kom rapporten «Korekorati» som så nærmere på kulturrådspiloten for utvikling av profesjonelle dansemiljøer – som igjen bekrefter at en styrking av det kunstneriske handlingsrommet gagnes av en større profesjonalisering gjennom en god kombinasjon av administrativ ryddighet og kunstnerisk kvalitet.

I januar 2015 kom utredningen for kulturdepartementet man lenge hadde ventet på: «Kunstens autonomi og kunstens økonomi». Denne redegjør før kunstneres livsvilkår og økonomiske forutsetninger. Utredningen bekrefter den utviklingen man lenge har sett tilrettelagt fra den rød-grønne regjeringen, men som nå ytterligere har fått kraftig oppsving og omtale ved dagens regjering: Kunstnerne forventes å være entreprenører som tilrettelegger for egen økonomisk vinning gjennom kreativ forretningsvirksomhet, nettverksarbeid og formidling:

> *«Kunstnere forholder seg ulikt til entreprenørskapsbegrepet. I den grad det er knyttet til formelle sider i forbindelse med næring, er det flere som mener at begrepet ikke er forenlig med å ha fokus på det kunstneriske. Samtidig er det stadig flere som gir uttrykk for at det er et problem med manglende kunnskap og erfaring innen entreprenørskap, enten det gjelder det innovative, eller kunnskap om etableringer, økonomi, jus og andre administrative områder. Både manglende kompetanse og kapasitet påpekes. [...]Det er også forventet et økende behov for slik kunnskap siden framtidens muligheter som kunstner blant annet finnes i ulike markeder»* («Kunstens autonomi og kunstens økonomi», Vigdis Moe Skarstein, kapittel 11, s 133)

Utredningen anbefaler på tvers av kunstnergruppene, i kapittel 11 følgende:
«Utdanningsinstitusjonene bør ta ansvar for at entreprenørskap i sterkere grad enn i dag blir en del av utdanningen for kunstnere.» («Kunstens autonomi og kunstens økonomi», Vigdis Moe Skarstein, kapittel 17, s 184)

I utredningen vektes også kommuner og fylkeskommuners ansvar for å løfte opp kunstpolitikkområdet regionalt, og til å bidra til felles offentlig satsning. Det bekrefter at samarbeidet mellom kommune, kulturinstitusjon og universitetet om oppstart av Master sceneprodusents forprosjekt er høyst relevant og betimelig.

Foruten scenekunstfeltet kan det vises til at det siden 90-tallet har det vært en særsatsing på knutepunktfestivaler. Disse skal være ledende og innovative kompetansebærende festivaler hver på sitt felt. I løpet av 2014 fikk kulturrådet i oppgave fra kulturdepartementet å evaluere verdien av ordningen, for å sikre at denne ikke sluker for mye av midlene som kunne fordeles på andre og mindre arrangement. Det har vist seg at det også her er behov for mer skolert kompetanse for å bære

det oppdraget de har blitt gitt, og for å sikre robust økonomisk håndtering og bærekraftighet. Dette er med å bekrefte at et spesialisert studie i sceneproduksjon på masternivå også imøtekommer et stort behov utover scenekunsten.

Behovet for produksjonskompetanse har også skutt i været de siste 10 årene i offentlige sektor hvor man har fått en stor produksjons- og arrangementsaktivitet gjennom tunge kulturplattformer som Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken og Ungdommens kulturmønstring. Disse ordningene griper inn i alle kunstarter.

Spesielle behov i regionen
herunder
- **samarbeid med arbeids- og samfunnsliv i regionen**

Studiet er utviklet i langvarig dialog med ulike aktører i regionen, og i forprosjektet har vi søkt samtalepartnere nasjonalt og internasjonalt.

Gjennom kunstfags tette kontakt med Kilden i prosessen mot en samarbeidsavtale, har ulike samarbeidprosjekter og nye studier som begge parter har hatt interesse av å utvikle vært nevnt. Det området som vi har konkretisert helt siden 2012 er produksjonsledelse/produsent-utdanning. Videre har andre pekt i samme retning. I et åpent dialogmøte 13.09.2013 i regi av Cultiva og Kristiansand kommune, ble en rekke kulturaktører spurt om de kunne peke på utdanninger som UIA ikke hadde i sin portefølje, men som ville være ønskelig. Det kom et nesten enstemmig krav fra den sammensatte og store forsamlingen på Aladdin: de savnet et produsentstudium.

Våren 2014 ønsket fakultetet å styrke den utøvende/kunstneriske delen av studiene og å øke antall studenter, derfor gikk vi dialog med Cultiva om å utvikle helt nye studier. Vi søkte om midler til å videreutvikle studier innen for dans, skuespillerkunst, papirbasert kunst og produksjonsledelse. Responsen var avslag på alle unntatt sistnevnte, som fikk bevilgning til et omfattende forprosjekt.

Følgende har sittet i forprosjektgruppen:
Gunnar Thon Lossius – Stabssjef, Kilden
Jørgen Skauge – Rådgiver, Kristiansand kommune
Merete Elnan – Instituttleder sceniske og visuelle fag, fakultet for kunstfag, UiA
Inger Margrethe Stoveland – prosjektleder, Senter for ung kunst og kultur, UiA.

Forprosjektet er finansiert av Cultiva, UiA, Kilden og Kristiansand kommune. Støttebeløpet fra Cultiva var på kr 482 000,-

Prosjektet utløser potensialet i samarbeidsavtalen mellom UiA og Kilden - og er en katalysator i strategien om at fakultetet og UiA skal samhandle med aktører og institusjoner i regionen.

Studieprogrammet i Master sceneprodusent har innebygget en rekke praksisutplasseringer i løpet av studieløpet – og Kristiansand og omegn kan levere på alle kunstfelt, innen nært alle organisasjonsformer og format. Blant annet har Kristiansand kunsthall meldt sin interesse for å være en aktiv praksisleverandør på det visuelle feltet, hvor studiet har interessante overgangslinjer til kuratorrollen.

Kilden og Cultiva har i samhandling med UiA vært store pådrivere for å få dette studiet til. Det er viktig for videre faglig fundament og utvikling av driftsgrunnlaget i Kilden – og vil være med å forløse den investeringen Cultiva har bidratt med inn i huset. UiA og Cultiva har et godt etablert samarbeid av varig karakter gjennom Cultiva ekspress kunst, idrett og junior ved fakultet for kunstfag – og infrastrukturen og kommunikasjon er god.

Kristiansand kommune har stor interesse av at større profesjonalisering på kunstfeltet – slik at man får bedre forvaltning av bevilgede prosjektmidler. I tillegg vil man ytterligere markere seg og hever byens status som kulturleverandør regionalt og nasjonalt. Det har lenge vært etterlyst flere prosjektsøknader til nasjonale støtteordninger fra landsdelen – og studiet vil være en bidragsyter på å imøtekomme denne etterlysningen, samt å heve kvaliteten på eksisterende prosjekt.

Parallelle/like studier i regionen og nasjonalt
I dag eksisterer kun ett fullverdig produsentstudium for scene i Norden. Dette finner man ved Dramatiska Högskolan i Stockholm (StDH). Dette studiet er på bachelor nivå, og tar kun inn 4 studenter hvert andre år. Disse 4 studentene arbeider side om side med fire studenter fra hvert fagfelt relevant i scenekunstproduksjon – som regissør, dramatiker, teknikere, parykkmakere osv. Totalt er det 36 studenter på hvert kull – hvor alle regnes kom kunststudenter. StDH bekreftet i møte med prosjektgruppen at de har en søkning på nært 40 studenter til produsentstudiet ved hvert opptak – hvorav de aller fleste allerede har lang erfaring fra feltet.

StDH bekrefter også at det er et behov for flere utdannede produsenter for scene i Norden – og at de regner et studium av dette slaget ved UiA som et positivt supplement til hva de tilbyr. PeO Sander som er høgskolelektor og har undervist ved StDH i 20 år var til stede i innspillseminar II – og har stilt opp som en sparringspartner i løpet av hele forprosjektet.

For sammenligning til Master sceneprodusent i Norge i dag, finnes enkelte studieretninger innen kulturledelse med mer generell forretningsmessige innfallsvinkler, hvor praksis ikke er så formalisert og vektet innenfor studieløpet:

- Årsstudium i kulturledelse – Høgskolen i Oslo og Akershus
  http://www.hioa.no/Studier/SAM/arsstudier/kulturledelse
- Kulturledelse, Bachelor – Høgskolen i Telemark
  http://www.hit.no/nor/HiT/Soeker/Studietilbud/Kultur-spraak-og-historie/Kulturledelse-bachelor
- Kulturstudier, Master – Høgskolen i Telemark
  http://www.hit.no/nor/HiT/Soeker/Studietilbud/Kultur-spraak-og-historie/Kulturstudier-master
- Kultur og ledelse, Bachelor – BI
  https://www.bi.no/bachelorstudier/kultur-og-ledelse/oversikt/
- Kulturprosjektledelse, bachelor – Høgskolen i Lillehammer
  http://hil.no/studiekatalog/kulturprosjektledelse2

Det solide samarbeidet med Kilden gir oss et studium som ikke har noen ekvivalent i Norge.

2. Etterspørsel

Forventet søkning

Eventuelle forslag om lavere antall studieplasser enn 30/20 skal begrunnes.
På grunnlag av forprosjektets kartleggingsarbeid om scenekunst og festivalfeltet i Norge kan det forventes å fylle 12 studieplasser uten problem.

Forprosjektet viser oss også at det er et Nordisk tilfang til studiet. Det et er mange som ikke kan tas inn i det svenske studietilbudet – dette er estimert til å være rundt 35 søkere ved hver søknadsrunde.

Ellers må følgende indikatorer tas som belegg for rekrutteringsgrunnlag:
I dagens medlemsorganisasjoner for scenekunst er det pr i dag følgende grunnlag:

- I Proscen melder over 30 personer at de driver med produksjon.
- I RadArt er det over 90 medlemmer – 14 som arbeider direkte med produksjon.
- Propellen er det 11 registrerte produsenter ut av 86 medlemmer totalt.
- På sceneweb.no – database for norsk scenekunst ligger 282 personer inne som produsenter knyttet til ulike produksjoner.
- I Danse- og teatersentrum er det registrert 108 frie grupper som alle i større eller mindre grad bruker produsentkompetanse aktivt i sitt kunstneriske arbeid.

- På basisfinansieringsordningen er det i dag inne 9 grupper med hver i gjennomsnitt 3,1 mill kroner pr år som de fritt kan disponere til kunstnerisk produksjon, drift og formidling.
- Kulturrådet mottok i 2013 424 søknader til ordningen for produksjonsmidler for frie grupper (både dans og teater) – 64 søknader ble innvilget.

Flere av disse aktørene arbeider inn mot tunge kulturbærere i det offentlige som for eksempel Den kulturelle skolesekken.

I tillegg kommer amatørteaterbevegelsen i Norge – som faktisk nå større grad også opplever en økt profesjonalisering. Organisering og kompetanse rundt feltet finner man i organisasjoner som HATS (Hålogaland Amatørteaterselskap) og Teaternett.

Det er også naturlig å samarbeide med de ulike kompetansesentrene om bred rekruttering inn i studiet.

Planlagt antall studieplasser (normalt minimum 30 for bachelorprogram og 20 for masterprogram, jfr. styrets vedtak i S-sak 115/14)
Det planlegges et studium med opp mot 12 studenter. Sammenligner man med det svenske studietilbudet ved StDH så er dette et relativt høyt tall. Det korresponderer også godt med studieprogrammene vi har samtalt med i England - ved Birmingham City University og De Montfort University i Leicester. Her er opptakstallet på 12-18 studenter rekruttert fra hele verden.

Ved Filmskolen tar de ved bachelor inn 3 filmprodusenter hvert tredje år. Ved Kunsthøgskolen i Bergen har de tatt inn 8-10 studenter annet hvert år på kuratorstudiet på masternivå. Begge studiene er svært spesialisert – til sammenligning har det planlagte sceneprodusentstudiet stor overføringsverdi i kompetanse og tverrfaglighet.

Studiene vi har hatt under lupen vektla viktigheten av begrensede grupper for å sikre god gruppedynamikk, kompetanseutveksling og personlig oppfølging. Det er også viktig at studiet er gradert i forhold til praksisprogrammet – slik at hver enkelt student blir godt ivaretatt i praksisoppholdene. Kilden tilrettelegger med en mentor pr student fra institusjonens ledergruppe, og dette alene krever god planlegging, tilrettelegging og oppfølging.

Det er også viktig å bygge studiet opp innen i fra – og slik skape et unikt studietilbud med godt omdømme - som sikrer rekrutteringen nasjonalt og nordisk på sikt. Samarbeidet med Kilden er unikt, og et kjernepunkt i dette arbeidet. Forprosjektet har gjort oss i stand til å sikre studieprogrammets kvalitet med god margin.

Rådene vi har fått fra alle utdanningsinstitusjoner og profesjonelle vi har vært i kontakt med fra begynnelsen av forprosjektet vektlegger at UiA må fremheve de kvaliteter både UiA og regionen har. Dette er målsetningen for Master sceneprodusents planlagte praksis- og studieplan.

Selv om tilfanget av kandidater for studiet er godt både nasjonalt og nordisk er det viktig at man legger seg på et nivå som tilsvarer andre studietilbud i samme kategori internasjonalt, og ikke maksimerer potensialet ved oppstart.

Forventet etterspørsel etter kandidater
herunder
- arbeidsmarkedet regionalt og nasjonalt
- eventuelle arbeidsmarkedsundersøkelser

Som vist i tidligere er det over 108 sceniske grupper som operer på det frie feltet i dag. I tillegg er det en større bevegelse mot at produsenten får en viktigere rolle også innenfor institusjonene. Ved studietur til Stockholm møtte vi nyoppnevnte produsent for balletten ved den Kungliga Opera – Ann Christin Danhammar, som viste til at de tradisjonelle administrasjonshierarkiene og systemene innenfor de etablerte, tunge nordiske institusjonene er i rask endring.

Dette bekreftes også fra ledelsen ved Kilden teater- og konserthus, hvor tre store aktører samlet seg i under samme administrative ledelse (Agder teater, Kristiansand symfoniorkester og Opera Sør). De produksjonsmessige utfordringene er merkbare. De trenger frisk og tilpasset kompetanse for å lykkes i arbeidet – og har således vært en stor pådriver for at sceneprodusent-studiet skal realiseres.

Kunnskapen studiet tilrettelegger har stor overførbarhet og er av stor verdi for kandidatene når de kommer ut på et sammensatt arbeidsmarked i kulturlivet. Større behov for produksjonskompetanse for scene og arrangement er etterlyst både innenfor musikk og i det visuelle feltet.

Studiet legger også opp til en erfaringsbasert master. En stor del av studentene er således allerede i etablert nettverk de vil komme styrket ut til igjen etter endt studieløp.

Foruten det frie scenekunstfeltet er det 104 registrerte kulturhus i Norge (Norsk kulturhusnettverk) – dette er unikt i europeisk sammenheng og kan sees forhold til desentralisert satsing på kulturarenaer og regioner.
I følge norsk teaternett er det rett over 30 institusjonsteatre fordelt nasjonalt – med og uten faste ensembler.
Norske festivaler: norsk festivalnettverk teller over 75 festivaler blant sine medlemmer med et bredt kulturelt nedslagsfelt: festspill, klassisk musikk og opera, scenekunst, jazz, rock og populærmusikk, barn og unge, kirkemusikk, folkemusikk, litteratur og kultur. I tillegg kommer virksomheten rundt spel i Norge – som de siste 10-15 årene har økt kraftig i omfang. I 2014 ble det i følge spelhandboka.no avviklet 74 spel over hele landet.

I Agder og Telemark-regionen er det per dags dato tre store kulturhus Kilden (Kr.sand), Buen (Mandal) og Arendal kulturhus i tillegg til mindre scener og arenaer fordelt over fylkenes kommuner. I Aust-Agder er det to spel av større format: Jernbyrden i Lillesand og Kjæmpestaden i Arendal.

Fylkene har en rekke festivaler fordelt på ulike kunstfelt: Kortfilmfestvialen (Grimstad), Barnefilmfestivalen (Kr.sand), Canal Street (Arendal), Skral (Grimstad), Sup og stup (Lillesand), Palmesus (Kr.sand), Ravnedans (Kr.sand), Assitej (Kr.sand), Ravnebarn (Kr.sand), Protestfestivalen (Kr.sand), Platform Nord (Kr.sand), Punkt (Kr.sand), Dark Season (Kr.sand), Nordsjøfestivalen (Farsund), Risør kammermusikkfestival, Porsgrunn internasjonale teaterfestival, Skalldyrfestivalen (Mandal), Fjellparkfestivalen (Flekkefjord), Skogsus (Kristiansand), Måkeskrik (Kr.sand), American festival (Lista), Heimoverfestivalen (Åmli), Vinterfestivalen (Arendal), Franje festival (Arendal) med mange fler.

Utvalget utgjør en god blanding av kommersielle og smale aktører som i større eller mindre grad har behov for relevant kompetanse i økonomihåndtering, prosjektering og avvikling. De fleste som i dag opererer i rollen som produsenter eller produksjonsledere har annen type utdannelse eller er autodidakt – og behovet for profesjonalisering og bedre forvaltning er stor, og etterlyses av bevilgningsparter.

De siste 10 årene har dessverre store aktører på festivalfeltet gått økonomisk konkurs, eller blitt avviklet. Quart festivalen, Odderøya live og Hove festivalen er eksempler på dette. Disse festivalene har vært store motorer i profilering og turisttilstrømning til Sørlandet. Dessverre kan dårlig forvaltning være med å svekke regionens omdømme som kulturleverandør nasjonalt.

Hele den offentlige sektoren har nå større trykk og behov for produksjonskompetanse – ordninger som Den kulturelle skolesekken og Ungdommens kulturmønstring er gode eksempler. Ordningene skal forvaltes på alle nivå – kommunalt, fylkesvis og nasjonalt, og behovet for kompetanse som binder sammen faglighet og avvikling er av stor betydning. Det nasjonale budsjettet for den kulturelle

skolesekken er på hele 200 millioner kroner, en tildeling som skal ivaretas i alle ledd, og innenfor alle kunstneriske uttrykk.

Master sceneprodusent leverer således ettertraktet kompetanse. Studiet kan være et svært viktig ledd i en helhetsbygging av regionen, og understreker universitetet som en seriøs leverandør av relevant kompetanse lokalt og nasjonalt. Landsdelen vil bli satt på kartet innen sektorene kultur og næring.

3. Faglig bærekraft

Fagmiljø

Kompetanse for å tilby studiet:

Instituttets studieportefølje kan gi inntrykk av drama/teater-miljøet ikke har så tett dialog med det utøvende scenekunstmiljøet, og at staben mangler erfaringsbasert eller forskningsbasert kunnskap om prosjektledelse og sceneprodusenter, men flere av fakultetets ansatte har erfaring fra, og kompetanse til, å planlegge/undervise/veilede innen dette studiet (se de mest aktuelle i tabell under hvor vi har nevnt både aktuelle undervisningsområder og til dels bakgrunn).

Vitenskapelig ansatte som skal tilknyttes studiet (stilling, navn og fakultetstilknytning)	Hovedstilling ved institusjonen? JA NEI	Andel av årsverk som vil bli knyttet til studiet	Undervisnings-/ veiledningsområde i studiet (så langt som mulig med henvisning til emnene i studieskissen, se felt 6 nedenfor)
Prosjektleder ved Senter for ung kunst og kultur Inger Margrethe Stoveland	Ja	20	Kulturpolitikk, introkurs kulturprosjektledelse, Personal /adm ledelse. (Jo Strømgren Kompani, festspillene i B, UKM, Trafo, DKS, litteratur (hovedfag) + Arts Administration - England)
Førsteamanuensis Jeppe Kristensen	ja	5	Ledelse av produksjon for scene Særdeles vellykket kunstner-entreprenørskap gjennom teaterkollektivet Fixy Foxy. Underviser både på LFT, bac teater og master i kunstfag
Førstelektor Giert Werring, fast 10% stilling	Nei, nå freelance og tett knyttet til Dyreparken	5	Festivaler Werrings lange erfaring som kunstnerisk leder av figurteaterfestival og hans tilknytning til Kilden og Dyreparken av stor verdi.
Førstelektor Merete Elnan	ja	10	Introkurs i kulturprosjektledelse, Ledelse av produksjon for scene, Masterveiledning Kreativ produksjonsleder og lang erfaring med å utvikle praksisprosjekter f.eks gjennom UKM, Assitej-festivalen og den kulturelle skolesekken.
Siemke Böhnisch	ja	5	Vitenskapsteori, Veileder av masteroppgaver.

Vi vil likevel være avhengig av å supplere dagens kompetanse både ved å utlyse etter nye stillinger, tilknytte oss professor 2 og gjestelærere fra bransjen og fra andre institusjoner. Aktuelle gjestelærere: Stabssjef Kilden teater og konserthus Gunnar Lossius (har undervist ved BI og NISS), lektor i scenekunstproduksjon StDH PeO Sander (ansvarlig for studiet ved StDH og en nestor innen feltet i Norden), Mats Aaronsen leder av Canalstreet/tidligere ansatt ved Agderforskning/gjestelærer ved visuelle og sceniske fag, produksjonsleder Henrik Melsom Edvardsen, direktør og sceneinstruktør Beintein Baardson, produsent Linda Børnes - tidligere daglig leder av Proscen, nå selvstendig næringsdrivende.

Mulighetene for å tappe inn i de innhentede ressursene i forhold til å tilrettelegge egne relevante tilbud i EVU vil også vurderes i oppbyggingen av studiet.

Fakultetet tror det vil være enkelt å rekruttere vitenskapelige ansatte for å ivareta studiekoordineringen (inkludert kontakt med praksisplassene), og at det vil være hensiktsmessig å la en eller fler professor 2 bidra til oppbygging av studiets spisskompetanse og bidra til økt forskning på feltet. Ansatte fra studieprogrammet vil bidra inn i den tverrestetiske forskningsplattformen KiK.

4. Økonomisk bærekraft

Fakultet skal redegjøre for hvordan studiet skal finansieres:

- studiepoeng:
  - omdisponering innenfor fakultetets ramme: 0 sp
  - **behov for nye studiepoeng i emnemodulen: 120 sp**
  - gjenbruk av eksisterende emner: 0 sp
- behov for investeringer (oppstarts- og løpende investeringer)
- behov for særkostnader (inkludert oppstartskostnader)
- simulering av inntekter (fra KD) og kostnader knyttet til studieprogrammet med utgangspunkt i planlagt antall studieplasser
- minimum antall studenter som gir økonomisk bærekraft

Fakultetets redegjørelse utarbeides i samarbeid med Økonomiavdelingen.

Se mer informasjon under Planlagt antall studieplasser og Økonomi.

Økonomi

Følgende to forslag ligger til grunn for vedtak i fakultetsstyret på kunstfag 08.04.15. Det primære forslaget er formulert som forslag til vedtak i Cultivas styre for behandling under styremøtet den 27. april 2015. Se vedlegg.

For primært forslag til vedtak:

Fakultetsadministrasjonen har foretatt en beregning av hvilke budsjettmidler som vil bli tilført fakultetets ramme når masteren i Produsentstudiet er fullt utbygd. De tilførte midlene er simulert i fakultetets internfordelingsmodell for beregning av hvor mye av disse midlene instituttet vil få til disposisjon. Instituttet har foretatt en beregning av sine utgifter til lønn for fast personale, timelærere og i tillegg utgifter veiledning og koordinering. Følgende forutsetninger er lagt til grunn for budsjett- og utgiftsberegningene (av det primære forslaget til vedtak):

- Studiet er på 120 studiepoeng, herav 30 studiepoeng knyttet til masteroppgave
- Oppstart høsten 2016
- Friske studiepoeng, med budsjettuttelling fra og med høsten 2016
- Hvert kull er på 12 studenter – årlig opptak
- 85 % av de opptatte studentene møter til eksamen
- 80 % av de opptatte studentene består eksamen
- Cultiva investerer kr 800 000 til videreutvikling og etablering av studiet 2015-2016

Med disse forutsetningene har en kommet fram til at instituttet vil ha 0,256 mill kr til disposisjon til dekning av utgifter som reiser, sensur, gjesteforelesere m.m., når studiet er fullt ut innfaset i 2018. Det er instituttets vurdering at dette vil være tilstrekkelig, men at det vil kreve strenge prioriteringer og en mest mulig effektiv gjennomføring av studiet. Tallene er som vist nedenfor:

Budsjettmidler som tilfaller instituttet (120 stp)	1 639 324
Lønnskostnader undervisning(12 studenter per opptak, 90 stp	-832 608
Emneansvar (20 timer for hvert emne*9 emner)	-84 960
Veiledning masteroppgaven (12 studenter*40T)	-226 560
Studiekoordinator (30% stilling)	-239 021
Rest til reiser, sensur, gjesteforeleser mv (i løpet av 2 år)	256 176

Studiets forprosjekt er finansiert med kr 482 000,- fra Cultiva. Egenandel Kilden kr 47 500,-, Kristiansand kommune kr 25 000,- og UiA har hatt en egenandel i prosjektet på kr 118 500,-

Økonomi for det sekundære forslaget til vedtak:
Det har vært løpende dialog om prosessen både forut for og i forprosjektet med Cultivas styre og administrasjon. I styremøtet 27. april behandler Cultivastyret et fremlegg om å investere i Master i sceneproduksjon med etablerings- og oppstartsmidler pålydende kr 2,9 mill, hvorav kr 800 000 er øremerket etableringsåret 2015-2016, resterende dekker kostnadene ved første kull på 12 studenter i perioden 2016 – 2018, samt første studieåret for kull nummer to. Midlene i etableringsåret går til lønn, koordinering og tilrettelegging av fagplan og studiemateriell, nettverksarbeid og innhenting av ekstern arbeidskraft, praksis og markedsføring.

UiA har en egenandel i forbindelse med både faglig ressurs og ansettelsesprosessen i etableringsåret. Kilden har en egenandel i forbindelse med timeinnsats under studentenes praksisutplassering ved institusjonen.

5. Risikovurdering

Fakultetet skal ut fra de foregående punktene gi en vurdering av de viktigste risikofaktorene for det planlagte studiet.

SWOT

	Styrker	Svakheter
Interne	• Tverrestetisk forskning og fagmiljø. • Produksjonskompetanse. • Komplimenterende masterportefølje. • Et fakultet i vekst. • Stort samarbeidsnettverk. • Bekreftet samarbeid: Kilden, Kristiansand kommune, Cultiva, Kristiansand kunsthall. • Grundig forarbeid (eksternt finansiert forprosjekt). • Imøtekommer UiA og fakultetets strategi.	• Mangler professorkompetanse i spesialområdet. • PT svak økonomi ved fakultet. • Interne målkrav om mange studenter pr kull.
Ekst	Muligheter	Trusler

	• Pionerarbeid: Foregangsuniversitet nasjonalt og nordisk. • Nordisk rekruttering. Imøtekommer nasjonale politiske føringer • Solid finansiering. • Godt rekrutteringsgrunnlag • Etterspurt kompetanse både i offentlig sektor, på institusjonsnivå og i det frie feltet.	• Generelle kulturledelsesprogram i Norge. • Eventuelle endringer i finansieringen av norsk kultur.	

6. **Dato for vedtak i fakultetsstyret**

Vedtak vedlegges. Fullmaktsvedtak godtas ikke.

25/15Søknad: Oppstart av nytt masterstudium ved fakultet for kunstfag – sammendrag

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fakultetsstyret for Fakultet for kunstfag	08.04.2015	25/15

Vedtak

Fakultetsstyret ved Fakultet for kunstfag godkjenner søknad om opprettelse av masterprogram i sceneprodusent med de kommentarer som fremkommer i møtet. Søknaden sendes videre til behandling i universitetsstyret frist 15. april.

Fakultetsstyret forutsetter at studiet har en varig finansiering i henhold til primær eller sekundærforslaget i saksunderlaget før oppstart kan skje.

Enstemmig vedtatt

7. **Forslag til medlemmer i sakkyndig komité for masterstudier og doktorgradsstudier**

Paula Crabtree, rektor på Stockholms Konstnärliga Högskola.

Tore Vang Lid, scenekunstner og professor ved KHIO.

Krav til sakkyndige komiteer finnes her:

https://intra.uia.no/InfoService/arbeidsstotte/Studieadministrasjon/Studierogemner/Sider/Etablering%20av%20nye%20studier.aspx

Komiteene legger forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften), fastsatt av NOKUT 28.02.13, til grunn for sin vurdering.

cultiva

Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse

Dato: 16. april 2015
Saksnummer:
Arkivkode:
Til: Styret
Møtedato: 27. april 2013
Saksbehandler: Erling Valvik

UiA. Etablering av master sceneprodusent

Sammendrag:

Cultivas strategi inneholder tre elementer. En hovedsatsing på barn og unge og delsatsinger på talent og kompetanse. Denne saken faller inn under delsatsingen »Kompetanse».
Cultiva har etter samråd med kunst- og kulturaktører i Kristiansand medfinansiert et forprosjekt på UiA «Studium i prosjekt- og produksjonsledelse». Cultivas bidrag var på 482.000 kroner.

Resultatet av forprosjektet er en søknad om å etablere masterstudie «Sceneprodusent».

Studiet er sterkt ønsket fra UiA, Kilden, kompetansesentre i byen og Kristiansand kommune.
Fakultet for kunstfag på UiA mener at dette vil bidra til følgende:

- Studiet vil heve kompetansenivået i kulturlivet i regionen – og sørge for større tilstrømming av relevant arbeidskraft.
- Studiet vil bidra til at regionen leverer flere kvalitetssikrede kunst- og kulturprosjekt inn på nasjonalt nivå.
- Studiet vil bidra til flere forbindelser mellom kultur og næring.
- Studiet imøtegår en tiårig kulturpolitisk prosess, der produsentrollen har blitt løftet og styrket gjennom konkrete tiltak i norske finansieringsordninger i kunsten.
- Studiet imøtegår dagens politiske satsning på kunstnerisk entreprenørskap.
- Studiet møter et utdanningsbehov i Nordisk sammenheng for en sektor hvor tilbudet om formalisert kompetanse pr dags dato er lite.
- Studiet imøtekommer et kompetansebehov både innenfor offentlig forvaltning, den frie kunsten og i kulturinstitusjonene.

Cultiva har tidligere bidradd til etablering av en rekke studier på UiA.
Det søkes om et bidrag fra Cultiva til master «Sceneprodusent» på 0,8MNOK.

Forslag til vedtak:

1. Cultiva gir et ytterligere bidrag på kr 800.000,- til UiA for etablering av et masterstudium i «Sceneprodusent»
2. Administrasjonen bes gå i kontraktsforhandlinger med søker

Erling Valvik
Adm.dir

Cultiva
Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse
Postboks 494
NO-4664 Kristiansand
Tel: +47 380 380 20
Faks:+47 380 380 29
post@cultiva.no
www.cultiva.no
Org.nr. 984 336 845

Vedlegg:

Trykte vedlegg:

1. Sammendrag oppstart av ny master sceneprodusent,
2. Budsjett samt
3. Skjema for dokumentasjon av etablering av nytt studium.

Utrykte vedlegg: Ingen

Bakgrunn:

Sammendraget gir en kortfattet bakgrunn for saken.

Saken har vært behandlet i fakultet-styret 8.april. Saken vil få sin endelige behandling i Universitet-styre den 22.april.
Innstillingen til fakultet-styret var følgende:

«Søknad: Oppstart av nytt masterstudium ved fakultet for kunstfag – sammendrag

- Master sceneprodusent
- Erfaringsbasert og ordinært masterprogram for 12 studenter pr kull.

Primært forslag til vedtak

- Master sceneprodusent tildeles 120 studiepoeng fra og med oppstart i 2016.
- Cultiva investerer kr 800 000,- til videreutvikling og etablering av studiet 2015-2016.

Sekundært forslag til vedtak

Master sceneprodusent får oppstart høst 2016 på grunnlag av følgende økonomiske modell:
Treårig oppstartfinansiering pålydende kr 2,9 mill fra Cultiva:
(til behandling i Cultivastyret 27. april 2015)

I. Ett års videreutvikling og etablering 2015-2016.
II. Oppstart av studiet og kostnader forbundet med opptak og gjennomstrømning av 12 studenter i første kull i perioden 2016-2018.
III. Opptak, og første studieår for andre kull – 12 studenter 2017-2018.

Treårig støtte fra Cultiva betinger imidlertid at Universitetet i Agder ved vedtak om opprettelse av studiet, sikrer studiets videreføring med et vedtak om tildeling av studiepoeng fra og med høsten 2018.

Vedtak i fakultetstyret:

Vedtak – protokoll 08. april 2015
Fakultetsstyret ved Fakultet for kunstfag godkjenner søknad om opprettelse av masterprogram i sceneprodusent med de kommentarer som fremkommer i møtet. Søknaden sendes videre til behandling i universitetsstyret frist 15. april.
Fakultetsstyret forutsetter at studiet har en varig finansiering i henhold til primær eller sekundærforslaget i saksunderlaget før oppstart kan skje.
Enstemmig vedtatt

I vedlagte søknad er fakultet-styrets merknader innarbeidet.

Kristiansand 15. april 2015

Søknad: Oppstart av nytt masterstudium ved fakultet for kunstfag – sammendrag

- Master sceneprodusent
- Erfaringsbasert og ordinært masterprogram for 12 studenter pr kull.

Følgende to forslag ligger til grunn for vedtak i fakultetsstyret på kunstfag 08.04.15. Det primære forslaget er formulert som forslag til vedtak i Cultivas styre for behandling under styremøtet den 27. april 2015. Se vedlegg.

Primært forslag til vedtak

- Master sceneprodusent tildeles 120 studiepoeng fra og med oppstart i 2016.
- Cultiva investerer kr 800 000,- til videreutvikling og etablering av studiet 2015-2016.

Sekundært forslag til vedtak

Master sceneprodusent får oppstart høst 2016 på grunnlag av følgende økonomiske modell:
Treårig oppstartfinansiering pålydende kr 2,9 mill fra Cultiva:
(til behandling i Cultivastyret 27. april 2015)

I. Ett års videreutvikling og etablering 2015-2016.
II. Oppstart av studiet og kostnader forbundet med opptak og gjennomstrømning av 12 studenter i første kull i perioden 2016-2018.
III. Opptak, og første studieår for andre kull – 12 studenter 2017-2018.

Treårig støtte fra Cultiva betinger imidlertid at Universitetet i Agder ved vedtak om opprettelse av studiet, sikrer studiets videreføring med et vedtak om tildeling av studiepoeng fra og med høsten 2018.

Vedtak – protokoll 08. april 2015
Fakultetsstyret ved Fakultet for kunstfag godkjenner søknad om opprettelse av masterprogram i sceneprodusent med de kommentarer som fremkommer i møtet. Søknaden sendes videre til behandling i universitetsstyret frist 15. april.
Fakultetsstyret forutsetter at studiet har en varig finansiering i henhold til primær eller sekundærforslaget i saksunderlaget før oppstart kan skje.
Enstemmig vedtatt

Studiets betydning for UiA:

- Studiet imøtegår UiAs strategi om å tilrettelegge for større entreprenørskap.
- Studiet styrker fakultets profil, og virker samlende på eksisterende studieportefølje.
- Studiet styrker UiAs ambisjon og strategi om å være en ressurs og i aktivt samarbeid med regionens aktører.

Studiets betydning for regionen:

- Studiet er sterkt ønsket hos UiAs samarbeidspartnere Kilden, Kristiansand kommune og Cultiva, og har vært under i fremdrift flere år.
- Studiet vil heve kompetansenivået i kulturlivet i regionen – og sørge for større tilstrømming av relevant arbeidskraft.
- Studiet vil bidra til at regionen leverer flere kvalitetssikrede kunst- og kulturprosjekt inn på nasjonalt nivå.
- Studiet vil bidra til flere forbindelser mellom kultur og næring.

Studiets betydning nasjonalt og internasjonalt:

- Studiet imøtegår en tiårig kulturpolitisk prosess, der produsentrollen har blitt løftet og styrket gjennom konkrete tiltak i norske finansieringsordninger i kunsten.
- Studiet imøtegår dagens politiske satsning på kunstnerisk entreprenørskap.

- Studiet møter et utdanningsbehov i Nordisk sammenheng for en sektor hvor tilbudet om formalisert kompetanse pr dags dato er lite.
- Studiet imøtekommer et kompetansebehov både innenfor offentlig forvaltning, den frie kunsten og i kulturinstitusjonene.

Søknad om oppstart er understøttet og kvalitetssikret gjennom forprosjektet som har utredet studiet (2014-2015), finansiert av Cultiva med kr 482 000,-, og tillagt en egenandel fra Kilden, Kristiansand kommune og UiA på tilsammen kr 191 000,-

UNIVERSITETET I AGDER
FAKULTET FOR TEKNOLOGI OG REALFAG

Arkivsak: **2015/24**
Saksbeh: **Geir Kløkstad**
Dato: **13.04.2015**

Saksfremlegg

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
	Fakultetsstyret for Fakultet for teknologi og realfag	13.04.2015

Søknad om etablering av Teknologi og e-læring for lærere, årsstudium

Forslag til vedtak:

1. *Fakultetsstyret vedtar å søke Universitetsstyret om etablering av Teknologi og e-læring for lærere, årsstudium med oppstart høsten 2016.*

Magne Aasheim Knudsen
Fakultetsdirektør

Hva saken gjelder

Institutt for IKT ønsker å søke om etablering av et årsstudium i *Teknologi og e-læring for lærere* med oppstart høsten 2016. Etableringssøknaden ses i sammenheng med gjennomgangen av universitetets studieportefølje som styret satt i gang i 2012, og etableringen av masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology* i 2013. Samtidig med at dette årsstudiet foreslås etablert, så foreslår instituttet å legge ned årsstudiet i *Programmering og multimedia*. Dette årsstudiet ble opprinnelig utarbeidet som et tilbud for studenter på bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon, men det har vært liten interesse for tilbudet fra denne målgruppen. I forbindelse med etableringen av masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology*, har fokuset i faggruppen for multimedia i større grad rettet seg mot e-læring og læringsteknologi. Som følge av denne utviklingen ønsker man nå å erstatte *Programmering og multimedia* med *Teknologi og e-læring for lærere*.

I årsstudiet anvender man fagkompetansen, og enkelte emner; fra masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology*. Gjennom årsstudiet kan man åpne muligheten for at også lærere kan få tilgang til en del av den fagkompetansen universitetet nå har opparbeidet innen e-læring og læringsteknologi.

Skissen til årsstudiet er presentert for Avdeling for lærerutdanning ved dekan Birte Simonsen og studieleder for GLU Kristian Andersen. De mener det er behov for et slikt tilbud, og at dette ville være både et attraktivt og nyttig årskurs for ferdigutdannede lærere.

Instituttet vil søke om å få godkjent årsstudiet som del av *Kompetanse for kvalitet,* Utdanningsdirektoratets videreutdanningsprogram for lærere. Dette vil ivareta finansieringen av studiet, forutsatt at søknaden godkjennes. Dersom studiet ikke finansieres gjennom *Kompetanse for kvalitet,* kan studiet finansieres gjennom 40 sp gjenbruk fra eksisterende studieprogram (MSc Multimedia and Educational Technology og BSc Multimedieteknologi og –design) og 20 sp nye emner.

Vedlegg 1 Søknad om etablering av *Teknologi og e-læring for lærere, årsstudium*

UNIVERSITETET I AGDER

Skjema for dokumentasjon i forbindelse med søknad om etablering av nye studier

Søknaden stiles til styret for Universitetet i Agder og sendes Studiesekretariatet. Frist for å fremme søknad er 15. april (1. februar for studier med oppstart i vårsemesteret).

Teknologi og e-læring for lærere, årsstudium

Fakultet for teknologi og realfag

DEL I: BESKRIVELSE AV PLANLAGT STUDIEPROGRAM

- Foreløpig tittel på studieprogrammet er: «*Teknologi og e-læring for lærere*»
  Det skal tilbys primært til lektorer og masterkandidater som er ferdige med sin 5-årige lærerutdanning. I tillegg vil programmet også være aktuelt for adjunkter som ønsker faglig påbygging. Enkelte emner kan også være aktuelle å tilby internt til lærerutdannere på UiA gjennom PULS
- Opptakskrav:
  Fullført lærerutdanning eller lignende grad. Må ha basiskunnskaper i pedagogikk.
- Læringsutbytte:
  Programmet vil gjøre studenten i stand til å beherske:
  - Nettbasert undervisning
  - Grunnleggende teknologi og design
  - Bildebehandling
  - Innføring i koding (lavt nivå)
  - Programvare relevant for skoleverket
  - Utvidet bruk av søkemotorer, kilder osv.
  - Teori og praksis knyttet til e-læring, «Gamification» og «Serious Games».

- Studieskisse - programmets oppbygging og navn på emner (presentert i form av en tabell)

Studieplanramme «Teknologi og E-læring for lærere»

1. sem	SV-408 E-Teaching 1 10 sp	MM-XXX Teknologi for lærere 15 sp	DAT100 Datateknikk 5 sp
2. sem	MM-501 E-læring og spill 10 sp	MM-502 Praktisk prosjekt e-læring 15 sp	MM-XXX Nettvett 5 sp

Ytterligere forklaringer til studieplanrammen:

Emnenavn:		Forklaring:
SV-408	E-Teaching 1	10 sp (nettundervisning)
MM-XXX	Teknologi for lærere	15 sp (Består av delemner i interaksjonsdesign, video og bildebehandling. Modulene er utarbeidet også for bruk i andre emner)
DAT100	Datateknikk	5 sp (programmering, hardware, Excel, PPT, Word etc.)
MM-XXX	Nettvett for lærere	5 sp (kildebruk, søkemotorer, virus, nettvett, publiseringsstandarder)
MM-501	E-læring og spill	10 sp (teori rundt e-læring, Serious Gaming og Gamification)
MM-502	Prosjekt	15 sp (praktisk e-læringsprosjekt)

- Yrkeskompetanse:
  Tilleggsutdanning for lærere.

- Deltidsstudium:
  Studiet kan tas både på heltid og deltid (15 sp pr semester over to år). Forutsatt full finansiering vil vi kunne tilby årsstudiet som en kombinasjon av nettundervisning og samlinger.

DEL II: BEGRUNNELSE FOR SØKNADEN

Punktene nedenfor er basert på kriterier for etablering og nedlegging av studier, fastsatt av styret 18. juni 2014.

1. Strategisk betydning

Studiets strategiske betydning for UiA

UIA ønsker å fremstå som et fremtidsrettet universitet. Begrepet «Det digitale universitet» er en del av vår identitet. Vi ser likevel at enkelte deler av utdanningene sliter med å nyttiggjøre seg teknologien som er tilgjengelig på en god og hensiktsmessig måte. I kandidatundersøkelsen i 2013 kom det klart frem at de to punktene hvor det ble rapportert størst problemer innen lærerutdanningen var:
«Jeg fikk generelt gode IKT ferdigheter» og «Jeg fikk gode ferdigheter i å benytte digitale verktøy som er relevante i jobbsammenheng». Her var tilbakemeldingen at under 50 % følte de hadde fått nok kompetanse. Målet må være for universitetet å bedre disse tallene. Et studium som dette vil være en viktig bidragsyter til dette arbeidet.

Dette studiet kan tiltrekke seg lærere fra andre deler av landet. Dette fordi man her har et videreutdanningstilbud innen relevante fagområder som vil danne grunnlaget for morgendagens skole. En annen fordel er at denne videreutdanningen supplerer eksisterende studier, og er derfor ikke i konkurranse med disse. Det vil være en styrke for UiA og våre eksisterende lærerutdanninger å kunne henvise til at vi har et videreutdanningstilbud innenfor dette fagfeltet.

Skissen til årsstudiet er presentert for Avdeling for lærerutdanning ved dekan Birte Simonsen og studieleder for GLU Kristian Andersen. De mener det er behov for et slikt tilbud, og at dette ville være både et attraktivt og nyttig årskurs for ferdigutdannede lærere.

Årstudiet vil bygge videre på og komplementere arbeidet med utvikling av undervisningsmetodikk og digitale verktøy som er gjort i forbindelse med DDU prosjektet *Bridging the Gap – Multimedia Design and Technology.* Deler av innholdet som benyttes i årsstudiet hentes fra DDU-prosjektet og bachelorprogrammet i Multimedieteknologi og –design.

I årsstudiet anvender man også fagkompetansen, og enkelte emner; fra masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology*. Gjennom årsstudiet kan man åpne muligheten for at også lærere kan få tilgang til en del av den fagkompetansen universitetet nå har opparbeidet innen e-læring og læringsteknologi. Studiet vil også være en plattform som gir gode muligheter for tverrfaglig samarbeid mellom fagmiljøer far lærerutdanning, pedagogikk, samfunnsvitenskap, matematikkdidaktikk og multimedia.

Forslag om etablering av et årsstudium i *Teknologi og e-læring for lærere* må ses i sammenheng med gjennomgangen av universitetets studieportefølje som styret satt i gang i 2012, og etableringen av masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology* i 2013. Samtidig med at dette årsstudiet foreslås etablert, så foreslår fakultetet å legge ned årsstudiet i *Programmering og multimedia*. Dette årsstudiet ble opprinnelig utarbeidet som et tilbud for studenter på bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon, men det har vært liten interesse for tilbudet fra denne målgruppen. *Programmering og multimedia* har vært satt sammen av emner fra bachelorprogrammet i *Multimedieteknologi og – design*. I forbindelse med etableringen av masterprogrammet i *Multimedia and*

Educational Technology, har fokuset i faggruppen for multimedia i større grad rettet seg mot e-læring og læringsteknologi. Som følge av denne utviklingen ønsker man nå å erstatte *Programmering og multimedia* med *Teknologi og e-læring for lærere*.

Studiets samfunnsmessige betydning

Dette studiet vil være forankret i nasjonale retningslinjer. For det første innførte Norge, som et av de første land i verden, digital kompetanse som en grunnleggende ferdighet som skulle gjennomsyre alle fag i grunnskolen til og med videregående skole. I tillegg er det klart forankret i rammeplanene for lærerutdanning at bruk av digitale verktøy, vurdering av digitale verktøy og konstruksjon av digitale verktøy skal være en del av lærervirket. Integrert bruk av IKT i undervisningsfagene har fått et økt fokus i de nye rammeplanene for lærerutdanninger. Samtidig er det svært mange lærere ute i skolen som ikke har den nødvendige kompetansen for å kunne ta i bruk og utnytte potensialet i de nye digitale verktøyene inn i sin undervisning.

Senter for IKT i Utdanningen publiserte i 2014 undersøkelsen: «Profesjonsfaglig digital kompetanse og erfaringer med IKT i undervisningen». Der kommer det klart frem følgende hovedfunn:

- Lærerne mener at egen utdanning ikke har vært god på opplæring i IKT
- Den digitale kompetansen er i liten grad utviklet gjennom krav og arbeidsformer i lærerutdanningen
- Positiv holdning til IKT blant lærerstudenter og lærerutdannere

Etablering av et studium i *Teknologi og e-læring for lærere* vil samsvare godt med nasjonale politiske signaler om behovet for økt kompetanse innen IKT og digitale verktøy blant lærere. Utvikling av tilgjengelige IKT-løsninger og digitale verktøy for undervisning og læring skjer raskt, og bruken av digitale plattformer er en integrert del av hverdagen for barn og unge, både på skole og i fritiden. Årsstudiet vil gi lærere muligheten til å få kompetanse på dette området, slik at de både kan forholde seg til og utnytte potensialet i den teknologien som er tilgjengelig.

Etter det vi kan se finnes det per i dag ikke et studium på 60 sp som er så konkret rettet mot teknologi og e-læring. Flere høgskoler opererer med IKT for læring moduler, men disse er primært 30 sp enheter som valgfri del av en utdanning, og da ofte rettet direkte mot enkeltfag (sammensatte tekster, sosiale medier). Det finnes også en mastergrad i IKT og læring (ved høgskolen i Stord/Haugesund), men det er da snakk om videreutdanning etter endt 4-årig studium. På utdanning.no er det annonsert ett lignende videreutdanningstilbud ved Høgskolen i Telemark, men dette er et halvårsstudium.

2. Etterspørsel

Forventet søkning

- Det skal i snitt uteksamineres ca. 7000 masterstudenter i lærerutdanningene årlig. Samtlige vil være kvalifiserte for dette årsstudiet.
- Mange adjunkter har mulighet for å kunne fordype seg med et årsstudium.
- Det finnes i dag et stort antall lektorer som også etterspør en slik videreutdanning
- Det bør være en sterk motivasjon for adjunkter og lektorer at de er sikret et lønnsmessig opprykk dersom de fullfører en ettårig videreutdanning.

Planlagt antall studieplasser

- Vi planlegger 30-40 helårsstudenter
- Det planlegges i utgangspunktet å tilby studiet som *blended learning* med 2-3 samlinger i semesteret, kombinert med digitale ressurser og oppfølging på nett. Dette åpner for potensielle deltakere fra hele landet.
- På sikt ønsker fakultetet å utvikle studiet til et nettbasert studium, og gi studenter mulighet for å søke enkeltemner.
- Emner fra årstudiet kan også være aktuelle å tilby gjennom PULS til lærerutdannere på UiA.

Forventet etterspørsel etter kandidater

- Når det gjelder etterspørsel kan en ta utgangspunkt i de nasjonale kalkylene. Ved siste gjennomgang regnet Statistisk sentralbyrå (SSB) seg fram til at det i 2020 vil mangle over 11 000 lærere i de norske skolene (SSB, 2013). De fleste av disse bør tilegne seg den digitale kompetansen som myndighetene forventer at fremtidens lærere skal besitte.

3. Faglig bærekraft

Fagmiljø
Herunder

- **fagmiljøets kompetanse (inklusiv profesjonskompetanse der dette er aktuelt)**

Fakultetet skal gi en oversikt over eksisterende kompetanse som skal benyttes på studiet, samt en vurdering av hva som eventuelt må suppleres. Dersom kompetanse fra andre fakultet skal benyttes, må det foreligge uttalelse som bekrefter dette.

Krav til kompetanse framgår av NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) § 7-3 Fagmiljø tilknyttet studiet. Forskriften finnes på følgende adresse: http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-02-28-237

Kompetanse knyttet til det omsøkte studiet/studieprogrammet presenteres i følgende tabell:

Vitenskapelig ansatte som skal tilknyttes studiet (stilling, navn og fakultetstilknytning)	Hovedstilling ved institusjonen? JA NEI	Andel av årsverk som vil bli knyttet til studiet	Undervisnings-/ veiledningsområde i studiet (så langt som mulig med henvisning til emnene i studieskissen, se felt 6 nedenfor)
Universitetslektor Rune Andersen Teknologi og realfag	JA	50%	MM-XXX Nettvett for lærere MM-501 E-læring og spill MM-502 Prosjekt
Universitetslektor Halvard Øysæd Teknologi og realfag	JA	30%	SV-408 E-Teaching 1 DAT100 Datateknikk MM-XXX Nettvett for lærere
Førsteamanuensis Maurice Isabwe Teknologi og realfag	JA	10%	SV-408 E-Teaching 1 MM-502 Prosjekt
Førstelektor Morgan Konnestad	JA	10%	MM-XXX Teknologi for lærere

Teknologi og realfag			
Førstelektor Kåre Mosgren Teknologi og realfag	JA	10%	MM-XXX Teknologi for lærere
Universitetslektor Christian Simonsen Teknologi og realfag	NEI	10%	MM-501 E-læring og spill MM-502 Prosjekt
Seniorkonsulent Sven Åke Bjørke Samfunnsfag	JA	5%	SV-408 E-Teaching 1

- **sammenhengen mellom forskning og utdanning**
  I forbindelse med etableringen av masterutdanningen i e-læring på Fakultet for teknologi og realfag, så er det etablert en faggruppe innenfor multimedia som vil ha sin forskningsaktivitet sentrert på temaer innenfor e-læring, spill og læring, pedagogisk bruk av teknologi osv. Denne satsningen er også pekt ut som en av tre hovedsøyler for IKT-instituttet ved fakultetet.

4. Økonomisk bærekraft

Fakultetet har følgende alternativer til finansieringsmodeller (i prioritert rekkefølge):

Alternativ 1:
Fakultetet søker Utdanningsdirektoratet om å få godkjent årsstudiet som del av videreutdanningsprogrammet *Kompetanse for kvalitet.* Dersom søknaden godkjennes, vil dette fullfinansiere studiet. I tillegg vil deltakerne få gunstige stipendordninger gjennom Utdanningsdirektoratet.

Alternativ 2:
Dersom studiet ikke finansieres gjennom *Kompetanse for kvalitet*, vil finansiering av 20 nye studiepoeng dekkes gjennom deltakeravgift. De resterende 40 sp gjenbrukes fra eksisterende studieprogram (MSc Multimedia and Educational Technology og BSc Multimedieteknologi og –design).

- studiepoeng:
  - omdisponering innenfor fakultetets ramme: 0 sp
  - behov for nye studiepoeng i emnemodulen: 0 sp
  - studiepoeng finansiert gjennom deltakeravgift: 20 sp
  - gjenbruk av eksisterende emner: 40 sp
- behov for investeringer (oppstarts- og løpende investeringer)
  Utviklingskostnadene er stort sett ivaretatt gjennom DDU-prosjekt og MSc Multimedia.
- behov for særkostnader (inkludert oppstartskostnader)
- simulering av inntekter (fra KD) og kostnader knyttet til studieprogrammet med utgangspunkt i planlagt antall studieplasser
- minimum antall studenter som gir økonomisk bærekraft

5. Risikovurdering

Vi vurderer at det er liten risiko for at vi ikke skal få nok søkere til studiet (ref. Punkt 2). Mange nye lærere uteksamineres hvert år, og i tillegg er det mange ferdigutdannete lærere som mangler denne type IKT-kompetanse. Skoleverket etterspør IKT-kompetanse blant lærere (ref. punkt 1 og 2) og kandidatene som har gjennomført videreutdanningen vil være ettertraktet i arbeidsmarkedet. Dersom årsstudiet blir godkjent som del av

Utdanningsdirektoratets videreutdanningsprogram *Kompetanse for kvalitet*, så vil dette styrke rekrutteringsgrunnlaget ytterligere ved at studiet markedsføres gjennom Utdanningsdirektoratet og det vil følge med gode finansieringsordninger for lærere som tas opp til studiet.

Undervisningen på årsstudiet vil bli gitt av fagmiljøet knyttet til bachelorstudiet i *Multimedieteknologi og –design* og masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology*. Tilbud om både en bachelor, en master og et årsstudium innenfor E-læring og/eller multimedia utnytter effektivt undervisningsressursene på fagområdet, og sikrer en stabil tilgang til kvalifiserte undervisere på emnene. De tre studiene vil ha flere felles emner og synergien mellom dem vil styrke studiekvaliteten på programmene.

6. **Dato for vedtak i fakultetsstyret**

Søknaden ble behandlet og godkjent i fakultetsstyret 13. april 2015.

7. Forslag til medlemmer i sakkyndig komité for masterstudier og doktorgradsstudier

Kvalitetssikring av nye studier på master- og doktorgradsnivå gjøres normalt av en sakkyndig komité. Styret, eller rektor på fullmakt fra styret, oppnevner komiteens medlemmer etter forslag fra fakultetet.

Krav til sakkyndige komiteer finnes her:
https://intra.uia.no/InfoService/arbeidsstotte/Studieadministrasjon/Studierogemner/Sider/Etablering%20av%20nye%20studier.aspx

Komiteene legger forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften), fastsatt av NOKUT 28.02.13, til grunn for sin vurdering.

UNIVERSITETET I AGDER

Søknad om etablering av Master i rettsvitenskap/internasjonal rett

Søknaden stiles til styret for Universitetet i Agder og sendes Studiesekretariatet. Frist for å fremme søknad er 15. april (1. februar for studier med oppstart i vårsemesteret).

DEL I: BESKRIVELSE AV PLANLAGT STUDIEPROGRAM

Navn på studieprogrammet - på norsk og engelsk - og nivå

- Master i rettsvitenskap/internasjonal rett eller Master i rettsvitenskap
- Master of Law

Opptakskrav

Bachelor i rettsvitenskap eller tilsvarende. Karakterkrav minimum C.

Læringsutbytte

Etter fullført utdanning skal kandidaten

Generell kompetanse

- være i stand til å identifisere og analysere viktige internasjonale dimensjoner knyttet til sentrale temaer i programmet
- kunne løse nye problemer og bidra til nytenking i en rettslig sammenheng
- kunne anvende etisk tekning i arbeidslivet og forstå hvordan organisasjoner kan opptre ansvarlig
- være i stand til selvstendig og kritisk tenkning
- ha utviklet muntlig og skriftlig formidlingsevne
- ha utviklet evner til samarbeid i grupper og felles problemløsning

Kunnskap

- ha inngående kunnskap i både privatrettslige og offentligrettslige fag
- ha avansert kunnskap i internasjonal rett
- kunne analysere juridiske problemstillinger på en grundig, helhetlig, kritisk og balansert måte
- kunne anvende kunnskap både på eget fagfelt og innen tilgrensende fag, for å kunne løse juridiske problem på rettsområder som også ligger utenfor bachelor- og masterstudiets fagtilfang
- kunne anvende de fremmedspråklige rettsvitenskapelige kilder, og formidle det innholdsmessige på aktuelt fremmedspråk

Ferdigheter

- kunne anvende juridisk metode på en selvstendig måte
- kunne analysere juridiske problemstillinger på en grundig, helhetlig, kritisk og balansert måte
- kunne resonnere seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt gjennom avklaring av spenninger mellom ulike gyldige argumenter og mellom underliggende rettslige og samfunnsmessige verdier.
- kunne analysere fremlagt forslag til løsning på et komplekst juridisk problem, og

argumentere for eventuelle forbedringer eller alternativ løsning, også utenfor gjeldende rett
- kunne utføre selvstendige rettspolitiske vurderinger av rettsreglene
- kunne gjennomføre et større juridisk forskningsprosjekt under veiledning og i tråd med forskningsetiske normer.

Studieskisse - programmets oppbygging

Semester				
1	JUR-4XX Formuerett 7,5 sp	**JUR-4XX Selskapsrett og annen forretningsjus, 7,5 sp**	JUR-4XX EU/EEA law 7,5 sp	JUR-4XX Internasjonal privatrett 7,5 sp
2	JUR-4XX Strafferett 15 sp		JUR-4XX Prosess 15 sp	
3	**ST-4XX The European Union and Domestic Public Administration 7,5 sp**	JUR-4XX Law & Economics 7,5 sp	JUR-4XX International business contracts, 7,5 sp	**JUR-4XX Skatterett, 7,5 sp**
4	Masteroppgave, 30 sp			

(Uthevede emner eksisterer i dag.) I tillegg obligatorisk kurs i jus og etikk, kurs som går over to dager. Både 3. og 4. semester skal kunne tas i utlandet.

Sannsynligvis vil master i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen legges om fra 2017. Flere fag som i dag ligger på masternivå, vil i så fall flyttes ned til bachelornivå og masterdelen vil bestå av flere alternative, spesialiserte retninger. For å fortsette å følge tilnærmet likt studieoppbygning som UiB og dermed også (antar vi) øke sannsynligheten for å få godkjent vår master som en master i rettsvitenskap, ønsker vi å tilby én av de spesialiserte masterutdannelsene innenfor rettsvitenskap som vil tilbys ved UiB, eventuelt en annen spesialisert master som kan tilfredsstille kravene til master i rettsvitenskap. Fordi det er uvisst både hvilke endringer UiB vil vedta og hvilke krav departementet eventuelt vil stille til en master i rettsvitenskap ved UiA, er masteren vi foreslår fra 2020, kun en skisse:

Studieskisse - programmets oppbygging

Semester				
1	JUR-4XX Formuesrett 7,5 sp	**JUR-4XX Selskapsrett og annen forretningsjus, 7,5 sp**	JUR-4XX Internasjonal privatrett, 7,5 sp	JUR-4XX EU/EEA law, 7,5 sp
2	JUR-4XXX Arbeidsrett 7,5 sp	JUR-4XXX Energy Law 7,5 sp	JUR-4XX Competition law, 7,5 sp	JUR-4XX Legal Argumentation in Europe, 7,5 sp
3	**ST-4XX The European Union and Domestic Public Administration 7,5 sp**	JUR-4XX Law & Economics, 7,5 sp	JUR-4XX International business contracts, 7,5 sp	**JUR-4XX Skatterett, 7,5 sp**
4	Masteroppgave, 30 sp			

Yrkeskompetanse
Det er per i dag ikke avklart om masterprogrammet vil kunne bruke tittelen Master i rettsvitenskap, med de yrkesmuligheter dette innebærer, eller om programmet må bruke tittelen Master i internasjonal rett.

En fullført Master i rettsvitenskap er i dag vilkår for stilling i som dommerfullmektig, dommer, advokat, politi- eller påtalejurist. I tillegg til å kvalifisere til disse «klassiske» juristyrkene, er mange jurister ansatt i offentlig forvaltning, privat næringsliv, internasjonale, statlige og ikke-statlige organisasjoner, interesseorganisasjoner. I økende grad deltar også jurister et internasjonalt arbeidsmarked.

Med en fullført master i internasjonal rett, vil mange av de samme stillingene være relevante, med unntak av de hvor Master i rettsvitenskap er et krav.

Videre studier
Fullført studium kvalifiserer for opptak til doktorgradsstudium i Norge og utlandet.

DEL II: BEGRUNNELSE FOR SØKNADEN

Punktene nedenfor er basert på kriterier for etablering og nedlegging av studier, fastsatt av styret 18. juni 2014.

1. Strategisk betydning

Studiets strategiske betydning for UiA
I UiAs strategi/visjon heter det: *UiA skal være en sterk regional drivkraft, og ha nasjonalt betydningsfulle og internasjonalt respekterte utdanninger og forskningsmiljøer.*

Gjennom S-sak 8/15, 11.02.15, *Fordeling av 20 nye rekrutteringsstillinger fra og med 1.9.15*, ble Handelshøyskolen tildelt 4 stillinger, hvorav en ble øremerket Institutt for rettsvitenskap. Gjennom dette viser universitetet at det strategisk ønsker å satse på utvikling av rettsvitenskap.

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap har i flere år arbeidet for å få etablert studier innenfor rettsvitenskap. I studieporteføljeutvalgets innstilling (01.10.08) heter det: *"Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap har et betydelig fagmiljø innenfor jus. Som det framgår av rapporten fra SSB, ventes det økt etterspørsel etter jurister fram mot 2025. Utvalget anser derfor tidspunktet for å bygge opp et eget jusstudium som gunstig. Det må avklares nærmere på hvilket nivå dette i så fall skal skje og i hvilken retning et slikt studium skal utvikles."*
De faktiske estimatene på økningen i etterspørsel etter jurister varierer noe mellom ulike kilder, men det er få tegn ved utviklingen hittil som tyder på at det vil mangle søkere til et slikt masterstudium. Noe av grunnen til dette, er at de store juridiske fakultetene både ved UiO og ved UiB utdanner færre jurister enn før.

Fakultetet for økonomi og samfunnsvitenskap startet å planlegge studier innenfor rettsvitenskap høsten 2010, etter at det ble kjent at det i statsbudsjettet for 2011 sannsynligvis ville bli opprettet nye studieplasser innen rettsvitenskap. Universitetet i Agder hadde samtaler med Universitetet i Bergen om mulig samarbeid omkring igangsetting av - i første omgang - et bachelorprogram i rettsvitenskap. UiA og UiB undertegnet 3. november 2010 en intensjonsavtale om utvikling av jusstudier ved UiA. 4. november 2010 sendte UiA søknad til departementet om tildeling av studieplasser for etablering av et bachelorprogram i juss.

Kunnskapsdepartementet (KD) varslet i brev av 21.12.10 UiA og UiS om tildeling av 30 studieplasser i rettsvitenskap samlet til de to universitetene.

Bachelor i rettsvitenskap ved UiA, startet opp høsten 2011 med 55 studieplasser. Bachelorprogrammet i rettsvitenskap er svært vellykket. Allerede første år hadde studiet stor søknad, og de høyeste inntakskrav på hele UiA. Det samme var tilfelle ved fjorårets opptak. I nylig studentundersøkelse/Studiebarometeret ble programmet rangert som det gjennomgående beste jusstudiet ved norske institusjoner.

Universitetet i Bergen åpnet høsten 2014 opp for at UiAs bachelorstudenter kunne søke seg inn på masterprogrammet, direkte til 4. år. Det ble tildelt 7 slike studieplasser til UiA. Tilbudet om direkte overgang til det fjerde året i Bergen ble trukket igjen fra høsten 2015.

UiB ønsket ekstrafinansiering fra KD for å opprettholde dette tilbudet. Denne usikkerheten, sammen med det sterkt begrensede antall plasser, medfører at UiA nå ser behovet for å forberede oppstart av eget masterprogram i rettsvitenskap slik at vi kan tilby våre studenter et fullverdig studieløp. UiA og Handelshøyskolens langsiktige strategi har vært at det skulle igangsettes et eget femårig masterløp i rettsvitenskap. Handelshøyskolen ønsker nå å etablere et masterprogram i rettsvitenskap/internasjonal rett med oppstart fra høsten 2016.

Et masterstudium i rettsvitenskap der hovedtyngden legges på internasjonal rett, samsvarer godt med strategien til Handelshøyskolen ved UiA slik den er beskrevet i strategiplanen. Handelshøyskolens oppdrag er «å fremme internasjonalisering, innovasjon og ansvarlighet i undervisning, forskning og samfunnskontakt» og vi har en målsetting om å være «Norges internasjonale handelshøyskole». Den internasjonale dimensjonen skal bl.a. gjenspeiles i forskning og undervisning i fagområder med internasjonalt preg, forpliktende samarbeid med bedrifter og etater som opererer globalt - og i gode studieutvekslingstilbud. Studiet bygger også opp under et hovedpunkt i visjonen i UiAs strategiplan, der det heter: «UiA har sterke bindinger til- og et stort ansvar overfor sin egen landsdel. Det innebærer også at universitetet skal preges av internasjonal orientering, ta globalt ansvar og bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling.»

For Handelshøyskolen vil det bety mye å kunne gi jusutdanning på masternivå. Fakultetet vil bli bedre kjent og få høyere anseelse i omverdenen. Vi vil få flere og bedre søkere til studiene, og det vi bli enklere å rekruttere kvalifisert personell til stillinger ved rettsvitenskapelig institutt.

Studiet skal i første rekke være et selvstendig studietilbud til kandidater som har en bachelorgrad i rettsvitenskap. Det er likevel lagt til rette for betydelige synergieffekter ved at enkelte emner er felles med emner som allerede gis på Handelshøyskolens masterprogram i økonomi og administrasjon og regnskap og revisjon og på masterprogrammet i statsvitenskap og ledelse ved Fakultet for samfunnsvitenskap. Disse andre masterstudiene vil på sin side ha nytte av å kunne tilby flere av emnene i rettsvitenskap som valgemner i sine programmer.

Vi kan ikke se at det er andre studier ved UiA som vil kunne få nevneverdig redusert søkning pga. det nye masterstudiet.

Studiets samfunnsmessige betydning

Kunnskapsdepartementet nedsatte i mars 2011 en arbeidsgruppe som fikk i mandat å vurdere behovet for juridisk kompetanse i arbeidsmarkedet frem mot 2025, og om de juridiske utdanningstilbudene som eksisterer i dag møter de behov samfunnet har for juridisk kompetanse. I gruppens utredning fra februar 2013 ble det konkludert med at det sannsynligvis ville oppstå en underdekning av personer med juridisk kompetanse i perioden. Konklusjonen er delvis basert på en framskrivningsstudie fra NIFU (Nordisk institutt for

studier av innovasjon, forskning og utdanning), men det ble i tillegg lagt vekt på faktorer som økt rettsliggjøring, økning i rettsstoffet og økende internasjonalisering. På denne bakgrunn anbefalte gruppen å øke utdanningskapasiteten ved de juridiske utdanninger. Gruppen mente imidlertid ikke at det bør åpnes for å opprette master i rettsvitenskap ved flere institusjoner enn de tre som gir denne utdanningen i dag (UiO, UiB og UiT).

Tittelen «Master i rettsvitenskap» er altså beskyttet gjennom gradsforskriften og kan bare benyttes av de tre utdanningsinstitusjonene nevnt ovenfor. Så vidt vi kjenner til har Kunnskapsdepartementet ennå ikke tatt stilling til forslagene i arbeidsgruppens utredning. Vi er imidlertid kjent med at andre institusjoner er i gang med å planlegge masterstudier i jus. BI har tanker om en master i forretningsjus. Mest konkret er nok planene til Universitetet i Stavanger som allerede har søkt departementet om å få endret gradsforskriften fordi de vil opprette en Master i rettsvitenskap med spesialisering innen skatt, regnskap og selskapsrett. Handelshøyskolen ønsker selvfølgelig også at forskriften endres, men etter vårt syn bør UiA uansett holde høyt tempo i prosessen med å etablere en master i juridiske fag, uavhengig av hvilken tittel studiet fører fram til.

Masterprogrammet ved UiA skal ha en klar internasjonal profil. Som nevnt fordi dette vil være i samsvar med Handelshøyskolens strategi, men også fordi internasjonalisering er det mest markante utviklingstrekket ved norsk rett de senere år. Utviklingen har skjedd i et enormt tempo og de tradisjonelle utdanningsstedene har hatt problemer med å holde tritt med dagens situasjon. Det er således et stort udekket behov for undervisning og forskning i internasjonal rett og dennes betydning for norsk rett. Dette behovet ser vi for oss at vår master til en viss grad kan bidra til å tilfredsstille.

Spesielle behov i regionen
All erfaring tilsier at tilgang til kvalifisert arbeidskraft henger sammen med de utdanningstilbud som er i regionen. I St.meld 18 – Konsentrasjon for kvalitet – er dette belyst som konsekvens av høyere utdanning i et regionalt perspektiv. Flere effekter trekkes fram, men særlig skal nevnes det som betegnes «tilbudseffekten» og «magneteffekten», som sier at tilbudet av kvalifisert arbeidskraft øker, samtidig som høyere utdanningsinstitusjoner i seg selv trekker kompetente fagfolk til regionen. Sett i slik sammenheng, er det sannsynlig at tilgangen på medarbeidere med høy juridisk kompetanse vil øke med dette studietilbudet og på den måte styrke tilbudet av arbeidskraft med denne kompetansen til regionens næringsliv og forvaltning.

Behovet for juridisk kompetanse er heller ikke mindre i Agder enn i andre deler av landet. Vi har et internasjonalt rettet næringsliv med betydelige regionale næringsklynger. Vi har store foretak innen kraftomsetning og – forsyning, bransjer som blir stadig mer internasjonale. Dette næringslivet har behov for internasjonal juridisk kompetanse. Det samme gjelder offentlig stats- og kommunalforvaltning. En særlig internasjonalt rettet forvaltningsvirksomhet i vår region er Nkom i Lillesand som bl.a. arbeider med rettslige spørsmål knyttet til regulering av elektronisk kommunikasjon.

Handelshøyskolen har god kontakt med de regionale næringsklyngene, særlig USUS, EYDE og til dels NODE. I tillegg har Institutt for rettsvitenskap et utstrakt samarbeid med advokater, dommere og forvaltningsjurister i regionen. Disse bidrar til instituttets bachelorprogram i rettsvitenskap med gjesteforelesninger og sensurarbeid. Instituttet har et ønske om utvide dette samarbeidet, gjerne i form av forpliktende samarbeidsavtaler med private og offentlige virksomheter. Den store støtten i regionen til utviklingen av studietilbud i juss kom veldig klart til uttrykk i forbindelse med etableringen av bachelorstudiet i 2011.

Parallelle/like studier i regionen og nasjonalt
Det eksisterer ikke liknende studier regionalt. Nasjonalt er det de integrerte masterstudiene i

rettsvitenskap ved UiO, UiB og UiT som er mest parallelle. Den tradisjonelle jusutdanningen slik den drives ved disse institusjonene er en generalistutdanning med mindre mulighet for spesialisering enn det som er vanlig på masternivå. Ved en omlegging til nytt studieprogram vil UiB bryte med denne tradisjonen og gi større rom for spesialisering. Vårt forslag til masterprogram med spesialisering i internasjonal rett er i tråd med omleggingen i Bergen. Også UiS ser ut til å ville etablere en spesialisert master, men med en annen retning enn ved UiA.

2. Etterspørsel

Forventet søkning

Bachelorprogram i rettsvitenskap tilbys pr i dag ved:

- Universitetet i Agder – 55 plasser
- Universitetet i Stavanger – 35 plasser
- Høyskolen på Lillehammer – 120 plasser
- Høyskolen i Buskerud og Vestfold – 25 plasser

Studentene fra UiA, UiS og HiL kan få innpasset sitt fullførte bachelorprogram i rettsvitenskap (3 år) inn i det femårige integrerte masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB pr i dag, men kan ikke søke direkte på et toårig masterprogram. Vi mener det vil være god etterspørsel nasjonalt til et toårig masterprogram i rettsvitenskap/internasjonal rett. Studiet vil kunne tiltrekke seg søkere både fra UiAs eget bachelorstudium, fra andre bachelorinstitusjoner og fra de gamle studiestedene (det siste trolig først og fremst hvis forskriften endres).

Planlagt antall studieplasser

Det planlegges med 40 studieplasser på masterprogrammet.

Forventet etterspørsel etter kandidater

Det er neppe tvil om at det både nasjonalt og regionalt er et stort behov for personer med juridisk kompetanse. Det vises her til tidligere omtalte NIFU rapport (49/12) og KDs utredning i 2013. Det ble her konkludert med at det mest sannsynlig vil oppstå en underdekning i perioden frem til 2015. Underdekningen ble tallfestet til om lag 7 000 personer gitt at dagens «produksjonstakt» holdes konstant.

3. Faglig bærekraft

Fagmiljø

Vitenskapelig ansatte som skal tilknyttes studiet (stilling, navn og fakultetstilknytning)	Hovedstilling ved institusjonen? JA NEI	Andel av årsverk som vil bli knyttet til studiet	Undervisnings-/ veiledningsområde i studiet (så langt som mulig med henvisning til emnene i studieskissen, se felt 6 nedenfor)
Førsteamanuensis Sunniva Bragdø-Ellenes, HHUiA	X	20	Veiledning masteroppgaver
Førsteamanuensis Tor-Inge Harbo, HHUiA	X	80	JUR-4xx EU/EEA law 7,5 sp.

Førsteamanuensis Ingvill Helland, HHUiA	X	70	JUR-4XX Internasjonal privat-Rett 7,5 sp.
Førsteamanuensis Erik Nesland, HHUiA	X	20	Veiledning masteroppgaver
Førstelektor Trygve Bjerkås, HHUiA	X	20	JUR-4XX Selskapsrett og annen forretningsjus, 7,5 sp.
Førsteamanuensis Daniel Göller, HHUiA	X	20	JUR-4XX Law & Economics 7,5 sp.
Professor Jarle Trondal, Fakultet for samfunnsvitenskap, UiA	X	20	ST-4XX The European Union and Domestic Public Administration 7,5 sp.
Professor II Magne Strandberg, HHUiA/UiB	X	20	JUR-4XX Prosess, 15 sp.
Universitetslektor Siri H P Nilssen, HHUiA	X	20	JUR-4XX International business contracts, 7,5 sp.
Universitetslektor Ole Dag Rike, HHUiA	X	20	JUR-4XX Formuerett, 7,5 sp.
Universitetslektor Kari Lunøe-Nielsen, HHUiA	X	20	JUR-4XX Skatterett, 7,5 sp.
Professor Asbjørn Strandbakken, UiB	X	-	JUR-4XX Strafferett, 15 sp.
Ekstern	X	-	Veiledning masteroppgaver
Ekstern	X	-	Veiledning masteroppgaver
Ekstern	X	-	Veiledning masteroppgaver

Det vil være behov for å supplere med ekstern foreleser i strafferett. Dekan ved Det juridiske fakultet ved UiB, professor. Asbjørn Strandbakken har sagt seg villig til å ha emneansvar for faget. I tillegg er det behov for flere nye stillinger til å veilede masteroppgaver.

Flere av de som er satt opp til å undervise på masternivå har i dag fullt opp med undervisning på bachelornivå. (Dette gjelder blant annet Ingvill Helland, Siri H. P. Nilssen, Trygve Bjerkås, Ole Dag Rike og Kari Lunøe-Nielsen.) Totalt blir det behov for 4-5 nye stillinger med førstekompetanse ved Institutt for rettsvitenskap. Det har vært vanskelig å få flere kvalifiserte søkere til bachelorstudiet, men det er i løpet av siste år blitt tilsatt to svært godt kvalifiserte førsteamanuensiser, og vi anser det som realistisk å få ansatt ytterligere 4-5 i løpet av en fem-årsperiode. Vi vil fortrinnsvis søke etter forskere innenfor fagfelt hvor vi i dag bruker eksterne forelesere eller er sårbare med hensyn til dagens fagmiljø: strafferett, tingsrett og kontraktsrett. Dette vil medføre at behovet for eksterne forelesere reduseres.

I dag underviser ansatte med førstekompetanse innenfor sine forskningsområder, hvor de holder høyt nivå og kan dokumentere omfattende og/eller solide publikasjoner. Ved at vi ansetter nye forskere med hovedkompetanse innenfor områdene hvor vi i dag bruker eksterne forelesere, opprettholder vi god sammenheng mellom forskning og

utdanning/undervisning.

I dag har åtte av elleve som skal undervise på masternivå førstekompetanse, og tre av disse har professorkompetanse (inkl. professor Strandbakken ved UiB). Førsteamanuensis ved HHUiA Tor-Inge Harbo ble vurdert som professorkompetent da han søkte stilling ved BI, men ikke av komiteen som vurderte ham til stilling som førsteamanuensis ved UiA. Det kan legges til grunn at Harbo er svært ved nær å oppnå professorkompetanse. Sammensetning av fagkompetanse oppfyller kravene til første- og professorkompetanse (hhv 40 og 10 % av de som skal undervise på masterprogrammet) som følger av forskrift nr. 237 av 28.2.2013 om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) § 7-3 tredje ledd bokstav b).

Som det fremgår over vil programmet hente inn kompetanse på Europeisk Union tverrfakultært ved professor Jarle Trondal. Hans faglige interesseområder omfatter offentlig administrasjon, EU generelt, EU som politisk system, administrativ integrasjon og endring, EU/EØS og Norge, Europakommisjonen og EU committee governance.

Fakultetet ønsker også å ha dialog med Aalborg Universitet om mulig samarbeid med deres kandidatutdanning i juss. På sine internettsider tilbyr Aalborg Universitet valgemner på engelsk i internasjonal privatrett og EU-rett. Dette er emner som eventuelt kan være av interesse for våre masterstudenter.

4. Økonomisk bærekraft

Fakultet skal redegjøre for hvordan studiet skal finansieres:

Studiepoeng – totalt 120 sp:
- omdisponering innenfor fakultetets ramme: 7,5 sp
- behov for nye studiepoeng i emnemodulen: 97,5 sp
- gjenbruk av eksisterende emner: 15,0 sp

Etablering av et masterprogram i rettsvitenskap/internasjonal rett vil delvis kunne finansiers gjennom fakultetsinterne omprioriteringer og gjenbruk av eksisterende emner. Handelshøyskolen anslår omfanget av dette til ca. ett vitenskapelig årsverk, når universitetets retningslinjer for fordeling av arbeidsoppgaver og et signalisert opptak på 40 studenter legges til grunn. Dette betyr at de resterende ressursene må tilføres Handelshøyskolen særskilt dersom programmet skal kunne igangsettes. Ved anvendelse av de nevnte retningslinjer vil dette nøkternt tilsvare mellom 4 og 5 nye stillinger på førstekompetansenivå, når hele programmet er i full drift. I tillegg til dette vil et slikt studieprogram normalt kreve minimum 50 % av en administrativ stilling på førstekonsulentnivå.

Det vil i tillegg til dette være enkelte mindre engangskostnader med å opprette det nye studiet. Handelshøyskolen mener det er riktig at UiA sentralt dekker inn også disse merkostnadene, selv om ikke de er veldig store (anslått til ca. NOK 500 000).

Handelshøyskolen vil allerede nå signalisere at det i årene fra 2020 til 2023 vil påløpe noen omlegningskostnader i forbindelse med implementeringen av ny struktur på både bachelor og masterprogram i rettsvitenskap som følge av varslede omlegninger ved UiB, se DEL II pkt. 1. Størrelsesordenen er vanskelig å fastsette, men Handelshøyskolen vil, basert på tidligere erfaringer, anslå at merkostnadene ved omlegging vil beløpe seg til ca. NOK 1 mill. årlig i denne perioden.

Handelshøyskolen skylder å gjøre oppmerksom på at dersom universitetet ikke tilføres nye

studieplasser (frie eller øremerket til master i rettsvitenskap/internasjonal rett) vil universitetet ikke kunne påregne og få dekke samtlige kostnader ved oppstart av programmet ved den ordinære tildelingen. Riktig nok vil universitetet tilføres ca. NOK 3,5 mill. årlig gjennom tildelingens resultatbaserte modul (studiepoengs- og forskningspoengsproduksjon). Anslaget gjelder i 2015 kroner ved 40 studenter. Tildeles universitetet 40 nye studieplasser vil programmet være økonomisk bærekraftig også med dagens fordeling mellom fakulteter (50 %) og fellesadministrasjon (50 %).

Marginal kostnads- og inntektsoversikt:

Kostnadene for 5 vitenskapelige stillinger	kr 4 250 000
Kostnadene for 0,5 administrativ stilling	kr 250 000
Resultatbaserte inntekter	kr 3 500 000
«Resultat» uten tildeling av studieplasser	kr -1 500 000
Engangskostnader	kr 500 000

Fakultetet regner også med at det kan oppnås noen besparelser på bachelorstudiet, i tillegg til noen faglige synergier, ved at masterstudenter kan brukes til veiledningsoppgaver o.l. på bachelorstudiet. Omfanget av dette må også vurderes nærmere i den videre planleggingen av masterstudiet.

5. Risikovurdering

Fra tidligere utlysninger av stillinger har vi erfaring for at det er vanskelig å rekruttere høyt kvalifisert vitenskapelig personell i juridiske fag. Dette er et risikomoment som også er nevnt i utredningen til Kunnskapsdepartementet, men arbeidsgruppen mener allikevel at det er søkergrunnlag innen de fleste juridiske fagområdene. Vi vurderer nok rekrutteringssituasjonen som den viktigste risikofaktoren for studiet. Risikoen reduseres noe fordi vi pga. studiets internasjonale profil kan rekruttere internasjonalt. Vi er nok også avhengige av i lang tid å måtte benytte oss av professor II stillinger innen enkelte fagområder.

Vi vil også peke på at det ligger en risiko i å ikke gå videre med å etablere et mastertilbud i jus. Bachelorstudiet har hatt svært god søkning frem til nå, og har vært studiet med høyest inntakskrav på hele UiA. Det har imidlertid vist seg at svært mange av studentene ønsker å gå videre med masterstudier etter fullført bachelorgrad. En kan ikke se bort fra at fortsatt usikkerhet og mulig større vanskeligheter med overgangen til masterstudier fort kan svekke interessen også for bachelorstudiet.

6. Dato for vedtak i fakultetsstyret

Forslag til vedtak

- *Styret for Handelshøyskolen vedtar å søke universitetsstyret om etablering av et masterprogram i rettsvitenskap pr 15. april 2015 for oppstart høsten 2016.*
- *Dekan gis fullmakt til å utferdige endelig etableringssøknad til styret for et masterprogram i rettsvitenskap.*

Enstemmig vedtatt - HH-sak 16/15 – 25. mars 2015

Vedtak vedlegges. Fullmaktsvedtak godtas ikke.

7. Forslag til medlemmer i sakkyndig komité for masterstudier og doktorgradsstudier

I henhold til krav til sakkyndige komitéer (se https://intra.uia.no/InfoService/arbeidsstotte/Studieadministrasjon/Studierogemner/Sider/Etablering%20av%20nye%20studier.aspx), skal denne for kvalitetssikring av masterprogrammer normalt bestå av to personer med førstekompetanse.

Vi foreslår professor Geir Stenseth, HiL og professor Hilde Hauge, UiB.

De er begge anerkjente innenfor sine fagområder. Hilde Hauge har holdt forelesninger på bachelorstudiet i rettsvitenskap ved UiA, men ikke av et omfang eller en art som skaper habilitetsproblemer.

Komiteene legger forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften), fastsatt av NOKUT 28.02.13, til grunn for sin vurdering.

Sak til Styret for handelshøyskolens møte 25.03.15:

Søknad om etablering av Master i rettsvitenskap

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap har i flere år arbeidet for å få etablert studier innenfor rettsvitenskap. I studieporteføljeutvalgets innstilling (01.10.08) heter det: *"Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap har et betydelig fagmiljø innenfor jus. Som det framgår av rapporten fra SSB, ventes det økt etterspørsel etter jurister fram mot 2025. Utvalget anser derfor tidspunktet for å bygge opp et eget jusstudium som gunstig. Det må avklares nærmere på hvilket nivå dette i så fall skal skje og i hvilken retning et slikt studium skal utvikles."*

Fakultetet for økonomi og samfunnsvitenskap startet planer om studier innenfor rettsvitenskap høsten 2010, etter at det ble kjent at det i statsbudsjettet for 2011 sannsynligvis ville bli opprettet nye studieplasser innen rettsvitenskap. Universitetet i Agder hadde samtaler med Universitetet i Bergen om mulig samarbeid omkring igangsetting av - i første omgang - et bachelorprogram i rettsvitenskap. UiA og UiB undertegnet 3. november 2010 en intensjonsavtale om utvikling av jusstudier ved UiA. 4. november 2010 sendte UiA søknad til departementet om tildeling av studieplasser for etablering av et bachelorprogram i juss.

Kunnskapsdepartementet (KD) varslet i brev av 21.12.10 UiA og UiS om tildeling av 30 studieplasser i rettsvitenskap samlet til de to universitetene. UiA, UiB og UiS ble bedt om sammen å utrede planer for en bachelorgrad i rettsvitenskap. KD forutsatte at tilbudet om bachelorprogram i rettsvitenskap skulle ha oppstart fra høsten 2011.

Arbeidet med denne utredningen startet umiddelbart etter at KDs brev forelå med Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap som saksansvarlig. Det ble understreket overfor KD at tildelingen burde følges opp med ytterligere studieplasser i årene framover slik at studiet både faglig og økonomisk blir bærekraftig. Dette tilsier at studiet burde bygges ut til kull i størrelsesorden 40-70 studenter, det vil si samlet 120-210 studenter. Det ble ved UiA innmeldt 55 studieplasser per kull fra og med 2011. Gjennom revidert nasjonalbudsjett 2012, ble UiA tildelt 40 frie studieplasser. Universitetet valgte å tildele disse studieplassene i sin helhet til Bachelor i rettsvitenskap.

Universitetsdirektøren understreket i S-sak 10/11 *at tildeling av studieplasser innen rettsvitenskap er resultat av et langsiktig arbeid fra fakultetets side og en aktiv lobbyvirksomhet fra rektor etter at det i statsbudsjettet for 2011 ble klart at Regjeringen ønsket å utvide studiekapasiteten innen juridiske fag.*
Bachelor i rettsvitenskap ved UiA, startet opp høsten 2011 med et kull på 68 studenter, høsten 2012 startet 72 studenter, høsten 2013 startet 75 studenter og høsten 2014 startet 83 studenter.

Bachelorprogrammet i rettsvitenskap er svært vellykket. Allerede første år hadde studiet stor søknad, og de høyeste inntakskrav på hele UiA. Det samme var tilfelle ved fjorårets opptak. I nylig studentundersøkelse/Studiebarometeret ble programmet rangert som det gjennomgående beste jusstudiet på alle universitetene.

Universitetet i Bergen åpnet høsten 2014 opp for at UiAs bachelorstudenter kunne søke seg inn på masterprogrammet, direkte til 4. år. Det ble tildelt 7 slike studieplasser til UiA. I tillegg kan bachelorstudentene fra UiA søke/konkurrere seg inn på masterprogrammet ved UiB gjennom samordnet opptak, og få de tre første årene godkjent/innpasset i det femårige

masterprogrammet i rettsvitenskap. Av kullet som startet ved UiA høsten 2011, var det 17 studenter som gikk videre på masterprogrammet i Bergen.

Tilbudet om direkte overgang til det fjerde året i Bergen ble trukket igjen fra høsten 2015. UiB ønsket ekstrafinansiering fra KD for å opprettholde dette tilbudet. Denne usikkerheten, sammen med det sterkt begrensede antall plasser, medfører at UiA ser nå behovet for forbedrede oppstart av eget masterprogram i rettsvitenskap slik at vi kan tilby våre studenter et fullverdig studieløp. UiA og Handelshøyskolens langsiktige strategi har vært at det skulle igangsettes et eget femårig masterløp i rettsvitenskap. Handelshøyskolen ønsker nå å etablere et masterprogram i rettsvitenskap/internasjonal rett med oppstart fra høsten 2016.

Gjennom S-sak 8/15, 11.02.15, *Fordeling av 20 nye rekrutteringsstillinger fra og med 1.9.15*, ble Handelshøyskolen tildelt 4 stillinger, hvorav en øremerkes Institutt for rettsvitenskap. Gjennom dette viser universitetet at det strategisk ønsker å satse på utvikling av rettsvitenskap.

I følge *Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler* (gradsforskriften) er det pr i dag forbeholdt UiB, UiO og UiT å tildele Master i rettsvitenskap. UiS valgte å sende en søknad 03.12.2014 til KD om endring av gradsforskriften der de samtidig signaliserte at de vil starte opp sitt eget masterprogram i rettsvitenskap med spesialisering i skatterett, regnskapsrett og selskapsrett. Handelshøyskolen ved UiA støtter denne søknaden fra UiS om endringer i gradsforskriften. Uavhengig av endringer i gradsforskriften, kan UiA sette i gang et masterprogram i juridiske fag med spesialisering i internasjonal rett. Det kan her også være aktuelt å samarbeide med et utenlandsk universitet. UiB planlegger en omlegging av sin rettsvitenskapsutdanning, og på sikt kan det kanskje være aktuelt for UiBs studenter å søke seg inn på UiAs spesialisering og for våre studenter å søke seg videre på UiBs spesialiseringer.

For å kunne igangsette et nytt studieprogram høsten 2016, må det søkes universitetsstyret om godkjenning av etablering innen 15. april 2015. Det må utarbeides en egen etableringssøknad som vil bli behandlet i universitetsstyret 20. mai 2015. En slik standardsøknad vil blant annet inneholde beskrivelse av studieprogrammet, strategisk betydning, faglig bærekraft og økonomisk bærekraft.

Se videre vedlagte notat fra instituttleder for Institutt for rettsvitenskap, Terje Abusland.

Forslag til vedtak

- *Styret for Handelshøyskolen vedtar å søke universitetsstyret om etablering av et masterprogram i rettsvitenskap pr 15. april 2015 for oppstart høsten 2016.*
- *Dekan gis fullmakt til å utferdige endelig etableringssøknad til styret for et masterprogram i rettsvitenskap.*

Per Sigurd Sørensen

Vedlegg:
Notat fra Institutt for rettsvitenskap v/instituttleder Terje Abusland

DEN NORSKE ADVOKATFORENING
VEST-AGDER KRETS

Til styret ved universitetet i Agder

ETABLERING AV MASTERSTUDIE I RETTSVITENSKAP VED UiA

Vest-Agder krets av Den norske Advokatforening er informert om at det ved UiA vurderes å etablere et masterprogram i rettsvitenskap.

Vi har med tilfredshet konstatert at bachelorstudiet, som ble etablert i 2011, har vært en suksess. Dette både hva gjelder søkertall og kvalitet på søkere som tas opp.

Jurister er en svært sentral og etterspurt yrkesgruppe innen både offentlig og privat virksomhet.

Sett i en slik sammenheng, og ikke minst med tanke på den næringsutvikling vi ser i vår region, vil opprettelsen av et masterprogram i rettsvitenskap være en viktig faktor for regionens videre utvikling.

Det er av stor betydning for regionen å ha et levende og kreativt utdannings- og forskningsmiljø innenfor rettsvitenskap. I tillegg til at dette er utviklende for miljøet i seg selv vil det også være viktig for rekruttering til stillinger som krever høy juridisk kompetanse.

På denne bakgrunn støtter Vest-Agder krets av Den Norske Advokatforening arbeidet med å etablere et masterprogram i rettsvitenskap ved UiA, og anmoder om at UiA sitt styre gir sin tilslutning til dette.

Med hilsen

Rune Stangeland
kretsleder

UNIVERSITETET I AGDER

Fra: Fakultet for kunstfag
Tonje Kløkstad

Dato: 15.04.2015

Saksnr.: 15/01761-2

Til: Greta Hilding/ Studiesekretariatet

Kopi til:

NOTAT

Høringssvar: Gjennomgang av uias studieportefølje, forslag til nedlegging av andre studier (inkl. års- og halvårsstudier) fra Fakultet for kunstfag

I KF-sak 71/14 behandlet fakultetsstyret høringssvaret **Gjennomgang av UiAs studieportefølje – forslag om nedlegging og styrking av studieprogram.**
I høringen ble det gitt rom for å utsette følgende punkt:

- Eventuelle forslag til nedlegging av andre studier/samlokalisering (inkl. års- og halvårsstudier). (Slike frister kan også fremmes innen 15. april)

I høringssvaret fra Fakultet for kunstfag i forbindelse med gjennomgang av UiAs studieportefølje foreslo fakultetet at *Kunstfag med fordypning i musikk, bachelorprogram* ble lagt ned. Dette var i samsvar med den fakultetsvise analysen av UiAs porteføljе. Fakultetet ønsket å opprettholde Musikk årsstudium som en selvstendig enhet. Det ble ikke tatt stilling til *Musikk, påbyggingsstudium.* Fakultet for kunstfag foreslår å legge ned *Musikk, påbyggingsstudium* som en følge av nedlegging av *Kunstfag med fordypning i musikk, bachelorprogram.* 30 studiepoeng fra *Musikk, påbyggingsstudium* er brukt til utvikling av Musikkformidling som en retning innen *Utøvende musikk - klassisk studieretning, bachelorprogram.*

På Institutt for klassisk musikk og musikkpedagogikk tilbys det et deltidsstudium *Arrangement/komposisjon, påbyggingsstudium, klassisk deltid* (30 sp). Dette er et tilbud for studenter med bestått grunnutdanning i utøvende musikk med spesifikke musikkfaglige krav. Etter diskusjonen med fagmiljøet, ser man at store deler av innholdet i dag dekkes innen den øvrige porteføljen ved fakultetet. Fakultet for kunstfag ønsker å legge ned *Arrangement/komposisjon, påbyggingsstudium, klassisk deltid* (30 sp). Det er et ønske om å bruke studiepoengene til å dekke «hull» i emnemodulen. Det er en enighet om at studiet skal tilbys for de studenter som har søkt og er kvalifisert for studieåret 2015/16.

Fakultet for kunstfag har tatt opp eksterne søkere til de fordypningene som kunstfag har tilbudt i Førskolelærerutdanningen.

- Forming, fordypning i FLU (30 sp)
- Drama 1 - fordypning i FLU (30 sp)
- Sang og musikk i barnehage (30 SP)

UNIVERSITETET I AGDER
POSTBOKS 422 4604 KRISTIANSAND
TELEFON 38 14 10 00 FAKS 38 14 10 01
ORG.NR 970 546 200 MVA post@uia.no www.uia.no

Disse studiene tilbys ikke lenger som en konsekvens av overgangen til Barnehagelærerutdanningen. Fakultet for kunstfag har bedt LU-styret om muligheten for å åpne opp eksterne søkere til fordypningene i Barnehagelærerutdanningen. Dette er enda ikke behandlet.

Saken er behandlet i Fakultetsstyret ved Fakultet for kunstfag KF-sak 24/15.

UNIVERSITETET I AGDER
POSTBOKS 422 4604 KRISTIANSAND
TELEFON 38 14 10 00 FAKS 38 14 10 01
ORG.NR 970 546 200 MVA post@uia.no www.uia.no

UNIVERSITETET I AGDER
FAKULTET FOR TEKNOLOGI OG REALFAG

Arkivsak: 2015/22
Saksbeh: Geir Kløkstad
Dato: 13.04.2015

Saksfremlegg

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
	Fakultetsstyret for Fakultet for teknologi og realfag	13.04.2015

Flyteknikk, bachelor - forslag om nedleggelse av studium

Forslag til vedtak:

1. *Fakultetsstyret foreslår at styret ved Universitetet i Agder legger ned bachelorprogrammet i flyteknikk fra og med opptaket høsten 2016.*
2. *Frist for utstedelse av vitnemål for bachelorprogrammet i flyteknikk settes til 31.08.2019.*
3. *I hht Forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Agder § 9 skal studier med omfang på 30 sp eller mer legges ned ved vedtak av universitetsstyret selv. Forslag om nedlegging av studiet oversendes universitetsstyret for endelig godkjenning.*

Magne Aasheim Knudsen
Fakultetsdirektør

Hva saken gjelder

Fakultetsstyret fattet i møte 01.12.2014 følgende vedtak:

1. *Fakultetsstyret vedtar at det ikke skal tas opp studenter til bachelorprogrammet i flyteknikk høsten 2015. Studieplassene for høsten 2015 overføres til bachelor mekatronikk.*
2. *Fakultetsstyret ber om at flyteknikk utredes spesielt i forbindelse med behandling av studieporteføljesaken våren 2015.*

Fakultetet har foretatt en utredning av bachelorprogrammet i flyteknikk i forhold til rekruttering og kompetansebehov, strategi og satsningsområder, tilbakemeldinger fra studenter og eksterne organisasjoner, samt økonomi og ressursbruk. Utredningen er sendt på høring til studenttillitsvalgte på flyteknikk, samt linjeforeningen Flying. Høringsuttalelsen fra studentene er vedlagt saken.

I forbindelse med at utredningen ble lagt fram for fakultetsstyret som orienteringssak i forrige møte, ble det stilt spørsmål om det kunne være aktuelt å tilby flytekniske emner som del av et utvekslingsår på bachelor mekatronikk. Studiekoordinator Morten Kjeld Ebbesen opplyser at det allerede finnes en avtale med University of Kansas der studentene kan ta en forhåndsgodkjent pakke med flytekniske emner. Disse kan godkjennes som del av bachelorprogrammet i mekatronikk.

Få bachelorkandidater fra Flyteknikk som rekrutteres til stillinger i luftfartsbransjen, samt begrenset tilgang til kvalifisert vitenskapelig personale, er hovedårsakene til at bachelorprogrammet i flyteknikk nå foreslås lagt ned. Disse utfordringene ved flyteknikkstudiet forsterkes ved at Universitetet i Tromsø holder på å opprette en konkurrerende flyingeniørutdanning i samarbeid med Luftforsvaret. Når denne utdanningen er på plass vil sannsynligvis Luftforsvaret, som til nå har vært den største avtakeren av bachelorkandidater i flyteknikk, hente sine flyingeniører fra dette studiet. Mest sannsynlig er det tilstrekkelig med ett flyingeniørstudium nasjonalt for å dekke behovet for flyingeniører i det norske markedet.

Saksunderlag
Universitetsstyret vedtok i styresak 70/14 i juni 2014 at strategisk betydning, etterspørsel, faglig bærekraft og økonomisk bærekraft skulle legges til grunn som hovedkriterier for etablering og nedlegging av studier.

Strategisk betydning
På første halvdel av 2000-tallet arbeidet Høgskolen i Agder (HiA), i samarbeid med Luftforsvarets skolesenter Kjevik (LSK) med å etablere en luftfartshøgskole på Kjevik. Luftfartshøgskolen var i flere år prioritert som nr 1 av høgskolens satsningsområder. Målet var å bygge opp et sterkt flyfaglig miljø på Sørlandet, som samtidig kunne styrke det eksisterende flyingeniørstudiet ved HiA. Flyingeniørstudiet skulle inngå som ett av fire studier på Luftfartshøgskolen. Dessverre nådde ikke høgskolen opp med denne satsningen, og planene om en Luftfartshøgskole på Kjevik ble etter hvert lagt på is.
Siden arbeidet med luftfartshøgskolen ble avsluttet har UiA og fakultetet prioritert andre satsningsområder i sine strategiplaner. Mekatronikk, fornybar energi, bygg og bærekraftige konstruksjoner og multimedia og læringsteknologi har de siste årene vært teknologiområdene der fakultetet bygger opp kompetanse på master- og PhD-nivå.

Etterspørsel
Søkertallene til bachelorprogrammet i flyteknikk har vært gode. I perioden 2012-14 var det ca 3 søkere til hver studieplass. Få kandidater fra bachelorstudiet i flyteknikk har imidlertid gått videre til jobber innen luftfartsbransjen. I perioden 2008-2012 var det uteksaminert 40 studenter. 34 av disse svarte på fakultetets kandidatundersøkelse. Bare 6 av 34 kandidater hadde jobber tilknyttet flybransjen (Luftforsvaret 3, Norwegian 2, Kongsberg Defence & Aerospace 1). Resten av kandidatene var i hovedsak ansatt i offshore-industrien. Resultatene fra kandidatundersøkelsen samsvarer ikke med signalene NHO Luftfart har gitt om bransjens behov for flyingeniører fra UiA.
Universitetet i Tromsø planlegger nå etablering av en ny flyingeniørutdanning i samarbeid med Luftforsvaret. Det er sannsynlig at dette tilbudet i stor grad vil dekke Luftforsvarets behov for flyingeniører.

Faglig bærekraft
En av hovedutfordringene på bachelorprogrammet i flyteknikk har vært rekruttering til vitenskapelige stillinger innen fagområdet. Det har vært svært vanskelig å rekruttere kvalifiserte vitenskapelige ansatte som kan undervise på bachelorprogrammet. Fagmiljøet rundt de flytekniske fagene har bestått av to personer, hvor av én av dem nå nærmer seg pensjonsalder. Dette har også gjort det vanskelig å fylle posisjonen som studiekoordinator på studiet.
Innleide eksterne ressurser har vært benyttet i et stort omfang for å kunne gi undervisning i de flytekniske emnene. Avhengigheten av eksterne ressurser til undervisningen har ført til uforutsigbarhet i undervisningen med hensyn til nivå og kvalitet, kontinuitet og faglig utvikling av emneinnhold og praktisk gjennomføring av undervisning.
Samkjøringen med mekatronikk de to første årene har gjort at man i langt større grad kan benytte interne ressurser til undervisningen, noe som sikrer en mer forutsigbar og stabil undervisningssituasjon. Dette grepet var nødvendig for å sikre studiekvalitet og faglig nivå, men

har samtidig medført at en større del av innholdet i studiet rettes mot mekatronikk og offshorebransjen.

Økonomisk bærekraft
For studiekullene 2011 og 2012 ble det tilbudt 90 sp med emner spesielt for bachelor flyteknikk. Tilsvarende tall for studiekullene 2013 og 2014 er 50 sp. Fakultetet må undervise 40 sp mer enn det som gjøres i dag dersom flytekniske fag skal inngå i bachelorprogrammet etter samme omfang som 2012-planen. Instituttleder anslår at det vil være behov for å etablere minst to nye stillinger dersom flytekniske fag skal undervises i et slikt omfang. Dette utgjør en merkostnad på minst 2 millioner pr år. Det er ikke sannsynlig at fakultetet får tilført nye studiepoeng til en slik økning i studieporteføljen, så merkostnader må tas ved omprioriteringer innenfor eksisterende budsjettrammer.

Flytekniske emner som del av utvekslingssemester på mekatronikk
Fakultetet har i dag en avtale om studentutveksling med University of Kansas. Her er det forhåndsgodkjent flytekniske emner som kan inngå som del av en bachelorgrad i mekatronikk. Studentene som reiser til Kansas har også tilbud om å delta på et sommerkurs som vil gi dem et godt faglig grunnlag for de flytekniske emnene som tilbys ved universitetet der.
Flere andre av fakultetets partneruniversiteter i Europa, USA og Australia tilbyr studieprogram og emner innen aeronautical og aerospace engineering. Ofte ser man imidlertid at dette er spesialiserte tilbud på masternivå, som bygger på en generell bachelor i mechanical engineering. Kombinasjonen av en bachelor i mekatronikk fra UiA med en utenlandsk mastergrad i aeoronautical eller aerospace engineering kan være et alternativ for studenter som ønsker en sivilingeniørutdanning rettet mot fly og luftfart.

Studentenes høringsuttalelse
Høringsuttalelsen fra studentene støtter nedlegging av flyteknikk som eget studieprogram, men studentene ønsker at studiet videreføres som fordypning 3. år på bachelorprogrammet i mekatronikk. Dette er identisk med omleggingen av studiet som fakultetsstyret vedtok i 2013. Etter denne omleggingen har det kommet kritikk både fra luftfartsbransjen og studentene på at denne modellen ikke inneholder nok flytekniske emner. Når Universitetet i Tromsø oppretter sin flyingeniørutdanning, så vil denne utdanningen sannsynligvis dekke det nasjonale behovet for ingeniører med flyteknisk kompetanse. En flyteknisk fordypning for studenter på mekatronikkstudiet kan imidlertid ivaretas gjennom utveksling til University of Kansas, samt muligheter for videre masterstudier innen fagområdet.

Studentene etterlyser en faglig studiekoordinator for studiet. Det var fram til omleggingen av studiet i 2013 vanskelig å fylle posisjonen som studiekoordinator. Dette må ses i sammenheng med tilgangen på vitenskapelig personale på fagområdet. Etter at studieprogrammet ble samkjørt med mekatronikk har flyteknikk og mekatronikk bachelor hatt felles studiekoordinator.

Uttalelser fra bransjen
Etter NHOs flyfagkonferanse i 2013 ga bransjen tilbakemeldinger til UiA om sitt behov for flyingeniører. Behovet som skisseres i brevet fra NHO Luftfart samsvarer imidlertid ikke med resultatene fra kandidatundersøkelsen som ble foretatt blant uteksaminerte kandidater i perioden 2008-2012. Bare seks av disse kandidatene hadde jobb i luftfartsbransjen. Fakultetet har tidligere fått opplyst at en del av ingeniørene som bransjen rekrutterer har masterutdanning innen flytekniske fag fra utlandet.
I forbindelse med at fakultetsstyret i desember 2014 behandlet sak om stopp av opptak på flyteknikk høsten 2015, sendte Luftforsvaret et brev til UiA der de blant annet argumenterer for at utdanningen bør videreføres og at det bør brukes mer ressurser på flytekniske emner i studiet.

De refererer også til etableringen av et flyingeniørstudium ved Universitetet i Tromsø, der flyteknikere fra Luftforsvaret skal få fritak for ett år av bachelorstudiet, og utfordrer UiA til å gi et tilsvarende tilbud. Fakultetet kan imidlertid ikke se at Forskrift om rammeplan for ingeniørutdanning gir hjemmel for et slikt fritak. I hht rammeplanens § 5 kan det gis maksimalt 60 studiepoeng fritak for 2-årig relevant fagskoleutdanning, og maksimalt 30 studiepoeng fritak for relevant fagbrev (Y-vei). Innen flyfag tilbys det i dag fagbrev innen flytekniske fag på videregående skole nivå som kan gi inntil 30 sp fritak, men det er ikke tilbud om fagskoleutdanning i flyfag. Mulighet for opptak til Flyteknikk Y-vei for søkere med fagbrev i flytekniske fag har UiA hatt tilbud om siden 2007.

Overgangstid for utstedelse av vitnemål

Ifølge forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Agder § 9 skal det ved nedlegging av studieprogram fastsettes overgangstid for utstedelse av vitnemål. Universitetsstyret har for andre bachelorstudier foreslått at overgangstiden settes til 5 år fra tidspunkt for siste opptak. Siste opptak for bachelor Flyteknikk var høsten 2014. Frist for utstedelse av vitnemål foreslås derfor satt til 31.08.2019.

Kriterier for etablering og nedlegging av studier ved UiA

Kriterium	Elementer i vurderingen	Fakultetsdirektørens merknad
Strategisk betydning		
Studiets strategiske betydning for UiA	Studiets forankring i universitetets og fakultetets strategiplaner. Studiets/fagområdets betydning for andre studier på samme eller høyere nivå ved UiA.	Studiet har ikke vært prioritert i UiAs og fakultetets strategiplaner siden arbeidet med luftfartshøgskolen ble avsluttet. Andre studier på tilsvarende nivå er ikke avhengig av studiet. Det tilbys ikke utdanning på master- eller PhD-nivå innen fagområdet. Som ingeniørstudium inngår studiet som ett av bærebjelkestudiene ved UiA.
Studiets samfunnsmessige betydning	Studiets forankring i nasjonale politiske signaler	Studiet er pr i dag det eneste i sitt slag i Norge, men UiT planlegger etablering av et tilsvarende studium. Flyteknologi er i liten grad prioritert nasjonalt i Norge.
Spesielle behov i regionen	Samarbeid med arbeids- og samfunnsliv i regionen	Fakultetet har samarbeid med LSK om undervisning, og UiA hadde fram til november 2014 en samarbeidsavtale med Luftforsvaret.
Parallelle/like studier i regionen og nasjonalt		Ingen lignende studier i regionen. UiT planlegger et tilsvarende studium i Bardufoss, i samarbeid med Luftforsvaret.
Etterspørsel		
Søkertall		61 første prioritet (2014) 56 første prioritet (2013) 58 første prioritet (2012)
Opptatte studenter		29 (2014), 15 (2013), 30 (2012)
Etterspørsel etter kandidater	Kandidatundersøkelser	Bransjen melder at de har behov for kompetansen, men kandidatundersøkelsen fra 2012 viser at bransjen ansetter svært få av kandidatene. Framtidig konkurranse fra UiT vil sannsynligvis øke konkurransen om relevante jobber for kandidatene. Sannsynligvis er det tilstrekkelig med ett flyingeniørstudium for å dekke etterspørselen nasjonalt.
Faglig bærekraft		

Fagmiljø	Fagmiljøets kompetanse (inklusiv profesjonskompetanse der dette er aktuelt), sammenheng mellom forskning og utdanning, muligheter for rekruttering av vitenskapelig ansatte	Pr i dag er fagmiljøet lite og sårbart. Det er behov for to nyansettelser for å kunne tilby studiet etter bransjens og studentenes ønsker. Tidligere forsøk har vist at det er svært vanskelig å rekruttere til vitenskapelige stillinger innen fagområdet.
Kandidatproduksjon		2 (2014), 12 (2013) 13 (2012)
Økonomisk bærekraft		
	Antall studieplasser	20
	Kostnader pr. student	Avhenger av grad av samkjøring med mekatronikk. Fakultetet har vært avhengig av å leie inn eksterne krefter for å kunne tilby flere av emnene.
	Studiepoengproduksjon	

Vedlegg 1 Høring – utredning om bachelorprogrammet i flyteknikk
Vedlegg 2 Brev fra NHO Luftfart
Vedlegg 3 Brev fra LSK
Vedlegg 4 Innspill fra Linjeforeningen Flying

Vedlegg 1

Høring – utredning om bachelorprogrammet i flyteknikk

Fakultetsstyret fattet i møte 01.12.2014 følgende vedtak:

1. *Fakultetsstyret vedtar at det ikke skal tas studenter til bachelorprogrammet i flyteknikk høsten 2015. Studieplassene for høsten 2015 overføres til bachelor mekatronikk.*
2. *Fakultetsstyret ber om at flyteknikk utredes spesielt i forbindelse med behandling av studieporteføljesaken våren 2015.*

Fakultetsstyret presiserte at linjeforeningen Flying skal høres i prosessen rundt utredningen i vedtakets punkt 2.

Fakultetet har foretatt en utredning av bachelorprogrammet i flyteknikk i forhold til rekruttering og kompetansebehov, strategi og satsningsområder, tilbakemeldinger fra studenter og eksterne organisasjoner, samt økonomi og ressursbruk.

Denne utredningen sendes på høring til studenttillitsvalgte på flyteknikk, samt linjeforeningen Flying. Innspill fra studentene vil bli tatt med i saken som legges fram for fakultetsstyremøtet i april.

Vi ber om at innspill sendes til geir.klokstad@uia.no innen 20.03.2015.

Bachelor Flyteknikk - utredning

Historikk

Etablering

Ingeniørstudiet i flyteknikk ble etablert i 1986 på Agder ingeniør- og distriktshøgskole (AID). Studiet var ett av to norske ingeniørstudier rettet mot luftfartsbransjen. Studiet ved AID hadde hovedvekt på aerodynamikk, flyskrog, flymotor og vedlikehold. Rogaland distriktshøgskole tilbød et ingeniørstudium innen avionikk. Dette studieprogrammet ble lagt ned for flere år siden

Luftfartshøgskolen

På første halvdel av 2000-tallet arbeidet Høgskolen i Agder (HiA), i samarbeid med Luftforsvarets skolesenter Kjevik (LSK) med å etablere en luftfartshøgskole på Kjevik. Luftfartshøgskolen var i flere år prioritert som nr 1 av høgskolens satsningsområder. Målet var å bygge opp et sterkt flyfaglig miljø på Sørlandet, som samtidig kunne styrke det eksisterende flyingeniørstudiet ved HiA. Flyingeniørstudiet skulle inngå som ett av fire studier på Luftfartshøgskolen. De tre andre planlagte studietilbudene var logistikkutdanning, flygelederutdanning og pilotutdanning. Minst to av disse tilbudene måtte komme på plass for at Luftfartshøgskolen skulle bli etablert. For flygelederutdanningen var man avhengig av Avinor besluttet å utdanne sine flygeledere i det norske høgskolesystemet. Dette endte med at Avinor besluttet å fortsette med å utdanne sine flygeledere i utlandet. Universitetet i Tromsø/Bardufoss og HiA/Kjevik konkurrerte om å få finansiering for å kunne tilby pilotutdanning, men Sørlandet tapte kampen og myndighetene besluttet å legge utdanningen til Bardufoss. Grunnlaget for etablering av en Luftfartshøgskole på Kjevik var dermed borte.

Avtale med Luftforsvaret

Universitetet i Agder (UiA) inngikk i 2011 en samarbeidsavtale med Luftforsvaret, der studier var ført opp som ett av fem samarbeidsområder. I avtalen står det blant annet at UiA skal gjennomføre deler av undervisningen på flyingeniørstudiet på Kjevik. Som del av avtalen har studentene som startet i 2011 og 2012 hatt tilbud om undervisning i enkelte emner i LSK sine lokaler på Kjevik. Avtalen forpliktet UiA til å betale LSK en årlig kompensasjon på NOK 500 000. Samarbeidsavtalen ble sagt opp av UiA 1. november 2014, ettersom man har sett at behovet for å disponere LSKs lokaler har vært mindre enn det som ble antatt ved avtaleinngåelse.

Omlegging av plan 2013

15. april 2013 vedtok fakultetsstyret ny plan for bachelorprogrammet i flyteknikk (TR-sak 18/13). Fakultetet var bekymret for at man med bemanningssituasjonen på Flyteknikk, ikke skulle klare å undervise det innhold som studentene var lovet i fagplanen med tilstrekkelig kvalitet. Det var et lite og sårbart fagmiljø rundt studiet, og man fikk ikke rekruttert nye vitenskapelige ansatte med riktig kompetanse. Det ble besluttet at flyteknikk skulle videreføres som en studieretning under maskin, og ha felles undervisning med mekatronikk 1. og 2. studieår. 3. studieår skulle studentene ha 30 studiepoeng flytekniske valgfag, bacheloroppgave på 20 studiepoeng, samt fellesfaget Ingeniørfaglig systememne på 10 studiepoeng. Denne planen har vært gjeldende for opptaket 2013 og 2014.

Undersøkelser

Studiebarometer 2014

I NOKUTs undersøkelse *Studiebarometeret 2014* var det bare 7 respondenter fra flyteknikk. Med så få respondenter skal man være forsiktig med å trekke konklusjoner utelukkende basert

på undersøkelsen, men studieprogrammet scorer under landsgjennomsnittet for mekaniske fag på alle områder unntatt læringsmiljø. Spesielt dårlig score gir disse studentene på helhetlig inntrykk av hvor fornøyd de er med programmet.

Kandidatundersøkelse 2012

I 2012 foretok instituttet en kandidatundersøkelse for å kartlegge hvor uteksaminerte kandidater fra flyteknikk jobbet. I perioden 2008-2012 var det uteksaminert 40 studenter. 34 av disse svarte på undersøkelsen. Bare 6 av 34 kandidater hadde jobber tilknyttet flybransjen (Luftforsvaret 3, Norwegian 2, Kongsberg Defence & Aerospace 1). Resten av kandidatene var i hovedsak ansatt i offshore-industrien.

Innspill fra studentorganisasjoner og eksterne

Brev fra NHO Luftfart

Vedlegg 1

Brev fra LSK

Vedlegg 2

Innspill fra studenttillitsvalgte og Flying

Vedlegg 3 (legges inn etter høringsrunde)

Rekruttering

Tromsø nytt studium

UiA har i møte med, og gjennom brev fra LSK, blitt informert om at Universitetet i Tromsø (UiT) planlegger etablering av en flyingeniørutdanning. UiT har også bekreftet planene om en flyingeniørutdanning i samarbeid med forsvaret.

Arbeidsmarked og kompetansebehov

Luftfartsbransjens tilbakemelding gjennom NHO Luftfart våren 2013 var klar på at de hadde behov for flyingeniører. Samtidig viste undersøkelsen fra 2012 blant uteksaminerte kandidater fra flyteknikk at svært få faktisk ble ansatt i luftfartsbransjen. Det er liten grad av samsvar mellom behovet bransjen melder, og antall uteksaminerte kandidater som jobber som flyingeniører. Den planlagte flyingeniørutdanningen i Tromsø vil øke konkurransen om de få tilgjengelige jobbene som flyingeniører.

Vitenskapelig personale

Fagmiljøet tilknyttet flyteknikk er pr i dag lite og sårbart. Instituttet er i stor grad avhengig av timelærere for å kunne gi undervisning i flytekniske emner. Det har tidligere vist seg svært vanskelig å rekruttere vitenskapelig personale innen flytekniske fag. Det tilbys ikke utdanning på master- og PhD-nivå innen området i dag, så man er i stor grad avhengig av å rekruttere blant personer som har tatt master og PhD i utlandet. Instituttet anslår at det er behov for to nye stillinger for å kunne tilby studiet på en kvalitativ forsvarlig måte.

Strategi og satsningsområder

Sammenheng mellom forskning og undervisning

I juni 2014 vedtok universitetsstyret i styresak 70/14 at de ønsker å se langsiktig utvikling av studieporteføljen i sammenheng med forskningsaktiviteten. Flytekniske fag har ikke vært blant

de prioriterte forskningsområdene på UiA eller ved fakultetet. Pr i dag tilbyr instituttet masterprogram innen mekatronikk, fornybar energi, bygg og industriell økonomi og teknologiledelse. PhD-spesialiseringer tilbys innen mekatronikk, fornybar energi og anvendt matematikk. Det planlegges videre en ny spesialisering innen bygg. Mekatronikk har av styret fått tildelt status som ett av to signaturstudier ved UiA. Fakultetet fikk også nylig tildelt Senter for forskningsdrevet innovasjon innen Offshore Mechatronics.

I samme styresak ble følgende kriterier for etablering, nedlegging og styrking av studier fastsatt av styret:

Kriterium	**Elementer i vurderingen**	**Fakultetsdirektørens merknad**
Strategisk betydning		
Studiets strategiske betydning for UiA	Studiets forankring i universitetets og fakultetets strategiplaner. Studiets/fagområdets betydning for andre studier på samme eller høyere nivå ved UiA.	Studiet har ikke vært prioritert i UiAs og fakultetets strategiplaner siden arbeidet med luftfartshøgskolen ble avsluttet. Andre studier på tilsvarende nivå er ikke avhengig av studiet. Det tilbys ikke utdanning på master- eller PhD-nivå innen fagområdet. Som ingeniørstudium inngår studiet som ett av bærebjekestudiene ved UiA.
Studiets samfunnsmessige betydning	Studiets forankring i nasjonale politiske signaler	Studiet er pr i dag det eneste i sitt slag i Norge, men UiT planlegger etablering av et tilsvarende studium. Flyteknologi er i liten grad prioritert nasjonalt i Norge.
Spesielle behov i regionen	Samarbeid med arbeids- og samfunnsliv i regionen	Fakultetet har samarbeid med LSK om undervisning, og UiA hadde fram til november 2014 en samarbeidsavtale med Luftforsvaret.
Parallelle/like studier i regionen og nasjonalt		Ingen lignende studier i regionen. UiT planlegger et tilsvarende studium i Bardufoss.
Etterspørsel		
Søkertall		61 første prioritet (2014) 56 første prioritet (2013) 58 første prioritet (2012)
Opptatte studenter		29 (2014), 15 (2013), 30 (2012)
Etterspørsel etter kandidater	Kandidatundersøkelser	Bransjen melder at de har behov for kompetansen, men kandidatundersøkelsen fra 2012 viser at bransjen ansetter svært få av kandidatene. Framtidig konkurranse fra UiT vil sannsynligvis øke konkurransen om relevante jobber for kandidatene.
Faglig bærekraft		
Fagmiljø	Fagmiljøets kompetanse (inklusiv profesjonskompetanse der dette er aktuelt), sammenheng mellom forskning og utdanning, muligheter for rekruttering av vitenskapelig ansatte	Pr i dag er fagmiljøet lite og sårbart. Det er behov for to nyansettelser for å kunne tilby studiet etter bransjens og studentenes ønsker. Tidligere forsøk har vist at det er svært vanskelig å rekruttere vitenskapelige ansatte innen fagområdet.

Kandidatproduksjon		2 (2014), 12 (2013) 13 (2012)
Økonomisk bærekraft		
	Antall studieplasser	20
	Kostnader pr. student	Avhenger av grad av samkjøring med mekatronikk
	Studiepoengproduksjon	

Krav for å kunne tilby studiet

Studietilsynsforskriften § 7-3. *Fagmiljø tilknyttet studiet*

Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet. For de ulike sykluser gjelder i tillegg:

a) For første syklus (bachelorstudier)skal minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet være ansatte med førstestillingskompetanse.

Økonomi/ressursbruk

Studiepoeng og stillingsbehov

For studiekullene 2011 og 2012 ble det tilbudt 90 sp med emner spesielt for bachelor flyteknikk. Tilsvarende tall for studiekullene 2013 og 2014 er 50 sp. Fakultetet må undervise 40 sp mer enn det som gjøres i dag dersom flytekniske fag skal inngå i bachelorprogrammet etter samme omfang som 2012-planen. Instituttleder anslår at det vil være behov for å etablere to nye stillinger dersom flytekniske fag skal undervises i et slikt omfang. Dette utgjør en merkostnad på om lag 2 millioner pr år. Det er ikke sannsynlig at fakultetet får tilført nye studiepoeng til en slik økning i studieporteføljen, så merkostnader må tas innenfor eksisterende budsjettrammer.

Vedlegg 1 Brev fra NHO Luftfart
Vedlegg 2 Brev fra LSK
Vedlegg 3 Innspill fra studenttillitsvalgte og Flying (legges inn etter høringsrunde)

Vedlegg 2

NHO LUFTFART

MOTTATT
03 JUNI 2013

Universitet i Agder
Fakultet for teknologi og realfag
Gimlemoen 25
4630 Kristiansand S

Vår dato 21.05.2013

Deres dato
Vår referanse RE
Deres referanse

Tilbakemeldinger fra NHOs flyfagkonferanse vedrørende flyingeniørutdanningen

1 Bakgrunn

NHO Luftfart arrangerte onsdag 17. april sin årlige flyfagkonferanse. Konferansen er et bransjetreff hvor kompetanse og utdanning i likhet med tidligere år ble gitt stor oppmerksomhet. Årets konferanse samlet ca. 70 deltakere fra blant annet NHOs medlemsbedrifter, flyfagskolene, fagprovenemnder, direktorat og fylkeskommuner.
Ett av hovedtemaene under konferansen var flyingeniørutdanningen og bransjens behov for flyingeniører. Temaet var lagt opp som en dialog mellom UiA, tre luftfartsaktører som tilsetter flyingeniører og en studentrepresentant fra flyingeniørutdanningen. Selv om UiAs deltaker på kort varsel måtte melde sykdomsforfall, ble likevel bransjens behov for flyingeniører godt beskrevet.

2 Drøfting

Under årets konferanse kom luftfartsbransjen med entydige og gode tilbakemeldinger til UiA om deres erfaringer av å ha tilsatt flyingeniører og at det fortsatt er behov for utdanningen. Imidlertid ble det pekt på at manglende kommunikasjon mellom flybransjen og UiA kan ha bidratt til ulike oppfatninger mellom partene og skapt usikkerhet om studiets innhold og videre fremtid. Bransjen har i liten grad kommunisert sitt behov for ingeniører til UiA, samtidig som UiA heller ikke har vært oppsøkende. Opplysninger fra studentrepresentant Wormnes om at UiA vurderer inntaksstopp/nedleggelse eller å redusere studiet til et valgfagstilbud for andre studieretninger er for NHO, Forsvaret og bransjen foruroligende. Flyingeniørutdanningen skiller seg klart fra de tradisjonelle ingeniørretningene blant annet fordi bransjen er sertifisert gjennom internasjonale bestemmelser. Kunnskap om flysikkerhet,

FEDERATION OF NORWEGIAN AVIATION INDUSTRIES
Org.nr. Orgnr. NO 971 481 951
Besøksadresse Address Midtdelhuns gate 27, Oslo
Postadresse Postal Address Postboks 5474 Majorstuen NO-0305 Oslo Norway
Telefon Telephone +47 23 08 85 70
Telefaks Telefax +47 23 08 85 71
E-post E-mail nholuftfart@nho.no
Internett Internet www.nholuftfart.no

luftdyktighet mv. er derfor ufravikelige krav for alle aktørene som opererer under disse vilkårene. I europeisk målestokk utdannes det allerede for få flyingeniører. Om landets eneste flyingeniørstudium skulle opphøre, kan det raskt få fatale konsekvenser for bransjens videre utvikling og fremtid.

3 Konklusjon

NHO oppfordrer derfor til dialog mellom UiA og flybransjen for å skape en felles forståelse av flyingeniørutdanningens betydning og hvilken kompetanse som må tilegnes i studiet. NHO håper dermed at årets flyfagkonferanse har gitt UiA de nødvendige avklaringer om behovet for flyingeniører og at studiet er en viktig kompetansebronn for fortsatt satsing og utvikling blant våre medlemsbedrifter.

Vennlig hilsen
NHO Luftfart

Ragne Eikrem

Vedlegg: Presentasjon fra Konferansen. Bransjens behov.

Kopi: Bransjen

h:\mine dokumenter\ragne\kompetanse\brev til universitet i agder.docx

Vedlegg 3

FORSVARET
Luftforsvaret

Vår saksbehandler
Oberstløyt Inge Arild Solvik, isolvik@mil.no
+4738 06 52 60, 0530 5260
LF/LSK/LTSK

Vår dato: 2014-12-01
Vår referanse: 2014/046813-001/FORSVARET/274
Tidligere dato:
Tidligere referanse:

1 av 1

Til
Universitetet i Agder
Fakultet for teknologi og realfag
Postboks 422
4604 KRISTIANSAND S

Kopi til
LF/LUI

Flyingeniørstudiet ved Universitetet i Agder

Bakgrunn

Luftforsvarets skolesenter Kjevik (LSK) har mottatt informasjon om at fakultetsstyret ved Universitetet i Agder i dag skal ta stilling til en eventuell nedleggelse av flyingeniørstudiet. LSK er overrasket over at UIA går såpass drastisk til verks uten på forhånd å ta opp saken til diskusjon med LSK. UIA og Luftforsvaret har tross alt en løpende samarbeidsavtale hvor flyingeniørutdanningen står sentralt i samarbeidet. Det å bli varslet ad omveier oppleves i seg selv tankevekkende.

Drøfting

LSK finner begrunnelsen som fakultetsstyret har mottatt om mulig nedleggelse av studiet meget oppsiktsvekkende og kan fra vår side ikke stå uimotsagt. Luftforsvaret har gjennom flere år strukket seg langt for å forsøke å opprettholde kvaliteten i flyingeniørutdanningen. Helt siden 1980-tallet har Luftforsvaret bidratt med utstyr og kompetanse for å gi utdanningen den kvalitet og anerkjennelse den fortjener. Ytterligere har LSK ved flere anledninger formidlet navn på fagpersonell som UIA kunne ha benyttet som forelesere i studiet.
Avtalen som UIA og Luftforsvaret inngikk den18 mars 2011[1] åpnet for et bredt samarbeid hvor hele vårt skolesenter på Kjevik ble stilt til disposisjon for at UIA kunne tilby

[1] http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/Nyheter/2011/ny-avtale-om-flyingeniorutdanning.html?id=636178

flyingeniørutdanning i et unikt studiemiljø som ikke finnes andre steder i landet. Selv om avtalen ikke omfatter undervisning, har LSK likevel på UIAs anmodning gitt forelesninger og labarbeid i selvstendige fag. Samtidig har LSK erfart at UIA har gått motsatt vei, fra å ha en nasjonalt anerkjent flyingeniørutdanning til stadig å redusere de flytekniske fagene og i økende grad samordne studiet mot mekatronikkutdanningen. Resultatet har ofte vært at flyingeniørene har vært mer kompetente mot stillinger innen oljeteknologi enn i internasjonal luftfart.
LSK tør også minne om at NHO Luftfart under forrige flyfagkonferanse satte opp flyingeniørutdanningen ved UIA som hovedtema, etter som både studenter og luftfartsaktører fryktet utfallet av utviklingen ved UIA. Dessverre meldte UIAs representant til konferansen i siste liten sykdomsforfall. Programmet ble likevel gjennomført, og bransjen (inkl Luftforsvaret) konkluderte entydig med at det fortsatt er behov for utdanningen. Dette har NHO Luftfart redegjort for i eget skriv til UIA.
Når det gjelder LSKs møte med UIA for halvannen måned siden, var det for å informere om at Universitetet i Tromsø skal ha tilbudt flyteknikere ved Bardufoss flystasjon et toårig akademisk påbygningsstudium og godskrive deres kompetanse og erfaring som det tredje året av bachelor ingeniørutdanningen. LSK utfordret UIA på dette og gav klart uttrykk for at UIA burde kunne gi et tilsvarende tilbud. Som begrunnelse påpekte LSK at den militære flyteknikerutdanningen i omfang har et langt mer flyfaglig innhold enn det som nå tilbys til UIAs flyingeniørstudente. Fra LSKs side var dette ment som et rekrutteringsfremmende tiltak for å øke tilstrømningen til flyingeniørstudiet, og på ingen måte en invitasjon om å legge det ned.
På dette grunnlag oppleves Fakultetets begrunnelse til Fakultetsstyret om nedlegging av flyingeniørutdanningen som vanskelig å forstå. Det er for det første vanskelig å forholde seg til at fakultetsstyret i forrige gangs behandling «... *besluttet å videreføre flyteknikk som eget studieprogram av strategiske hensyn til samarbeidet med LSK*». At fakultetet nå begrunner forslaget til nedlegging i at «... *studiet ikke lenger vurderes som strategisk viktig for LSK*» er direkte misvisende og feil. Luftforsvaret og LSK har alltid strevd etter å heve kvaliteten i ingeniørstudiet. Utdanningen er den eneste i landet, og dette har vært den viktigste driveren for å oppmuntre UIA til å bruke mer ressurser og sørge for at studentene som utdannes faktisk oppfatter seg som reelle flyingeniører slik studenter fra de andre ingeniørstudiene gjør. Dette har knapt vært tilfellet de siste årene og UIA må etter vårt syn selv bære ansvaret for å ha nedprioritert studiet og latt være å tilsette nytt fagpersonell etter hvert som flyfagmiljøet i Grimstad tørket inn.
Det er derfor en beskrivelse av relevant faginnhold i flyingeniørutdanningen som bør fremlegges i saksgrunnlaget til fakultetsstyrets behandling på dagens møte. I den påfølgende diskusjonen finner LSK det rimelig at styret belyser og avklarer UIAs ansvar overfor studentene som har brukt egen tid og midler på en stadig mer nedprioritert utdanning, UIAs samfunnsansvar i kraft av å være nasjonal eneleverandør av utdanningen – og ikke minst hvordan universitetet har imøtekommet de krav og forventninger som en samlet og omfattende helikopter- og flybransje har tilkjennegjort gjennom NHO Luftfarts engasjement i saken.

Konklusjon

Avslutningsvis vil vi for ordens skyld presisere at Luftforsvaret og LSK har **ingen** ønsker eller agenda om å legge ned flyingeniørutdanningen ved UIA. Tvert imot har vi **sterke interesser og behov** for å **øke kvaliteten** og **videreføre utdanningen** gjennom et fortsatt nært og tett samarbeid med UIA. Dette omfatter tilgang til våre flytekniske omgivelser så vel som undervisningsbistand basert på UIAs ønsker og behov. Det forventes imidlertid at UIA stanser den videre nedprioriteringen og tar medansvar for å heve kvalitet og omdømme for studiets videre utvikling. Dersom UIA likevel nedlegger studiet, må fakultetsstyret fatte sin beslutning på en helt annen begrunnelse enn at *«...studiet ikke lenger vurderes som strategisk viktig for LSK»*.

Harald Minde
Oberst
Sjef Luftforsvarets skolesenter Kjevik

Vedlegg 4

Vår saksbehandler:
Jon Sindre Sundvall
Leder, Flying UiA
(linjeforeningen for flyingeniørstudenter)
post@flyinguia.no

Vår dato:
19.03.2015

Vår referanse:
Flying UiA

Til
Fakultetsstyret for teknologi og realfag

Kopi til
FlyingUiA (post@flyinguia.no)

Høring – utredning om bachelorprogram i Flyteknikk

Bakgrunn

Flying UiA (linjeforeningen for studenter tilknyttet flyteknikkstudiet på UiA) er veldig glad for at Fakultetsstyret holder sitt løfte ved å la studentene komme med sitt innspill i prosessen hvor studiets fremtid blir diskutert. Vi er blant dem som merker denne prosessen best, og mener at vi kan komme med viktige innspill til Fakultetsstyret. Vi (Flying) har jobbet tett med denne saken de siste årene og har i denne sammenhengen vært i dialog med både fakultetet og bransjen.

Drøfting

På Fakultetsstyremøte 01.12.2014 valgte vi å samtykke i at opptak til studiet blir fryst førstkommende høst. Grunnen til dette er at studentene, per i dag, er veldig lite fornøyd med hvordan flystudiet blir gjennomført. Vi er enige i utredningen som sier at studiet i flere år ikke har vært prioritert fra Universitetets side. Samtidig har vi flere ganger gitt tilbakemeldinger på at informasjonen om studieplanene, til søkende og studenter som allerede gjennomfører studiet, har vært meget dårlig.

Likevel mener Flying at det er mange studenter på UiA, og mange studiesøkende personer i Norge, som kunne vært interessert i å velge studier med flyrelevante fag. Dette er også noe bransjen gir uttrykk for (ref. blant annet skriv fra NHO Luftfart og LSK). Vår oppfatning er at UiA allerede sitter med intern, og gode tilbud om ekstern, kompetanse som gjør det mulig å gjennomføre enkelte flyrelevante fag på UiA. På grunnlag av dette ønsker Flying å presentere et alternativt forslag til dagens studie i flyteknikk:

Studentene som i dag gjennomgår en bachelor i flyteknikk går i praksis et mekatronikkstudie de 2 første årene, med valgfag innenfor flyteknikk det siste året. Både mekatronikk og flyteknikk er i utgangspunktet en studiefordypning innenfor mekanikk- og maskinfag. Vi mener at UiA kan vinne mange nye studenter ved at flyteknikkstudiet blir fjernet som eget studieprogram, men blir lagt inn som en fordypningsmulighet siste studieår for alle som går

mekatronikkstudiet. På denne måten kan studiesøkende personer på forhånd vurdere om dette tilbudet passer for dem. Betingelsen for dette må være at Fakultetet, i større grad enn i dag, vil være villig til å proklamere tilbudet utad. Det betyr at det må gjøres helt klart at studentene går mekatronikk, men at dette vil være et tilbud for alle som velger denne retningen.

Som nevnt, mener vi at UiA allerede har nok tilgang på kompetanse til å gjennomføre flere flyrelevante fag. Flying har snakket med mange interne og eksterne fagfolk med en høy flyrelevant kompetanse. Vi kommer derfor med noen konkrete forslag som vi mener både er mulig og høyst sannsynlig vil kunne gjennomføres dersom Fakultetet viser vilje til å gjøre en innsats:

- **Aerodynamikk med professor John Conway:** Conway er allerede ansatt på skolen og har en kompetanse fra Storbritannia som er blant toppskiktet i Norge. Dette faget er planlagt å gjennomføres som valgfag til høsten 2015 for studentene som går flyteknikk, og er potensielt mulig å gjennomføre fast flere år fremover. Conway har selv uttalt at han er åpen for å forelese i flyrelevante fag.
- **Avionikk- og flysystem på Kjevik:** LSK har veldig mange kompetente instruktører, med og uten ingeniørutdanning. Dette faget ble gjennomført som valgfag høsten 2014 med god oppslutning blant studentene på flystudiet. LSK har vist stor interesse for å bidra med å videreføre flyingeniørstudiet og vil, etter det vi oppfatter, med stor sannsynlighet være interesserte i på nytt å kjøre dette faget.

- **Komposittstudie på Kjevik eller på UiA:** LSK har i flere år gjennomført komposittstudie på Kjevik, og har gitt oss innspill på at dette er noe de gjerne vil gjøre på nytt. Høsten 2014 ble dette kjørt som et valgfag av Carl Jæger, som er instruktør på Kjevik og har en masterutdanning i ingeniørvitenskap. I overgangen høst 2014/2015 begynte UiA med sitt eget valgfag i komposittstudie. Et fag innenfor kompositt er noe som er veldig relevant både innenfor fly og mekatronikk, og vi mener at det vil skape stor interesse for studentene om de har muligheten. Vi mener UiA kan tjene mye på å hente inn kompetanse fra LSK i deler av faget selv om de ønsker å kjøre dette selv.

- **Innføring i kvalitetsledelse for luftfartsingeniører:** Faget er allerede planlagt å gjennomføres på UiA forstkommende høst, og åpner for at også teknisk personell fra Forsvaret (LSK og Luftkrigsskolen) skal kunne gjennomføre faget. Vi ser på dette faget som et høyst relevant fag for dem som kommer ut i ingeniøryrket, enten det er i flyindustri eller i annen mekanisk industri.

- **Flymekanikk med Knut Lande:** Høsten 2014 gjennomførte Knut Lande, som innhentet foreleser på UiA, faget flymekanikk. Dette faget ble oppfattet som meget relevant og nyttig fra studentenes side. Lande er en pensjonert flyger og flyingeniør med lang fartstid i Luftforsvaret og i Luftfartstilsynet. Han la ned mye tid i å planlegge studiet for studentene, og vi ser på det som sannsynlig at han ville være interessert i å gjennomføre faget fremover dersom han blir spurt.

- **Flygeteori og EASA organisasjon og regelverk av Dmytro Yakovenko og Wenke Hardeland:** Våren 2015 valgte Flying å initiere et ekstra valgfritt fag i flyteknikk. Faglærer er Dmytro Yakovenko, som er leder for internasjonal avdeling på UiA. Dmytro, som er flyger og operativ leder på Kjevik Flyklubb, gjør dette på dugnad og har vist interesse for å gjennomføre flere fag. Selv om han ikke har en professorstilling, er han meget dyktig innenfor sitt område og kan bidra med mye kompetanse innenfor flyteknikk. Faget har ikke en direkte ingeniørrettet vinkling, men det er et veldig relevant grunnkurs for å få en forståelse av systemer og oppbygning av fly. Et forslag kunne vært å slå dette sammen med et kort kurs innenfor EASA organisering. Dette er et fag som gjennomføres på LSK av Wenke Hardeland, som tidligere har sagt at hun gjerne kunne gjort dette for UiA. Flere vi har snakket med fra bransjen har ytret ønske om at utdannede flyingeniører burde kjenne til EASAs organisering og regelverk.

Foruten disse konkrete forslagene har Flying fått mange tilbakemelding fra studentene, hvor det er et stort ønske om at UiA skal gjennomføre flyrelevante fag. UiA har tidligere, og til dels i dag, utnyttet kompetanse fra Kongsberggruppen, samt Paul Arentzen som har vært én av dem som har stått for drivkraften bak studiet. Arentzen har blant annet gjennomført et flymotorfag, som flere studenter ønsker videreført.

Oppsummering

Som en oppsummering mener Flying at UiA har alle muligheter til å omgjøre flystudiet (eller evt. en fordypningsmulighet i fly) til et studie som er konkurransedyktig og gir skolen mer profitt enn i dag. Men etter vår erfaring finnes det enkelte parametere som må til for at dette skal være mulig å praktisere optimalt. Først og fremst MÅ studiemuligheten profileres på en ærlig og åpen måte. Det vil blant annet si at ansatte med profileringsansvar på UiA i større grad må få kjennskap til hva studiemuligheten går ut på. For det andre, noe vi ser på som absolutt kritisk, er at det blir utnevnt en ansatt på Fakultetet som står ansvarlig for gjennomføring av retningen. Vår oppfatning er at man i dag mangler en ansatt som brenner for studiet og som hele tiden har ansvar for kontinuitet.

Vennlig hilsen

Jon S. Sundvall

Jon Sindre Sundvall

(Leder, Flying UiA)

UNIVERSITETET I AGDER
FAKULTET FOR TEKNOLOGI OG REALFAG

Arkivsak: **2015/23**
Saksbeh: **Geir Kløkstad**
Dato: **13.04.2015**

Saksfremlegg

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
	Fakultetsstyret for Fakultet for teknologi og realfag	13.04.2015

Programmering og multimedia, årsstudium - forslag om nedleggelse av studium

Forslag til vedtak:

1. *Fakultetsstyret foreslår at styret ved Universitetet i Agder legger ned årsstudiet i programmering og multimedia fra og med opptaket høsten 2016.*
2. *I hht Forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Agder § 9 skal studier med omfang på 30 sp eller mer legges ned ved vedtak av universitetsstyret selv. Forslag om nedlegging av studiet oversendes universitetsstyret for endelig godkjenning.*

Magne Aasheim Knudsen
Fakultetsdirektør

Hva saken gjelder

Forslaget om nedlegging av årsstudiet i *Programmering og multimedia* skjer i sammenheng med gjennomgangen av universitetets studieportefølje som styret satt i gang i 2012, og etableringen av masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology* i 2013.

I høringsbrev av 17.09.2014 fra viserektor for utdanning og universitetsdirektøren vedrørende forslag om nedlegging og styrking av studieprogram i UiAs studieportefølje, ble fakultetene bedt om å fremme eventuelle forslag til nedlegging av andre studier (inkl. års- og halvårsstudier) enn de som ble foreslått i høringsbrevet innen 15.04.2015.

Programmering og multimedia ble opprinnelig utarbeidet som et tilbud for studenter på bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon i Grimstad, men det har vært liten interesse for tilbudet fra denne målgruppen. *Programmering og multimedia* har vært satt sammen av emner fra bachelorprogrammet i *Multimedieteknologi og –design*. I forbindelse med etableringen av masterprogrammet i *Multimedia and Educational Technology*, har fokuset i faggruppen for multimedia i større grad rettet seg mot e-læring og læringsteknologi. Som følge av denne utviklingen ønsker man nå å legge ned *Programmering og multimedia,* og erstatte dette med et nytt årsstudium *Teknologi og e-læring for lærere*.

Saksunderlag

Universitetsstyret vedtok i styresak 70/14 i juni 2014 at strategisk betydning, etterspørsel, faglig bærekraft og økonomisk bærekraft skulle legges til grunn som hovedkriterier for etablering og nedlegging av studier.

Kriterier for etablering og nedlegging av studier ved UiA

Kriterium	Elementer i vurderingen	Fakultetsdirektørens merknad
Strategisk betydning		
Studiets strategiske betydning for UiA	Studiets forankring i universitetets og fakultetets strategiplaner. Studiets/fagområdets betydning for andre studier på samme eller høyere nivå ved UiA.	Har primært vært tilbudt som breddeenhet for bachelorstudenter i økonomi og administrasjon og kommunikasjon
Studiets samfunnsmessige betydning	Studiets forankring i nasjonale politiske signaler	N/A
Spesielle behov i regionen	Samarbeid med arbeids- og samfunnsliv i regionen	N/A
Parallelle/like studier i regionen og nasjonalt		N/A
Etterspørsel		
Søkertall		6 første prioritet (2014) 7 første prioritet (2013) 1 første prioritet (2012)
Opptatte studenter		0 (2014), 0 (2013), 0 (2012) 2-3 interne studenter har hvert år valgt studiet som breddeenhet i sin bachelorgrad.
Etterspørsel etter kandidater	Kandidatundersøkelser	.
Faglig bærekraft		
Fagmiljø	Fagmiljøets kompetanse (inklusiv profesjonskompetanse der dette er aktuelt), sammenheng mellom forskning og utdanning, muligheter for rekruttering av vitenskapelig ansatte	Dekkes gjennom multimedieteknologi og –design, bachelor.
Kandidatproduksjon		0 (2014), 0 (2013) 0 (2012)
Økonomisk bærekraft		
	Antall studieplasser	5
	Kostnader pr. student	Gjenbruk av emner fra multimedieteknologi og –design, bachelor.
	Studiepoengproduksjon	